



Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü  
Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı

**BİLGİ MAHREMİYETİ FARKINDALIĞI VE KİŞİSEL BİLGİ  
YÖNETİMİ AKTİVİTELERİ: TÜRKİYE'DEKİ ENDONEZYALI  
ÖĞRENCİLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Mindy Syailah NURTHOYYIBAH

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2026



BİLGİ MAHREMİYETİ FARKINDALIĞI VE KİŞİSEL BİLGİ YÖNETİMİ AKTİVİTELERİ:  
TÜRKİYE'DEKİ ENDONEZYALI ÖĞRENCİLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Mindy Syailah NURTHOYYIBAH

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans

Ankara, 2026

## KABUL VE ONAY

Mindy Syailah NURTHOYYIBAH tarafından hazırlanan "Bilgi Mahremiyeti Farkındalığı ve Kişisel Bilgi Yönetimi Aktiviteleri: Türkiye'deki Endonezyalı Öğrenciler Üzerine Bir Araştırma" başlıklı bu çalışma, 09.01.2026 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

---

Prof. Dr. Sacit Arslantekin

Prof. Dr. Bülent Yılmaz

Prof. Dr. Özgür Külcü (Danışman)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Uğur ÖMÜRGÖNÜLŞEN

Enstitü Müdürü

# YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan “**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**” kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. <sup>(1)</sup>
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir. <sup>(2)</sup>
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. <sup>(3)</sup>

09/01/2026

Mindy Syailah NURTHOYYIBAH

“*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*”

- (1) Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulunun** gerekçeli kararı ile altı ay aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, **tezin yapıldığı kurum** tarafından verilir \*. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, **ilgili kurum ve kuruluşun önerisi** ile **enstitü** veya **fakültenin** uygun görüşü üzerine **üniversite yönetim kurulu** tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.  
Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir

\* Tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.**

## ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, **Prof. Dr. Özgür KÜLCÜ** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

*Mindy Syailah NURTHOYYIBAH*

## TEŞEKKÜR

Hacettepe Üniversitesi'ne ilk gelişimden itibaren akademik sürece uyum sağlamamda büyük katkı sunan, özellikle başlangıç aşamasında gösterdiği sabırlı ve yol gösterici desteği için tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Özgür Külcü'ye teşekkür ederim.

Hayatımın her aşamasında desteğini hiçbir zaman esirgemeyen; sabrı, emeği ve fedakârlığıyla bugünlere gelmemde en büyük paya sahip olan anneme en içten teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma sürecinin her aşamasında birlikte yol aldığımız, desteğiyle bu çalışmanın tamamlanmasına önemli katkı sunan değerli dostlarım Wahida, Özlem ve Haticeye teşekkür ederim.

Bu araştırma yolculuğu boyunca karşılaştığım, desteğiyle sürece anlam katan Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü hocalarıma, destekleri ve yardımlarıyla her zaman yanımda olan sınıf arkadaşlarıma, tüm iyi niyetli insanlara ve araştırmaya katılarak katkı sunan Türkiye'deki Endonezyalı lisansüstü öğrencilere minnettarlığımı ifade ederim.

Bu yolculuk boyunca sunulan tüm iyilik, emek ve gücün anlam ve değer bulmasını dilerim.

**Mindy Syailah NURTHOYYIBAH**

## ÖZET

NURTHOYYIBAH, Mindy Syailah. *Bilgi Mahremiyeti Farkındalığı ve Kişisel Bilgi Yönetimi Aktiviteleri: Türkiye'deki Endonezyalı Öğrenciler Üzerine Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2026.

Öğrenciler, bilgi ve teknolojinin aktif kullanıcıları olarak, veri sızıntısı, siber tehditler ve mahremiyet ihlalleri gibi sorunlarla karşı karşıya kalma açısından oldukça hassas bir grubu temsil etmektedir. Bu durum genç araştırmacılar olarak rol üstlenen lisansüstü öğrenciler için daha da önemlidir. Çünkü kişisel, akademik ve araştırma ile ilgili verilerle sürekli etkileşim içindedirler ve bu verilerin doğru şekilde yönetilmesi ve korunması gerekmektedir. Araştırmada, eğitim alanındaki işbirliği engellerini ve öğrencilerin Bilgi Mahremiyeti Farkındalığı (BMF) ile Kişisel Bilgi Yönetimi (KBY) konusundaki adaptasyon zorluklarını anlamaya odaklanılmakta, özellikle kültürel farklılıklar ve artan dijital tehditler bağlamında, BMF ile KBY arasındaki ilişkinin önemi vurgulanmaktadır. Bilgi koruma, yönetim ve mahremiyet becerilerinin geliştirilmesi her zamankinden daha kritik hale gelmektedir. Araştırmanın amaçları arasında; öğrencilerin BMF bileşenleri ve KBY aktivitelerine ilişkin düzey ve algılarını incelemek, iki değişken arasındaki ilişkiyi analiz etmek, Türkiye'de bulunma süresine göre farklılıkları değerlendirmek ve BMF ile KBY aktivitelerini etkileyen faktörleri belirlemek yer almaktadır. Araştırma, açıklayıcı sıralı karma yöntem yaklaşımı ile yürütülmüştür. Bu kapsamda Korkmaz vd. (2021) ve Kocak (2021) tarafından geliştirilen ölçekler kullanılarak, Endonezyalı öğrencilerin BMF ve KBY düzeyleri ölçülmüştür. Elde edilen veriler SPSS programı ile nicel olarak analiz edilmiştir. Ayrıca, yarı yapılandırılmış görüşmelerden sağlanan nitel veriler, Nvivo 12 programı ile tematik kodlama yöntemi kullanılarak derinlemesine incelenmiştir. Araştırma iki aşamalı olarak yürütülmüştür. İlk aşamada Türkiye'de öğrenim gören 136 lisansüstü öğrenciye uygulanan anket betimleme yönteme dayalı olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca bu öğrenciler içinden en yüksek ve en düşük puana göre seçilen 20'si ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiş ve elde edilen veriler nitel yöntemlere göre değerlendirilmiştir. Sonuçlar, öğrencilerin dijital gizlilik, güvenlik ve iletişim konularında belirli bir farkındalığa sahip olsalar da, bilgi düzeylerinin sınırlı olması nedeniyle bu BMF'yi uygulamaya yeterince yansıtamadıklarını göstermiştir. Ayrıca öğrencilerin KBY konusunda temel bir anlayışa sahip olmalarına karşın, saklama-silme kararları, düzenleme, arama-erişim, şifreleme, erişim kontrolü ve güvenli yedekleme gibi uygulamalarda geliştirilmesi gereken önemli konuları olduğu ortaya çıkmıştır. Bu alanlarda temel öğeleri tez kapsamında ortaya konulmuş olan yapılandırılmış programların uygulanması ile BMF ve KBY'nin daha etkili uygulanmasını sağlanabileceği, öğrencilerin akademik ve profesyonel başarılarının artabileceği ortaya konulmuştur.

### Anahtar Sözcükler

Bilgi Koruma, Bilgi Mahremiyeti, Bilgi Mahremiyeti Farkındalığı, Bilgi Yönetimi, Kişisel Bilgi Yönetimi, Türkiye'de Endonezyalı Lisansüstü Öğrenciler

## ABSTRACT

NURTHOYYIBAH, Mindy Syailah. *Information Privacy Awareness and Personal Information Management Practices: A Study of Indonesian Students in Türkiye*, Master's Thesis, Ankara, 2026.

Students, as active users of information and technology, represent a highly vulnerable group in terms of facing issues such as data breaches, cyber threats, and privacy violations. This situation is even more significant for graduate students who take on the role of young researchers, as they are in constant interaction with personal, academic, and research-related data, and these data needs to be properly managed and protected. The study focuses on understanding barriers to collaboration in the field of education and the adaptation challenges students face regarding IPA and PIM. In particular, the importance of the relationship between IPA and PIM is emphasized within the context of cultural differences and increasing digital threats. Developing skills related to information protection, management, and privacy has become more critical than ever. The aims of the study include examining students' levels and perceptions regarding the components of IPA and PIM activities, analyzing the relationship between the two variables, evaluating differences based on the length of stay in Türkiye, and identifying the factors affecting IPA and PIM activities. The study was conducted using an explanatory sequential mixed-methods approach. Within this scope, the scales developed by Korkmaz et al. (2021) and Kocak (2021) were used to measure the IPA and PIM levels of Indonesian students. The data obtained were quantitatively analyzed using the SPSS software. In addition, qualitative data obtained from semi-structured interviews were examined in depth using thematic coding with the NVivo 12 software. The research was carried out in two stages. In the first stage, questionnaire data collected from 136 graduate students studying in Türkiye were evaluated using descriptive methods. In addition, semi-structured interviews were conducted with 20 students selected from among them based on the highest and lowest scores, and the obtained data were evaluated using qualitative methods. The results showed that although students have a certain level of awareness regarding digital privacy, security, and communication, they are unable to adequately reflect this IPA in practice due to their limited level of knowledge. Furthermore, although students have a basic understanding of PIM, it was revealed that there are significant issues requiring improvement in practices such as storage–deletion decisions, organization, search–access, encryption, access control, and secure backup. It was demonstrated that the implementation of structured programs, whose core elements were presented within the scope of the thesis, would enable more effective application of IPA and PIM and increase students' academic and professional success.

### Keywords

Information protection, Information privacy, Information privacy awareness, Information management, Personal information management, Indonesian graduate students in Türkiye

## İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY .....	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	ii
ETİK BEYAN.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar DİZİNİ.....	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xiii
<b>1. BÖLÜM: GİRİŞ.....</b>	<b>1</b>
<b>1.1. KONUNUN ÖNEMİ .....</b>	<b>4</b>
<b>1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI, PROBLEMİ VE HİPOTEZİ.....</b>	<b>5</b>
<b>1.3. ÇALIŞMA ALANI, YÖNTEMİ VE VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ .....</b>	<b>6</b>
1.3.1. Çalışmanın Kapsamı .....	6
1.3.2. Araştırma Modeli .....	7
1.3.3. Çalışma Grubu .....	8
1.3.4. Verilerin Toplama Araçları .....	10
1.3.5. Geçerlilik ve Güvenirlik .....	11
1.3.6. Verilerin Toplanması.....	12
1.3.7. Verilerin Analizi.....	12
<b>1.4. ARAŞTIRMADA YARARLANILAN KAYNAKLAR .....</b>	<b>13</b>
<b>2. BÖLÜM: BİLGİ MAHREMİYETİ FARKINDALIĞI.....</b>	<b>15</b>
<b>2.1. BİLGİ MAHREMİYETİ TANIMI.....</b>	<b>16</b>
<b>2.2. ÇEVİRİMİÇİ DÜNYADA MAHREMİYET KAVRAMININ DÖNÜŞÜMÜ .....</b>	<b>19</b>

<b>2.3. BİLGİ MAHREMİYETİ POLİTİKALARI .....</b>	<b>23</b>
<b>2.4. BİLGİ MAHREMİYETİ FARKINDALIĞI .....</b>	<b>26</b>
<b>2.5. ÇEVİRİMİÇİ ORTAMDA ÖĞRENCİLERİN BİLGİ MAHREMİYETİ FARKINDALIĞI .....</b>	<b>28</b>
2.5.1. Dikkat .....	28
2.5.2. Güvenlik .....	29
2.5.3. İletişim .....	29
<b>3. BÖLÜM: KİŞİSEL BİLGİ YÖNETİMİ .....</b>	<b>31</b>
<b>3.1. KİŞİSEL BİLGİ YÖNETİMİ TANIMI.....</b>	<b>33</b>
<b>3.2. KİŞİSEL BİLGİ YÖNETİMİ MODELLERİ .....</b>	<b>36</b>
3.2.1. Barreau'in (1995) Kişisel Bilgi Yönetimi Kavram Modeli .....	36
3.2.2. William Jones ve Teevan'ın (2007) Kişisel Bilgi Yönetimi Kavram Modeli .....	38
3.2.3. Ömer Kocak'ın (2021) Bireysel Dijital İçerik Yönetimi Kavram Modeli ..	40
<b>3.3. ÖĞRENCİLERİN KİŞİSEL BİLGİ YÖNETİMİ AKTİVİTELERİ.....</b>	<b>44</b>
<b>3.4. ÖĞRENCİLERİN FARKINDALIK DÜZEYLERİNİ, AKTİVİTELERİNİ VE YETERLİLİKLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....</b>	<b>46</b>
3.4.1. İçsel Etkileyen Faktörler.....	46
3.4.2. Dışsal Etkileyen Faktörler .....	47
<b>4. BÖLÜM: BULGULAR .....</b>	<b>49</b>
<b>4.1. ÖĞRENCİLERİN BİLGİ MAHREMİYETİNE İLİŞKİN FARKINDALIK DÜZEYLERİ VE GÖRÜŞLERİ.....</b>	<b>54</b>
4.1.1. Nicel Verilere İlişkin Bulgular .....	54
4.1.2. Nitel Verilere İlişkin Bulgular .....	59
4.1.3. Nicel ve Nitel Bulguların Genel Değerlendirmesi.....	72
<b>4.2. ÖĞRENCİLERİN KİŞİSEL BİLGİ YÖNETİMİ AKTİVİTELERİNE İLİŞKİN DÜZEYLERİ VE GÖRÜŞLERİ.....</b>	<b>74</b>
4.2.1. Nicel Verilere İlişkin Bulgular .....	74

4.2.2.	Nitel Verilere İlişkin Bulgular .....	83
4.2.3.	Nicel ve Nitel Bulguların Genel Değerlendirmesi.....	108
<b>4.3.</b>	<b>BİLGİ MAHREMİYETİ FARKINDALIĞI DÜZEYİ İLE ÖĞRENCİLERİN KİŞİSEL BİLGİ YÖNETİMİ AKTİVİTE DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİ .....</b>	<b>112</b>
<b>4.4.</b>	<b>TÜRKİYE'DE KALIŞ SÜRESİNİN BİLGİ MAHREMİYETİ FARKINDALIĞI VE KİŞİSEL BİLGİ YÖNETİMİ İLE İLİŞKİSİ .....</b>	<b>113</b>
4.4.1.	Bilgi Mahremiyeti Farkındalığı.....	114
4.4.2.	Kişisel Bilgi Yönetimi.....	114
<b>4.5.</b>	<b>ÖĞRENCİLERİN BİLGİ MAHREMİYETİ FARKINDALIĞINI VE KİŞİSEL BİLGİ YÖNETİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....</b>	<b>115</b>
4.5.1.	Bilgi Mahremiyeti Farkındalığı.....	115
4.5.2.	Kişisel Bilgi Yönetimi.....	124
<b>5. BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER.....</b>		<b>131</b>
<b>5.1. SONUÇ .....</b>		<b>131</b>
5.1.1.	Bilgi Mahremiyeti Farkındalığı.....	132
5.1.2.	Kişisel Bilgi Yönetimi.....	136
5.1.3.	Bilgi Mahremiyeti Farkındalığı ve Kişisel Bilgi Yönetimi Aktiviteleri ....	144
5.1.4.	Bilgi Mahremiyeti Farkındalığı ve Kişisel Bilgi Yönetimi Aktivitelerini Etkileyen Faktörler .....	145
<b>5.2. ÖNERİLER.....</b>		<b>150</b>
5.2.1.	Uluslararası öğrencilerin desteklenmesi için kurumsal ve yapısal bir model .....	151
5.2.2.	Uluslararası öğrenciler için üniversite destek mekanizmalarının yeniden etkinleştirilmesi.....	152
5.2.3.	Öğrenci becerilerinin geliştirilmesine yönelik eğitim içerikleri .....	153
5.2.4.	Gelecek araştırmalar .....	154
<b>KAYNAKÇA.....</b>		<b>156</b>
<b>EK1 ORJİNALLİK FORMU .....</b>		<b>164</b>

<b>EK 2 ETİK KURUL İZİNİ .....</b>	<b>166</b>
<b>EK 3 ANKET SORULARI.....</b>	<b>167</b>
<b>EK 4 GÖRÜŞME SORULARI.....</b>	<b>170</b>



## TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Taramalarda kullanılan anahtar kelimeler.....	14
Tablo 2. Nicel kapsamında katılımcılarının demografik özellikleri.....	50
Tablo 3. Mülakat katılımcıları ve puanları.....	52
Tablo 4. Nitel yöntem katılımcılarının demografik özellikleri .....	53
Tablo 5. Bilgi mahremiyeti farkındalığı verilerinin dağılımı – 'Dikkat' boyutu.....	55
Tablo 6. Bilgi mahremiyeti farkındalığı verilerinin dağılımı – 'Güvenlik' boyutu .....	57
Tablo 7. Bilgi mahremiyeti farkındalığı verilerinin dağılımı – 'İletişim' boyutu.....	58
Tablo 8. “Dikkat” boyutundaki kodlara ait alıntı matrisi .....	62
Tablo 9. “Güvenlik” boyutundaki kodlara ait alıntı matrisi .....	65
Tablo 10. “İletişim” boyutundaki kodlara ait alıntı matrisi.....	69
Tablo 11. Bilgi Mahremiyeti Farkındalığı Ortak Analizi .....	72
Tablo 12. Kişisel bilgi yönetimi verilerinin dağılımı – 'Bilgi Düzenleme' boyutu .....	75
Tablo 13. Kişisel bilgi yönetimi verilerinin dağılımı – 'Bilgi Silme' boyutu .....	77
Tablo 14. Kişisel bilgi yönetimi verilerinin dağılımı – 'Bilgi Arama-Erişim’ boyutu .....	78
Tablo 15. Kişisel bilgi yönetimi verilerinin dağılımı – 'Mahremiyet' boyutu .....	79
Tablo 16. Kişisel bilgi yönetimi verilerinin dağılımı – 'Yedekleme' boyutu .....	80
Tablo 17. Kişisel bilgi yönetimi verilerinin dağılımı – 'Ders Belgelerinin Yönetimi'.....	81
Tablo 18. Kişisel bilgi yönetimi verilerinin dağılımı – 'Dijital Okuryazarlığı' boyutu .....	82
Tablo 19. “Bilgi düzenleme” boyutundaki kodlara ait alıntı matrisi .....	87
Tablo 20. “Bilgi silme” boyutundaki kodlara ait alıntı matrisi .....	92
Tablo 21. “Bilgiye Arama-Erişim” boyutundaki kodlara ait alıntı matrisi .....	95
Tablo 22. “Mahremiyet” boyutundaki kodlara ait alıntı matrisi.....	97
Tablo 23. “Yedekleme” boyutundaki kodlara ait alıntı matrisi .....	99
Tablo 24. “Ders Belgelerinin Yönetimi” boyutundaki kodlara ait alıntı matrisi .....	104
Tablo 25. “Dijital Okuryazarlık” boyutundaki kodlara ait alıntı matrisi.....	107

Tablo 26. Kişisel Bilgi Yönetimi Ortak Analizi .....	109
Tablo 27. Öğrencilerin BMF ile KBY arasındaki ilişkinin analizi .....	113
Tablo 28. Türkiye’de kalış süresi ile BMF arasındaki ilişkinin analizi .....	114
Tablo 29. Türkiye’de kalış süresi ile öğrencilerin KBY arasındaki ilişkinin analizi .....	115
Tablo 30. “Bilgi Mahremiyeti Farkındalığı İçsel Etkileri” boyutundaki kodlara ait alıntı matrisi.....	117
Tablo 31. “Bilgi Mahremiyeti Farkındalığı Dışsal Etkileri” boyutundaki kodlara ait alıntı matrisi.....	120
Tablo 32. “Kişisel Bilgi Yönetimi İçsel Etkileri” boyutundaki kodlara ait alıntı matrisi..	126
Tablo 33. “Kişisel Bilgi Yönetiminin Dışsal Etkileri” boyutundaki kodlara ait alıntı matrisi .....	128

## ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Karma yöntemde sıralı desen.....	7
Şekil 2. Araştırma süresi .....	8
Şekil 3. Korkmaz'ın bilgi mahremiyeti farkındalığı modeli.....	29
Şekil 4. Barreau'in (1995) kişisel bilgi yönetimi kavram modeli.....	37
Şekil 5. William Jones ve Teevan'ın (2007) kişisel bilgi yönetimi kavram modeli.....	39
Şekil 6. Ömer Kocak'ın (2021) bireysel dijital içerik yönetimi kavram modeli.....	43
Şekil 7. Kişisel bilgi yönetimi örtüşme modeli .....	45
Şekil 8. Nitel katılımcıların demografik özellikleri.....	54
Şekil 9. Nvivo'da gerçekleştirilen nitel analizlere dayanak katılımcıların BMF temel aktivitelerine ilişkin kategorizasyonları .....	60
Şekil 10. Nvivo'da gerçekleştirilen nitel analizlere dayanak katılımcıların KBY temel aktivitelerine ilişkin kategorizasyonları .....	84
Şekil 11. Nvivo'da gerçekleştirilen nitel analizlere dayanak öğrencilerin BMF etkileyen içsel ve dışsal faktörler kategorizasyonları .....	116
Şekil 12. Nvivo'da gerçekleştirilen nitel analizlere dayanak öğrencilerin KBY etkileyen içsel ve dışsal faktörler kategorizasyonları .....	125

# 1. BÖLÜM

## GİRİŞ

Teknolojik gelişmeler, bireylerin zaman ve mekândan bağımsız olarak aradıkları bilgiye erişimini son derece kolay hale getirmektedir. Dijital okuryazarlığının yaygınlaşması, bilginin üretimi ve yayılımını geniş halk kitlelerini içine alacak şekilde genişletmiştir. 2025 yılı sonunda internet kullanıcı sayısının 5,56 milyarı aşacağı belirtilmektedir (We Are Social, 2025). Günlük yaşamda internet en çok bilgi arama ve bilgi paylaşımı için kullanılmaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişimi, farklı dijital platformlardan sınırsız erişilebilen çeşitli bilgi hizmetlerinin sunumu, bireylerin bilgiyle etkileşimi ve kullanımına dönük yeni bir paradigma ortaya çıkarmaktadır. Ancak, yapılan araştırmalara göre özellikle üniversite öğrencileri gibi grupların bilgiyle etkileşimlerinde ciddi sorunlar yaşayabildikleri ortaya konulmaktadır. Aşırı bilgi yükü, mezenformasyon (doğru sanılarak yayılan yanlış bilgi) ve dezenformasyon (yanlış olduğu bilinerek yayılan bilgi) gibi çeşitli sorunlar bu kapsamda sıralanmaktadır. Dünya Ekonomik Forumu'nun Küresel Risk Algılamaları Anketi, son on yıl içinde mezenformasyon, dezenformasyon ve siber güvenliği en önemli beş küresel sorun arasında üç sorun ortaya çıkmaktadır (World Economic Forum, 2024). Tüm bu sorunlar kişisel bilgi yönetimi (KBY) kapsamında da değerlendirilmektedir. Dijital bilgilerin doğru şekilde yönetilmesi, içerik sahibinin bilinçli davranmasıyla kişisel verilerin korunmasına katkı sağlamaktadır (Külcü & Henkoğlu, 2014, s.232). Özellikle kullanıcıların sıralanan alanlarda yaşadıkları zorluklar, kişisel verilerin gizliliği ve korunması konusunda artan endişeler, kişisel verileri ve KBY önemli bir konu haline getirmektedir.

Dijitalleşmenin hızla arttığı günümüzde sanal ortamda, sunucularda ya da kişisel bilgisayarda bulunan verilerin güvenliği ve gizliliği önem kazanmaktadır. Öğrenciler gibi teknolojiye hızlı adapte olan bireyler, kişisel bilgilerinin nasıl toplandığı ve kullanıldığı konusunda genellikle farkındalık ihtiyacı duymaktadırlar. Üçüncü tarafların kişisel verileri kötüye kullanması karşısında, kullanıcılar aşırı bilgi akışı ve karar yorgunluğu nedeniyle gizlilik politikaları hakkında bilinçli

seçimler yapmakta zorlanmaktadır. Bununla birlikte çoğu zaman “çerezleri kabul et” gibi seçenekleri ayrıntılara bakmadan onaylamaktadır. Dijital platformlar ise, genellikle kullanıcıların gizlilik haklarını ihlal etmeden onay almak için sıklıkla ‘karanlık tasarım’ (*dark patterns*) yöntemlerini kullanmaktadırlar (Porcelli vd., 2023, s. 146-147). Bu koşullar kişisel veri güvenliği konusunda farkındalığın artırılması ve kullanıcıların eğitilmesi gereksinimin nedeni önemli olduğunu göstermektedir.

Görece genç ve teknoloji kullanımına yatkın grup olarak üniversite öğrencilerinin, bilgi güvenliğinin önemini diğer gruplara göre belirli bir düzeye kadar kavramış olmaları beklenebilir. Bu farkındalığın günlük davranışlara ve alışkanlıklara da yansıdığından söz edilmektedir (Gunawan, 2021). Diğer yandan Chen ve İsmail (2013) tarafından yapılan çalışmalar, öğrencilerin önemli bir kısmının kişisel verilerin korunmasını önemli görmekle birlikte, kullandıkları uygulamalarda ilgili konularda dikkat ve özen konusunda sorunlar yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin haklar, mahremiyetin idraki ve tatbiki ise öğrenciler arasında sınırlıdır (Eroğlu, 2018). Bu durum, farklı kültür ve yaşam biçimlerine sahip özellikle yabancı uyruklu öğrencilerin kişisel veri ve bilgi yönetimi konusundaki etkinliğini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Konuya ilişkin geliştirilecek politikaların ve uygulama stratejilerin hayata geçirilmesinin, öğrencilerin akademik süreçten kariyer arayışına geçişini kolaylaştırması, çevresel ve görev adaptasyonlarını güçlendirmesi açısından değerli olduğu dile getirilmektedir (Alon, 2023). Ne yazık ki, genel halk kesimlerinde olduğu gibi üniversite öğrencileri de bilgi yönetimi ve güvenliği konusunda hâlâ ciddi düzeyde farkındalık ve bilgi eksikliği yaşayabilmektedirler. Chaudhry ve Alajmi'ye göre (2024) öğrenciler, kişiler verilerini nasıl yönetileceğini tam olarak bilememekte, doğru bilgiye nasıl erişeceği, kişisel verilerini nasıl koruyacağı, mahremiyet farkındalığı, hangi verileri saklayacağı, paylaşacağı, sileceği ya da arşivleyeceğini yönetmekte zorluklar yaşayabilmektedirler.

Dijital ortamın güvenli hale getirilmesi toplumsal sorumluluklar arasında sıralanmaktadır. Uluslararası öğrenciler olarak Endonezyalı öğrenciler için bilgi mahremiyeti ve Kişisel Bilgi Yönetimi (KBY) konularında farkındalığın artırılması

bu kapsamda değerlendirilmek durumundadır. Öney (2020) bilgi yönetimi uygulamalarının, bireylerin çeşitli kayıplardan korunmasına yardımcı olmada önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bu durum, yurtdışında eğitim gören Endonezyalı öğrenciler için de geçerlidir. Doğru bilgi yönetimi, onların eğitim süreçlerine katkı sunabilir, yeni koşullara adapte olmalarını kolaylaştırabilir, akademik başarılarını artırabilir ve genel olarak yaşam kalitelerini yükseltebilir (Krtalic ve Ihejirika, 2022). Ayrıca, sistematik ve erişilebilir bilgi yönetimi, değişikliklere uyum sağlamayı kolaylaştırarak kişilere önemli destekler sunabilmektedir. Etkili bilgi yönetimi, öğrencilerin dijital ortamda daha güvenli ve verimli bir şekilde ilerlemelerine olanak sağlamaktadır.

Bilgi Mahremiyeti Farkındalığı (BMF) ve Kişisel Bilgi Yönetimi (KBY) konusunda literatür sınırlıdır. Bu alanda yapılacak çalışmaların önemli araştırma fırsatları yaratabileceği öngörülmektedir. Özellikle araştırmada, Endonezyalı öğrencilerin BMF'nin ve KBY faaliyetlerini keşfetmesi hedeflemektedir. Öğrenciler kendi ülkelerindeki koşullara adapte olmuş olsalar da, yeni bir ülkede özellikle mahremiyet gibi durumlara yönelik daha farklı sorunlarla karşılaşabilmektedirler. Söz konusu bağlamda Endonezyalı öğrencilerin eğitim süreçlerindeki geçiş zorlukları, uluslararası öğrenci olarak yaşadıkları sorunlar ve bu kapsamda bilgi mahremiyeti ve gizliliği konusundaki farkındalıklarının artırılmasının önemli bir konu olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışma beş farklı bölümde ayrılmıştır. İlk bölümde konunun önemi, araştırmanın amacı, problemi, hipotez ve yararlanılan kaynakçalar yazılmıştır. Aynı bölümde, "çalışma alanı, yöntemi ve veri toplama teknikleri" başlık altında araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve analizi detaylı bir şekilde yazmıştır. İkinci ve üçüncü bölüm, çevre ortamda BMF'ini ile KBY'nin tanımı ve modeli ele alınarak, öğrencilerin bu kavramı nasıl uyguladıkları ve hangi aktivitelerle ilişkilendirdikleri açıklanmaktadır. Bu bölüm içinde içsel ve dışsal faktörler BMF'ine ile KBY üzerinde durulmaktadır. Son iki bölüm, bulgular ve değerlendirme ile sonuç ve önerilerin ele alınmıştır.

## 1.1. KONUNUN ÖNEMİ

Araştırma, Türkiye'de öğrenim gören uluslararası öğrenciler olarak BMF ve KBY'ni ortaya koyma hedefini Endonezyalı öğrenciler örneğinde gerçekleştirmeye odaklanmaktadır. Endonezyalı öğrencilerin araştırma kapsamına alınmasının öncelikli gerekçeleri arasında, iki ülkenin ekonomik ve kültürel yakınlaşmasına bağlı ileriye dönük işbirliği çalışmalarının bir parçası olarak, özellikle Türkiye'de öğrenim gören 4000'in üzerinde Endonezyalı öğrencinin başarısının bu sürece yapacağı olumlu katkı yer almaktadır. Her iki ülke için de önemli olan bu yakınlaşma çabasına rağmen Endonezya'nın Türkiye'den farklı yapısı, kültürü ve yaklaşımları akademik başarı ve bilimsel katkı amaçlı eğitimde işbirliği çalışmalarının önündeki önemli engeller arasında yer almaktadır. Bu engelleri aşabilmek için KBY ve BMF'ına dönük çalışmanın, iki kültür içerisinde de yer alan ve Endonezyalı öğrencilerin koşullarını bilen, onlarla rahat iletişim kurabilen bir araştırmacı tarafından gerçekleştirilmesinin mümkün olabileceğini düşünülmektedir. Bu kapsamda lisansüstü öğrenciler akademik ve bilimsel çalışmalar içerisinde doğrudan yer aldıkları için örneklem olarak alınmıştır. Yapılan ön değerlendirmelere göre yabancı uyruklu öğrenciler ve özellikle Türkiye'de eğitim gören Endonezyalı lisansüstü öğrenciler akademik yaşama uyum, araştırma ve deneyim zorlukları göz önüne alındığında KBY konusunda çeşitli sorunlar yaşamaktadırlar. Ayrıca farklı kültür, dil ve yaşam anlayışları nedeniyle özellikle mahremiyetin korunması konusunda ilgili öğrencilerin ciddi zorluklarla karşılaştıkları görülmektedir. Bu çerçevede çalışmada elde edilmiş veriler, var olan sorunların ortaya konulması ve etkili bir yaklaşımlarının geliştirilmesi açısından önemli olacağı düşünülmektedir.

BMF ile KBY'ini arasındaki ilişki, genellikle göz ardı edilen bir araştırma alanıdır. Ancak, Endonezyalı öğrenciler için, kültürler arası zorlukların etkisiyle bu iki faktörün etkileşimi giderek daha belirgin hale gelmektedir. Çalışmada BMF'ının KBY aktivitelerini nasıl şekillendirdiği incelenmiştir. Bu konu, ilgili literatürde ayrıntılı olarak ele alınan, dijital BMF'ına dönük küresel çapta karşılaşılan zorluklardan hareketle, bu zorluklarla başa çıkabilme kapasitesini artırmaya dönük neler yapılabileceği çabalarının bir parçası olarak seçilmiştir. Dijital

tehditlerin giderek daha karmaşık hale gelmesi, bireysel mahremiyetin korunmasını ve KBY'ini önemli bir beceri haline getirmiştir.

## 1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI, PROBLEMİ VE HİPOTEZİ

Araştırmanın temel amacı, Türkiye'deki Endonezyalı lisansüstü öğrencilerinin Bilgi Mahremiyeti Farkındalıklarını (BMF) ve Kişisel Bilgi Yönetimi (KBY) düzeylerini ortaya koymak ve Endonezyalı öğrencilerin eğitim deneyimlerinde karşılaştıkları farklı durumlar ve koşullar ışığında, BMF ile KBY uygulamaları arasındaki bağlantıyı incelemektir. BMF düzeyini belirleyebilmek için literatürde tanımlanan, ilgili ölçeklerde yer alan göstergelerden dikkat, güvenlik ve iletişim boyutları çalışmada ayrıntılı biçimde ele alınmıştır. Bu indikatörlerin alt bileşenleri tezin kuramsal kısmında incelenmiş ve analitik değerlendirmelerde kullanılmıştır. Yine KBY'nin tanımlanan içeriği çerçevesinde değerlendirme yapılan uluslararası öğrencilerde özellikle Endonezyalı öğrencilerin durumu değerlendirilmiştir.

Çalışmanın amacı doğrultusunda temel araştırma sorusu "Türkiye'de üniversite eğitimi gören Endonezyalı lisansüstü öğrencilerin BMF ile öğrencilerin KBY aktiviteleri arasında nasıl ilişki bulunmaktadır?" şeklinde oluşturulmuştur. Çalışmada bu soruya bağlı olarak aşağıda yer alan alt araştırma sorularına yanıt aranmaktadır:

1. Öğrencilerin BMF bileşenlerine dönük mevcut koşulları hangi düzeydedir?
2. Öğrencilerin KBY aktiviteleri hangi düzeydedir?
3. Öğrencilerin BMF düzeyi ile KBY aktivite düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Türkiye'de kalış süresine göre BMF ve KBY aktiviteleri anlamlı farklılık göstermekte midir?
5. Öğrencilerin BMF'ini ile KBY aktiviteleri etkileyen faktörler nelerdir?

Bu araştırma sorularına ilişkin temel hipotez: "Türkiye'de üniversite eğitimi gören Endonezyalı lisansüstü öğrencileri BMF yetersizdir, bu nedenle KBY aktivitelerinde sorunlar yaşamaktadırlar." şeklinde belirlenmiştir. Yukarıdaki temel hipoteze bağlı olarak çalışmanın alt hipotezleri aşağıdaki gibidir:

- H1: Öğrencilerin Bilgi Mahremiyeti Farkındalığı (BMF) düzeyi düşüktür.
- H2: Öğrencilerin BMF düzeyleri ile bu farkındalığın davranışlara yansması arasında bir farklılık bulunmaktadır.
- H3: BMF kapsamında güvenlik boyutunda iyileştirmelere ihtiyaç vardır.
- H4: KBY kapsamında, bilgi arama–erişim, dosya şifreleme ve mahremiyet boyutunda sorunlar yaşanmaktadır.
- H5: BMF ile KBY arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır.
- H6: Türkiye’de kalış süresine göre BMF ve KBY aktiviteleri anlamlı farklılıklar göstermektedir.

### **1.3. ÇALIŞMA ALANI, YÖNTEMİ VE VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ**

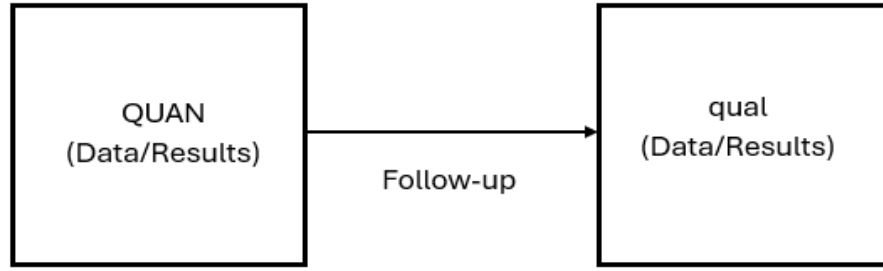
#### **1.3.1. Çalışmanın Kapsamı**

Pandemi sonrasında, dijitalleşmenin hızlanmasıyla birlikte BMF ve KBY’nin önemli olduğu görülmektedir. Bireylerin kişisel bilgilerini nasıl yönettiği ve bu süreçte mahremiyet bilincinin nasıl şekillendiği, araştırmanın temel odak noktalarından biridir. BMF’inden bahsedildiği zaman öğrencilerin güvenli, dikkatli ve etkin bir bilgi ortamı yaratma gerekliliği daha da ön plana çıkmıştır. Ayrıca, KBY kavramı çerçevesinde belirlenen bilgi düzenleme, bilgi silme, bilgi arama-erişim, mahremiyet, yedekleme, ders belge yönetim süreci ve dijital okuryazarlık gibi temel aktiviteler ele alınmıştır. Krtalić ve Dinneen'e göre (2024) araştırmacı ve yazar olarak öğrencilerin, bilgi yönetiminin etkili bir şekilde uygulanabilmesi, sahip olunan verilerin düzenli olarak korunmasını, güvenliğini, yetkisiz erişim tehlikelerine karşı silinmesini, eklenmesini ve güncellenmesini gerektirmektedir. Bu süreç, bilginin güncel tutulmasını sağlayarak, verimli bir bilgi alışverişini ve akıllı toplumların gelişmesini teşvik etmektedir. Tüm bu kapsam BMF ve KBY kavramı ile ifade edilmiştir. Aktivitelerine göre bireylerin bilgi yönetim süreçlerine etkisi analiz edilmiş ve BMF bilincinin KBY ile nasıl ilişki olduğu incelenmiştir. Elde edilen veriler, bireylerin dijital ortamda BMF’lerini ve KBY alışkanlıklarını anlamaya ve geliştirmeye yardımcı olmuştur.

### 1.3.2. Araştırma Modeli

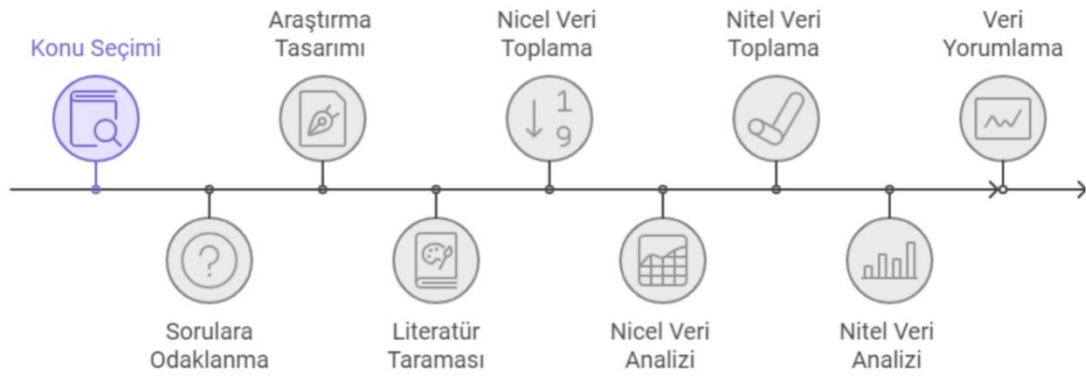
Araştırmada, Endonezyalı öğrencilerin BMF'nin KBY stratejileri üzerindeki ilişkisini ve görüşlerini incelemek için karma yöntem kullanmıştır. Karma yöntem, nitel ve nicel yaklaşımları birleştirerek her iki yöntemin güçlü yönlerinden faydalanmak, araştırma sorularını cevaplamak ve konuları derinlemesine anlayarak çeşitli analizler sağlamak amacıyla kullanılan bir bilimsel araştırma yöntemidir (Creswell, 2009, s. 188). Bu karma yöntem çalışması, şekil 1 gibi açıklayıcı sıralı desen kullanılarak gerçekleştirilmekte; öncelikli olarak nicel veriler toplanmış, ardından nitel analizle bu veriler açıklanmıştır. Nitel analiz ve yorumlama, nicel sonuçları daha iyi açıklamak ve keşfetmek amacıyla kullanılmıştır.

Explanatory Mixed Methods Designs



Şekil 1. Karma yöntemde sıralı desen

Çalışmada öğrencilerin BMF ve KBY aktivite gelişimiyle ilişkisi değerlendirilmiştir. Ele alınan her iki veri seti (BMF ve KBY aktivitelerinin gelişimiyle ilişkisi) üzerine yapılan analizler; mevcut koşulları tanımlama, iyileştirilmesi gereken başlıkları belirleme ile şablon ve içerik geliştirmeye katkı sağlama gibi BMF ve KBY kavramının yeni yeteneklerle tekrar yapılandırılmasını desteklemektedir. Karma yöntem kapsamında hem nicel hem de nitel yaklaşımlar benimsenmiş ve çalışmalar betimleme yöntemi çerçevesinde yürütülmüştür. Betimleme yöntemi genel olarak çalışma konusu, olguları ve bu olgular ilişkileri saptamaları analiz etmekte kullanılmaktadır (Büyüköztürk vd, 2008; aktaran Samancı,2025).



Şekil 2. Araştırma süresi

### 1.3.3. Çalışma Grubu

Araştırma kapsamında uygulanmış ankette katılımcılar, amaçlı örnekleme (*purposive sampling*) yöntemine dayalı olarak ölçüt örnekleme (*criterion sampling*) yöntemiyle seçilmiştir. Uygulama araştırmalarında, amaçlı örnekleme bilgi açısından zengin vakaları daha iyi tanımlamak ve seçmek amacıyla, özellikle ölçüt örneklemesini içeren çeşitli stratejilerin bir araya getirilmesiyle geliştirilmektedir (Palinkas vd., 2015). Bu doğrultuda aşağıdaki ölçütler esas alınmıştır:

- Türkiye’de eğitim gören Endonezyalı öğrenci olmak, ve
- Lisansüstü eğitim alıyor olmak.

Katılımcıların demografik özelliklerini betimlemek amacıyla, yaş, cinsiyet, eğitim durumu, uzmanlık alanı ve Türkiye’de kalma süresi gibi soruları içeren bir anket uygulanmıştır. Bu yöntem, Endonezyalı lisansüstü öğrenci popülasyonunu doğru bir şekilde yansıtan bir örneklem grubunun oluşturulmasını mümkün kılmaktadır. Araştırmanın evrenini oluşturan Türkiye’deki Endonezyalı lisansüstü öğrencilerinin kesin sayısı YÖK üzerinden sağlanamamıştır. Bu nedenle çalışmada, Türkiye’deki Endonezyalı Öğrenciler Topluluğuna işbirliği önerisinde bulunmuştur. Söz konusu topluluk, Endonezya ve Türkiye’de resmi olarak tanınan bir öğrenci organizasyonu olup, Ankara’daki Endonezya büyükelçiliği tarafından da desteklenmektedir. Bu işbirliği kapsamında, Endonezyalı lisansüstü

öğrenciler için resmi bir Whatsapp gurubu oluşturulmuştur. Söz konusu grup, tartışma ve iletişim ortamı sağlamak, bilgilendirme faaliyetlerini yürütmek, araştırma ve diğer akademik işbirliklerini geliştirmek ve desteklemek amacıyla oluşturulmuştur. Grupta yer alan öğrenci bilgileri nicel ve nitel verilerin toplanmasında kullanılmıştır.

Anket sonuçlarının değerlendirilmesinin ardından, yarı yapılandırılmış görüşme ile belirlenen örneklem grubu üzerinde nitel araştırma tekniğine uygun veriler toplanmıştır. Görüşme katılımcılarının seçiminde, nicel veri analizinden elde edilen bulgulara dayalı olarak örneklem belirlenmekte; bu kapsamda, en yüksek ve en düşük değerlere sahip katılımcıların özellikleri dikkate alınarak karşılaştırmalı bir analiz yapılması hedeflenmiştir. Anket çalışması ile birlikte yapılandırılmış görüşmenin uygulanmasının nedeni, literatürdeki benzer araştırmalarda da görüldüğü üzere, nicel verilerin araştırma soruları ve hipotezlerde belirlenen unsurları ortaya çıkarmada kimi zaman yetersiz kalabilmesidir. Bu nedenle, nitel tekniklerin koşulları ve gereksinimleri daha kapsamlı ve derinlemesine tanımlamaya imkân sağlaması nedeniyle karma bir yaklaşım benimsenmiştir.

Araştırma literatürüne göre, Creswell (1998; aktaran Sharma vd., 2024, s. 134-135), nitel araştırmalar için 5 ila 25 kişinin uygun bir örneklem büyüklüğü olduğunu bahsetmiştir. Benzer şekilde, Smith ve arkadaşları (2009; aktaran Sharma vd., 2024, s. 134-135) 3 ila 10 kişilik bir örneklem kullanımını önermektedir. Bu bağlamda literatürdeki örneklerine benzer olarak, Endonezyalı öğrencilerin BMF düzeylerini ve KBY deneyimlerini daha derinlemesine anlamak amacıyla, görüşme yapılacak katılımcıların belirlenmesinde ölçek yanıtlarına göre en iyi ve en sorunlu görülen gruptan onar kişi seçilmiştir. Görüşmelere katılmayı kabul eden katılımcıların isimleri gizliliklerini korumak adına güvenli bir şekilde saklanılmıştır. Bu süreç, araştırmanın etik ilkelere uygun olarak yürütülmesini ve katılımcıların katkılarının doğru bir şekilde temsil edilmesini sağlamaktadır.

#### 1.3.4. Verilerin Toplama Araçları

Araç, araştırmacıya veri toplama sürecinin her aşamasında önemli bir kolaylık sağlamaktadır. Hem nicel hem de nitel verilerin toplanmasında etkili bir yöntem sunmaktadır. Bu çalışmada kullanılan ölçek, iki ana bileşenden oluşmaktadır: 1, bileşen geçerliliği ve güvenilirliği sağlanmış, çevrimiçi platformda uygulanan kapalı uçlu 55 maddelik anketten oluşmaktadır. 2. bileşen; ilişkilendirilmiş göstergelere dayalı olarak geliştirilen, açık uçlu sorular ve araştırma sorularına uygun ek sorulardan oluşan nitel bir çalışmadan oluşmaktadır. Nicel kapsamında, araştırma sorularını ve hipotezleri dönük koşulları değerlendirmek için aşağıda ayrıntıları yer alan hazır ölçek kullanılmıştır. Yer alan BMF ve KBY aktivitelerinin değerlendirilmesinde, Korkmaz vd. (2021, s. 303-304) ile Kocak (2021, s. 87) tarafından geliştirilen hazır ölçeklerden yararlanılmıştır.

Araştırmada kullanılan ölçek, araştırmacının temel amacı olan bireylerin BMF düzeyleri ile KBY pratiklerini keşfetmeye uygunluğu doğrultusunda seçilmiştir. Korkmaz tarafından geliştirilen ölçek, dijital dünya ve çevrimiçi ağ etkileşimleri bağlamında mahremiyet farkındalığını ölçmeye yönelik olarak özel olarak tasarlandığından, çalışmanın amacıyla yüksek düzeyde örtüşmektedir. Bu doğrultuda, söz konusu ölçek, araştırmacının daha odaklı ve amaca yönelik veri toplamasına olanak tanımaktadır. Ayrıca, Kocak'ın ölçeğin kişisel dijital içerik yönetimine ilişkin ayrıntılı bölümleri, bu çalışmanın temel inceleme alanlarından biri olan KBY kavramını temsil etme açısından oldukça uygundur.

Nicel araştırmada, Likert ölçeği 5 dereceli puanlama kullanılarak trend testi sorularının oluşturulması ve değerlendirilmesi yapılmıştır (Sugiyono, 2018, s. 93). Likert ölçeği, olumlu ve olumsuz ifadelerin farklı yönlerde değerlendirilmesini gerektirdiğinden bu maddelere farklı ağırlıklar verilerek hesaplanmıştır. Anket formunda her ne kadar tüm maddeler 1–5 ölçeğinde (tamamen katılmıyorum–tamamen katılıyorum) sunulmuş olsa da olumlu ifadelerde 5 en yüksek, 1 ise en düşük değeri temsil etmektedir. Bununla birlikte, ölçek olumsuz ifadeler de içerdiğinden bu tür maddelerde ters puanlama uygulanmış; yani katılımcının “tamamen katılıyorum” seçeneğini işaretlemesi düşük, “tamamen katılmıyorum” seçeneğini işaretlemesi ise yüksek puanı ifade etmiştir. Bu puanlama yaklaşımı,

maddelerin toplam skorlarını doğrudan etkileyerek katılımcıların ilgili boyutlarda en yüksek ve en düşük gruplar arasında sınıflandırılmasında belirleyici bir rol oynamıştır. Bununla birlikte, kullanılan KBY ölçeğinde asla – her zaman çifti kullanılmış olsa da aynı şekilde olumsuz ifadeler için de geçerliliğini korumuştur.

Nitel araştırma kapsamında geliştiren sorular, uygulanan ölçekteki koşulların daha derinlemesine incelenebilmesi amacıyla kullanılmıştır. Bu kapsamda kullanılan kavramlarına göre öğrencilerin mahremiyet farkındalığı, KBY süreçleri, içsel ve dışsal faktörlerin değerlendirmiştir. Ayrıca yarı yapılandırılmış görüşme soruları ile katılımcıların çalışma kapsamındaki konulara ilişkin düşüncelerini serbestçe ifade etmelerine imkân tanınmıştır (Adams et al., 2015). Bu kapsamda ilgili konularda çalışmalar yürüten bilim insanlarının önceki çalışmalar referans alınmaktadır.

### 1.3.5. Geçerlilik ve Güvenirlilik

Geçerlilik ve güvenilirlik testi, bir aracın yanıtlayıcılar arasında yayılmadan önce uygunluğunu belirlemek için yaygın olarak kullanılan bir ölçümdür. BMF ölçeği, Özgen Korkmaz, Mehmet Vergili ve Emel Karadaş tarafından hazırlanan ve Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi'nde yayımlanan "*Çevrimiçi mahremiyet farkındalık ölçeğinin geliştirilmesi: Güvenirlilik ve geçerlilik çalışması*" adlı çalışmalarına yararlanılmıştır (Korkmaz vd., 2021, s. 303-304). Bu kapsamda BMF'nin değerlendirilebilmesi için Korkmaz vd.'in (2021) ayrıntılarını verdikleri ölçek uygulaması gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin güvenilirliğinde Cronbach Alpha güvenilirlik testi sonuçlarının 0,794 ve üzeri olması beklenmiştir. Ölçekte bilgi mahremiyeti üzerine geliştirilen 'dikkat', 'güvenlik' ve 'iletişim' faktörleri üzerinden değerlendirmeler yapılmaktadır. Öğrencilerin KBY aktivitelerini ölçmek için hazır ölçek uygulanmıştır. Ölçek çalışmasında KBY kavramında bu aktivite düzeyini oluşturan 'bilgi düzenleme', 'bilgi silme', 'dijital okuryazarlık', 'mahremiyet', 'bilgi arama ve erişim', 'ders belgeleri yönetimi' ve 'yedekleme' faktörleri yer almaktadır. Ölçeğin geliştirilmesinde Kocak (2021)'in çalışmasından yararlanılmıştır. Kocak'ın ölçeğin doğrulanmasında Cronbach Alpha güvenilirlik testi uygulanıp test sonuçları 0,70 ve üstü "iyi" olarak kabul edilmiştir.

### 1.3.6. Verilerin Toplanması

Araştırma çerçevesinde, Türkiye'de lisansüstü eğitim gören ve ulaşılabilen 145 kişiye anket uygulanmıştır. Ancak dokuz katılımcının belirtilen kriterlere uymaması nedeniyle analizlere 136 anket dahil edilmiştir. Bu dokuz öğrenciler, iki farklı numara kullanmış olanlar (Türkiye ve Endonezya numaraları kullanmış öğrenciler, 3 kişi), mezun olanlar (4 kişi) ve eğitimlerini tamamlamadan Endonezya'ya dönme kararı almış olanlar (2 kişi) olarak gruplandırılmıştır. Ayrıca, nitel veri toplama sürecinde, en yüksek ve en düşük gruplara dahil edilen 10'ar kişi ile izinleri alınarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Her birey ile 20 ila 40 dakika arasında süren görüşmeler yapılmıştır. Katılımcılara, araştırmacı tarafından araştırma sorularına göre hazırlanan sorular sağlanmıştır. Eğer sorular net değilse veya katılımcıların verdiği yanıtlar anlaşılması zor ise, araştırmacı soruların amacını daha iyi anlaşılması için açıklığa kavuşturmuştur. Aynı şekilde, katılımcıların yanıtları yetersiz bulunursa, araştırmacı yarı yapılandırılmış görüşme tasarımına uygun olarak destek sağlamıştır.

### 1.3.7. Verilerin Analizi

Tez çalışmasında daha önce ifade edildiği gibi araştırma yöntemi olarak karma yöntem kullanılmıştır. Katılımcılara uygulanan ölçeklerin ardından, Endonezyalı öğrencilerin BMF ve KBY becerileri betimsel ve çıkarımsal istatistikler ile analiz edilmektedir. Uyarlanan anket ile öz-değerlendirmeye dayanarak, öğrencilerin BMF ve KBY konusundaki anlayışları, tutumları ve alışkanlıklarıyla ilgili nicel bilgiler sağlanmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen veriler önce Excel ortamında temizlenip SPSS programında analiz edilmiştir. Araştırma sorularına yanıt vermek amacıyla toplanan istatistiksel veriler, anlaşılabilirliği sağlamak için tablo şeklinde gösterilmiştir. Kullanılan likert ölçeği verilerinde virgülden sonraki son iki basamağı göstererek düzeyler arasındaki olası yanlışlıkları ortadan kaldırmayı, ölçümlerde kesinlik sağlamayı ve öğrencilerin farkındalık ile beceri düzeylerine ilişkin daha doğru yorumlara ulaşmayı amaçlamaktadır. Veriler, parametrik olmayan testlerle analiz edilip likert tipi yanıtlar sıralı veri (*ordinal data*) olarak kabul edilmiştir. Sunulan nicel veriler, farkındalık düzeyinin analiz edilmesi ve belirlenmesi amacıyla aritmetik ortalama değerlerine dayanmaktadır. Ayrıca

analiz sürecinde 1. ve 2. kategoriler olumsuz yargı ifadesi olarak, 3. kategori nötr, 4. ve 5. kategoriler olumlu ifadesi olarak birleştirilmiştir. Tam boyutlarda yüzdelik ifadelerin analizinde de aynı metodolojik çerçeve benimsenmiştir. Kullanılan testi, gruplar arasındaki farkların gücünü ortaya koyarak araştırma sorusuna açıklık getirmek amacıyla yapılmıştır. Bu nedenle, iki ölçek arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla Spearman Korelasyon analizi uygulanıp kategori değişkenlerin analizinde Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır.

Nitel veriler, 20 katılımcı ile yapılan derinlemesine görüşmelerden elde edilmiş ve tematik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Tematik analiz, araştırma sorularıyla ilişkili temel anlam örüntülerini belirleyerek katılımcı yanıtlarının daha sistematik biçimde temsil edilmesini sağlar (Braun ve Clarke, 2019). Araştırmacı, verilerin çıkarımı ve analizinde Nvivo 12 yazılımını kullanmıştır. Görüşme verileri toplam 133 sayfalık Endonezce transkripsiyonlardan oluşmakta, bu metinler ayrıntılı olarak okunarak kodlama sürecine aktarılmıştır. Kodlama süreci Endonezce olarak gerçekleştirilmiş, ardından temalar oluşturularak Türkçeye çevrilmiştir. Her tema, verilerdeki anlamlı örüntüleri temsil eden doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Bu çalışma, Braun ve Clarke'ın altı aşamalı tematik analiz modelini temel almıştır: (1) Verilerle aşinalık kazanma; (2) kodlama; (3) temaların oluşturulması; (4) temaların gözden geçirilmesi; (5) temaların tanımlanması ile adlandırılması ve (6) bulguların raporlaştırılması.

#### **1.4. ARAŞTIRMADA YARARLANILAN KAYNAKLAR**

Tez yazım sürecinde, BMF ve KBY konularında bilgiye erişmek için hem uluslararası hem de yerel kaynaklardan yararlanılmıştır. Türkçe, İngilizce ve Endonezce dillerinde çeşitli kaynaklar yararlanılmıştır. Yararlanılan veri tabanları ve bilgi kaynakları olarak Google Scholar, ProQuest Dissertation and Theses, JSTOR, Science Direct, Dergi Park, Yok Tez Merkezi, Neliti ve Garuda tercih edilmiştir.

Yapılan taramalarda kullanılan anahtar kelimeler sonraki tabloda sunulmuştur:

Tablo 1. Taramalarda kullanılan anahtar kelimeler

<b>Türkçe</b>	<b>İngilizce</b>	<b>Endonezce</b>
Bilgi mahremiyeti	Information privacy	Privasi informasi
Bilgi mahremiyeti farkındalığı	Privacy information awarness	Kesadaran privasi informasi
Mahremiyet koruması	Privacy protection	Perlindungan privasi
Veri mahremiyeti	Data privacy	Privasi data
Kişisel bilgi	Personal information	Informasi pribadi
Kişisel bilgi güvenliği	Personal information security	Keamanan informasi pribadi
Bilgi yönetimi	Information management	Manajemen informasi
Kişisel bilgi yönetimi	Personal information management	Manajemen informasi pribadi
Öğrencilerin bilgi yönetimi	Students information management	Manajemen informasi siswa
Bireysel bilgi yönetimi	Individual information management	Manajemen informasi individu
Kişisel arşiv yönetimi	Personal record management	Manajemen arsip pribadi
Bireysel veri yönetimi	Personal data organization	Organisasi data pribadi
Kişisel dijital arşivi	Personal dirgital archive	Arsip dijital pribadi

Tez raporunun yazımında, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü Örnek Tez Şablonu'ndan yararlanılmıştır.

## 2. BÖLÜM

### BİLGİ MAHREMİYETİ FARKINDALIĞI

Özellikle son yıllarda teknolojik ilerleyişlerin ivme kazanması mahremiyet kavramının çok daha kapsamlı boyutlarda ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Geleneksel olarak mahremiyet kavramı, bireyler arasındaki fiziksel sınırların belirlenmesiyle toplumsal ilişkilerin sürdürülebilirliğini sağlama amacı taşımıştır. Mahremiyetin bu erken dönem yorumu, bireyin hem kendisini hem de çevresindekilerin varlığını koruma ve saygı gösterme hakkına dayanmaktadır. Zamanla internetin ve sosyal medyanın gelişmesiyle birlikte bilgi akışı kontrol edilemez bir hâl almıştır. Bu durum, mahremiyet anlayışını derinden etkilemiş ve bireyler arası ilişkiler ile davranış biçimlerinin yeniden şekillenmesine neden olmuştur. Özellikle dijital ortamın ortaya çıkışı, insanın hem sanal hem de gerçek dünyada sınır bilinci geliştirmesini zorlayan bir unsur olarak değerlendirilmiştir.

İnternetin yaşamın her alanına entegre olduğu akıllı toplum yapısında, hem fiziksel hem dijital ortamdaki mahremiyetin korunması geçmiş yüzyıllara kıyasla çok daha karmaşık hâle gelmiştir. Günümüzde kamusal ve özel alanlar arasındaki sınırların giderek belirsizleştiği, neyin kamusal neyin özel alana ait olduğunun netliğini kaybettiği gözlemlenmektedir. Bu nedenle özellikle üniversite öğrencilerinin dijital ortamdaki sorunlara karşı önleyici bir adım olarak bilgi üzerindeki denetimin öneminin farkına varması gerekmektedir. Pek çok kişi, belirli özelliklerini yansıtan kişisel verilerini farkında olmadan paylaşmakta veya ifşa etmektedir. Bu durumdan faydalanmak isteyen üçüncü kişiler ister ticari çıkar, ister ağ tabanlı suçlar için olsun toplanan hassas verilere ve veri tabanlarına kolayca ulaşabilmekte, bu da toplumsal düzeyde güvensizlik ve rahatsızlık yaratmaktadır.

Teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte dijital alandaki mahremiyet sınırlarının daralması, bazı ülkeleri bireylerin haklarına dair farkındalık oluşturmak amacıyla çeşitli politika ve düzenlemeler geliştirmeye ve mevcut kuralları yeniden

değerlendirmeye yönlendirmiştir. Ancak, siber güvenlik tehditleri giderek artmasına rağmen, kullanıcılar hâlâ kişisel bilgilerini paylaşma konusunda uzun vadeli sonuçları göz ardı etmektedir. Genellikle karşılaşılan sorunlar arasında, güvenliği sorgulanmadan kullanılan sosyal ağ uygulamaları, çeşitli platformlardan gelen bağlantılara kolay ya da ücretsiz erişim amacıyla tıklanması, ve sosyal medya ya da internet kullanımında kullanıcı sözleşmelerinin okunmadan onaylanması yer almaktadır. Bu tür basit görünen davranışlar, bireylerin hem kişisel hem de toplumsal yaşamlarında çeşitli zararlara yol açabilmektedir.

## 2.1. BİLGİ MAHREMİYETİ TANIMI

İnsanlık tarihinin başlangıcından itibaren bireyler, bilgi ve mahremiyetin sosyal, kültürel, ekonomik ve kişisel gelişim bağlamlarındaki önemine doğrudan dâhil olmuştur. 1950’li yılların sonlarında, araştırmalara destek olmak veya yoğun veri giriş-çıkışı gerektiren iş süreçlerini kolaylaştırmak amacıyla geliştirilen ana bilgisayarların (*mainframe*) ortaya çıkmasıyla veriler merkezi bir şekilde depolanmaya başlanmıştır. Bu dönemde mahremiyet kavramı henüz toplum tarafından tam anlamıyla tanımlanmamış; sınırları, hakları ve ilgili çıkarlar açık bir şekilde belirginleşmemiştir. Araştırmacılar ve şirketler, toplanan verileri ürün geliştirme süreçlerinde kullanmaya ve elde edilen sonuçları yaygınlaştırmaya başlamıştır. Bu durum, mahremiyet kavramının gelişimini tetiklemiştir. Çeşitli çalışmalar bu kavramı tanımlamaya, açıklamaya, incelemeye ve birey yaşamıyla olan ilişkisini derinlemesine ele alarak toplumda yaygınlaştırmaya yönelik katkılar sunmaktadırlar.

Avrupa’da “Habeas Data” kavramı mahremiyet düşüncesinin temelini oluşturmuştur. Habeas Data, bireyleri kendileriyle ilgili veri, imaj, mahremiyet, onur, bilgi, öz belirlenim hakkı ve bilgiye erişim özgürlüğü konularında korumak amacıyla tasarlanmış anayasal bir haktır (Guadamuz, 2000). Zaman içinde, mahremiyet kavramına yönelik yapılan çeşitli araştırmalar, bireylerin ve toplumun sosyal ilişkiler, teknoloji, kültür, politika ve hukuk gibi farklı alanlardaki mahremiyet anlayışını kavrayabilmesini amaçlamıştır. Bu kavram ilk kez ABD’nde Warren ve Brandeis tarafından (1890, aktaran Yang ve Wang, 2014) “yalnız kalma hakkı” olarak tanımlanmış ve sonrasında bireysel bilgilerin

sınırlarını belirleme hakkı kapsamında insan haklarının bir alt başlığı olarak hukuki bir temel kazanmıştır. Türkiye’de Devellioğlu (2004, s. 569), mahremiyet kavramının kökenine dair yaptığı incelemede, bu terimin “herkes tarafından bilinmeyen”, “herkesle paylaşılmayan” ve “gizli” anlamlarına gelen “mahram” kelimesinden türediğini belirtmiştir. Türk Dil Kurumu (t.y) göre ise “mahremiyet”, “gizlilik” şeklinde tanımlanmaktadır. Güney Kore ve Singapur gibi ülkelerin mahremiyet haklarına dair özel yasal düzenlemeler oluşturmasının ardından, Endonezya da dahil olmak üzere neredeyse tüm Asya ülkeleri mahremiyeti temel bir insan hakkı olarak kabul etmeye başlamıştır.

Stone vd. (1983) tarafından ifade edilen mahremiyet, “Bireyin kendisiyle ilgili bilgileri kişisel olarak kontrol edebilme yetisi”, olarak tanımlanmıştır. Bu tanım, bireyin bilgi kontrolünü artırmasıyla birlikte hassas bilgileri yönetme ve anonim hâle getirme yoluyla karşılaşılabileceği sorunları en aza indirme yetkinliğine sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Davis'e göre (2006), her birey sosyal filtreleme becerisine sahip olması gereken temel bir özne konumunda; bu beceri, bireyin toplumsal beklentilere ve normlara uyum sağlamasında önemli rol oynamaktadır. Bireylerin sahip olduğu veri ve bilgilerin erişilebilir olması, üçüncü kişiler tarafından istismar edilme riskini artırmakta, dolayısıyla gizli tutulması gereken kişisel bilgilerin ifşasına karşı koruyucu önlemler alınması gerekmektedir (Joinson et al., 2010; Duygulu, 2018, s. 436).

Mahremiyet, tanımlanması oldukça güç kavramlardan biri olarak kabul edilmektedir. Zira yapısı hem karmaşık hem de uygulanma biçimi bağlama göre değişkenlik göstermektedir. Bu nedenle, mahremiyetin anlamı üzerine fikir birliği sağlamak zor olabilmektedir. Bazı uzmanlar mahremiyeti; gözetim altında olmadan düşünce beyanında bulunma hakkı, kişisel bilgilerin paylaşımı ve saklanmasına karar verme yetkisi, herhangi bir bağlamda kaydedilme ya da fotoğraflanmayı reddetme hakkı, dijital ya da fiziksel düzeyde rahatsız edilmemeye dair talep, itibarın korunması ve gereksiz aramalara karşı korunma hakkı olarak değerlendirmektedir. Dolayısıyla mahremiyet yalnızca bireyin kendisiyle ilgili değil, aynı zamanda başkalarının da bilgiye erişimlerini kontrol

etme süreciyle ilişkilidir. Bu bağlamda Mulligan vd.'nin, (2016) ifadelerine göre, mahremiyet esasen sürekli tartışılan ve farklı yorumlara açık bir kavramdır.

Kokolakis (2017) tarafından ortaya konulan üç temel mahremiyet boyutu, kavramın daha derinlemesine anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır. Mekânsal mahremiyet, kişisel mahremiyet ve bilgi mahremiyeti tanımlamaktadır. Mekânsal mahremiyet, bireyin bulunduğu fiziksel çevreyle yakından ilişkilidir. Bu bağlamda, kişisel eşyaların aranması, kamusal alanda bireyin rızası olmadan gözetlenmesi ya da video kaydı alınması ve kimlik kontrolünün açık bir gerekçe ya da yasal izin olmaksızın gerçekleştirilmesi gibi durumlar, bu mahremiyet türüne örnek teşkil eder. Kişisel mahremiyet ise genellikle bireyin fiziksel durumu ile ilgili yapılan aramalara işaret eder. Özellikle kadınların fiziksel muayeneler sırasında daha savunmasız hale gelmeleri bu mahremiyet türü kapsamında değerlendirilmektedir. Kimliğin korunamaması, uygun olmayan ortamlarda yapılan inceleme ve tedavi süreçleri de kişisel mahremiyetin ihlali olarak kabul edilmektedir. Son olarak, bu çalışmanın da temel odağını oluşturan bilgi mahremiyeti –diğer bir adıyla veri koruma–, kişisel verilerin toplanması, depolanması, işlenmesi, düzenlenmesi ve paylaşılması süreçleriyle doğrudan ilişkilidir (Fatima vd., 2019, s. 7).

Bilgi mahremiyetini daha derinlemesine anlamak için, bilgi kavramı bu anlayışın merkezinde yer almakta ve mahremiyetin korunması gereken nesnesi olarak değerlendirilmektedir. Chen'e göre (2017, s. 125-126), bilgi olmadan mahremiyetten söz etmek mümkün değildir. "Kişisel bilgi", elektronik ortamda veya başka yollarla kaydedilmiş ve tek başına ya da başka bilgilerle birleştirilerek belirli bir gerçek kişiyi tanımlamak için kullanılacak her türlü veriyi ifade eder. Bu bilgiler; kimlik, kredi bilgileri, bireyin ilgi alanları, tercihleri, beğenileri, ilişkileri ve tarayıcı geçmişi gibi bilgilerden; sağlık geçmişi, genetik bilgiler gibi tıbbi kayıtlara; gelir ve gider durumunu içeren ekonomik verilere; politik eğilimler, etnik köken gibi hassas verilere kadar geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Özellikle öğrenciler söz konusu olduğunda, akademik yaşamın bilgi teknolojileri ve bilgi sistemleriyle iç içe geçtiği günümüzde, bu gruba ait kişisel bilgiler daha da kapsamlı hale gelmiştir. Öğrencilerin kişisel bilgileri arasında; notlar, transkriptler,

ödevler, öğrenci statüsü, kimlik numarası, pasaport bilgileri, nüfus kayıt numarası, ikamet adresi, e-posta ve telefon bilgileri, konum verileri, devam durumu, burs bilgileri, eğitim harcamaları, banka hesap verileri, sağlık geçmişi, ruhsal durumları, e-öğrenme sistemlerine erişim kayıtları, fotoğraf ve videolar ile çeşitli etkinlik dokümantasyonları yer almaktadır.

## **2.2. ÇEVİRİMİÇİ DÜNYADA MAHREMİYET KAVRAMININ DÖNÜŞÜMÜ**

Dijital dönüşüm dünyasında, kullanıcılar üzerinde hem gelişimsel hem de tehdit edici etkiler yaratan önemli bir süreci temsil etmektedir. Ana (mainframe) bilgisayarların icadı, iş dünyasında ve profesyonel alanlarda veri kullanımını köklü biçimde değiştiren bir dönüm noktası olmaktadır. Gelişmede, araştırmacılar, büyük şirketler ve ilgili kamu kurumları tarafından karar alma süreçlerinde bilgiye dayalı analizlerin desteklenmesine olanak sağlamaktadır. O dönemde bireysel mahremiyet, bilgi sistemlerinin bugünkü kadar gelişmemiş olması nedeniyle nispeten korunabilir bir durum olmaktadır. Bununla birlikte, dijitalleşmenin hızlı ilerleyişi, insan davranışlarını bilgi edinme, anlama ve çevrimiçi platformlar aracılığıyla başkalarıyla iletişim kurma biçiminde köklü şekilde dönüştürmektedir. Dönüşüm sürecinde her dönem, mahremiyet kavramının anlaşılmasına katkı sunabilecek yeni tehdit ve sorun türlerinin ortaya çıkışına zemin hazırlamaktadır. Bu bağlamda, mahremiyetin evrimini anlamak için dijitalleşme sürecinde karşılaşılan risk ve tehlikeler üzerinden değerlendirme yapılması önem arz etmektedir.

ABD'nin ARPANET'i geliştirmesi ve bunun 1990'lı yıllarda internete dönüşmesi, bireylerin bilgiye erişimini, üretimini, manipülasyonunu ve yayılımını büyük ölçüde kolaylaştırmaktadır. Teknolojik ilerlemesiyle, bireysel verilerin farkında olmadan tanıdık ya da bilinmeyen aktörlerle (Yun vd., 2019). Bu dönemde bilgi sistemleri; devletler, özel sektör ve araştırmacılar tarafından bilgi yönetimini daha stratejik hale getirmek amacıyla yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanmaktadır. Bilginin üretimi ve iletimi; hizmet, ürün ve bilgi alışverişi için iletişim temelli bir araç olarak işlev kazanmaktadır. Ancak internetin yaygınlaşması, kişisel mahremiyetin korunmasını zorlaştırmakta ve hatta büyük ölçüde aşındırmaktadır.

1990'lı yıllar, verilerin hem ticari hem de kişisel amaçlarla yoğun biçimde kullanılmaya başlandığı bir dönem olmaktadır. Ne var ki bu geniş veri kullanımı, veri korumasını destekleyecek yasal düzenlemelerle eşzamanlı olarak gelişmemesi, önemli sorunlara yol açmaktadır. Yazılı bir düzenlemenin olmaması, üçüncü tarafların açık rıza ve şeffaflık olmaksızın veri toplamasına ve kullanılmasına izin vermek tanıyan çeşitli manipülasyon biçimlerinin önünü açmaktadır. Bireylere sunulması gereken bilgiye dayalı onam (*information consent*) eksikliği, IP adresleri, çerezler (*cookies*) ve kullanıcı etkinliklerinin kayıtlı olduğu log dosyaları gibi bilgilerin şirketler ve ilgili aktörler tarafından ücretsiz olarak toplanıp kullanılmasına izin vermektedir. Bu dosyalar; dil tercihleri, arama geçmişi, giriş kayıtları ve diğer kullanıcı davranışlarını izleyerek içerik ve reklamların kişiselleştirilmesinde kullanılmakta, bu nedenle mahremiyet ihlallerini teşvik etmektedir. Ancak zamanla, dijitalleşmenin yoğunlaşmasıyla birlikte, bilgiye dayalı onam, bireysel hakların korunması adına zorunlu hale gelmiş ve birçok dijital uygulamada standart bir prosedür olarak benimsenmektedir.

Dijital ekonomiyle birlikte, eğitim, sosyal hizmetler, sağlık, kültür ve diğer sektörlerde hizmet ve ürün sağlayan uygulamaların büyümesi, kullanıcılar ve üreticiler arasında güven inşa etmek adına bilgiye dayalı onamın (*information consent*) önemini artırmaktadır. Uygulama kullanımı, kişisel verilerin kötüye kullanılma riskini de beraberinde getirmektedir. Örneğin, kullanıcıların giriş geçmişi, profil bilgileri, tıklama geçmişi, arama geçmişi, satın alma geçmişi, kredi kartı bilgileri, işlem zamanı, uygulama kullanım süresi, cihaz ve konum verileri, sık ziyaret edilen ürünler, listeye eklenen ürünler, kaydırma davranışları, video veya müzik çalma listeleri gibi veriler, büyük oranda toplanmaktadır. Eğitim uygulamaları (Coursera, Udemy, Moodle, Edmodo, Google Classroom, Duolingo vb.) genellikle kullanıcı kimliği, bağlı olduğu kurum, notlar, görevler, arama geçmişi, teslim edilen ödevler, ilerleme raporları, öğrenme süreleri ve modüllerin erişimi gibi verileri içermektedir. Sağlık uygulamaları (Fitbit, Samsung Health, Apple Health vb.) ise kullanıcıların beden durumuna, hastalık geçmişine ve yaşam tarzına ilişkin verileri toplamakta; günlük adım sayısı, yakılan kalori, uyku düzeni, spor aktiviteleri, beslenme alışkanlıkları gibi bilgileri kaydetmektedir. Kullanıcıların randevu geçmişi, ödeme yöntemleri, danışmanlık takvimleri, forum

aktiviteleri ve yorumları gibi veriler de toplanmaktadır. Bilgiye dayalı onamın (*information consent*)'in uygulanması, şirketlere, verileri mevcut hukuki düzenlemelere uygun bir şekilde toplama, kullanma ve işleme konusunda zorluklar yaşatmaktadır. Ancak, pratikte, kullanıcıların haklarını erişme, silme ve düzenleme konusunda hala birçok sınırlama bulunmakta ve mahremiyet için daha sıkı koruma gerekliliğini göstermektedir (Zaeem ve Barber, 2020). Kişiyi özel hizmetlerin faydalı olduğu kullanıcılar olsa da, birçok kişi mahremiyetlerinin yeterince korunmadığını hissetmektedir. Bunun sonucunda, bazı şirketler kullanıcılarını kandırarak hedeflerine ulaşmayı amaçlamakta, bu da bireylerin mahremiyetinin ihmal edilmesine yol açmaktadır.

Sosyal medya, bireylerin istedikleri zaman, yerden ve kişiyle etkileşimde bulunmasını kolaylaştırarak hem bilinçli hem de bilinçsiz olarak bilgilerini çeşitli ağ platformlarında paylaşımlarını sağlamaktadır. Eğilimde, yalnızca bilgi birikimine yol açmakla kalmamış, aynı zamanda toplumu, bilgi yayma ve paylaşma konusunda aktif bir rol oynamaya teşvik etmektedir. Aktaş (2019) tarafından, sosyal medya, aynı zamanda bireylerin fotoğraf, video, ses, konum, iş, aile, anlar ve etkinlikler gibi unsurları kullanarak kişisel marka (*self-branding*) oluşturma ve satışları artırma aracı haline gelmektedir. Bu paylaşımlar genellikle dikkat çekmek, kabul görmek, daha fazla beğeni almak hatta ekonomik gelir elde etmek amacıyla yapılmaktadır. Shaffer vd. (1982) belirttiği gibi, insanların sosyal bir varlık olarak herhangi bir deneyimi paylaşması, toplumsal statüyü ve güveni artırabilmektedir. Bununla birlikte, sosyal medya kötü niyetli kişiler tarafından çeşitli amaçlarla kullanılmakta ve bunlar, veri toplama ve izleme için yenilikçi şablonlar oluşturma yoluyla bireylerin mahremiyetini ihlal etmektedir. Genç kullanıcılar, özellikle öğrenciler, kişisel verilerini gönüllü olarak paylaşma eğilimindedirler; bu nedenle, paylaşılan bilgilerin oluşturduğu belirli desenleri ve güvenlik ile mahremiyet risklerini göz önünde bulundurmaları önemli olduğunu görmektedir (Christofides vd., 2009; Setiawan ve Rizal, 2024; Arat ve Aslan, 2021).

Yapay zekâ (YZ - *Artificial Intelligence* (AI)) teknolojilerinin ortaya çıkışı ve özellikle öğrenciler tarafından sıklıkla kullanılması, öğrenme ve araştırma

süreçlerinde verimliliği artırma açısından büyük avantajlar sunmaktadır. Ancak YZ sistemlerinden beklenen sonuçların elde edilebilmesi için gereken veri girişi, çoğu zaman kullanıcıların mahremiyet ve anonimlik sınırlarını ihlal etmektedir. Toplumda yaygınlaşan YZ kullanım trendine dahil olma arzusu ve sosyal dışlanma korkusu, bireyleri bu teknolojileri sorgulamadan benimsemeye yöneltmektedir. YZ tabanlı uygulamalara aşırı erişim izni verilmesi — rehber, mikrofon, kamera, konum ve fotoğraf galerisi gibi hassas alanlar dâhil — ile sonuçlanmakta; kişisel ya da gizli belgelerin, fotoğrafların yüklenmesi ve bu sürecin bir parçası olarak gizlilik ayarlarının ve kullanım politikalarının göz ardı edilmesi şeklinde kendini göstermektedir. Teknolojik yeniliklerin bireylere sunduğu kolaylıklar inkâr edilemez olsa da, bu sistemlerin uygun denetim ve kontrol mekanizmalarından yoksun bir şekilde kullanılması, kişisel verilerin üçüncü taraflar — ister birey ister kurum olsun — tarafından kötüye kullanılmasına olanak tanımaktadır. Dolayısıyla, YZ uygulamalarının etik, hukuki ve teknik boyutlarının dikkatle değerlendirilmesi, kullanıcı mahremiyeti korumak için çok önemli olduğunu görebilmektedir.

Günümüzde çevrimiçi platformlarda paylaşılan her bilgi — kişisel veriler, hassas içerikler, tarama geçmişi, mesajlaşmalar, etkileşimler ve ekran görüntüleri — farkında olunmadan merkezi sosyal sunuculara otomatik olarak yüklenmektedir. Bu tür veriler, Choi vd. (2017) tarafından kişisel mahremiyetiyle doğrudan ilişkili gösterilmekte, dijital ekosistemde ciddi güvenlik tehditleri ve risklere yol açtığı dile getirilmektedir. Hassas verilerin kolaylıkla kişiselleştirilebilir olması hem dış hem de iç tehditlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır. Dış tehditler, çoğunlukla üçüncü tarafların kullanıcı bilgilerine yönelik kasıtlı eylemlerini kapsamaktadır. Bu tehditler; dolandırıcılık, kimlik avı (*phishing*), bilgi gaspı, veri sabotajı, gözetim faaliyetleri, manipülasyon, reklam hedeflemesi, veri satışı, spam mesajlar ve siber saldırılar aracılığıyla cihazlara sızma gibi biçimlerde kendini gösterebilmektedir. Bazı durumlarda, psikolojik manipülasyon yoluyla bireylerin ailelerine ya da yakın çevrelerine dair veriler kullanılarak baskı kurulmakta, böylece hassas bilgiler ele geçirilmektedir. İç tehditler ise çoğunlukla bireyin kendi hatalarından kaynaklanmaktadır. Bilgi güvenliği hakkında farkındalık eksikliği, gizlilik politikalarını dikkatlice okumadan kabul etmek, yasal düzenlemelere dair

bilgi yetersizliği ya da özensiz veri paylaşımı gibi eylemler, mahremiyet ihlallerine davetiye çıkarmaktadır (Zhang vd., 2014; Kani-Zabihi ve Helmhout, 2012). Bununla birlikte, bireylerin kendi dijital güvenliklerini sağlamak adına mümkün olduğunca az kişisel veri paylaşmaları, kişisel verileri dijital ortamda farkındalıklarını kazanmaları hayati önem taşımaktadır.

### 2.3. BİLGİ MAHREMİYETİ POLİTİKALARI

Farklı ülkelerdeki gizlilik anlayışlarındaki farklılıklar aşağıdaki paragrafta ele alınmıştır. Batı ülkeleri, mahremiyet kavramını genellikle kişisel alan olarak değerlendirmekte ve bu alanın hiçbir şekilde müdahaleye açık olmaması gerektiğini tanımlar. Oysa, mahremiyet anlayışını gizlilik üzerinden tanımlamakta ve açıklanan bilgilerin sınırlandırılması ile bu bilgilere dokunulmazlık ilkesini ön plana çıkarmaktadır. Özellikle 21. yüzyılda, hayatın tamamen dijital ortama entegre olması, dijital gizlilik kavramının genişlemesini teşvik etmekte ve iki kültür arasındaki farkların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda, gizlilik hakkının önemi, gizlilik alanında bir uzman olan Daniel Solove'un sözleriyle vurgulanmaktadır. Solove (2013), gizliliğin dünya çapında tüm insanlar için önemli olduğunu belirtmiş, bunun bir kanıtı olarak da, her bireyin gizliliğini korumak amacıyla çıkarılan çok sayıda yasa, düzenleme ve anayasal haklar olduğunu ifade etmiştir. Bireyler arasındaki hakların korunmasının önemini fark etmek ve buldukları çevredeki gizlilikle ilgili politika ve uygulamaları anlamak, gizlilik bilincinin daha derinleşmesini sağlar ve bireylerin daha dikkatli ve sorumlu bir şekilde hareket etmelerini teşvik eder.

İlk olarak veri ve kişisel bilgilerin korunmasıyla ilgili politika belirleyen ülke, 1973 yılında Kişisel Veri Yasası (*Personal Data Act*) ile İsveç olmuştur. İsveç'in bu adımını, on beş yıl sonra Avustralya'nın Gizlilik Yasası (*Privacy Act*) izlemiştir. Daha sonra, Asya ülkeleri arasında Japonya, 2000 yılında Kişisel Bilgilerin Korunması Yasası'nı yayımlamıştır. Bunu, 2010 yılında Malezya'nın Kişisel Veri Koruma Yasası, 2011 yılında Güney Kore'nin Kişisel Bilgi Koruma Yasası, 2012 yılında ise Singapur ve Filipinler'in benzer yasaları takip etmiştir. Ayrıca, Türkiye 2016 yılında Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) ile bu alanda adım atarken, sekiz yıl sonra Endonezya, Kişisel Verilerin Korunması Yasası'nı (UU

PDP) kabul etmiştir. Avrupa Birliği (AB) ise 2018 yılında Genel Veri Koruma Yönetmeliği'ni (GDPR) kabul ederek, kişisel verilerin korunmasında uluslararası düzeyde son derece katı bir standart belirlemiş ve birçok ülkenin politika geliştirmesinde temel oluşturmuştur.

GDPR, Local Government Association (2018) tarafından yayımlanan bu politika, insan hakları koruma araçlarının temel hedeflerine ulaşmayı amaçlamaktadır. Bu gizlilik, çerezler, gizlilik politikaları, parmak izleri ve diğer hassas bilgilerin korunması, kontrolü ve onaylanması gibi konuları kapsar. Bu politikada yalnızca kullanıcıların verilerine erişim hakkı değil, aynı zamanda verilerin düzeltilmesi ve silinmesi de bulunmaktadır. GDPR'nin bir diğer amacı da her bireyin kişisel verilerini kontrol etme yeteneğini artırmaktır, böylece her aşamada şeffaflık ve onay mekanizmaları ile açık bir kontrol sağlanır. Ne yazık ki, kullanıcılar, bu yasal olarak geçerli politikalara tam olarak güvenmemekte, bu konuda yeterli bilgiye sahip olmamakta, verilerin yönetimi ve kontrolü hakkındaki haklarını anlamamakta ve veri uygulamalarının karmaşıklığından dolayı zorluk yaşamaktadırlar (Prince vd., 2024, s. 7).

Türkiye, KVKK'nı yürürlüğe koymaktadır. Bu kanun, uluslararası standartlara, yerel hukuka ve kültürel normlara uygun olarak tasarlanmıştır ve bireyleri veri tehditlerinden korumaktadır. Türkiye'de faaliyet gösteren tüm veri sorumluları ve veri işleyenleri kapsamaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 20. maddesi, herkesin özel hayatına ve ailesine saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğunu açıkça belirtmektedir. Mevzuat Bilgi Sistemi (1982), 20. Maddesine göre herkes, kişisel verilerini koruma hakkına sahiptir. Bu hak, verileri hakkında bilgi edinmeyi, bunlara erişmeyi, düzeltmeyi veya silmeyi ve verilerin amacına uygun şekilde kullanıldığından emin olmayı da kapsamaktadır. 2022 yılında Endonezya hükümetinin çıkardığı KVKK'nı, GDPR ilkelerinin adaptasyonu olarak da değerlendirilmektedir. Endonezya'da kişisel veri koruma politikası, başlangıçta şirketler ve tüketiciler için güvenilir bir iş ekosistemi oluşturma amacıyla şekillenmiş, ancak zamanla kişisel verilerin kötüye kullanımı ve bu verilerle ilgili ortaya çıkan tehditlerle birlikte bireylerin gizlilik haklarını koruma amacı güdülerek bu düzenleme oluşturulmuştur. Bu politika, üçüncü taraflarca

ister devlet, ister şirketler, ister organizasyonlar olsun, bireylerin kişisel verilerinin toplanması, kullanılması, depolanması ve işlenmesi ile ilgili prosedürleri kapsamaktadır. Ayrıca, bu düzenleme, verilerin toplanması, kontrol edilmesi ve işlenmesi süreçlerinde şeffaflık sağlanmasını zorunlu kılmaktadır. Bu sayede, bireylerin daha fazla rahatsızlık duymaması sağlanmakta ve kişisel verilerinin korunması güvence altına alınmaktadır.

Yukarıda belirtilen bazı politika örneklerinden de görülebileceği gibi, devletler, vatandaşlarının kamu alanındaki gizlilik ihlalleriyle karşı karşıya kalmalarını önlemek amacıyla çeşitli koruma önlemleri almayı amaçlamaktadır. Politika yapıcılar tarafından sunulan ve önerilen önlemler genellikle açık ve katı kuralların oluşturulması, ardından her bireyin bilgi toplama sürecine bilinçli olarak verdiği onaylardır. Eroğlu (2018, s.133) ise, bireylerin genellikle açıkça belirtilmiş kişisel verilere onay verdiğini ancak çevrimiçi aktiviteleri sırasında, farkında olmadan pek çok dolaylı verinin kaydedildiğini ifade etmektedir. Bu nedenle, bilgi mahremiyetiyle ilgili kuralları anlamak ve bu hakları korumak, kişisel verileri korumada hem uyum sağlamak hem de direnç göstermek için önemlidir. Gizlilik politikalarına onay vermek, bu durumda yalnızca bir formül değil, aynı zamanda bir kişinin paylaştığı her bilginin ne getirebileceğini bilerek ve anlayarak yaptığı seçim olmalıdır.

Diğer ülkede yaşayan bireyler için gizlilik kurallarını anlamak ve bu kurallara uyum sağlamak daha zor hale gelmektedir. Bu kişiler, örneğin Türkiye'deki KVKK veya AB'ndeki GDPR gibi, şu anda yaşadıkları ülkedeki veri gizliliği yasalarını anlamak ve bunlara uymak zorundadır. Göçmenler, ülkelerindeki dijital sistemler, platformlar ve hizmetlerle bağlantıda kalmaya devam ettikleri için ülkelerinin gizlilik kurallarına da uyabilmektedir. İnsanlar, bu durumda birden fazla yargı alanına tabidir ve bu yargı alanları arasındaki çatışmalar, kişisel verilerin kazara ihlal edilmesine neden olabilmektedir. Uluslararası öğrencilerin gizlilik ve mahremiyet konusunda farkındalık kazanmaları, internette daha bilinçli ve korunaklı bir şekilde hareket etmeleri için çok önemlidir. Bu nedenle, Endonezyalı öğrenciler ve uluslararası öğrenciler dahil olmak üzere onların veri gizliliği ve mahremiyeti hakkında bilgi sahibi olması çok önemlidir (Sinn vd., 2019); çünkü

bu bilgi, öğrencilerin sorumluluklarını yerine getirmelerine yardımcı olur ve kişisel mahremiyet haklarını korumalarını sağlamaktadır.

#### **2.4. BİLGİ MAHREMİYETİ FARKINDALIĞI**

Toplum, teknolojik gelişmelerin etkisiyle hem kişisel hem de profesyonel alanlarda giderek daha fazla dijitalleşmekte; kamusal alandaki mahremiyet anlayışını da dönüştürmektedir. Günümüzde bireyler, işletmeler ve hükümetler, belirli amaçlar için kişisel veri veya bilgisi toplamakta, kullanmakta, yönetmekte ve paylaşmaktadır. Her ne kadar bireyler mahremiyet değerlerini korumaya çalışsa da, çevrelerinde bulunan kişi ya da yapılar aynı sınırlara saygı göstermemektedir. Bundan dolayı, dijital ortamlarda mahremiyetin korunması için bireylerin farkındalık düzeyinin artırılması önem taşımaktadır. Özellikle internet ortamında, bireylerin mahremiyet haklarının çeşitli durumlarda ihlal edilmemesini sağlamak için, kişisel veri ve bilgilerin aşırı ifşası üzerindeki kontrol ve görünürlük bilincinin artırılması son derece önemlidir (Fatima vd., 2019, s. 1-2; Prince vd., 2024; Chen, 2017).

Mahremiyetin korunması yalnızca yasal düzenlemelere dayandırılmaz. Aynı zamanda kullanıcıların hem tehditlere hedef olan hem de dijital alanın aktif aktörleri olarak, bilinçli ve farkında bireyler olması büyük önem taşımaktadır. Dijital ortamlarda kişisel verilerin kontrolsüz şekilde ifşa edilmesi ve sömürülmesi, bireylerin daha bilinçli kararlar almasını ve daha temkinli davranmasını gerektirmektedir. Durumuna göre eğitim ve kişisel gelişim amacıyla dijital platformları yoğun şekilde kullanan üniversite öğrencileri için daha da önemli olduğu bahsetmektedir. Ne var ki araştırmalar, bu grubun mahremiyet risklerini sıklıkla hafife aldığını göstermektedir (Gross vd., 2005). Bazı öğrenciler yüksek düzeyde kaygı duysalar da, yine de kişisel bilgilerini dikkatsizce paylaşmakta ve potansiyel tehditleri göz ardı etmektedirler. Yaygın olarak gözlenen ilgisizlik, mevcut gizlilik ayarlarının kullanılmaması, ayarların nadiren değiştirilmesi, gerçek verilerin doğrudan paylaşılması ya da sunulan gizlilik sözleşmelerinin okunmaması gibi davranışlarda kendini göstermektedir.

Genç kuşaklar, diğer yaş gruplarına kıyasla daha yüksek bir mahremiyet farkındalığına sahip olduğu görülmektedir. Bireylerin kişisel verilerini korumak amacıyla geliştirdikleri çeşitli stratejilerin bazı araştırmalarla ortaya konulmasına olanak sağlamaktadır. Eroğlu (2018, s.133) tarafından yürütülen çalışmalar, takma ad kullanımı, sahte bilgi paylaşımı, profil erişiminin sınırlandırılması, arkadaşlık isteklerinin filtrelenmesi ve halka açık alanlarda etiket, konum, video veya fotoğraf gibi bilgilerin paylaşımının azaltılması gibi yöntemlerin sıklıkla tercih edildiğini göstermektedir. Fatima, vd. (2019, s. 3) cinsiyetsiz kimliklerin tercih edilmesi, sahte isim ve bilgilerle profillerin oluşturulması, farklı platformlarda minimum veri ile birden fazla kimliğin kullanılması ve mahremiyet ayarları ile erişim kısıtlamalarının yapılmasını kimlik ve hassas bilgi koruma yolları arasında sayılmaktadır. Özellikle farklı ülkelerdeki bireylerin, değişken hukuki düzenlemeler, kültürel normlar ve dijital alışkanlıklar nedeniyle farklı risk düzeyleriyle karşı karşıya kalmaları, bu tür toplu bilinçlendirme ve dayanışma adımlarını daha da anlamlı kılmaktadır.

Üniversite öğrencilerinin, teorik ve pratik düzeyde kendini kontrol etme becerilerini geliştirmesi için eğitim temel bir adım olmaktadır. Bu eğitim yalnızca öğretmenlerin öğrencilere akademik ve profesyonel ortamlarda karşılaşılabilecekleri mahremiyet tehditlerine karşı hazırlıklı olmalarını sağlamaz, aynı zamanda ağ tabanlı veri okuryazarlığını güçlendirerek bireyleri dijital ortamda yetkin hale getirmektedir (Dowell ve Greenhalgh, 2025; Prince vd., 2024). Veri okuryazarlığı, verinin ne olduğu, nasıl toplandığı, işlendiği ve kullanıldığına dair ayrıntılı bir yapı sunarken; paydaşların bu verileri bireyleri tanımlamak ve gelecekteki davranışları tahmin etmek amacıyla nasıl kullandığını da öğretmektedir. Bunun yanında, bireylere mahremiyet üzerindeki denetimlerini gerçekleştirmeleri için onay, tercih ve düzeltme boyutlarında farkındalık kazandırmaktadır (Dowell ve Greenhalgh, 2025; Prince vd., 2024). Mahremiyetin korunmasına yönelik davranışlar, bireyin teknolojiye karşı algısı, tutumu, duyarlılığı, istekliliği ve tepkisiyle doğrudan ilişkilidir (Choi vd., 2017, s. 245). Her ne kadar teknolojik güvenlik önlemleri yüksek maliyetli çözümler sunsa da uzun vadeli etkisi göz önünde bulundurulduğunda mahremiyet okuryazarlığının yaygınlaştırılması daha sürdürülebilir bir çözüm olarak öne çıkmaktadır.

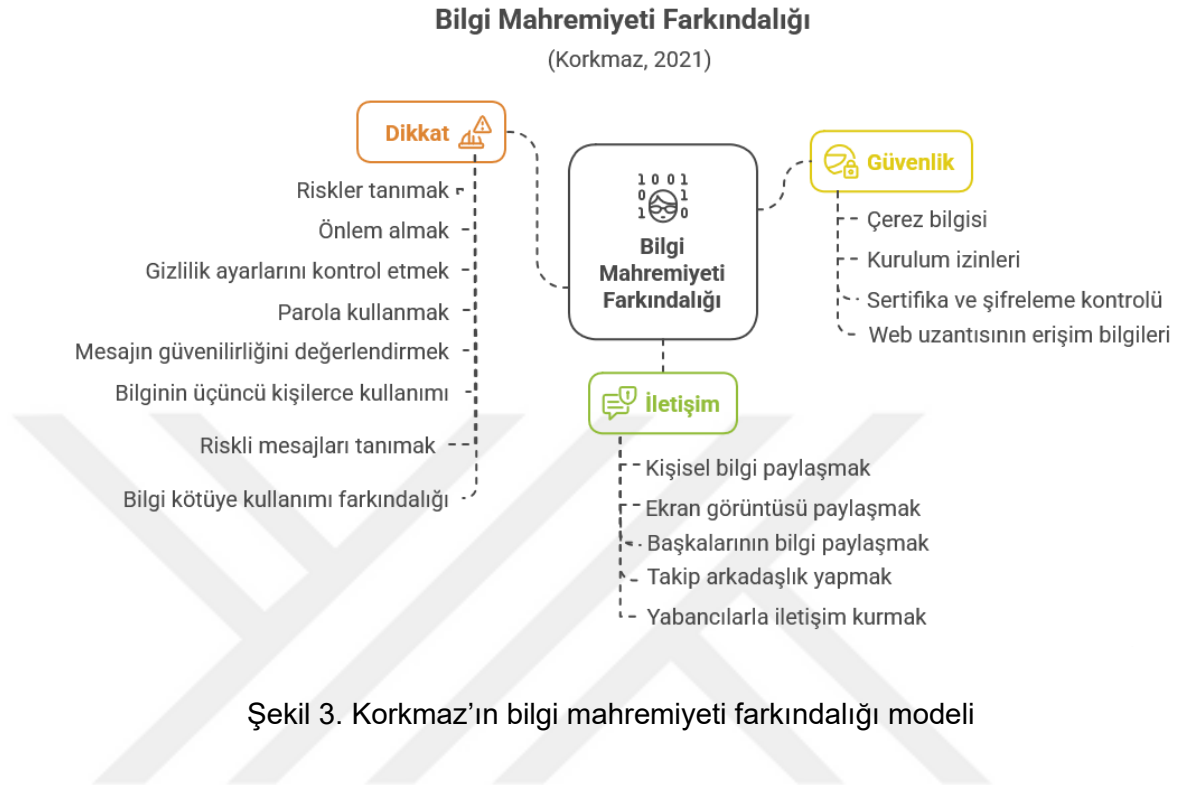
## 2.5. ÇEVİRİMİÇİ ORTAMDA ÖĞRENCİLERİN BİLGİ MAHREMİYETİ FARKINDALIĞI

İnternet kullanımının giderek yaygınlaşmasıyla birlikte, kişisel verilerin toplanması ve bu verilerin hükümetler, hizmet sağlayıcılar, bilgisayar korsanları ve şirketler tarafından ihlal edilmesi riski de artmaktadır. Yükseköğretim kurumlarında yer alan üniversite öğrencileri, dijital mahremiyet bağlamında diğer yaş gruplarına kıyasla daha yüksek düzeyde bir okuryazarlık ve farkındalık düzeyine sahip olmaları beklenen bir grup olduğu görülmektedir. Her ne kadar öğrencilerden toplanan bilgiler çoğunlukla eğitimsel, sağlıkla ilgili ve kişisel faaliyet geçmişlerine dair verileri içerse de — ki bu veriler arasında hassas bilgi niteliğinde olanlar da bulunmaktadır — bu bilgilerin dijital ortamda gizliliğini korumaya yönelik bilinç düzeyinin yüksek olması gerekmektedir. Hem teorik hem de pratik düzeyde mahremiyet farkındalığını artırmaya yönelik programların ve hizmetlerin geliştirilmesini gerekli kılmaktadır. Bu yetkinliğin artırılması, öğrencilerin mevcut ihtiyaçları ve koşulları doğrultusunda gerçekleştirilmeli, hatta bunun için uygun ölçekler aracılığıyla farkındalık düzeyleri ölçülmelidir. Korkmaz vd., (2021) üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalık düzeylerini değerlendirmek amacıyla geliştirdiği çalışmasında, farkındalığı üç temel boyutta ele almaktadır:

### 2.5.1. Dikkat

Dikkat boyutu, üniversite öğrencilerinin çevrimiçi platformlardaki gizlilik ayarlarına yönelik farkındalık düzeylerini ve bu ayarlara gösterdikleri özeni ölçmeyi amaçlamaktadır. Korkmaz vd. (2021, s. 11), bu boyutta yüksek düzeyde farkındalığa sahip öğrencilerin genellikle kişisel verilerinin aşırı şekilde paylaşılmadığından emin olmak için gizlilik ayarlarını kontrol ettiklerini ve düzenlediklerini belirtmektedir. Aynı zamanda öğrencilerin mahremiyetlerini koruma konusundaki bilişsel farkındalıklarını ve tutumlarını da değerlendirmeye yöneliktir. Bununla birlikte, bu kapsamda, güçlü şifre kullanımı, bildirimlerin okunması ve kontrol edilmesi, gelen mesaj türlerinin ayırt edilmesi, paylaşılan veri ve bilgilerin nasıl işleneceğine dair farkındalık gibi davranışlar ön plana çıkmaktadır. Öğrencilerin, bu bilgilerin belirli amaçlarla işlenip kullanılabileceğini

anlaması, mahremiyet bilincinin gelişimi açısından önemli olduğu söylenmektedir.



### 2.5.2. Güvenlik

Güvenlik boyutu, üniversite öğrencilerinin dijital ortamda kişisel verilerini ve kimliklerini korumaya yönelik gerçekleştirdikleri eylemleri incelemeyi amaçlamaktadır. Bu boyutta yer alan ifadeler, öğrencilerin çerez kullanımına yönelik alışkanlıklarını, cihazlarına yükledikleri uygulamalara erişim ve kullanım biçimlerini, sık kullandıkları web siteleri ve uygulamaların güvenliğini kontrol etme davranışlarını yansıtmaktadır. Öğrencilerin çevrimiçi ortamlarda veri ve bilgi kötüye kullanımına karşı aldıkları teknik ve davranışsal önlemleri anlamak amacıyla yapılandırılmıştır (Korkmaz, 2021, s. 7).

### 2.5.3. İletişim

İletişim ve paylaşım boyutu ise, öğrencilerin dijital bilgi ve verilerini koruma sürecinde sergiledikleri tutum ve davranışları anlamayı amaçlayan son boyuttur. Araştırmacı, öğrencilerin hem yakın çevreleriyle hem de tanımadıkları kişilerle

bilgi paylaşımı bağlamında gerçekleştirdikleri faaliyetleri değerlendirmek üzere doğrulanmış ve geçerliliği sağlanmış beş madde kullanmıştır. Aynı zamanda, öğrencilerin kullandıkları çeşitli dijital platformlarda kendilerini ifade ederken sosyal ve etik farkındalıklarını ortaya koymayı hedeflemektedir. Öğrencilerin kişisel ya da başkalarına ait bilgileri kamusal alanda paylaşma konusunda sınırlama getirmeleri ve tanımadıkları kişilerle iletişimde dikkatli davranmaları gerekmektedir. Bu sayede dijital ortamda karşılaşılabilecekleri risk ve tehditleri azaltmaları mümkün olmaktadır. Yüksek düzeyde farkındalığa sahip öğrenciler, bilgi paylaşımı konusunda daha temkinli davranmakta, mahremiyet sınırlarına dikkat etmekte ve tükettikleri ve paylaştıkları içeriklerden sorumluluk duygusuyla hareket etmektedir (Korkmaz, 2021, s.11).

Öğrenciler, sosyal medya ve diğer çevrimiçi platformlarda kişisel bilgilerini paylaşırken dikkatli olmalıdır. Çünkü bu durum, kısa ya da uzun vadede kalıcı mahremiyet ihlallerine yol açabilmektedir. Bundan dolayı, eğitim ve dijital okuryazarlık programları aracılığıyla, kamuya açık şekilde paylaşılan bilgilerin nasıl yönetileceğine dair stratejiler geliştirilebilmektedir. Bu noktada, bireylerin verilerini ve bilgilerini çeşitli olumsuz sonuçlardan koruyabilmeleri için gerekli bilgi ve becerilere sahip olmaları önemini ortaya çıkmaktadır (Prince vd., 2024). Böylece öğrenciler, üstlendikleri akademik veya profesyonel roller doğrultusunda dijital tehditlerin giderek arttığı bir ortamda, KBY ve etkili gizlilik stratejileri sayesinde çevrimiçi etkinliklerini güven içinde sürdürebilmektedir. Özellikle araştırmacı konumundaki lisansüstü öğrenciler için hem yüksek lisans ya da doktora hem de yeni çıkan araştırmacı ya da profesyonel araştırmacı ve deneyim sahip olarak, araştırma ve projelere ilişkin hassas verilerle çalışmaları ve verileri saklamaları nedeniyle, gizlilik ve veri güvenliği konularına dikkat etmek büyük önem taşımaktadır. Araştırmanın başarısı, akademik ve profesyonel ortamda etik sorumluluk, katılımcıların kişisel verilerinin korunması, diğer araştırmacılarla iş birliği ve siber saldırı riskine açık olabilecek çeşitli fırsatlar üzerinde doğrudan etkili olabilmektedir.

### 3. BÖLÜM

#### KİŞİSEL BİLGİ YÖNETİMİ

İnternet ve dijital teknolojilerin gelişmesinden önce insanlar bilgiye erişim sağlama, bilgiyi paylaşma ve kullanma konusunda doğrudan birbirleriyle etkileşim kurmaktaydılar. 1962 yılında gerçekleştirilen bir konferansta - Conferences on Training Science Information Specialists, bilginin sürekli artış göstermesi nedeniyle, bireylerin ve kurumların bilgi akışlarını düzenli bir şekilde yönetebilmeleri için sistematik bir bilgi yönetimi yaklaşımına ihtiyaç duyulduğu vurgulanmıştır. Bilginin yalnızca toplanması ve saklanmasıyla sınırlı kalmayıp aynı zamanda etkin bir şekilde organize ederek gelecekteki etkinliklerde referans ve rehber olarak kullanılmasının gerekliliğini ortaya koymuştur. Choo (1995), bilgi yönetimi, bilgi süreçlerini sistematik bir şekilde ele alan ve yapılandırılmış bir çerçevede inceleyen önemli bir disiplin olarak tanımlanmaktadır. Bilginin etkili bir şekilde yönetilebilmesi, sadece bilginin varlığını kabul etmekle değil, aynı zamanda bilginin nasıl bulunduğu, saklandığı, organize edildiği, üretildiği ve değerlendirildiği ile bağlantılıdır. Bilginin doğru yönetilmesi, karar mekanizmalarını iyileştirmek, kurumların rekabet gücünün artırılması ve bireylerin bilgiye dayanarak bilinçli kararlar almasını sağlamak açısından oldukça önemli bir konu olmaktadır.

Bilgi yönetimi, bilgi çağında, kuruluşlarla ilişkilendirilen bir kavramdır. Kurumsal düzeyde bilgi yönetimi süreçleri, bilginin etkin bir şekilde düzenlenmesi, saklanması ve erişilebilmesi bağlamında ciddi bir katkı sağlamaktadır. Bilgi yönetiminin organizasyon yapıları içerisindeki gelişimi tarihsel olarak incelendiğinde, söz konusu alandaki önemli çalışmalardan birinin Malone (1983) tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. Malone'un yaptığı çalışmada, kurumlarda bilgi yönetiminin etkisinin artırılabilmesi için ofis ortamlarının bilgi düzenlenmesi ve bilgi akışının iyileştirilmesi gerektiği belirtilmektedir. İyice organize edilen çalışma ortamına sahip ofislerin, bilgiye erişim süreçlerinde daha az zorluk yaşadığını ve buralarda bilgi geri alma mekanizmalarının daha etkin

çalıştığı tespit edilmiştir. Dağınık ve kontrolsüz bilgi akışında olan ofislerin, çalışanların bilgiye ulaşmasında ve bilgiyi kullanmasında belirgin zorluklarla mücadele ettiği ortaya konulmaktadır. Bununla birlikte, sistematik bilgi yönetimi, kurumsal hedeflerin gerçekleştirilmesini kolaylaştırmakta, aynı zamanda karşılaşılan problemlerin çözümü için stratejik bir çerçeve sağlamaktadır. Kurumların bilgi yönetimi becerilerini geliştirmesi de sürdürülebilir bilgi ekosistemlerinin oluşturulmasında temel bir gerekliliktir. Çünkü bilgi akışının daha verimli hale gelmesine ve karar alma süreçlerinin daha güçlü temellere dayanmasına katkı sağlamaktadır. Bunun yanı sıra Lansdale (1988, s. 58) bilgi yönetiminin yalnızca bir organizasyonel yapı içinde değil, bireysel düzeyde de değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur.

Detlor (2010, s. 103), bilgi yönetiminin üç temel perspektiften değerlendirilebileceğini ifade etmektedir: kurumsal bilgi yönetimi, kütüphane bilgi yönetimi ve kişisel bilgi yönetimidir. Detlore göre, kişisel bilgi yönetimi (*personal information management*), bireylerin eğitim, kariyer, organizasyonel ve günlük yaşam işlemleri gibi bilgileri düzenleyerek bireysel verimliliklerini artırmalarını sağlamaktadır. Örnek olarak, kişilerin görevlerini ve takvim düzenlemelerini iyi yapmasını sağlayarak zaman yönetimini geliştirmekte ve bilgiye dayalı karar alma süreçlerini ideal hale getirmektedir. Dolayısıyla, bireysel, kütüphaneler ve şirketler gibi kurumsal düzeylerde bilgi yönetiminin etkinliği, sürdürülebilir bir bilgi ekosistemlerinin oluşturulmasına katkıda bulunabilmektedir. Araştırmalar bireylerin KBY ve arşivleme yöntemlerinin kurumsal uygulamalardan çok daha çeşitli olduğunu dijital bilgi yaşam döngüsünün her aşamasında büyük bir çeşitlilik gösterdiğini belirtmektedir (Williams vd., 2009; Zhao vd., 2019)). Bununla birlikte, dijital içerik yönetimi ve düzenleme yöntemleri kişiden kişiye çok farklılıklar gösterir.

Teknolojinin gelişmesiyle, bireyler belirli kısıtlamalarla karşı karşıya olsalar bile, bilgi onların karar alma süreçlerinde ve rasyonel bir temel oluşturmalarına yardımcı olmakta belirsizliği azaltmaktadır. Bu kavramda, Jones ve Teevan (2007, s. 462) kişisel bilgiyi, bireyin sahip olduğu, kendisiyle ilgili olan, kontrolü altında bulunan, kendisi tarafından iletilen, saklanan ve kendisine önerilen bilgi olarak tanımlamaktadır. Kişisel bilgi, genel olarak bir kişinin kimliğini tanımlayan

bilgileri içermektedir. Telefon numaraları, akademik ödevler, araştırma sonuçları ve diplomalar gibi unsurları kapsamaktadır. Farklı niteliklere sahip olmalarına rağmen, kişisel bilgiyi bireyin kimliğini inşa etmesinde ve ifade etmesinde çok önemlidir. Kişisel bilgiler, göçmenler arasında kültürel kimliğin şekillenme potansiyeline sahiptir (Krtalić ve Alon, 2024), özellikle kültürel geçiş süreçlerini yaşayan göçmenler, örneğin yurt dışında eğitim gören öğrenciler için bu durum önemlidir. Fakat, teknolojinin varlığı, kullanıcıların bilgilerini etkili bir şekilde yönetmesini zorlaştırmaktadır. Knippenberg vd. (2015) söylediği gibi etkili bilgi yönetimi becerilerine sahip olmayan bireyler, aşırı bilgi yükü, karar alma güçlükleri ve doğru bilgiye ulaşırken dikkat dağılması gibi engellerle mücadele etmek zorunda kalmaktadır.

Başarılı bilgi yönetimi, yalnızca bilgiye erişimi sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda bilginin kalitesini ve erişilebilirliğini de göz önünde bulundurmaktadır. Özellikle kültürel kimliklerini korumak isteyen yurt dışında eğitim gören öğrenciler için bilgiyi etkinleştirmeyi gerektirmektedir. Bilgi yönetimi süreçlerinin doğru uygulanması, bireylerin bilişsel yükünü azaltarak, karar alma süreçlerinin tutarlılığını sağlamaktadır. Bilgi yönetimi yapabilen, bireylerin günlük yaşamda hatalarla karşılaştıkları zaman, enerji ve mali kayıpları önleyebilmektedir. Bu bağlamda, Hicks (2007), bilgi yönetiminin yalnızca bilgiye hızlı erişimi kolaylaştırmakla kalmadığını, aynı zamanda bireyler arasında profesyonel, akademik ya da günlük hayatta işbirliğini artırdığını vurgulamaktadır.

### **3.1. KİŞİSEL BİLGİ YÖNETİMİ TANIMI**

Günümüzde, teknoloji kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte, bireyler, KBY uygulamalarını doğal olarak benimsemeye başlamıştır. Bilgisayar, tablet ve cep telefonları gibi cihazlar, bilgiye ulaşmayı, bilgiyi saklama ve paylaşmayı sağlamaktadır. Çoğu birey, bu bilgileri tarihsel sıralama gibi basit yöntemlerle düzenlemekte ve düzenleme süreçlerinde genellikle hatırlayabildiklerine dayanmaktadır. Ancak, Lansdale (1988) tarafından yapılan araştırmalar, teknolojinin hızlı bir şekilde gelişmesiyle birlikte toplumların, bilgi yönetimi konusunda ciddi zorluklarla karşı karşıya kaldığını ortaya koymaktadır. Teknoloji yalnızca bilgi miktarını artırmakla kalmamalı, aynı zamanda bu bilgilerin düzenli

bir şekilde yönetilmesi için gereken araçları ve yöntemleri de sunması gerekmektedir.

KBY kavramı, çeşitli uzmanlar tarafından farklı şekillerde tanımlanılmaktadır. Al Nasar vd. (2011) KBY'nin, dosyalar, e-postalar, yer işaretleri ve multimedya verileri gibi farklı formatlarda kişisel bilgileri depolamak, yönetmek, erişmek ve sunmak için kullanılan yöntem ve prosedürleri kapsadığını belirtmektedir. Jones (2007) ise bireysel bilgi yönetimi, başarılı hedeflere ulaşabilmesi için bireylerin bilgi üretme, depolama, düzenleme, yeniden keşfetme, kullanma ve paylaşma gibi bir dizi faaliyeti içerdiğini açıklamaktadır. Majid vd. (2010) bu kavramı, bireylerin karşılaştıkları sorumlulukları yerine getirmek için bilgiyi elde etme, saklama, düzenleme, yönetme, kullanma ve paylaşma olarak tanımlamaktadır. Alrukaibani ve Chaudhry (2019) KBY'nin, görevleri tamamlamak ve çeşitli rollerini yerine getirmek için belgeler (kağıt ve dijital), web sayfaları ve e-posta mesajları gibi çeşitli bilgi öğelerini yönetmeyi içerdiğini belirtmektedir. Lin ve Hwang'nın (2021) kavramında KBY, bir kişinin bilgiyi tüm yaşam döngüsü boyunca etkili bir şekilde yönetme yeteneği olarak tanımlanır. Algılama, toplama, düzenleme, işleme ve koruma gibi aşamaları içermektedir. Sedghi vd.'nin (2015), gelecekteki kullanımlar için kişisel bilgileri kaydetme ve tekrar erişime amaçların için araçları ve faaliyetleri olarak tanımlamaktadır. Ayrıca Sinn vd. (2019), akademik, profesyonel veya kişisel amaçlarla gerekli bilgiyi edinme, oluşturma, depolama ve dağıtma süreci olarak tanımlar. Bu kavram aslında bireylerin günlük görevleri, sorumlulukları ve rolleri için gerekli bilgiyi verimli bir şekilde yönetmelerini sağlama konusundaki önemini vurgulamaktadır.

KBY, kişilerin görevlerini, etkinliklerini ve iletişimlerini yönetmelerine yardımcı olan günlükler, akademik bilgiler, sağlık kayıtları ve kişisel kayıtlar gibi araçlar ve stratejiler yer almaktadır. Bilgi koleksiyonları genellikle büyük, çeşitli, hibrit ve parçalanmış olup, araştırma baskıları, zaman sınırlamaları ve teknoloji ile merkezi hizmet desteğinin eksikliği gibi faktörlerden kaynaklanmaktadır. Bilgi aramayı zorlaştıran hibrit materyaller hem geleneksel hem de elektronik formatları içerebilmektedir (Alrukaibani ve Chaudhry, 2019). Elektronik dosyaları temizleme, düzenleme ve güncelleme gibi bilgi yönetimi davranışlarıyla bu

zorluklar aşılabılır. Bilgilerin aşırı yüklenmesini azaltmak ve daha verimli bir şekilde yeniden bulunmasını kolaylaştırmak için belirli ihtiyaçlar ve koşullara göre uygun KBY teknikleri kullanılmalıdır. KBY aynı zamanda kişisel dijital arşivler (*Personal Digital Archive – PDA*), bireylerin kendilerine, ailelerine, akademik süreçlerine ve geçmişlerine dair bilgileri sürdürebilmeleri açısından önemli bir rol oynamaktadır. Ayrıca, arşivlenen içeriklerin ilerleyen zamanlarda farklı amaçlarla yeniden kullanılmasını kolaylaştırması bakımından da kritik bir işlev üstlenmektedir (Zhao vd., 2019).

Başlangıçta yalnızca şirket içindeki bireyler için olan KBY, zamanla, öğrencilerin akademik ve profesyonel faaliyetlerini destekleyen önemli bir araç hâline gelmiş ve öğrenme sürecinde merkezi bir rol üstlenmiştir (Beaureau, 1995; Hardof-Jaffe vd., 2009). Öğrencilerin KBY'nin becerilerinde, kişisel bilgilere erişim, düzenleme, saklama, kullanma ve paylaşma gibi faaliyetleri kapsayan bir dizi metodolojik ve prosedürel işlem vardır. Gmail, Yahoo, Hotmail, Google Apps, Office Online, Facebook ve MySpace gibi internet tabanlı hizmetler sunmakta olup kullanıcı bilgilerini yönetmek için depolama alanı sağlamaktadır. Akademik materyaller, dijital içerikler ve kişisel kayıtlar gibi çeşitli kaynaklardan aktif bir şekilde bilgi toplama, saklama ve bir araya getirme – basit aktiviteler öğrencilerin KBY etkinliklerini tanımlanmaktadır. Öğrenciler, bilgilerini etiketler, klasörler ve dijital araçlarla kolayca organize etmektedir. Gelecekteki kullanımlarına göre önemli bilgileri saklar ve düzenli olarak kayıtlarını günceller ve yönetir. Arama özellikleri ve dizinleme teknikleri, depolanan verilere kolay erişim sağlamaktadır. Organizasyon becerileri, bilgi formatlarına yönelik tercihler ve motivasyon, öğrencilerin KBY biçimlerini etkilemektedir. KBY davranışları, öğrencilerin ihtiyaçlarına göre strateji uyarlamalarının önemini vurgularken öğrenme sürecinin ayrılmaz bir parçası haline gelmektedir (Bergman ve Yanai, 2018; Sinn vd., 2019). Dolayısıyla, KBY, çeşitli formatlarda ve platformlarda dağılmış bilgilerin yönetimi konusunda en temel araçlar arasındadır.

KBY kavram olarak, bazı araştırmacılar tarafından okuryazarlık becerilerinin önemli bir parçası olarak kabul edilmektedir. Diğer yandan da bilgi ve belge yönetimi alanıyla doğrudan ilişkili bir alandır. KBY, belgeler veya diğer çeşitli

formatlardaki bilgileri de kapsamakta olup; Külcü ve Henkoğlu (2014) tarafından, bu bilgiler, toplanma, kullanılma, saklanma, yedeklenme ve nihayetinde imha edilme gibi bir belge yaşam döngüsü çerçevesinde yönetilmektedir. Bundan dolayı, bilgi yönetimi ve belgelendirme ile ilgili eğitim alan bireyler, bu yetkinlikleri, toplumlarının bilgi yönetimi becerilerini geliştirmek adına kullanabilmektedir. Ayrıca, bu alandaki uzmanlıklarını toplum ve profesyonel çerçevesine aktararak, bilgi dayalı kararlar alabilmesi için bireyler bilgi yönetimi pratiğini benimsemektedir. Böylece, bireylerin bilgi yönetimindeki etkinliği yalnızca kendi gelişimlerine değil, toplumlarının genel bilgi işleme ve paylaşma süreçlerine de katkı sağlamaktadır.

## **3.2. KİŞİSEL BİLGİ YÖNETİMİ MODELLERİ**

### **3.2.1. Barreau'in (1995) Kişisel Bilgi Yönetimi Kavram Modeli**

Barreau kavramı, Soergel'in 1985 yılında ortaya koyduğu Information Storage and Retrieval (ISAR) sistemiyle ilgili teoriden geliştirilmiş bir yapı olduğunu yazmıştır. Bu teoriyi kullanarak bilgi organizasyonu, depolama, koruma ve erişim mekanizmalarını incelemiştir. ISAR sisteminde, bilgi düzenleme süreci, bilginin düzgün bir şekilde saklanmasını ve ihtiyaç duyulduğunda hızlıca erişilmesini sağlamaktadır. Ayrıca, sistemin çıktıları, bu mekanizmaların düzgün bir şekilde çalıştığını ve verimli sonuçlar elde edildiğini göstermektedir.

#### **3.2.1.1. Bilgi Edinimi (*Acquisitions Information*)**

Bilgi edinimi (*acquisitions information*), bilginin elde edilmesi veya toplanması sürecini ifade edilmektedir. Bu aşamada, kullanıcılar bilgiyi, özellikleri veya ihtiyaçları doğrultusunda gruplayıp etiketlemektedirler. Barreau (1995)'nin açıklamalarına göre, bu bilgiler konu ve format açısından oldukça farklılık gösterebilmektedir. Örneğin, bu, özen, doğruluk ve düzen gerektiren resmi belgeler; düzensiz formatlar ve yazım hatalarına izin veren gayri resmi notlar ve mesajlar; veri dosyaları; elektronik tablolar, grafikler ve program yardımcı araçları gibi çeşitli biçimleri kapsayabilmektedir.

### 3.2.1.2. Bilgiyi Düzenleme ve Depolama (*Organizations and Storage Informations*)

Bilgiyi düzenleme ve depolama yöntemleri, bilgiyi sınıflandırmak, adlandırmak, gruplamak ve daha sonra kolayca erişebilmek için belirli bir yere yerleştirmek için kullanılan araçlar ve yöntemler olarak tanımlanmaktadır. Bu süreçte, belgeler başlıklar, isimler ve konularla etiketlenir, mantıklı bir düzende sıralanır ve belirli bir yerde depolanmaktadır. Ayrıca, belge türü, tarih, dil ve hedef kitle gibi özellikler de bilginin sınıflandırılmasında ve ayırt edilmesinde kullanılmaktadır. Bu yöntemler, her bireyin tercihlerine ve alışkanlıklarına göre farklılık gösterebilmektedir.



Şekil 4. Barreau'in (1995) kişisel bilgi yönetimi kavram modeli

### 3.2.1.3. Bilgi Koruma (*Maintaining Information*)

Bilgi koruma, veri güvenliği açısından önemli adımlardan biridir. Ancak genellikle bireyler arasında bu adım sıklıkla göz ardı edilmektedir. Verilerin doğru ve güncel olmasını sağlamak için düzenli olarak verilerin güncellenmesi ve yanlış ya da eski bilgilerin düzeltilmesi gerekmektedir. Ayrıca, verilerin farklı sistemler veya depolama alanları arasında taşınması da önemlidir. Verilerin zamanla birikmesi, bu koruma sürecini karmaşık hale getirebilmektedir. Bu durumda, koruma

işlemleri çoğu zaman kurallara değil, mevcut duruma göre şekillenmekte ve ilerleyen dönemde verimlilik kayıplarına yol açabilmektedir.

#### 3.2.1.4. Bilgiye Erişim (*Retrieving Information*)

Bilgi alma süreci, genellikle kullanıcının mevcut ihtiyaçları ve durumuna bağlı olarak şekillenmektedir. Doğru bilgiye ulaşmanın temel adımlarını içermekle birlikte, etkin bilgi erişimi büyük ölçüde önceden belirlenmiş anahtar kelimelere ve bilgiye dair kategorilere dayanmaktadır. Kullanıcılar, arama gerçekleştirdiklerinde, bilgiye daha kolay ulaşabilmek için dosya adları, tarihleri, boyutları ve sınıflandırma gibi unsurların yanı sıra, depolama araçlarının etkinliğinden de faydalanmaktadır. Bununla birlikte, bilgi erişiminin başarısı, yalnızca bu teknik faktörlere değil, aynı zamanda kullanıcının bilgiyi nasıl organize ettiği ve hangi kriterlere göre arama yaptığına da bağlı olmaktadır. Bilgilerin doğru bir şekilde etiketlenmesi, kategorize edilmesi ve depolanması, bilgiye ulaşma sürecinin etkililiğini büyük ölçüde artırmaktadır.

### 3.2.2. William Jones ve Teevan'ın (2007) Kişisel Bilgi Yönetimi Kavram Modeli

Bireylerin günlük görevleri tamamlamak ve çeşitli rolleri yerine getirmek için belgeler, web sayfaları ve e-postalar gibi bilgileri edinme, düzenleme, depolama, geri alma, kullanma ve dağıtımını kontrol etme süreçleri, KBY olarak bilinmektedir (Jones ve Teevan, 2007). Ayrıca, bu kavramda, bireylerin kişisel ve profesyonel sorumluluklarını etkili bir şekilde yönetmelerine yardımcı olarak bilgi oluşturma, depolama hatta bilgi mahremiyeti içeren süreçleri içermektedir.

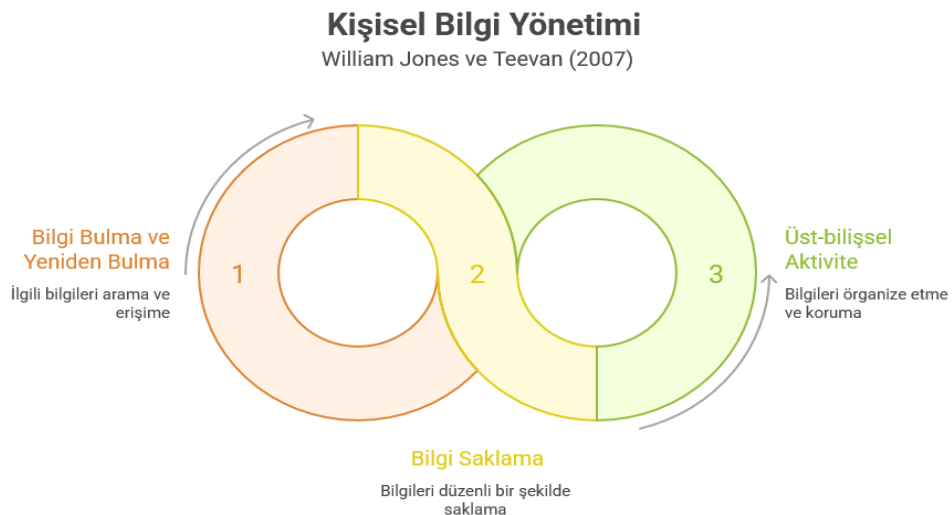
#### 3.2.2.1. Bilgiyi Bulma ve Yeniden Bulma (*Finding and Refinding Information*)

Bilgiyi bulma ve yeniden bulma aktivitesinde, her bireyin günlük yaşamında, basit aktiviteler üzerinden gerçekleşen bir süreç olduğu tanımlanmıştır. Örneğin hava durumu hakkında bilgi edinmek ya da araştırmalar destekleyen literatürü çeşitli ağ platformlarında veya kütüphanelerde aramak gibi aktiviteleri içermektedir. Bu bilgi arama süreci, bireylerin diğer bireylerle sosyal bağlantı kurmalarını ve

etkileşimde bulunmalarını sağlayan bir dizi etkileşimsel etkinlikten oluşturmaktadır. Lansdale (1988), bilgi edinme sürecinin aynı zamanda, bilgiye ulaşmak, onu hatırlamak olarak tanımlanabileceğini ifade etmiştir. Bununla birlikte, bilgiye erişim süreci, yalnızca bilgi arama değil, aynı zamanda bireylerin bilişsel süreçlerini aktive eden, tanımlama ve ilişkilendirme gibi karmaşık bilişsel becerileri de içermektedir.

### 3.2.2.2. Bilgiyi Saklama (*Keeping Information*)

İkinci aşamada, önceki süreçlerle, yani bilgiyi bulma ve yeniden bulma ile bağlantılı olmanın yanı sıra, mevcut bilginin ihtiyaçlara uygun olup olmadığına karar verilmesi ile ilgili de bağlantıdır. Hatta henüz gerçekleşmemiş olaylar için bir bilgi tahmininde bulunmak gibi bir sonraki karar süreciyle de ilgili olmaktadır. Genellikle depolanan bilgiler, alınan kararlarla çelişmektedir. Yanlış bilgi mevcut bilgi yönetimini daha karmaşık hale getirebilmektedir. Dijital bilgi saklama işlemi ise, geleneksel saklama yöntemlerine göre daha zor olabilmektedir. Saklama kararı verildikten sonra, öğrencilerin bilgiyi tarih, başlık, içerik, konu, yazar ya da kendi tercihlerine uygun formatlarla organize etmesi ve gruplandırması önemlidir. Bu süreç, kolaylık ya da zorluk getirmesi nedeniyle sonraki faaliyetler üzerinde etkili olacaktır.



Şekil 5. William Jones ve Teevan'ın (2007) kişisel bilgi yönetimi kavram modeli

### 3.2.2.3. Üst-bilişsel Aktivite (*Meta-level Activity*)

Bu aşamanın, bilginin saklanmasına karar verildikten sonraki bir aşama olduğu söylenebilmektedir. Düzenleme faaliyetlerinin amacı, gelecekteki ihtiyaçlar için bilgi ve belgelerin erişimini kolaylaştırmaktır. Genellikle daha dağınık kişiler, sahip oldukları bilgiyi daha hızlı bulabilmektedir. Bu aşama, bilgi yönetimi, gizlilik ve bilgi akışının yönetimi, bilgiyi ölçme ve değerlendirme gibi faaliyetleri içermekte, bu süreçler birbirine bağlı olmaktadır. Her etkileşim, gizlilik ve güvenlik riskleri oluşturabilmektedir. Bu riskler göz ardı edildiğinde, yanlış alıcılara bilgi verilmesi ya da yanlış bilginin saklanması kimlik hırsızlığına ya da diğer risklere yol açabilmektedir. Günümüzde birçok sanal alan, kişisel bilgiyle ilgili olduğundan değişimlere karşı dikkatli olmak, masaüstü, hesaplar gibi alanlarda kontrolü sağlamak gerekmektedir. Ayrıca silme, ekleme, güncelleme, etiket veya klasör düzeltme gibi bilgi değerlendirme işlemlerinin planlı bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir (Alrukaibani ve Chaudhry, 2019). Genel olarak bilgilerini düzenli bir biçimde yöneten kullanıcılar, anahtar kelimeler, klasör aramaları ve kişisel hafızaları sayesinde saklanan bilgilere kolaylıkla yeniden ulaşabilmektedir.

### 3.2.3. Ömer Kocak'ın (2021) Bireysel Dijital İçerik Yönetimi Kavram Modeli

Kişisel dijital içerik yönetimi, KBY'nin bir parçası olarak değerlendirilmektedir. Kavramında, Kocak (2021) tarafından bireylerin sahip oldukları bilgilerin düzenleme, saklanması, aranma-erişim ve silinmesiyle ilgili faaliyetleri kapsayan bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım, KBY modellerini ortaya koyan Barreau (1995) ve Jones ve Teevan (2007)'in ifadeleriyle büyük ölçüde örtüşmektedir. Ancak Kocak'ın yaptığı araştırmaya dayanarak, "dijital içerik" kavramına özellikle vurgu yapıldığı görülmektedir. Kocak, dijital içerik terimini; belgeler, fotoğraflar, videolar ve diğer bilgiler gibi dijital formatlardaki içeriklerin yönetimine odaklanmak amacıyla kullanmıştır. Diğer modeller ise yalnızca dijital içerikle sınırlı kalmayıp, fiziksel olarak erişilen belgeler ve kişisel bilgileri de kapsamaktadır. Ayrıca, geliştirilen ölçekte, bu çözüm; öğrencilerin KBY beceri düzeylerini — düzenleme, silme, koruma ve saklama gibi işlemler bağlamında — belirlemenin bir yolunu sunmakta ve aynı zamanda mahremiyet ile dijital

okuryazarlık unsurlarını da içermektedir. Söz konusu ölçek, Karanikolas ve Skourlas (2014; aktaran Kocak, 2021, s. 71) tarafından ortaya konulan kişisel dijital kütüphaneler, kişisel dijital koleksiyonlar, kişisel dijital arşivleme ve KBY kavramları üzerine yapılandırılmıştır.

#### 3.2.3.1. Bilgi Düzenleme

Bireylerin sahip olduğu çok sayıdaki bilgi arasında, hangilerinin toplanacağına yönelik karar verme sürecinden sonra, söz konusu bilgilerin düzenlenmesi ve organize edilmesi gerekmektedir. Bilgi organizasyonu, bireyin sahip olduğu bilgileri sınıflandırma, saklama, adlandırma ve tanımlama becerilerini içeren bir faaliyettir (Kocak, 2021, s. 87). Dijital içeriklerin yeniden kullanılmak üzere sınıflandırılması, depolanması, adlandırılması ve tanımlanması gibi süreçler, kişisel bilgi düzenlenmesinin temel unsurları arasında yer almaktadır (Bass, 2013; Hicks vd., 2008).

#### 3.2.3.2. Bilgi Silme

Silme işlemi, KBY'nin önemli bir aşamalarından biridir. Alon ve Nachmias (2020) tarafından ifade edildiği üzere, kişisel bilgilerin etkin bir şekilde yönetilebilmesi için artık ihtiyaç duyulmayan dijital içeriklerin seçilerek silinmesi gerekmektedir; bu durum, bilgi yığılmasının önüne geçilmesine katkı sağlamaktadır. Ayrıca, alakasız dosyaların silinmesi hem depolama alanının verimli kullanılmasını sağlamakta hem de ihtiyaç duyulan bilgilere daha hızlı ve kolay erişim imkânı sunmaktadır.

#### 3.2.3.3. Bilgi Arama ve Erişime

Bilgiye arama ve yeniden bulma becerisi, daha önce oluşturulmuş veya saklanmış içerik, bilgi ve belgelerin geri getirilmesi süreciyle doğrudan ilişkilidir. Kullanıcılar bu süreçte genellikle disiplin, iş birliği, koruma, depolama alanı tahsisi ve teknolojiye uyum gibi çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadır. Bergman ve Yanai (2018) tarafından, bu tür zorlukların üstesinden gelebilmek için, dijital içeriklerin düzenli olarak bakımının yapılması ve hiyerarşik klasör yapıları içinde organize edilmesi, erişilebilirliği önemli ölçüde artırmaktadır.

#### 3.2.3.4. Mahremiyet

KBY bağlamında mahremiyet kontrolü, kişisel bilgilere dair veri giriş ve çıkışlarının yönetimini kapsar ve dijital dünyada artan mahremiyet tehditleri nedeniyle hayati bir öneme sahiptir (Otopah ve Dadzie, 2013). Mahremiyet yönetiminin güçlendirilmesi, yalnızca kişisel bilgilere erişimin kısıtlanmasından ibaret olmayıp, aynı zamanda verilerin yayılımını kontrol edebilme yetisini de içermektedir (Tavani ve Moor, 2001). Bu bağlamda, mahremiyet kontrolü üç temel unsurdan oluşur: doğrulama, seçme ve düzeltme. Kocak tarafından geliştirilen ölçeğe göre, mahremiyet becerisi, internet ortamında hassas bilgi ve içeriklerle ilişkili olarak kişisel verilerin güvenli bir biçimde yönetilmesinin önemine dikkat çekmektedir.

#### 3.2.3.5. Yedekleme

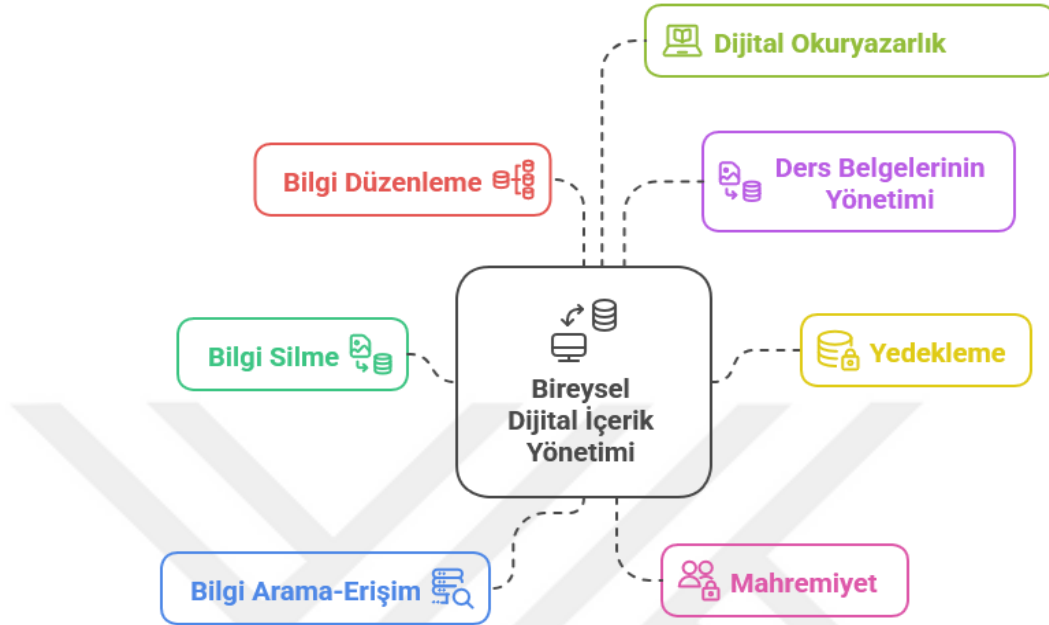
Yedekleme, içeriklerin güvenli bir şekilde saklanması amacıyla başka bir platforma veya alana aktarılması sürecini ifade eder ve mevcut teknolojilerin kullanılmasıyla önemli bir risk yönetimidir (Bass, 2013; Zhao vd., 2019; Kocak, 2021). Yedekleme, veri kaybı ve hasar gibi çeşitli risklerin en aza indirilmesinde etkili bir araçtır. Öğrenciler, Jacques vd. (2020) bilgi yönetimi ve paylaşımı için sıklıkla bulut sistemlerini kullanmakta; bu sayede cihazlar arasında senkronizasyon, iş birliği ve paylaşım kolaylaşmaktadır. Düzenli bir çalışma performansının sürdürülmesi için, belgelerin belirli alanlarda yedeklenmesi ve senkronize edilmesi, gelecekteki ihtiyaçları karşılamada önemli bir destek sağlamaktadır.

#### 3.2.3.6. Ders Belgelerinin Yönetimi

Eğitim alanının önemli bir bileşeni olan öğrenciler, farklı türde içerik ve bilgiyle uğraştıkları için dokümanlarını etkili bir şekilde yönetmek adına özel becerilere ihtiyaç duymaktadır. Kocak tarafından geliştirilen ölçeğe göre, öğrenciler eğitim ve derslerle ilgili dokümanları yönetme konusunda yeterlilik göstermektedir.

## Bireysel Dijital İçerik Yönetimi

(Koçak, 2021)



Şekil 6. Ömer Koçak'ın (2021) bireysel dijital içerik yönetimi kavram modeli

### 3.2.3.7. Dijital Okuryazarlık

Dijital okuryazarlık, KBY süreçlerinde özellikle dijital içerik yönetimini destekleme açısından önemli bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Teknolojik gelişmelerin hızla yaygınlaştığı günümüzde, öğrencilerin daha fazla dijital teknolojiyi entegre etmeye teşvik edilmesi, bilgi yönetimi sürecinde zaman yönetimini iyileştirmekte ve akademik başarıyla doğrudan ilişkili olmaktadır. Koçak'a göre, bu boyut; öğrencilerin dijital bilgileri eleştirel ve etkili bir biçimde değerlendirme ve anlama becerilerine odaklanmaktadır.

Söz konusu model, bu çalışmada öğrencilerin KBY aktivitelerini incelemek amacıyla kullanılmıştır. Model, KBY süreçlerini sistematik bir biçimde ele alması açısından önemli bir çerçeve sunmaktadır. Ölçüm yapısının açık ve güvenilir olması, araştırma sonuçlarının geçerliliğini desteklemektedir. Ayrıca modelde yer alan boyutların ayrıntılı bir şekilde tanımlanmış olması, verilerin daha sağlıklı analiz edilmesine olanak sağlamaktadır. Bununla birlikte, modelin doğrudan

üniversite öğrencilerine odaklanması, bu araştırmanın amacı ve örneklemini ile yüksek düzeyde uyum göstermesine katkı sağlamıştır.

### 3.3. ÖĞRENCİLERİN KİŞİSEL BİLGİ YÖNETİMİ AKTİVİTELERİ

Eğitim bağlamında üniversite öğrencileri tarafından yürütülen KBY hem öğrenme ortamının başarısı hem de bireysel sorumlulukların yerine getirilmesi açısından önemli bir faaliyet olduğu göstermektedir. Öğrenciler tarafından toplanan bilgisi; ders notları, ders izlenceleri, ödevler ve notlar gibi akademik içerikler; reçeteler, randevu programları, tanı sonuçları gibi sağlık bilgisi; fotoğraflar, videolar, ses kayıtları gibi kişisel bilgisi ya da kurumsal rollerine ilişkin diğer bilgiden oluşmaktadır (Sinn vd., 2019). Ne yazık ki, çok yönlü bilgi akışı içinde öğrenciler, bilgi arama süreçlerine aktif olarak katılsalar da çoğu zaman sahip oldukları bilgilerin düzenlenmesi ve kontrol edilmesi konusunda ihmalkâr davranmaktadır. Dolayısıyla, bireylerin günlük yaşamda üstlendikleri rol ve katkılara uygun kararlar alabilmelerini kolaylaştırmak amacıyla, KBY konusunda bilgi ve farkındalıklarının artırılması gerekmektedir.

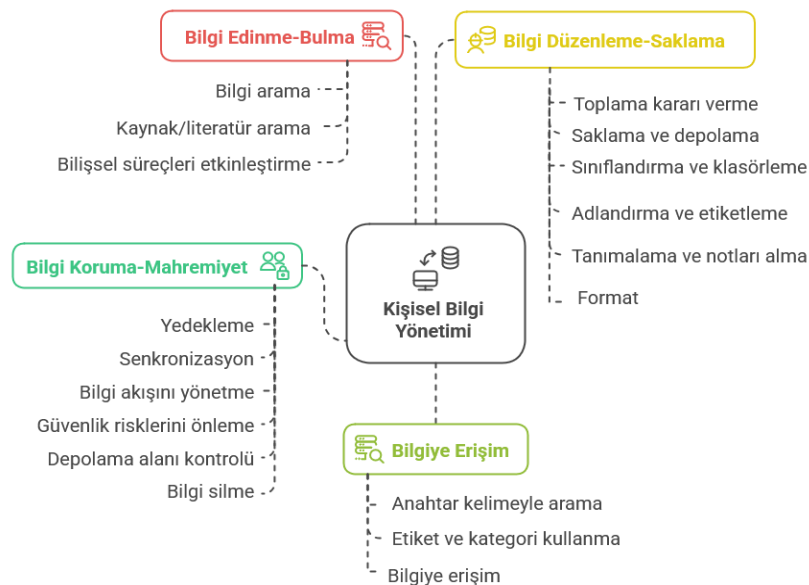
Aşağıda sunulan modeller incelendiğinde, her birinin KBY sürecine ilişkin benzer bir yaklaşım sunduğu görülmektedir. Bu modeller ister dijital ister fiziksel biçimde olsun, kişisel bilgi içeriğinin yönetimine dair ortak bir anlayışı yansıtmaktadır. Her ne kadar model döngülerinin aşama sayıları farklılık gösterse de uzmanlar tarafından geliştirilen bu modellerde bazı temel benzerlikler ve ayırt edici unsurlar mevcuttur. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, tüm modellerin KBY sürecini; bilgi edinme-bulma, bilgi düzenleme-saklama, bilgiye erişim, bilgi koruma-mahremiyet gibi başlıca işlevlerle ele almasıdır. Bu işlevler farklı kavramsal çerçeveler içerisinde ya da değişik aşamalarda yer alsalar bile aşağıdaki şekil 7. görebilmektedir. Bu durum, özellikle yükseköğrenim düzeyindeki öğrencilerin akademik bağlamda bilgi yönetimi süreçlerini kavramalarını engellememektedir. Kişisel bilginin düzenli ve bilinçli biçimde işlenmesi, sade ve işlevsel bir bilgi sistemi kurulmasına katkı sağlamaktadır. Böylece bireylerin karşılaştıkları bilgi fazlalığı, erişim güçlüğü ya da bilgi dağınıklığı gibi zorlukların önüne geçilebilmektedir. Bu bağlamda, akademik yaşam içinde yoğun bilgiyle muhatap

olan öğrencilerin, topladıkları verileri günlük yaşamlarının bir parçası olarak ele almaları ve bu bilgileri proje temelli bir anlayışla yapılandırmaları gerekmektedir.

KBY becerisi, her bireyin – özellikle de öğrencilerin – belirli bir bilginin potansiyel faydasını değerlendirerek gerektiğinde etkili bir şekilde erişim sağlaması ve uygulayabilmesi eğitim süreci açısından vazgeçilmez bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Kültürel kimlikleriyle ve geçmişleriyle bağlantılı belge ve bilgilerin korunmasında çevresel farklılıklar ve alışkanlıkların etkisiyle karşı karşıya kalan öğrenciler için daha da kritik hâle gelmektedir. Ancak, mevcut süreçler incelendiğinde, öğrencilerin yalnızca belirli aşamalarda yetkin oldukları ve bu nedenle birçok zorlukla karşılaştıkları görülmektedir. KBY’de yaşanan zorluklar genellikle yetersiz bilgi ve beceriler, bilginin dağınık yapıda olması, etkisiz uygulama alışkanlıkları, depolama alanlarının sınırlılığı ve insan hafızasının kapasite yetersizliği gibi faktörlerden kaynaklanmaktadır (Otopah ve Dadzie, 2013). Dolayısıyla, öğrencilerin doğru kararlar alabilmelerini desteklemek amacıyla KBY’de düzenli pratiklerin ve uygun stratejilerin kazandırılması büyük önem taşımaktadır.

### Kişisel Bilgi Yönetimi

Barreau (1995); William Jones ve Teevan (2007); ve Koçak (2021) modellerine göre örtüşme modeli



Şekil 7. Kişisel bilgi yönetimi örtüşme modeli

### 3.4. ÖĞRENCİLERİN FARKINDALIK DÜZEYLERİNİ, AKTİVİTELERİNİ VE YETERLİLİKLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Günümüz dijital bilgi çağında, BMF ve KBY becerisi, özellikle yüksek lisans öğrencileri için, uyum sağlama, öğrenme, danışmanlık ve araştırma süreçlerini desteklemede temel bir yetkinlik alanı olarak öne çıkmaktadır. Öğrencilerin bilgiye eleştirel ve etkili bir şekilde erişebilmesi, bu bilgiyi organize edebilmesi ve ihtiyaca uygun olarak kullanabilmesi, özellikle kültürlerarası ortamlarda akademik başarı ve üretkenlik açısından büyük önem arz etmektedir. Bununla birlikte, etkili yetenekleri kendiliğinden gelişen bir yeti değildir. Çünkü bireyler KBY'nin faydalarını ve etkinliğini tam olarak fark etmedikleri için, bu uygulamalar çoğunlukla düzensiz ve rastgele olmaktadır. Hem mevcut hem de gelecekte daha güvenli bir yaşam sürdürme amacına yönelik olarak, bu bireylerin dijital çağda kişisel bilgilerinin sınırlarını belirleyip kontrol etme haklarını savunmaları büyük önem taşımaktadır (Prince vd., 2024; Kokolakis, 2017). BMF ve KBY önemleriyle birlikte becerinin geliştirilmesinde hem içsel hem de dışsal çeşitli etkenlerin rol oynayabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

#### 3.4.1. İçsel Etkileyen Faktörler

İçsel faktörler, bireyin sahip olduğu ve bir yetkinliğin gelişimini doğrudan etkileyen unsurlar olarak tanımlanabilir. Bu faktörler; bireysel özellikler (öz imaj, itibar, algı, yaş, statü, cinsiyet ve unvan), kişisel ve kültürel geçmiş (deneyim, beceri, alışkanlıklar ve uygulamalar) ile eğitimsel geçmiş (katılım sağlanan programlar, atölyeler, okuma ilgisi, okuryazarlık düzeyi, merak ve eleştirel düşünme tutumu) gibi çeşitli bileşenleri kapsar (Sinn vd., 2019 s.21; Syn vd., 2020, s. 911; Fourie, 2011; Otopah ve Dadzie, 2013; Donkor ve Nwagwu, 2019; Shobirin ve Safii (2021)). Söz konusu bireysel özellikler, özellikle öğrencilerin kişisel bilgilerini kontrol etme ve bu bilgilere gelen ya da çıkan erişimi sınırlandırma hassasiyetlerini etkileyebilir. Ancak bu konuda farklı bulgular da mevcuttur. Örneğin, Syn vd. (2020), cinsiyetin etkili bir faktör olduğunu belirtirken, Albayrak ve Bağcı (2022) yaptıkları araştırmada, cinsiyetin ve sınıf düzeyinin bilgi güvenliği farkındalığı üzerinde doğrudan etkili olmadığını ortaya koymuşlardır. Öte yandan, KBY bağlamında, içsel faktörler arasında bireyin kimliği ve duygusal durumu da

önemli rol oynamaktadır (Krtalic, 2021). İçsel faktörler doğrultusunda bireylerin karşılaştığı zorluklar ve bu zorlukları aşmak için geliştirdikleri stratejiler, bireysel bilgi yönetimi becerilerinin şekillenmesine katkı sunabilir. Bu bağlamda, öğrencilerin bilgiye erişimi kontrol altına alma ve hassas verileri yönetme yeteneklerini geliştirmek adına atılacak adımlar, akademik başarılarının ve diğer sorumluluklarının desteklenmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Otopah ve Dadzie, 2013).

### **3.4.2. Dışsal Etkileyen Faktörler**

Dışsal faktörler, bireyin kendi kontrolü dışında gelişen ve bireysel becerileri etkileyen unsurlar olup, içsel faktörlerin tersine işleyen dinamiklere sahiptir. Sosyal, ekonomik ve kültürel normlar; devletin düzenlemeleri ve politikaları, bilgi kaynakları ve kamu hizmetleri; arkadaşlar, öğretim üyeleri, akrabalar, aile üyeleri, iş arkadaşları ve topluluklarla olan dış iletişim; ve bilgiye dair dışsal faktörler, bireylerin KBY yetkinlikleri ile mahremiyet farkındalıklarını doğrudan etkilemektedir (Albayrak ve Bağcı, 2022; Krtalić, 2021; Shobirin ve Safii, 2021). Teknolojik gelişmeler de bu bağlamda önemli bir rol oynamaktadır. Takvim uygulamaları, e-posta ve görev yönetim araçları, zamanlama uygulamaları, arama fonksiyonları ve sosyal ağ hizmetleri gibi çeşitli dijital platformlar, bireylerin kişisel bilgilerini kontrol etmelerine ve güvenli bir şekilde yönetmelerine olanak sağlamaktadır (Sinn vd., 2019; Alrukaibani ve Chaudhry, 2019). Bu dışsal faktörler, bireylerin kişisel bilgilerini koruma ve yönetme becerilerini, davranış kalıplarını ve deneyimlerini şekillendirebilmektedir. Aynı zamanda bireyin içinde bulunduğu çevreyi, davranışlarını ve çeşitli durumlarda alacağı kararları da etkileyerek, BMF ve KBY konularında farkındalık oluşmasına katkı sağlamaktadır. Örneğin, bireyin bilgiyle olan etkileşiminin süresi ve şekli, onun bilgiyi nasıl sakladığı, yönettiği ve paylaştığı konusunda önemli etkiler yaratabilmektedir (Oh, 2024).

Bireyselin belirsizlik ortamında uyum sağlama, karar alma ve hem içsel hem de kamusal düzeyde dış paydaşlarla ilişkileri yönetme becerisi, dikkate alınması gereken önemli faktörler arasında yer almaktadır. İçsel faktörlerin güçlendirilmesi ile dışsal faktörlere karşı duyarlılığın bir araya getirilmesi, organizasyon,

akademik ya da profesyonel ortamda kişilerin sürdürülebilir şekilde etkinliğini ve rekabet gücünü artırmada kilit rol oynamaktadır. Ayrıca, bu faktörlerin birleşimi bireylerin mahremiyet farkındalığını şekillendirmede de etkili olabilir. Bu faktörleri tanımak ve anlamak, internet kullanıcıları arasında BMF ve KBY geliştirmeye yönelik daha etkili müdahale stratejilerinin tasarlanmasına katkı sağlayabilmektedir.



## 4. BÖLÜM

### BULGULAR

Bulgular bölümünde, elde edilen nicel ve nitel veriler bir arada değerlendirilerek Endonezyalı öğrencilerin BMF düzeyleri ile KBY becerileri bütüncül bir yaklaşımla analiz edilmiştir. Bu karma yöntem araştırması, açıklayıcı sıralı desen kullanılarak yürütülmüştür. Çalışmanın ilk aşamasında yer alan BMF ve KBY aktiviteleri değerlendirmesi, çevrimiçi ortamda uygulanan ve BMF ile kişisel dijital içerik yönetimi ölçeklerine dayanmaktadır. Bu kapsamda çalışmada gerçekleştirilen nicel analizlerin geçerlilik ve güvenilirliği “Developing Online Privacy Awareness Scale: Reliability and Validity Study” (Korkmaz vd., 2025) ve Kocak (2021)’in “Development and Validation of a Scale for Assessing Personal Digital Content Management Skills of Higher Education Students” çalışmalarına dayanmaktadır. Her iki çalışmada geliştirilen ölçeklerde 5 demografik soru (açık uçlu ve seçenekli sorular) ile birlikte toplam 55 maddeden oluşan kapalı uçlu 5’li Likert tipi anket aracılığıyla nicel veriler toplanmıştır. Anketin 17 maddesi BMF’i, 38 maddesi ise KBY düzeylerini ölçmeye yöneliktir. Araştırmanın örneklemini, Türkiye’de öğrenim görmekte olan 136 Endonezyalı lisansüstü öğrenci oluşturmaktadır. Katılımcıların demografik özelliklerini betimlemek amacıyla yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, uzmanlık alanı ve Türkiye’de kalma süresi gibi değişkenleri içeren bir anket uygulanmıştır.

Bulguların ilk kısmında katılımcıların demografik özellikleri incelenmektedir. Bu kapsamda yaş, cinsiyet, Türkiye’de ikamet süresi, eğitim düzeyi ve uzmanlık alanı gibi demografik bilgilere yer verilmektedir. Aşağıda Tablo 2’e göre, katılımcıların çoğunluğu 25-27 yaş aralığında (%31,6) olup, bunu 30 yaş ve üzeri (%28,7), 28-30 yaş aralığı (%25,7) ve 22-24 yaş aralığı (%14) takip etmektedir. Bu veriler, yaş aralığının 22 ile 27 arasında yoğunlaştığını 27 ve üzeri yaşta olanların oranının %25,7’de kaldığını göstermektedir. Katılımcıların cinsiyete göre dağılımında, nispeten erkeklerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Erkeklerle kadınlar arasındaki fark %8,8’dir (12 kişi) olarak belirlenmektedir.

Katılımcıların, Türkiye'deki ikamet sürelerini belirlemek amacıyla yöneltilen soruya verdiği yanıtlar, 2022 ve 2023 yıllarında Türkiye'ye gelen öğrencilerin %36 ile örneklemin çoğunluğunu oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Beş yıldan uzun süredir Türkiye'de yaşayan lisansüstü öğrencilerin oranı ise %14'de kalmaktadır.

Tablo 2. Nicel kapsamında katılımcılarının demografik özellikleri

Nicel Kapsamında Demografik Özellikleri		Kişi Sayısı	Yüzde
Yaş	22-24	19	14.0
	25-27	43	31.6
	28-30	35	25.7
	30'tan daha yüksek	39	28.7
	<b>Toplam</b>	<b>136</b>	<b>100.0</b>
Cinsiyet	Erkek	74	54.4
	Kadın	62	45.6
	<b>Toplam</b>	<b>136</b>	<b>100.0</b>
Kalış Süresi	1 yıldan daha az	25	18.4
	1-2 yıldan önce	49	36.0
	3-4 yıldan önce	43	31.6
	5-6 yıldan önce	3	2.2
	6 yıldan daha çok	16	11.8
	<b>Toplam</b>	<b>136</b>	<b>100.0</b>
Eğitim Seviyesi	Tömer Dil Kursu Yüksek Lisans	13	9.6
	Yüksek Lisans Ders	24	17.6
	Yüksek Lisans Tez	55	40.4
	Tömer Dil Kursu Doktora	5	3.7
	Doktora Ders	19	14.0
	Doktora Tez	20	14.7
	<b>Toplam</b>	<b>136</b>	<b>100.0</b>
Uzmanlık Alanı	Sağlık bilimleri	2	1.5
	Fen bilimleri	26	19.1
	Sosyal bilimleri	78	57.4
	Mühendislik bilimleri	25	18.4
	Güzel sanatlar	5	3.7
	<b>Toplam</b>	<b>136</b>	<b>100.0</b>

Araştırmada, katılımcıların mevcut eğitim düzeylerine ilişkin veriler de toplanmıştır. Bu çerçevede elde edilen bulgular; yüksek lisans düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin (%67,6), doktora düzeyinde öğrenim gören öğrencilere (%32,4) oranla sayıca daha fazla olduğunu göstermektedir. Yüksek lisans öğrencilerinin %40,4'ü tez yazım aşamasında, %17,6'sı ders aşamasında ve %10'dan azı dil hazırlık sürecindedir. Doktora öğrencilerinde de benzer bir dağılım söz konusudur. Dil hazırlık aşamasındaki öğrenci sayısı, araştırma ve tez yazım aşamasında olanlardan daha azdır. Bunun yanı sıra, sosyal bilimler alanı (%57.4), Endonezyalı lisansüstü öğrenciler tarafından en çok tercih edilen

çalışma alanıdır. Fen bilimleri (%19.1) ve mühendislik bilimleri (%18.4) ise birbirine çok yakın oranlarla ikinci ve üçüncü sırada yer almaktadır. Güzel sanatlar (%3.7) ve sağlık bilimleri (%1.5) alanlarında öğrenim gören öğrencilerin oranı ise az olduğu görülmektedir.

Araştırmanın ikinci aşaması olan nitel bölümde, nicel bulguların daha derinlemesine açıklanabilmesi amacıyla ölçekte yer alan boyutlarla ilişkili alt göstergelere ve kodlara dayalı açık uçlu sorular aracılığıyla nitel veriler toplanmış ve analiz edilmiştir. Nitel veri toplama sürecinde, nicel analiz sonuçlarına göre belirlenen en yüksek ve en düşük puan gruplarında yer alan 10'ar katılımcı ile gerekli izinler alınarak yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Her bir görüşme ortalama 20 ila 40 dakika sürmüştür. Nitel araştırma kapsamında geliştirilen sorular, uygulanan ölçeklerde yer alan değişkenlerin yanı sıra katılımcıların bireysel deneyimlerinin daha ayrıntılı biçimde incelenmesine olanak sağlamaktadır. Bu kapsamda, öğrencilerin bilgi koruma davranışları, bilgi yönetim süreçleri, mahremiyet farkındalığı ile içsel ve dışsal faktörlerin bu süreçler üzerindeki etkilerinin derinlemesine değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Aşağıdaki Tablo 3, görüşmeye katılmayı kabul eden katılımcılara ilişkin tanımlayıcı bilgilere ayrıntılı biçimde yer vermektedir. Katılımcılar, ölçek uygulaması sonucunda elde edilen öz değerlendirme (*self-assessment*) puanlarına göre belirlenmiştir. Buna göre, en yüksek toplam puana sahip 10 katılımcı "üst grup" (ÜG), en düşük toplam puana sahip 10 katılımcı ise "alt grup" (AG) olarak sınıflandırılmıştır. Bu aşamada gerçekleştirilen puanlama süreci, araştırmanın nitel bölümüne katılacak bireyleri nesnel bir biçimde belirlemek amacıyla yapılmaktadır. Puanlama işlemi, ankette yer alan her bir maddenin birbirleriyle olan ilişkileri dikkate alınarak ve olumlu ile olumsuz ifadeler değerlendirilerek hesaplanmaktadır. Ölçek toplamda 54 ile 270 puan arasında değişen bir ölçüm aralığına sahiptir. Bu çalışmada yer alan katılımcıların puanları ise en düşük 100, en yüksek 270 aralığında toplanmaktadır. Böylece, seçilen katılımcılar arasındaki farkın belirgin olması sağlanarak, nicel bulgular ile nitel veriler arasındaki karşılaştırmanın daha anlamlı ve açıklayıcı bir biçimde yürütülmesi amaçlanmaktadır.

Tablo 3. Mülakat katılımcıları ve puanları

No	Alt Grubu		No	Üst Grubu	
	Katılımcı	Toplam Puan		Katılımcı	Toplam puan
1	AG02	100	1	ÜG09	270
2	AG01	127	2	ÜG04	270
3	AG08	150	3	ÜG08	263
4	AG06	158	4	ÜG01	263
5	AG03	158	5	ÜG06	261
6	AG04	160	6	ÜG02	259
7	AG05	161	7	ÜG07	255
8	AG07	164	8	ÜG03	255
9	AG09	164	9	ÜG05	253
10	AG10	165	10	ÜG10	251

Katılımcıların kimlikleri etik ilkeler doğrultusunda gizli tutulmuş ve her birine kodlama yöntemiyle tanımlayıcı bir kimlik numarası atanmıştır. Kodlama sistemi, katılımcının ait olduğu grup (ÜG veya AG) ve görüşme sırasını yansıtmaktadır. Örneğin, “ÜG03” kodu, üst gruptaki üçüncü katılımcıyı ifade etmektedir. Bu sistem, verilerin gizliliğini korurken aynı zamanda analiz sürecinde katılımcılar arasında sistematik bir ayırım yapılmasına olanak tanımaktadır. Ayrıca, bazı alt grup (AG) katılımcılarının görüşmeye katılmayı kabul etmemesi nedeniyle, bu kişilerin yerine aynı ölçütleri karşılayan diğer katılımcılar sürece dahil edilmiştir. Bu düzenleme, araştırmanın temsil gücünü koruma ve veri çeşitliliğini sağlama amacı taşımaktadır. Dolayısıyla, nitel aşamada elde edilen veriler hem yüksek hem de düşük puan gruplarının bakış açılarını kapsayarak, BMF ve KBY uygulamaları açısından daha derinlemesine ve karşılaştırmalı bir analiz yapılmasına olanak sağlamaktadır.

Aşağıda, Tablo 4’de yer alan ve araştırmanın ikinci aşaması olan mülakat çalışmasına katılan 20 katılımcıya ait demografik veriler sunulmaktadır. Bu veriler, katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, Türkiye’de kalış süresi ve uzmanlık alanı gibi temel özelliklerini kapsamaktadır.

Aşağıdaki sunulan bulguların yorumları aşağıda ayrıntılı biçimde açıklanmaktadır. Katılımcıların yaş dağılımına göre, 25–27 ve 28–30 yaş gruplarının oranı eşit olup her biri %35’tir. Cinsiyet açısından ise, erkek

katılımcıların %60 ile kadın katılımcılara (%40) göre daha fazla olduğunu göstermektedir. Türkiye’de toplam 3–4 yıldır ikamet eden (%35) Endonezyalı lisansüstü öğrencilerin sayısının diğer gruplara göre daha fazla olduğu, buna karşın 6 yıldan (%15) uzun süredir Türkiye’de yaşayan öğrencilerin sayısının sınırlı kaldığı görülmektedir. Eğitim düzeyi değişkenine ilişkin veriler incelendiğinde, katılımcı dağılımının heterojen bir yapı sergilediği ve hem üst hem de alt gruplarda temsil edildiği belirlenmektedir. Özellikle tez aşamasında bulunan yüksek lisans (%55) öğrencilerinin katılımcı grubunun büyük bölümünü oluşturduğu tespit edilmiştir. Uzmanlık alanı açısından bakıldığında ise, katılımcıların çoğunluğunun sosyal bilimler (%70) disiplinde eğitim görmekte olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 4. Nitel yöntem katılımcılarının demografik özellikleri

	Nitel Yöntem	Düşük		Yüksek		Toplam	
		S	%	S	%	S	%
Yaş	22-24	-	-	-	-	-	-
	25-27	3	15	4	20	7	35
	28-30	4	20	3	15	7	35
	30'tan daha yüksek	3	15	3	15	6	30
Cinsiyet	Erkek	8	40	4	20	12	60
	Kadın	2	10	6	30	8	40
Türkiye’de Kalış Süresi	1 yıldan daha az	3	15	1	5	4	20
	1-2 yıldan önce	2	10	4	20	6	30
	3-4 yıldan önce	3	15	4	20	7	35
	5-6 yıldan önce	-	-	-	-	-	-
	6 yıldan daha çok	2	10	1	5	3	15
Eğitim Seviyesi	Tömer Dil Kursu Yüksek Lisans	1	5	1	5	2	10
	Yüksek Lisans Ders	-	-	1	5	1	5
	Yüksek Lisans Tez	5	25	6	30	11	55
	Tömer Dil Kursu Doktora	2	10	-	-	2	10
	Doktora Ders	2	10	1	5	3	15
	Doktora Tez	-	-	1	5	1	5
Uzmanlık Alanı	Sağlık bilimleri	-	-	1	5	1	5
	Fen bilimleri	1	5	3	15	4	20
	Sosyal bilimleri	8	40	6	30	14	70
	Mühendislik bilimleri	1	5	-	-	1	5
	Güzel sanatlar	-	-	-	-	-	-

Genel olarak, alt ve üst grup, cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, uzmanlık alanı ve Türkiye’de bulunma süresi gibi demografik değişkenler dikkate alındığında, araştırmanın ileri aşamasına katılan katılımcıların farklı özelliklere sahip, çeşitlilik gösteren bir yapıyı temsil ettiği görülmektedir. Bununla birlikte, Şekil 8’de

gösterildiği üzere, alt grupta yer alan iki katılımcının — her ikisi de, alt-grubu (düşük grubu), erkek, yüksek lisans tez aşamasında bulunan, sosyal bilimler alanında uzmanlaşmış, 28–30 yaş aralığında ve Türkiye’de 6 yıldan fazla süredir ikamet eden bireylerdir — benzer demografik özellikler sergilediği saptanmaktadır.

Şekil 8. Nitel katılımcıların demografik özellikleri

Yüksek				Düşük			
Kadın				Erkek			
Yüksek Lisans Tez		Fen Bilim...		Yüksek Li...		Yüksek Li...	
Sosyal Bilimleri	Sosyal Bilimleri	Fen Bilim...	Fen Bil...	Sosyal B...	Sosyal B...	Doktora Tömer...	Yüksek Lisa...
25-27	25-27	30'den ...	25-27	30'den ...	30'den ...	Sosyal Bilimleri	Sosyal Bil...
3-4 yıl önce	1-2 yıl önce	3-4 yıl ...	1 yıld...	1-2 ...	1-2 ...	6 yıldan çok	1 yıldan d...
Sağlık Bilimleri		Sağlık Bilimleri		Sağlık Bilimleri		Sağlık Bilimleri	
28-30		28-30		28-30		28-30	
1-2 yıl önce		1-2 yıl önce		1-2 yıl önce		1-2 yıl önce	
Erkek				Kadın			
Yüksek Lisans Tez		Doktora Tez		Yüksek Lisans Tez		Doktora Ders	
Sosyal Bilimleri	Fen Bilimleri	Sosyal Bilimleri	Sosyal Bilimleri	Sosyal Bilimleri	Sosyal Bilimleri	Sosyal Bilimleri	Sosyal Bil...
28-30	25-27	28-30	28-30	28-30	25-27	28-30	25-27
3-4 yıl önce	1-2 yıl önce	3-4 yıl önce	3-4 yıl önce	3-4 yıl önce	1 yıldan d...	3-4 yıl önce	1-2 yıl ...
Doktora Ders		Doktora Ders		Doktora Ders		Doktora Ders	
Sosyal Bilimleri		Sosyal Bilimleri		Sosyal Bilimleri		Sosyal Bilimleri	
30'den daha fazla		30'den daha fazla		30'den daha fazla		30'den daha fazla	

#### 4.1. ÖĞRENCİLERİN BİLGİ MAHREMİYETİNE İLİŞKİN FARKINDALIK DÜZEYLERİ VE GÖRÜŞLERİ

##### 4.1.1. Nicel Verilere İlişkin Bulgular

Çalışmanın bu kısmında Endonezyalı lisansüstü öğrencilerin BMF düzeyleri incelenmiş ve elde edilen veriler aracılığıyla farkındalık düzeylerinin genel eğilimleri değerlendirilmiştir. Veriler, anket yöntemiyle toplanmış ve BMF ölçmek amaçlanmıştır. Ölçek, “dikkat” (7 olumlu ifade), “güvenlik” (5 olumlu ifade) ve “iletişim” (5 olumsuz ifade) olmak üzere üç boyuttan oluşmaktadır. Katılımcılar, her ifadeye 1 (tamamen katılmıyorum) ile 5 (tamamen katılıyorum) arasında değişen beşli Likert ölçeği üzerinden yanıt vermişlerdir. Ayrıca analiz sürecinde 1. ve 2. kategoriler olumsuz yargı ifadesi olarak, 3. kategori nötr, 4. ve 5. kategoriler olumlu ifade olarak birleştirilmiştir. Aynı şekilde yüzdelik ifadeler de bu metodoloji kullanılmıştır. Elde edilen veriler sıralı veri olarak

değerlendirilmiştir. Fakat, birinci araştırma sorusuna yanıt bulmak amacıyla yapılan analizlerde, öğrencilerin BMF düzeylerini yorumlamak için aritmetik ortalama kullanılmıştır.

#### 4.1.1.1. Dikkat

“Dikkat” boyutuna ilişkin frekans dağılımı, öz değerlendirme formunu dolduran 136 katılımcının verilerine dayanarak Endonezyalı lisansüstü öğrencilerin BMF düzeyini ortaya koymaktadır. Aşağıdaki Tablo 5’te, bulgular, katılımcıların büyük çoğunluğunun kullandıkları platformlarda gizlilik ayarlarını ve bildirimlerini düzenli olarak kontrol ettiğini göstermektedir (%83,3 katılıyorum); bunu nötr (%11,8) ve katılmıyorum (%4,4) yanıtları izlemektedir. Bu sonuç, öğrencilerin dijital platformlarda gizlilik ve güvenlik ayarlarını düzenli biçimde gözden geçirme gerekliliğinin farkında olduklarını göstermektedir.

Tablo 5. Bilgi mahremiyeti farkındalığı verilerinin dağılımı – 'Dikkat'<sup>1</sup> boyutu

	1		2		3		4		5		$\bar{x}$	$\sigma$
	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%		
Kullandığım çevrimiçi platformların gizlilik ayarlarını ve bildirimlerini kontrol ederim.	5	3,7	1	,7	16	11,8	52	38,2	62	45,6	4,22	,946
Kullandığım çevrimiçi ortamlarda (sosyal ağlar, alışveriş siteleri, oyunlar vb.) hesabımın gizlilik ayarlarını yaparım.	5	3,7	2	1,5	9	6,6	43	31,6	77	56,6	4,36	,948
Çevrimiçi ortamlarda kullandığım parolaların güçlü olmasına (büyük-küçük harf, rakam, özel karakterler ve en az 8 karakter kullanımıyla) dikkat ederim.	3	2,2	4	2,9	10	7,4	45	33,1	74	54,4	4,35	,905
E-posta veya sosyal ağlardan aldığım mesajların içeriğinin güvenilir olup olmadığını anlarım.	3	2,2	3	2,2	9	6,6	51	37,5	70	51,5	4,34	,871
Çevrimiçi ortamlarda tanımadığım kişilerden gelen mesaj veya e-postaların güvenlik riski oluşturup oluşturmadığını anlarım.	6	4,4	3	2,2	17	12,5	50	36,8	60	44,1	4,14	1,019
Çevrimiçi ortamlarda paylaştığım bilgilerin şirketler, devlet kurumları	6	4,4	-	-	17	12,5	48	35,3	65	47,8	4,22	,978

<sup>1</sup> Ayrıca analiz sürecinde 1. ve 2. kategoriler olumsuz yargı ifadesi olarak, 3. kategori nötr, 4. ve 5. kategoriler olumlu ifadesi olarak birleştirilmiştir

veya bilgisayar korsanları tarafından kullanılabileceğinin farkındayım.													
Çevrimiçi platformlarda paylaştığım bilgilerin kötü niyetli kişiler tarafından kullanılabileceğinin farkındayım.	4	2,9	2	1,5	11	8,1	39	28,7	80	58,8	4,39	,920	

Benzer şekilde, sosyal medya hesapları ve e-ticaret sitelerinde gizlilik ayarlarını yapılandırıldığını belirten katılımcıların oranı yüksektir (%88,2 katılıyorum); bunu nötr (%6,6) ve katılmıyorum (%5,2) yanıtları takip etmektedir. Bu bulgu, öğrencilerin dijital ortamlarda kişisel güvenliğe verdikleri önemin arttığını göstermektedir. Güçlü parola kullanımına ilişkin ifadede de benzer bir eğilim görülmekte; katılıyorum yanıtlarının oranı %87,5, nötr yanıtların oranı %7,4 , katılmıyorum yanıtlarının oranı ise %5,1'dir. Ancak elde edilen bulgular, bazı öğrencilerin güçlü ve benzersiz parola kullanımının önemini hâlâ yeterince dikkate almadığını göstermektedir.

Katılımcıların büyük bir bölümü, e-posta ve sosyal medya üzerinden gelen mesajların güvenilirliğini değerlendirdiğini belirtmiştir (%89,0 katılıyorum). Tanınmayan hesaplardan gelen mesajların risk taşıdığına dair ifadeye de yüksek oranda katılım (%80,9) gözlenmiştir. Bu iki bulgu, öğrencilerin çevrimiçi iletişim kaynaklı güvenlik risklerinin büyük ölçüde farkında olduklarını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, nötr ve karşıt görüş bildiren öğrencilerin bu konudaki farkındalıklarının geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Çevrimiçi paylaşılan bilgilerin şirketler, devlet kurumları veya kötü niyetli kişiler tarafından kullanılabileceğine katılanların oranı da yüksektir (%83,1 ve %87,5). Bu durum, öğrencilerin üçüncü taraf risklerini büyük ölçüde kavradıklarını, ancak bazı katılımcıların güvenlik farkındalıklarının hâlen sınırlı olduğunu göstermektedir.

#### 4.1.1.2. Güvenlik

Aşağıdaki, Tablo 6'da öz değerlendirme formunu dolduran 136 katılımcının "güvenlik" boyutuna ilişkin frekans gösterilmektedir. Bulgulara göre, katılımcıların önemli bir kısmı web sitelerinde çerez (*cookie*) kullanımına ilişkin farkındalığa sahip olduklarını belirtmiştir (%39,0 katılıyorum). Buna karşılık, nötr (%36,0) ve

katılmıyorum (%24,4) yanıtlarının oranı da dikkate değerdir. Bu durum, Endonezyalı öğrencilerin çerezlerin (*cookies*) işlevini genel hatlarıyla bildiklerini, ancak kullanım amaçları konusunda kararsız kalan bir grubun varlığını ortaya koymaktadır.

Tablo 6. Bilgi mahremiyeti farkındalığı verilerinin dağılımı – 'Güvenlik' boyutu

	1		2		3		4		5		$\bar{x}$	$\sigma$
	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%		
İnternet sitelerinin kullandığı çerez ( <i>cookies</i> ) dosyaları hakkında bilgim vardır.	7	5,1	27	19,9	49	36,0	30	22,1	23	16,9	3,26	1,115
Mobil cihazıma uygulama yüklerken uygulamanın hangi izinleri talep ettiğine dikkat ederim.	5	3,7	13	9,6	21	15,4	48	35,3	49	36,0	3,90	1,108
İnternet sitelerinin ve mobil uygulamaların güvenlik sertifikalarını ve veri şifreleme yöntemlerini kontrol ederim.	10	7,4	27	19,9	43	31,6	31	22,8	25	18,4	3,25	1,184
Ziyaret ettiğim web sitelerinin güvenliğini kontrol ederim.	1	,7	13	9,6	26	19,1	60	44,1	36	26,5	3,86	,944
Web tarayıcımdaki eklentilerin hangi bilgilere erişeceğine dikkat ederim.	2	1,5	17	12,5	30	22,1	54	39,7	33	24,3	3,73	1,014

Uygulama kurulumu sırasında talep edilen izinleri kontrol ettiğini ifade eden katılımcıların oranı yüksektir (%71,3 katılıyorum), ardından nötr (%15,4) ve katılmıyorum (%13,3) yanıtları gelmektedir. Bu bulgu, genel farkındalık düzeyinin olumlu olduğunu, ancak uygulama izinlerinin önemini tam olarak kavramayan öğrencilerin hâlâ bulunduğunu göstermektedir. Benzer şekilde, web siteleri ve mobil uygulamalarda güvenlik sertifikaları ile veri şifreleme yöntemlerini kontrol ettiğini belirten katılımcıların oranı ise görece düşüktür (%41,8 katılıyorum). Buna karşılık, nötr (%31,6) ve katılmıyorum (%27,3) yanıtlarının toplam oranı (%58,9) daha yüksektir. Bu sonuç, öğrenciler arasında sertifika ve şifreleme farkındalığının geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Ziyaret edilen web sitelerinin güvenliğini kontrol eden katılımcıların oranı oldukça yüksektir (%79,6 katılıyorum), ardından nötr (%19,1) ve katılmıyorum (%10,3)

yanıtları gelmektedir. Benzer biçimde, web tarayıcı eklentilerinin (*add-on*) erişebileceği bilgilere dikkat edilmesi gerektiğini belirten ifadeye verilen yanıtların oranı da yüksektir (%64,0 katılıyorum), bunu nötr (%22,1) ve katılmıyorum (%14,0) yanıtları izlemektedir. Bu iki bulgu, güvenlik kontrollerini düzenli olarak yapmayan ve tarayıcı eklentilerinin erişim izinlerine dikkat etmeyen belirli bir öğrenci grubunun bulunduğu göstermektedir.

#### 4.1.1.3. İletişim

Bu kısımda, söz konusu bulgular analiz edilerek öğrencilerin BMF'nin iletişim boyutundaki eğilimleri değerlendirilmektedir. Aşağıdaki, Tablo 7'de, öz değerlendirme formunu dolduran 136 katılımcının "iletişim" boyutuna ait olumsuz ifadelerin frekans dağılımı sunulmaktadır. Bulgular, katılımcıların büyük çoğunluğunun tanımadıkları kişilerle çevrimiçi ortamda kişisel bilgilerini paylaşmadıklarını göstermektedir. Katılımcıların %80,9'u bu ifadeye "katılmıyorum" yanıtını vermiş; bunu nötr (%11,0) ve "katılıyorum" (%8,1) yanıtları izlemiştir. Bu sonuç, Endonezyalı öğrencilerin kişisel bilgilerini yabancıların erişimine karşı koruma konusunda bilinçsiz davrandıklarını ortaya koymaktadır.

Tablo 7. Bilgi mahremiyeti farkındalığı verilerinin dağılımı – 'İletişim' boyutu

	1		2		3		4		5		$\bar{x}$	$\sigma$
	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%		
Çevrimiçi ortamlarda tanımadığım kişilerle kişisel bilgilerimi (adres, doğum tarihi, yaş, iş, telefon vb.) paylaşırım.	85	62,5	25	18,4	15	11,0	5	3,7	6	4,4	1,69	1,092
Arkadaşlarımla veya yakınlarımla yaptığım yazışmaların ekran görüntülerini izin almaya gerek duymadan paylaşırım.	42	30,9	44	32,4	27	19,9	14	10,3	9	6,6	2,29	1,199
Başkalarına ait bilgi, resim, video vb. içerikleri çevrimiçi ortamlarda izin almaya gerek duymadan paylaşırım.	44	32,4	40	29,4	24	17,6	19	14,0	9	6,6	2,33	1,247
Çevrimiçi ortamlarda tanımadığım kişilerin beni takip etmesine veya arkadaş olmasına izin veririm.	23	16,9	22	16,2	51	37,5	28	20,6	12	8,8	2,88	1,180
Çevrimiçi ortamlarda tanımadığım kişilerle iletişim kurarım.	34	25,0	31	22,8	32	23,5	32	23,5	7	5,1	2,61	1,236

İzinsiz sohbet ekran görüntüsü paylaşma davranışına “katılmıyorum” yanıtını verenlerin oranı %63,3 olup, bunu nötr (%19,9) ve “katılıyorum” (%16,9) yanıtları takip etmektedir. Bu bulgu, öğrencilerin yalnızca kendi güvenliklerini değil, aynı zamanda çevrimiçi ortamdaki diğer bireylerin mahremiyetini de gözetmeleri gerektiğini göstermektedir. Ancak nötr ve olumlu yanıtların kayda değer düzeyde olması, bu konuda farkındalığın hâlâ geliştirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Fotoğraf, video ve diğer içeriklerin izinsiz paylaşımı konusundaki ifadelerde, katılımcıların %61,8’i bu davranışa karşı olduğunu belirtmekte; nötr (%17,6) ve “katılıyorum” (%20,6) yanıtlarının oranı ise daha düşüktür. Bu sonuç, dijital ortamda bilgi dolaşımının yaygınlaşmasına rağmen, üçüncü kişilere ait verilerin izinsiz paylaşımının hâlâ etik dışı ve riskli olarak değerlendirildiğini göstermektedir.

Tanımadıkları kişilerin hesaplarını takip etmesine veya arkadaşlık isteği göndermesine izin verme konusunda ise katılımcıların yanıtları daha dağınıktır: %37,5 nötr, %29,4 katılıyorum ve %33,1 katılmıyorum. Benzer şekilde, yabancılarla çevrimiçi iletişim kurma ifadesinde %47,8 katılmıyorum, %28,6 katılıyorum ve %23,5 nötr oranları gözlenmektedir. Bu iki bulgu birlikte değerlendirildiğinde, öğrencilerin önemli bir kısmının yabancılarla çevrimiçi etkileşime açık olduğu, diğer bir kısmının ise bu tür iletişimlerde temkinli davrandığı anlaşılmaktadır.

#### **4.1.2. Nitel Verilere İlişkin Bulgular**

Bu bölüm, belirlenen araştırma yöntemi doğrultusunda gerçekleştirilen veri toplama süreci ile nitel veri analizinin sonuçlarını sunmaktadır. Analiz, Nvivo 12 yazılımı kullanılarak, 20 katılımcıya ait görüşme dökümlerine yönelik kod temelli tematik analiz yöntemiyle yapılmıştır. Katılımcılar, öz değerlendirme (*self-assessment*) sonuçlarına göre yüksek farkındalık (üst-grubu) ve düşük farkındalık (alt-grubu) olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Bu tematik analiz, nicel bulguları desteklemek ve derinleştirmek amacıyla yapılmıştır. Analiz, özellikle araştırmanın birinci sorusuyla ilişkili bulguları yanıtlamak ve desteklemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Nvivo’da gerçekleştirilen nitel analizlere dayanak katılımcıların BMF temel aktivitelerine ilişkin kategorizasyonları belirlenmiştir. Analizde kullanılan tema yapısı, nicel araştırmada kullanılan ölçek boyutları temel alınarak oluşturulmuş; temalar ise katılımcıların görüşme sorularına verdikleri yanıtlardan türetilmiştir. Bu yaklaşım, nitel bulguların nicel verileri ne ölçüde desteklediğini veya zenginleştirdiğini değerlendirmeyi kolaylaştırmaktadır. Analiz sonucunda üç boyut, on beş tema ve yüz yirmi yedi kod elde edilmiştir. Bu dağılım aşağıdaki Şekil 9’da sunulmaktadır. Böylece, nitel ve nicel bulgular bütüncül bir yaklaşımla birleştirilmekte ve lisansüstü öğrencilerin dijital ortamda BMF düzeylerine ilişkin daha kapsamlı betimleme yapılmaktadır.



Şekil 9. Nvivo’da gerçekleştirilen nitel analizlere dayanak katılımcıların BMF temel aktivitelerine ilişkin kategorizasyonları

Endonezyalı lisansüstü öğrencilerin BMF düzeyi üzerine Nvivo’da gerçekleştirilen nitel analizlere dayanak öğrencilerin BMF temel aktivitelerine ilişkin kategorizasyonları ve temaları çıkarılmıştır. Bu kapsamda öğrenciler en çok “güvenlik” üzerinde durdukları anlaşılmaktadır (toplam 6 tema ve 53 kod). Öğrenciler güvenliği aktivitesi altında en çok çerez yönetimi (14 kod), dijital güvenlik davranışları (11 kod), uygulama izinleri ile izleme (10 kod), şifre yönetimi (9 kod) ve çerez–geçmiş temizliği (7 kod) ve içerik filtreleme ve tehdit önleme (2

kod) temalarını vurgulamışlardır. Güvenlik konusunda 53 kodun çıkmış olması konuya gösterilen önemi ortaya koymaktadır. Sonuçlar öğrencilerin pratik adımlar şifre yönetimi, çerez–geçmiş temizliği ve içerik filtreleme ve tehdit önleme gibi sınırlı bilgi sahip olduğu göstermektedir.

İletişim konusunda toplam 6 tema ve 42 kod ortaya çıkmıştır. İletişim konusu altında öğrencilerin sosyal medya kullanımında (12 kod) veri ve bilgi paylaşımında sınırlama (11 kod), sosyal medya özdenetimi (8 kod), güvenlik ve izinli erişim (6 kod), zaman kontrollü paylaşım (3 kod) ve kişisel marka (2 kod) temaları sıralanmaktadır. Dijital ortamda, sosyal medya yaygın olsa da daha kontrollü davrandıkları ve farkındalığın artırılması gerektiğini göstermektedir.

Son olarak, dikkat konusunda toplam 3 tema ve 32 kod ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin dikkat konusunu diğer konular arasında en önemsiz konu olarak görmektedirler. Öğrenciler en çok dikkat konusu altında üçüncü taraflarca veri kullanımı (13 kod) ve genel farkındalık düzeyi (13 kod) temasını vurgulamışlardır. Öğrencilerin mahremiyete saygı temasını sadece 6 kod ile vurgulamaları dikkat çekmektedir.

#### 4.1.2.1. Dikkat

Bu bölümde Şekil 9’da genel çerçevesi verilen “dikkat” boyutuna ilişkin görüşme bulguları ayrıntılı biçimde ele alınmaktadır. Elde edilen veriler, katılımcıların BMF’ini altında dikkat konusunu nasıl tanımladıklarını ortaya koymaktadır. Buna göre katılımcılar dikkat öncelik sırasına göre farkındalık (13 kod), üçüncü taraflarca veri kullanımını (13 kod) ve mahremiyete saygı (6 kod) olarak belirlemişlerdir. Elde edilen bulgular özellikle farkındalık ve üçüncü taraflarca veri kullanımını temalarının en yüksek frekansa sahip olduğunu göstermektedir. Bu durum öğrencilerin veri/bilgi düzenlenmesinde olası sonuçlara dair güçlü bir farkındalık geliştirdiklerini göstermektedir. Geliştirilecek programlarda bu konuyu üzerinde özellikle durulmasında yarar görülmektedir. “Dikkat” boyutuna ilişkin nitel bulguların ayrıntılı görüşme verileri aşağıdaki Tablo 8, iki farkındalık düzeyi grubundaki katılımcılar detaylı bir şekilde ortaya koymaktadır.

Katılımcı ifadelerinde “farkındalık” temasına göre, günümüzde kişisel bilgilerin korunmasının kritik öneme sahip olduğu ve dijital ortamda daha dikkatli davranmaya çalıştıkları görülmektedir (AG01, AG02, AG09, ÜG05, ÜG06, ÜG07, ÜG08, ÜG10). Bazı katılımcılar, özellikle veri sızıntısı deneyimlerinden sonra çevrimiçi ortamlarda daha temkinli davrandıklarını ifade etmiştir (AG02, ÜG03, ÜG06, ÜG08). Ayrıca, daha az kişisel bilgi paylaşma ve şüpheli içeriklerden uzak durma yönünde bilinçli bir eğilim gösterdikleri belirtilmiştir (AG04, ÜG05, ÜG10). Gruplar arasındaki farklara bakıldığında, alt grup katılımcıların (AG) veri ihlalleriyle ilgili bilgilere ağırlıklı olarak medya haberleri aracılığıyla ulaştığı anlaşılmaktadır (AG05, AG09). Üst grup katılımcıların (ÜG) ise farkındalıklarını bilgi, vaka örnekleri ve mesleki deneyim yoluyla geliştirdiği anlaşılmaktadır (ÜG03, ÜG04, ÜG07, ÜG08). İki grup arasında farklılıklar bulunsa da, her iki grubun da olumsuz deneyimler aracılığıyla bilgi kazandığı görülmektedir (AG02, AG07, ÜG03, ÜG08).

Tablo 8. “Dikkat” boyutundaki kodlara ait alıntı matrisi

Tema	Alt-grubu	Üst-grubu
Farkındalık	<p>Aslında son zamanlarda kişisel bilgilerin gizliliğinin ne kadar önemli olduğunu fark etmeye başladım; çünkü dolandırıcılık olaylarını sıkça duymaya başladık (AG01).</p> <p>Kişisel olarak bazı olumsuz deneyimlerim oldu, özellikle spam mesajların artması, veri sızıntıları ve banka hesaplarının ele geçirilmesi gibi durumlar nedeniyle bu konuda kendi kendime öğrenmeye çalışıyorum (AG02).</p> <p>Sadece daha dikkatli olmaya başladım, özellikle duyduğum bilgilerden sonra. (AG04)</p> <p>Sosyal medyada gezinirken birçok veri sızıntısı haberine rastlıyoruz (AG05).</p> <p>Eskiden sadece şifre belirlemenin yeterli olduğunu düşünürdük ama artık birçok olaydan bunun yeterli olmadığını anladık (AG07).</p> <p>Günümüzde kişisel bilgilerimiz son derece değerli hale geldi; bu bilgiler kötü niyetli kişiler tarafından kötüye kullanılabilir. Bir uygulama geliştiricisinin kullanıcı verilerini topladığını ve bu verileri satabileceğini duyduğumda, kişisel bilgilerimizin gizliliği konusunda gerçekten farkındalık kazandım (AG09).</p>	<p>Bir şirket aracılığıyla kişisel verilerin gizliliğini korumanın önemini öğrendim; ancak bir sağlayıcının veri ihlali yaşaması sonucu verilerim sızdırıldı (ÜG03).</p> <p>Bilgisayar bilimi alanındayım ve sosyal medyada aktifim, bu yüzden güvenlikle ilgili konular hakkında çok bilgi sahibiyim (ÜG04).</p> <p>Artık kimlik numarası, telefon numarası, adres gibi kişisel bilgileri sosyal medya platformlarında paylaşmıyorum; çünkü geçmişte sahte bağlantılarla dolandırıcılık yapıldığını gördüm. O zamandan beri, “Annenin adı nedir?” veya “Evdeki lakabını paylaş” gibi trendlere katılmıyorum, çünkü bu bilgiler kötü niyetli kişiler tarafından dolandırıcılık amacıyla kullanılabilir (ÜG05).</p> <p>Birkaç kez dolandırıldım; biriden bilgi aldım, veri tabanı doldurma işi için işe aldım ve meğer o veriler satılıyormuş (ÜG06).</p> <p><i>Big Data</i> üzerine öğrendiklerim sayesinde dijital ortamda yaptığımız her şeyin izlenebildiğini fark ettim. Eğitim, sağlık ve diğer veriler bir araya getirilerek insan davranışlarını izleme ve kontrol etme amacıyla kullanılabilir; bu da veri politikası ve gözetim (<i>surveillance</i>) kavramlarını anlamamı sağladı (ÜG07).</p> <p>Geçmişte gereğinden fazla bilgi paylaşıyordum ama yaşadığım olaylardan</p>

		sonra bunun ne kadar tehlikeli olduğunu anlamadım (ÜG08). Mümkün olduğunca hiçbir platformda kişisel bilgilerimi paylaşmamaya çalışıyorum, çünkü bu bilgilerin toplanıp ticarileştirildiğini biliyorum (ÜG10).
<b>Mahremiyete Saygı</b>	Ailemle ilgili hiçbir şeyi paylaşmam; hatta onların yüzlerini bile göstermem çünkü bu onların mahremiyetine girer (AG04). Kendimle veya başkalarıyla ilgili kişisel bilgileri paylaşmam, çünkü tehlikeli. (AG07). Ne paylaşıp ne paylaşmam gerektiğini dikkatle değerlendiriyorum; örneğin, aile bilgilerini paylaşmam (AG08). Paylaşımlarımda aile kimliği gibi bilgileri sınırlandırmaya özen gösteriyorum (AG09).	Kimlik bilgileri — örneğin Endonezya Cumhuriyeti'nin kimlik numarası gibi — sadece kendim için değil, ailem ve çocuklarım için de gizli tutuyorum, çünkü bunlar özel bilgilerdir (ÜG08). Önemli bilgiler örneğin doğum tarihi, ebeveyn isimleri gibi kişisel bilgileri sosyal medyada neredeyse hiç paylaşmam (ÜG09).
<b>Üçüncü Taraflarca Veri Kullanımı</b>	Bazen e-postalarda spam olup olmadığını bilmediğim, yanlışlıkla devre dışı bıraktığım ürünlerden gelen reklamlar görüyorum (AG01). Birçok spam, etkinlik veya dolandırıcılık teklifi için e-posta kullanımında bazen beni rahatsız ediyor (AG02). Bana gelen e-postalar artık doğrudan spam klasörüne gidiyor (AG05). Verilerim veri sızıntısı nedeniyle üçüncü kişilerce ele geçirildiği için bankalar veya kreditorler tarafından rahatsız ediliyorum (AG06). Uygulama, oyun, sosyal medya ve bankacılık için farklı e-posta hesapları kullanarak spam riskini azaltmaya çalışıyorum (AG09).	Kişisel verilerin kolayca kopyalanabildiğini gördüğüm için veri gizliliği konusunda daha dikkatliyim (ÜG01). Yeni uygulamalara şüpheyle yaklaşıyor, kaynağını bilmediğim bağlantıları açmıyorum (ÜG02). Gmail spam filtreleri genelde iyi çalışsa da şüpheli e-postaları 'phishing' olarak bildiriyorum (ÜG03). Gmail hesabımı düzenli olarak reklam ve spam e-postalarından temizliyorum (ÜG04). Dolandırıcılar sahte davet bağlantılarıyla banka hesaplarını ele geçirebiliyor (ÜG05). Spam e-postaları siliyor, abonelikten çıkıyor ve verilerimin üçüncü şahıslarla paylaşılmadığına tam güvenmiyorum (ÜG06). Endişem, verilerin nasıl kullanıldığı ve dijital bilgilerin siyasi kampanyalar gibi amaçlarla suistimal edilmesi (ÜG07). Üniversite etkinlik kayıtlarında paylaşılan bilgiler nedeniyle sık sık spam ve şüpheli bağlantılar içeren mesajlar alıyorum (ÜG09).

“Mahremiyete saygı” temasına ilişkin olarak, tüm katılımcılar aile bireylerine veya yakın çevrelerine ait fotoğraf ya da kişisel bilgileri paylaşmamanın öneminde hemfikirdir (AG04, AG07, AG08, ÜG08, ÜG09). Ayrıca, isim, doğum tarihi ve kimlik numarası gibi kimlik tanımlayıcı bilgileri paylaşmamaya özen gösterdiklerini belirtmişlerdir (AG09, ÜG08, ÜG09). Bu temada iki grup arasında belirgin bir fark bulunmamaktadır.

“Üçüncü taraflarca veri kullanımı” temasında ise katılımcıların e-posta kullanımı ve çevrimiçi bağlantılar konusunda dikkatli davrandıkları; şüpheli bağlantılardan kaçındıkları görülmektedir (AG02, AG05, AG09, ÜG02, ÜG03, ÜG04, ÜG06, ÜG09). Ayrıca, dijital ortamda kayıtlı verilerin üçüncü taraf şirketlerce

kullanılabileceğinin farkında olduklarını ifade etmişlerdir (AG02, AG06, AG09, ÜG01, ÜG05, ÜG06, ÜG07). Üst grup katılımcılar (ÜG), *phishing* ve benzeri dijital tehditlere karşı önleyici uygulamaları aktif biçimde hayata geçirmektedir (ÜG02, ÜG03, ÜG04, ÜG06). Alt grup katılımcılar (AG) ise daha çok kişisel savunma reflekslerine dayalı, sınırlı bir koruma yaklaşımını benimsemektedir (AG01, AG05, AG09).

#### 4.1.2.2. Güvenlik

Bu bölümde Şekil 9'da genel çerçevesi verilen "güvenlik" boyutuna ilişkin görüşme bulguları ayrıntılı biçimde ele alınmaktadır. Elde edilen veriler, katılımcıların BMF altında güvenlik konusunu nasıl tanımladıklarını ortaya koymaktadır. Buna göre katılımcılar güvenlik öncelik sırasına göre çerez yönetimi (14 kod), dijital güvenlik davranışları (11 kod), uygulama izinleri ve izleme (10 kod), şifre yönetimi (9 kod), çerez ve geçmiş temizliği (7 kod) ve içerik filtreleme ve tehdit önleme (2 kod) olarak belirlemişlerdir. Elde edilen bulgular özellikle çerez yönetimi temasının en yüksek frekansa sahip olduğunu göstermektedir. Bu durum öğrencilerin dijital ortamda çerez düzenlenmesi sürecine verdikleri önemi göstermektedir. "Güvenlik" boyutuna ilişkin nitel bulguların aşağıdaki Tablo 9, iki farkındalık düzeyi grubundaki katılımcılar arasında detaylı bir şekilde ortaya koymaktadır. Bulgular, öğrencilerin BMF'inin genel olarak içerik filtreleme ve tehdit önleme gibi teknik güvenlik uygulamalarına ilişkin farkındalıklarının daha düşük düzeyde kaldığını ve bu alanlarda pratik bilgi eksikliği bulunduğunu göstermektedir.

"Çerez ve geçmiş temizliği" temasına ilişkin ifadeler, katılımcıların dijital işlemlerinin kayıt altında tutulduğunun bilincinde olduklarını, bu nedenle geçmiş kaydını etkinleştirmediklerini ve gizli mod kullanımını ile tarayıcı geçmişini temizlemeyi önemli gördüklerini ortaya koymaktadır (AG04, AG06, ÜG01, ÜG04, ÜG07). Ancak küçük farklılıklar gözlemlenmiştir: üst grup katılımcılar (ÜG), zaman kısıtı nedeniyle bu işlemi nadiren yaptıklarını (ÜG09) belirtirken; alt grup katılımcılar (AG), reklam önerilerini kolaylaştırdığı gerekçesiyle geçmişini temizlemeyi tercih etmektedir (AG06, AG05).

Tablo 9. "Güvenlik" boyutundaki kodlara ait alıntı matrisi

Tema	Alt-grubu	Üst-grubu
<b>Çerez ve Geçmiş Temizliği</b>	<p>YouTube ve Google'da arama geçmişini özelliğini etkinleştirmiyorum (AG04).</p> <p>Bir şeye tıkladığımda genellikle belirli bir amacım oluyor ve reklamlar bu konuda bana kolaylık sağlıyor (AG05).</p> <p>Bir şeye tıkladığımda belirli bir amacım oluyor, bu yüzden reklamlar bazen işimi kolaylaştırıyor; ancak normal geçmişini silmem, çünkü gerek duymam, fakat önemli durumlarda gizli sekmeyi (<i>incognito</i>) kullanırım (AG06).</p>	<p>Geçmişimi temizliyorum (ÜG01).</p> <p>Geçmişimi ve içerik akışımı düzenli olarak temizliyorum, böylece bana uygun içerikler görünüyor (ÜG04).</p> <p>YouTube geçmişimi kapattığım için arkadaşlarım genelde şaşırıyor; ben çoğu uygulamada geçmiş kaydını devre dışı bırakan biriyim (ÜG07).</p> <p>İnternet geçmişimi nadiren silerim çünkü genellikle ona bakmam (ÜG09).</p>
<b>Çerez Yönetimi</b>	<p>Bazıları bana web sitesinde çerez (<i>cookies</i>) bildirimini çıkarsa kabul etmenin sorun olmadığını söylüyor (AG01).</p> <p>Araştırma amaçlı olduğu için çerezlerde tam erişim izni veriyorum (AG02).</p> <p>Bir web sitesine veya uygulamaya girebilmek için çerezleri kabul etmem gerektiğinde, genellikle güvenli olduğunu varsayarak kabul ediyorum (AG03).</p> <p>Çerezlere her zaman tam erişim izni veriyorum çünkü çok da önemli olmadığını düşünüyorum (AG04).</p> <p>Evet, birkaç kez site açarken çerez bildirimini çıktığı ama çok önemsemedim (AG05).</p> <p>Genellikle "Çerezleri kabul et". Seçeneğine doğrudan tıklıyorum çünkü okumaya zaman ayırmak yerine hızlıca geçmeyi tercih ediyorum (AG06).</p> <p>"Reddet" seçeneği varsa genellikle reddederim, ama sadece "Kabul et". Varsa kabul ederim; açıkçası çok da anlamıyorum (AG07).</p> <p>Tüm çerezlere erişim izni veriyorum (AG08).</p>	<p>Asla çerezleri kabul etmem (ÜG03).</p> <p>Bir web sitesinde çerez bildirimini çıkarsa genellikle "reddet" seçeneğini seçerim (ÜG04).</p> <p>Akademik dergi sitelerini (örneğin, editör platformlarını) açarken bazen mecburen tüm çerezleri kabul ediyorum, ancak önemsiz sitelerde "Yönet" seçeneğini kullanarak sınırlama yapıyorum. Çerez ayarlarını her zaman ihtiyacımaya göre uyarlıyorum (ÜG06).</p> <p>Genellikle doğrudan reddederim ve başka bir kaynak ararım (ÜG07).</p> <p>Elsevier veya Springer gibi akademik sitelere erişim için çerez kabulü istendiğinde, gerçekten gerekli olduğunda kabul ediyorum (ÜG08).</p> <p>Elsevier veya Springer gibi akademik araştırma sitelerine erişmek için araştırma amaçlı olarak çerezleri kabul ediyorum (ÜG10).</p>
<b>Digital Güvenlik Davranışları</b>	<p>Rastgele bağlantılara tıklamam; önce eriştiğim sitenin gerçekten güvenli olup olmadığını, verileri manipüle etme eğilimi bulunup bulunmadığını doğrulamaya çalışırım. Ayrıca güvenlik amacıyla kimlik doğrulama veya kişisel sorular gibi ek kimlik bilgileri istenmesini olumlu bulurum (AG02).</p> <p>Google'a yalnızca kendi dizüstü bilgisayarımın veya telefonumdan giriş yaparım, başkalarının cihazlarını asla kullanmam; önemli internet işlemleri için gizli sekme (<i>incognito</i>) tarayıcı kullanırım. Kalori ya da adım sayacı uygulamalarını ise hiç kullanmam (AG06).</p> <p>Web sitelerine kayıt olurken promosyon e-postası almak istemediğimi özellikle belirtmem gerekiyor. İki aşamalı kimlik doğrulama (<i>two-factor authentication</i>) sistemi kullanırım (AG07).</p> <p>GPS bağlantısını her zaman kapalı tutarım; kişisel bilgileri AI uygulamalarına yüklememeye dikkat ederim. Ancak bazen trendlere katılmak için örneğin "Ghibli tarzı" gibi uygulamalarda fotoğraf</p>	<p>Cihazım otomatik olarak güvenlik taraması yapacak şekilde ayarlanmıştır; zararlı yazılımları kendisi tespit edip engeller (ÜG02).</p> <p>Otel veya havaalanı Wi-Fi'larını asla kullanmam; örneğin İstanbul Havalimanı'nda ücretsiz olsa bile, bu ağlar cihazlarımızdaki verilere izinsiz erişim riski taşıdığı için tercih etmem (ÜG03).</p> <p>Tüm sosyal medya platformlarında — e-posta, Instagram, Twitter ve WhatsApp dahil — iki aşamalı kimlik doğrulamayı her zaman etkinleştiririm (ÜG05).</p> <p>Her uygulamada izleme (<i>tracking</i>) özelliğini devre dışı bırakırım (ÜG07).</p> <p>VPN kullanmanın e-posta hesaplarının kolayca hacklenmesi açısından riskli olduğunu düşünüyorum (ÜG08).</p> <p>Artık kişisel paylaşımlarımı sınırlandırıyor, hesaplarımı gizli hale getiriyorum (ÜG09).</p> <p>Artık birçok gizlilik seçeneği olduğunu fark ettim; örneğin mikrofon erişimi isteniyorsa kapatıyorum ya da uygulamalarda "sadece bir kez izin ver" seçeneğini seçiyorum. Ayrıca ChatGPT gibi</p>

Tema	Alt-grubu	Üst-grubu
	yüklediğim oldu. Ayrıca adımları Google'da aratıp hakkımda nelerin çıktığını kontrol ederim (AG09).	platformlar için özel bir e-posta adresi oluşturduğum (ÜG10).
<b>İçerik Filtreleme ve Tehdit Önleme</b>	Bilgi yok	Aslında onlar verilerimizin nasıl kullanılacağını önceden açıklıyorlar ama çoğumuz okumaya üşenip doğrudan "kabul et" tuşuna basıyoruz (ÜG02). Tüm sosyal medya platformlarında — e-posta, Instagram, Twitter ve WhatsApp dahil — her zaman iki aşamalı kimlik doğrulamayı (2FA) etkinleştiriyorum (ÜG05).
<b>Şifre Yönetimi</b>	Bazen bir web sitesine girdiğimizde şifreyi yazıyoruz ve sistem onu otomatik olarak kaydediyor (AG01). Şu an, sosyal medyayı fazla kullanarak şifre, gizliliği ve mahremiyeti korumak için mümkün değil, diğer özelliklerin kullanılması gerekiyor (AG02). Teknoloji zamanında şifre, gizliliği ve mahremiyeti korumak için yetmiyor (AG04). Yalnızca şifre, gizliliği korumak için yeterli değildir (AG07). Son zamanlarda şifre, gizliliği korumak için yetmiyor (AG08).	Yalnızca sosyal medya kullanmak gizliliği veya mahremiyeti korumaz; ek güvenlik araçlarının kullanılması şarttır (ÜG01). Teknoloji kullanmak gizlilik ve şifre güvenliği için yeterli değil; ek koruma olarak iki faktörlü kimlik doğrulama kullanılmalı (ÜG05). Hesaplarımı gizli tutuyorum ve şifre güvenliğime özellikle önem veriyorum (ÜG07). Artık hesaplarım için güçlü şifreler oluşturuyorum, gizlilik ayarlarımı kapatıyorum ve paylaşımlarımı dikkatle sınırlıyorum (ÜG09).
<b>Uygulama İzinleri ve İzleme</b>	Uygulamanın telefonumdaki aktivitelerimi takip etmesine genellikle izin vermem (AG04). Sadece akıllı saatimdeki adım sayısı ve badminton oynarken yaktığım kalori gibi basit verileri takip ediyorum (AG05). Kalori veya beslenme uygulamalarını pek kullanmam ama film izleme ya da kitap okuma gibi hobilerimi takip eden uygulamaları kullanırım (AG08). Farkında olmadan akıllı saat gibi giyilebilir teknolojileri kullanma trendine kapılmışım ve aslında bu cihazların veri topladığını sonradan fark ettim (AG09).	Günümüzde birçok dijital uygulama ücretsiz görünüyor ama aslında fotoğraflarımızı veya kişisel bilgilerimizi kendi amaçları için kullanıyorlar (ÜG02). Bir uygulamayı indirmeden önce mutlaka yorumlarına ve değerlendirmelerine bakarım; güvenliyse indiririm (ÜG05). iPhone'daki bazı uygulamalarda konum izni ayarı var; genellikle sadece uygulamayı kullandığım anda izin veririm (ÜG06). Her uygulamada takip özelliğini kapatırım; konum veya galeriye erişim izni vermem. Sağlık uygulamalarını da kullanmam ama iPhone'daki "Fitness" uygulaması gibi bazıları yine de adım ve kalp atışı verilerini otomatik olarak kaydediyor (ÜG07). Koşu veya sağlık geçmişimi kaydeden uygulamaları hiç kullanmadım, ancak Türkiye'de bulunduğum yerleri hatırlamak için Google Haritalar'daki konum geçmişini ve fotoğraf konumunu aktif tutuyorum (ÜG09). Akıllı saat veya benzeri uygulamaları pek kullanmam, bu tür teknolojilerle çok aktif değilim (ÜG10).

"Çerez yönetimi" temasında tüm katılımcılar, web sitelerinde çerez kullanımının yaygın olduğunun farkındadır. Katılımcıların çoğu, araştırma ve erişim kolaylığı için çerezleri kabul ettiklerini ifade etmiştir (AG02, AG03, AG06, AG07, ÜG06, ÜG08, ÜG10). Buna karşın üst grup, çerez kullanımına ilişkin daha seçici ve

bilinçli bir yaklaşım sergilemekte; bazıları (ÜG03, ÜG04, ÜG07) çerezleri reddedip alternatif kaynaklara yönelirken, diğerleri (ÜG06) gerekli sitelerde erişim izinlerini manuel olarak düzenlemektedir. Alt grup katılımcılar (AG01, AG04, AG05, AG06, AG08) ise çerezlerin işleyişinin çoğunlukla doğrudan onaylandığı, bu konuda farkındalığın daha sınırlı olduğu ve bu alanda gelişime ihtiyaç duyulduğu görülmektedir.

“Dijital güvenlik davranışları” temasına göre, her iki grup da dijital ortamlarda veri paylaşımını sınırlamakta ve kişisel bilgi güvenliğini korumaya yönelik çeşitli önlemler almaktadır (AG02, AG06, AG07, AG09, ÜG02, ÜG03, ÜG05, ÜG07, ÜG08, ÜG09, ÜG10). Katılımcılar, şüpheli bağlantılardan kaçınma, ağ paylaşımını sınırlama, iki faktörlü kimlik doğrulama, izleme izinlerini kapatma ve hesap gizlilik ayarlarını düzenli kontrol etme gibi stratejiler uygulamaktadır. Ancak fark, uygulamanın derinliğinde görülmektedir: alt grup katılımcılar daha çok veri gizliliğini koruma ve kişisel bilgi paylaşımını azaltma odaklı davranırken; üst grup, daha kapsamlı, kontrollü ve teknik açıdan çeşitli güvenlik uygulamaları yürütmektedir.

“İçerik filtreleme ve tehdit önleme” temasında iki grup arasında belirgin farklılıklar vardır. Alt grupta bu temaya ilişkin doğrudan ifade bulunmazken, üst grup katılımcılar (ÜG02, ÜG05) teknoloji hizmet sağlayıcılarının veri kullanımı politikalarını genellikle açık biçimde sunduklarını, ancak kullanıcıların çoğunlukla bu bilgileri okumadığını belirtmiştir. Ayrıca, iki faktörlü kimlik doğrulamanın (2FA) tehditleri filtrelemede etkili bir yöntem olduğu vurgulanmıştır.

“Şifre yönetimi” temasında ise tüm katılımcılar, yalnızca parola kullanmanın artık yeterli olmadığını ve ek güvenlik araçlarına ihtiyaç duyulduğunu ifade etmiştir (AG02, AG04, AG07, AG08, ÜG01, ÜG05, ÜG09). Farkındalık düzeyleri bakımından gruplar arasında belirgin bir ayrım vardır: alt grup (AG01) güçlü parola oluşturmanın önemini yeterince kavrayamazken; üst grup (ÜG07, ÜG09, ÜG05) parola güvenliğini önceliklendirmekte ve iki faktörlü kimlik doğrulama gibi uygulamaları aktif olarak kullanmaktadır.

Ayrıca, katılımcılar mobil cihazlarda uygulama izinlerinin veri takibi ve gizlilik ihlalleri (uygulama izinleri ve izleme teması) açısından risk oluşturduğunun farkındadır (AG04, ÜG06, ÜG07, ÜG02) ücretsiz uygulamaların sıklıkla kullanıcı verilerini ticari amaçla topladığını belirtmiştir. Katılımcılar arasında ayrıca sağlık izleme uygulamalarının kullanımında da farklılık gözlemlenmiştir; bazıları bu uygulamaları aktif olarak kullanmaya devam ederken (AG05, ÜG07) bazıları artık kullanmadığını ya da tamamen kaldırdığını ifade etmiştir (AG09, ÜG10).

#### 4.1.2.3. İletişim

Bu bölümde Şekil 9'da genel çerçevesi verilen "iletişim" boyutuna ilişkin görüşme bulguları ayrıntılı biçimde ele alınmaktadır. Elde edilen veriler, katılımcıların BMF'ini altında iletişim konusunu nasıl tanımladıklarını ortaya koymaktadır. Buna göre katılımcılar iletişimi öncelik sırasına göre sosyal medya kullanımı (12 kod), veri ve bilgi paylaşımında sınırlama (11 kod), sosyal medya özdenetim (8 kod), güvenlik ve izinli erişim (6 kod), zaman kontrolü paylaşım (3 kod) ve kişisel marka (2 kod) olarak belirlemişlerdir. Elde edilen bulgular özellikle sosyal medya kullanımı temasının en yüksek frekansa sahip olduğunu göstermektedir. Bu durum öğrencilerin veri/bilgi koruması için sosyal medyada iyi bir farkındalık geliştirdiklerini göstermektedir. "İletişim" boyutuna ilişkin nitel bulguların ayrıntılı görüşme verileri aşağıdaki Tablo 10, iki farkındalık düzeyi grubundaki katılımcılar arasında detaylı bir şekilde ortaya koymaktadır.

Bulgular, öğrencilerin BMF'ini genel olarak iyi farkındalık sahip olduğu ortaya koymaktadır. Ancak kişisel marka yönetimi ile zaman kontrollü paylaşım gibi bazı teknik güvenlik uygulamalarına yönelik farkındalıklarının daha düşük düzeyde kalmaktadırlar. Bununla birlikte bu alanlarda pratik bilgi eksikliği bulunduğunu göstermektedir. Tablo 10'da görüldüğü üzere, her iki grup da kişisel bilgilerin korunmasının önemini kabul etmektedir.

"Güvenli ve izinli erişim" temasına ilişkin bulgular, tüm katılımcıların çevrimiçi ortamlarda bilgi paylaşımını sınırlı tutmaya ve erişim izinlerini seçici biçimde yönetmeye özen gösterdiklerini ortaya koymaktadır (AG08, AG09, ÜG01, ÜG06, ÜG10). Ancak alt grup katılımcı (AG01), giriş bilgilerini (e-posta, hesap adı,

parola) doğrudan web sitelerinde kaydettiğini ifade ederek, bu konuda güvenlik açığı oluşturabilecek bir alışkanlığa dikkat çekmiştir. “Kişisel Marka (*Personal Branding*)” tema kapsamında katılımcılar, kişisel markanın önemli olduğunu, ancak bu süreçte bilgi paylaşımı sınırlarının korunması gerektiğini vurgulamıştır (AG06, ÜG05).

“Sosyal medya kullanımı” konusunda katılımcıların büyük bölümü sosyal medya platformlarını (LinkedIn, Instagram, YouTube, WhatsApp, Facebook, TikTok, X/Twitter) yalnızca kişisel marka geliştirmek için değil, aynı zamanda bilgi edinme aracı olarak kullandıklarını belirtmiştir (AG02, AG03, AG06). Hesap gizliliği tercihleri açısından, üst grup katılımcılar (ÜG01, ÜG02, ÜG03, ÜG06, ÜG09, ÜG10) iş veya akademik amaçlar dışında hesaplarını gizli (*private*) tutarken, bazı alt-grup katılımcıları hesaplarını genel erişime açık şekilde kullanmaktadır (AG01, AG03, AG06). “Sosyal medya özdenetim” bağlamında katılımcılar, sosyal medya ortamlarında kişisel veri paylaşımında dikkatli davrandıklarını ifade etmişlerdir (AG07). Ancak üst grup katılımcılar kişisel bilgilerin hiçbir koşulda paylaşılması gerektiğini özellikle vurgulamıştır (ÜG01, ÜG03, ÜG05, ÜG06). Bu bulgu, öğrencilerin sosyal medyada veri mahremiyeti bilincinin giderek güçlendiğini göstermektedir.

Tablo 10. “İletişim” boyutundaki kodlara ait alıntı matrisi

Tema	Alt-grubu	Üst-grubu
<b>Güvenli ve İzinli Erişim</b>	Instagram ve diğer hesaplara giriş bilgilerimi otomatik olarak kaydediyorum (AG01). Paylaşım yapıyorum ama erişim izni yalnızca belirli kişilerde oluyor (AG08). Hesabım gizlidir; herkesi kabul etmem, sadece tanıdığım kişileri kabul ederim (AG09).	Bilgi paylaşmadan önce mutlaka kiminle paylaştığıma ve bu paylaşımın gerçekten gerekli olup olmadığına bakarım (ÜG01). Çok fazla erişim izni vermeyi sevmem (ÜG06). Tanımadığım kişileri onaylamam veya arkadaş olarak eklemem (ÜG10).
<b>Kişisel Marka</b>	Instagram hesabımda gizlilik ayarını kullanmıyorum çünkü orası kişisel markalaşma ( <i>personal branding</i> ) alanım. Ancak veri güvenliği söz konusu olduğunda her şeyi gizli tutarım. Güvenlikle ilgili tüm bilgileri korurum; kişisel ama markalaşmayla bağlantılı, faydalı verileri — örneğin tanıtım veya promosyon amaçlı olanları — diğer insanlara açık bırakırım (AG06).	Kişisel markalaşma ( <i>branding</i> ) önemlidir, ancak bir sınırı olmalıdır; bu sınır, kişisel bilgilerin sosyal medyada paylaşılması anlamına gelir (ÜG05).
<b>Sosyal Medya Kullanımı</b>	Sosyal medyayı uzun zamandır kullanıyorum; hiç gizlilik ayarı yapmadım ama buna rağmen şimdiye kadar hiçbir sorun yaşamadım (AG01).	Çok fazla platform kullanmak bazen aşırı paylaşım ( <i>oversharing</i> ) yapmama neden oluyor; böylece özel alanımla kamusal alan arasındaki farkı unutuyorum (ÜG01).

<p>Sosyal medyayı nadiren kullanırım; şu anda yalnızca Facebook ve Instagram hesabım var, onları da bilgi edinme aracı olarak kullanıyorum (AG02). Instagram, Facebook ve LinkedIn hesaplarım var. Genellikle etkinlikler veya devam eden programlar hakkında bilgi almak için kullanırım (AG03). Sosyal medya hesabım var ama daha çok gizli (özel) şekilde kullanırım (AG05). LinkedIn hesabımı tamamen profesyonel amaçla kullanıyorum çünkü iş platformu olarak görüyorum; Instagram ise kişisel markalaşma alanım. TikTok'u yalnızca bilgi edinmek için kullanıyorum ama hesabım gizlidir (AG06). Ben sosyal medyayı kullanmayı pek sevmeyen biriyim. Ama hesaplarım gizlidir (AG09).</p>	<p>Ben biraz katı biriyim; o yüzden yeni uygulamaları denemem, sadece Instagram ve WhatsApp kullanıyorum (ÜG02). Sosyal medya hesaplarım neredeyse yok; sadece Instagram kullanıyorum ve o da gizli (<i>private</i>) durumda (ÜG03). Eskiden Instagram hesabım gizliydi çünkü sadece tanıdığım kişilere erişim izni veriyordum. O zamanlar çoğunlukla evdeydim, bu yüzden sadece yakın çevrem görsün istedim. Ancak bir STK'da çalışmaya başladıktan sonra, bu platformu iş amaçlı da kullanabileceğimi fark ettim (ÜG06). Instagram hesabım gizlidir; paylaşımlarımı herkese açık yapmam (ÜG09). YouTube, Instagram, WhatsApp ve Facebook kullanıyorum; sadece bunları kullanıyorum, TikTok kullanmıyorum (ÜG10).</p>
<p>Veri gizliliğiyle ilgili olarak, kişisel verilerimizi veya diğer bilgileri internete yüklememeye dikkat ediyoruz; sadece gerekli olanları paylaşıyoruz (AG07).</p>	<p>Kontrol etmek daha zor oluyor; aşırı paylaşım (<i>oversharing</i>) yapmaktan endişe ediyorum. Sosyal medya artık çok gelişmiş; kesinlikle kişisel verilerimiz var, çift aşamalı kimlik doğrulama ve gizlilik özelliklerini kullanıyorum (ÜG01). İnsanlar genellikle farkında olmadan verilerini sosyal medya aracılığıyla yayabiliyor; bu yüzden ben sosyal medyayı kullanıyorum ama yüzümü paylaşmıyorum (ÜG03). Instagram veya Twitter'da gerçekten beğenmediğim bir şeyi asla beğenmem. Tüm sosyal medya platformlarının bana gerçekten ihtiyaç duyduğum ve yararlı öneriler sunmasını isterim; benim için faydalı olmayan hiçbir şeyi paylaşmak istemem (ÜG04). Sosyal medya hesaplarımda her zaman iki aşamalı kimlik doğrulamayı etkinleştiririm. Instagram'daki "Annenin adını paylaş" veya "Evdeki lakabını paylaş" gibi trendlere asla katılmam. Hesaplarımda her zaman gizlilik modunu (<i>private account</i>) etkinleştiririm; hiçbir zaman herkese açık (<i>public</i>) hale getirmem ve bir sosyal medya hesabımı diğerine bağlamam (ÜG05). Eskiden hesabım gizliydi ama sonra herkese açık yaptım; yine de bazı sınırlamalar uyguluyorum — telefon numaramı, e-postamı, adresimi paylaşmam ve bazı fotoğraflarımı kısıtlı gösteririm (ÜG06). YouTube'da geçmiş kaydını (<i>history</i>) kapattığım için arkadaşlarım genelde şaşırıyor. Instagram'da bir şey paylaşmadan önce mutlaka ne yükleyeceğime karar veririm (ÜG07). Yakın zamanda hesapların gizlilik ayarlarının yapılabileceğini öğrendim (ÜG10).</p>

## Sosyal Medya Özdenetim

<b>Veri ve Bilgi Paylaşımında Sınırlama</b>	<p>Twitter, Instagram veya TikTok gibi platformlarda doğum tarihi, adres veya telefon numarası gibi bilgileri paylaşmam; iletişimleri bağlama özelliğini de kapalı tutarım. Ebeveyn isimlerimi de gizli tutarım (AG04).</p> <p>Güvenlikle ilgili tüm bilgileri koruma altına alırım; Instagram'da iletişim bilgilerimi kullanırım ama TikTok'ta buna izin vermem. Sızdırılan veriler genellikle telefon numarasıdır (AG06).</p> <p>Şifrelerimi düzenli olarak değiştiririm ve hangi bilgilerin paylaşılmasına uygun olduğunu dikkatle değerlendiririm; örneğin aile, iş, eğitim, gelir ve gider bilgilerimi paylaşmam (AG08).</p> <p>Kişisel aktivitelerimi veya yüzümü gösteren içerikleri paylaşmamaya özen gösteririm çünkü artık bu tür paylaşımlar tehlikeli olabilir (AG09).</p>	<p>Çok fazla platform kullanmak bazen aşırı paylaşım (<i>oversharing</i>) yapmama neden oluyor; bu da özel alanla kamusal alan arasındaki sınırı bulanıklaştırıyor. Sosyal medyada ad, doğum tarihi gibi genel bilgileri paylaşmakta sakınca görmesem de, sık kullanılan güvenilir platformlarda kişisel bilgilerimi paylaşmaya daha yatkınım (ÜG01).</p> <p>Yüzümü paylaşmayı pek sevmem; çünkü Instagram gibi büyük platformlar genellikle kullanıcı verilerini yeni yapay zekâ deneyleri için kullanıyor (ÜG02).</p> <p>Sosyal medya platformlarında kimlik numarası, telefon numarası veya adres gibi kişisel bilgileri asla paylaşmam (ÜG05).</p> <p>Hesabımı bazen gizliden herkese açık hale getirsem de, yine de sınırlar koyarım; telefon numarası, e-posta ve adres bilgilerimi paylaşmam, bazı fotoğrafları da sınırlı gösteririm (ÜG06).</p> <p>Gizliliğe giren fotoğrafları paylaşmam (ÜG08).</p> <p>Sosyal medyada doğum tarihi veya ebeveyn adı gibi kişisel bilgileri neredeyse hiç paylaşmam; ayrıca gerçek doğum tarihim değil, sahte bir tarih kullanırım ve gizlilik ayarlarını buna göre yaparım (ÜG09).</p> <p>Genellikle yalnızca zorunlu durumlarda kişisel veri paylaşırım; örneğin bir dosyayı indirmek veya kayıt işlemi yapmak için gerekli olduğunda (ÜG10).</p>
<b>Zaman Kontrollü Paylaşım</b>	<p>Genellikle bilgi paylaşmam, özellikle de anlık (gerçek zamanlı) paylaşımlar yapmam (AG03).</p> <p>Anlık (gerçek zamanlı) paylaşımlar yapmam, gecikmeli paylaşırım (AG04).</p>	<p>Ben foto paylaştığımda genellikle "gecikmeli paylaşım" (<i>late post</i>) yaparım; yani gerçek zamanlı olarak paylaşmam (ÜG06).</p>

"Veri ve bilgi paylaşımında sınırlama" tema da önceki bulgularla paralellik göstermektedir. Katılımcılar, kullanılan platformların kullanıcı verilerini teknolojik gelişim ve hizmet optimizasyonu için işlediğini bilmekte (AG06, AG09, ÜG02); ve bu nedenle kişisel bilgileri yalnızca güvenilir platformlarda ve zorunlu durumlarda paylaşmaktadır. Her iki grup da doğum tarihi, adres, telefon numarası, kimlik bilgisi veya yüz fotoğrafı gibi kişisel verileri paylaşmaktan kaçınmakta (AG04, AG08, ÜG01, ÜG05, ÜG06, ÜG08, ÜG09, ÜG10); hatta bazı üst grup katılımcılar gerekmediği durumlarda yanıltıcı bilgi verme stratejisini bir güvenlik yöntemi olarak benimsemektedir (ÜG09, ÜG10).

"Zaman kontrollü paylaşım" teması, katılımcıların güvenlik ve gizlilik adına sosyal medyada gecikmeli paylaşım yapma eğiliminde olduklarını ortaya koymaktadır

(AG03, AG04, ÜG06). Bu uygulama, hem kişisel güvenliği artırmakta hem de sosyal medya etkinliğini sürdürmeyi mümkün kılmaktadır. Katılımcılar, tam kontrol yaklaşımı benimseyerek hiçbir kişisel paylaşımda bulunmamaktadır.

#### 4.1.3. Nicel ve Nitel Bulguların Genel Değerlendirmesi

Bu bölümde araştırmada elde edilen nicel ve nitel bulguların karşılaştırmalı biçimde değerlendirilmesi ve bütünleştirilmesi amaçlanmaktadır. Böylece karma yöntem yaklaşımı doğrultusunda, nicel analizlerden elde edilen eğilimler ve düzeylerin, nitel tematik analiz bulgularıyla birlikte ele alınarak öğrencilerin BMF'ına ilişkin daha derin analizler yapılabilmektedir. Bütünleştirme sürecinde, "dikkat", "güvenlik" ve "iletişim" boyutları hem istatistiksel sonuçlar hem de katılımcı ifadeleri temelinde karşılaştırılmaktadır. Böylece, nicel verilerin sunduğu genel eğilimler ile nitel verilerin ortaya koyduğu bireysel deneyim ve algılar arasındaki tutarlılıklar ve farklılıklar analiz edilmektedir.

Tablo 11. Bilgi Mahremiyeti Farkındalığı Ortak Analizi

Boyut	Nicel <sup>2</sup>	Nitel	Değerlendirme
	<b>Aritmetik ortalama değer: 4,8</b>	Nitel kodlamalar içerisinde en sınırlı ifade yoğunluğunun dikkat boyutunda ortaya çıktığı görülmektedir ( <b>Dikkatta tema sayısı 3 ve kod sayısı 32 çıkmıştır</b> ).	<b>Nicel ve nitel veriler, öğrencilerin BMF'te dikkat konusunda belirli bir farkındalığa sahip olduğunu ortaya koymaktadır.</b> Ancak mahremiyete saygı temasındaki kod sayısının azlığı, bu farkındalık ile uygulamadaki davranışlar arasında bazı tutarsızlıklar bulunduğunu göstermektedir.
<b>Dikkat</b>	Nicel sonuçlar öğrencilerin BMF altında dikkat boyutu çoğunlukla seçeneğine yüksek düzeye yakın işaretleme ile yaptıklarını göstermektedir (aritmetik ortalama = 4,8).  Dikkat boyutu altında yer alan maddeler incelendiğinde; öğrencilerin öncelik sırasına göre mesaj içeriğini doğru anlama (%89), çevrimiçi platformlara yönelik dikkat (%88,2), kötü niyetli kişiler tarafından bilgi/veri kullanımı (%87,5), güçlü parola kullanımı (%87,5), çevrimiçi ortamlardaki gizlilik ayarlama ve kontrol etme (%83,8), üçüncü tarafların bilgi/veri kullanımı (%83,1), ve mesaj güvenlik riski (%80,9) maddeleri önem derecesine göre sıralanmaktadır.	Ardından bu boyut altında belirlenen temalar; farkındalık (13 kod), üçüncü taraflarca veri kullanımı (13 kod) ve mahremiyete saygı (6 kod) olarak sıralanmaktadır.	

<sup>2</sup> Yukarıda sunulan nicel veriler, Tablo 5, 6 ve 7'den elde edilmiştir. Analizler aritmetik ortalama değerlerine dayanmaktadır. Ayrıca analiz sürecinde 1. ve 2. kategoriler olumsuz yargı ifadesi olarak, 3. kategori nötr, 4. ve 5. kategoriler olumlu ifadesi olarak birleştirilmiştir. Aynı şekilde yüzdeler de de bu metodoloji kullanılmıştır.

<p><b>Güvenlik</b></p>	<p><b>Aritmetik ortalama değer: 3,6</b></p> <p>Nicel sonuçlar öğrencilerin BMF altında güvenlik boyutu çoğunlukla seçeneğine orta düzeye yakın işaretleme ile yaptıklarını göstermektedir (aritmetik ortalama = 3,6).</p> <p>Güvenlik boyutu altında yer alan maddeler incelendiğinde; öğrencilerin öncelik sırasına göre uygulama izinleri (%89,7), web sitesi güvenliğini kontrol etme (%70,6) ve erişim izinleri (%64), güvenlik sertifikaları ve veri şifrelemesini kontrol etme (%41,2) ve çerez bilgisine sahip olma (%39) maddeleri önem derecesine göre sıralanmaktadır.</p>	<p>Nitel kodlamalar içerisinde en kapsamlı ifade yoğunluklarından birinin güvenlik boyutunda ortaya çıktığı görülmektedir (<b>Güvenlikte tema sayısı 6 ve kod sayısı 54 çıkmıştır</b>).</p> <p>Ardından bu boyut altında belirlenen temalar; çerez yönetimi (14 kod), dijital güvenlik davranışları (11 kod) ve uygulama izinleri ile izleme (10 kod), şifre yönetimi (9 kod), çerez-geçmiş temizliği (7 kod) ve içerik filtreleme ve tehdit önleme (2 kod) olarak sıralanmaktadır.</p>	<p><b>Nicel ve nitel veriler, öğrencilerin güvenlik konusunda belirli bir anlayışa sahip olduğunu göstermektedir.</b> Ancak çerez bilgisine sahip olmanın, güvenlik sertifikalarını ve veri şifrelemesini kontrol etmenin önemsiz görüldüğü ve içerik filtreleme temasındaki kod sayısının az olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu durum, farkındalık ile uygulamadaki davranışlar arasında bazı tutarsızlıklar bulunduğunu göstermektedir.</p>
<p><b>İletişim</b></p>	<p><b>Aritmetik ortalama değer: 2,36</b></p> <p>Nicel sonuçlar öğrencilerin BMF altında iletişim boyutu çoğunlukla seçeneğine orta düzeye yakın işaretleme ile yaptıklarını göstermektedir (aritmetik ortalama = 2,36).</p> <p>İletişim boyutu altında yer alan maddeler incelendiğinde; öğrencilerin öncelik sırasına göre kişisel bilgi paylaşma (%80,9), ekran görüntüleri paylaşma (%63,3), dijital içerik izin almadan paylaşma (%61,8) ve yabancılarla iletişim kurma (%47,8), ve yabancı kişilerle arkadaşlık izin olma (%33,1) maddeleri önem derecesine göre sıralanmaktadır.</p>	<p>Nitel kodlamalar içerisinde en kapsamlı ifade yoğunluklarından birinin iletişim boyutunda ortaya çıktığı görülmektedir (<b>İletişimde tema sayısı 6 ve kod sayısı 42 çıkmıştır</b>).</p> <p>Ardından bu boyut altında belirlenen temalar; sosyal medya kullanımı (12 kod), veri ve bilgi paylaşımında sınırlama (11 kod), sosyal medya özdenetimi (8 kod), güvenlik ve izinli erişim (6 kod), zaman kontrollü paylaşım (3 kod) ve kişisel marka (2 kod) olarak sıralanmaktadır.</p>	<p><b>Nicel ve nitel veriler, öğrencilerin iletişim konusunda belirli bir anlayışa sahip olduğunu göstermektedir.</b> Ancak yabancılarla iletişim kurmanın ve yabancı kişilerle arkadaşlık taleplerine izin vermenin önemsiz görüldüğü, ayrıca zaman kontrollü paylaşım ve kişisel marka temalarındaki kod sayısının az olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu durum, farkındalık ile uygulamadaki davranışlar arasında bazı tutarsızlıklar bulunduğunu göstermektedir.</p>

Ayrıca, nicel ve nitel veriler karşılaştırmalı biçimde sunulmaktadır. Nicel bulgular, her bir boyuta (dikkat, güvenlik ve iletişim) ilişkin frekans dağılımları ve kısa açıklamalar üzerinden elde edilmiş; nitel bulgular ise toplam temalar ve kodlar ile her boyuta ait tematik özetlerle desteklenmiştir. Bulgular sunulduktan sonra, her iki veri türü arasındaki ilişki değerlendirilmiş ve nicel ile nitel sonuçların birbirini destekleyip desteklemediğine dair kısa yorumlar eklenmiştir. Bu bütünleştirme

yaklaşımı, sayısal veriler ile katılımcı deneyimleri arasındaki ilişkiyi net bir biçimde ortaya koymaktadır.

Bu bölümde, nitel ve nicel verilerin bir arada analiz edilerek her iki veri türünden elde edilen bulguların karşılaştırması ve birbirini nasıl desteklediği ele alınmaktadır. “Dikkat” boyutunda elde edilen veriler, öz değerlendirme sonuçları ile katılımcı ifadelerinin BMF açısından birbirini tamamladığını göstermektedir. Öğrenciler, üçüncü taraflar veya kötü niyetli kişiler tarafından bilgilerin nasıl kullanılabilceğini anlamakta; ancak gelen mesaj veya e-postalardaki gizlilik ve mahremiyet tehditlerini ayırt etmede zorlanmaktadırlar. Benzer şekilde, “güvenlik” ve “iletişim” boyutlarında yapılan karşılaştırmalı analiz ise belirgin bir farklılık ortaya koymamıştır. Kod sayısının az olmasına ve ifadelerdeki çeşitliliğe rağmen, her iki boyutta da öğrencilerin farkındalık düzeylerinde artış ve çevrimiçi “güvenlik” ile “iletişim” uygulamalarında daha bilinçli önlemler aldıkları gözlemlenmiştir.

## 4.2.ÖĞRENCİLERİN KİŞİSEL BİLGİ YÖNETİMİ AKTİVİTELERİNE İLİŞKİN DÜZEYLERİ VE GÖRÜŞLERİ

### 4.2.1. Nicel Verilere İlişkin Bulgular

Bu araştırmada, Endonezyalı lisansüstü öğrencilerin KBY faaliyetleri incelenmekte ve elde edilen veriler aracılığıyla bu faaliyetlerin genel eğilimleri değerlendirilmektedir. Veriler, anket yöntemiyle toplanmış olup, araştırmada kullanılan ölçek “Kişisel Dijital İçerik Yönetimi” (*Personal Digital Content Management*) başlığını taşımaktadır. Bununla birlikte, ölçek geliştiricisinin yürüttüğü araştırma süreci ve içerdiği boyutlar dikkate alındığında, söz konusu ölçek KBY faaliyetlerinin ölçülmesine uygun bir araç olarak kullanılmıştır.

Kullanılan ölçek, yedi boyuttan oluşmaktadır: “Bilgi düzenleme” (10 olumlu ifade), “bilgi silme” (7 olumlu ifade), “bilgi arama ve erişim” (5 olumsuz ifade), “mahremiyet” (4 olumlu ifade), “yedekleme” (3 olumlu ifade), “ders belgelerinin yönetimi” (4 olumlu ifade) ve “dijital okuryazarlık” (5 olumlu ifade). Katılımcılar, her ifadeyi 1 (asla) ile 5 (her zaman) arasında değişen beşli likert ölçeği üzerinden

yanıtlamıştır. Ayrıca analiz sürecinde 1 ve 2 kategoriler olumsuz yargı ifadesi olarak, 3. kategori nötr, 4 ve 5 kategoriler olumlu ifadesi olarak birleştirilmiştir. Aynı şekilde yüzdeler de bu metodoloji kullanılmıştır. Elde edilen veriler sıralı veri olarak değerlendirilmiştir. Fakat, ikinci araştırma sorusuna yanıt bulmak amacıyla yapılan analizlerde, öğrencilerin KBY düzeylerini yorumlamak için aritmetik ortalama kullanılmıştır.

#### 4.2.1.1. Bilgi Düzenleme

Bu bölümde, aşağıdaki, Tablo 12, 136 katılımcının öz değerlendirme sonuçlarına göre “bilgi düzenleme” boyutundaki performans dağılımını göstermektedir. Bulgular, Endonezyalı lisansüstü öğrencilerin KBY’inde genel olarak yüksek düzeyde farkındalığa ve düzen bilincine sahip olduklarını ortaya koymaktadır.

Tablo 12. Kişisel bilgi yönetimi verilerinin dağılımı – 'Bilgi Düzenleme' boyutu

	1		2		3		4		5		$\bar{x}$	$\sigma$
	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%		
Aynı konuya ait eski ve yeni dosyaları birbirinden ayır tutarım.	13	9,6	21	15,4	29	21,3	33	24,3	40	29,4	3,49	1,316
Tamamlanmış veya çalışılmaya devam edilen dosyaları ayırt ederim.	5	3,7	13	9,6	24	17,6	46	33,8	48	35,3	3,87	1,112
Dosyalarımı konularına göre klasörlere ayırırım.	3	2,2	7	5,1	6	4,4	45	33,1	75	55,1	4,34	,945
Aynı konuya ait farklı dosyaları adlandırırken tutarlı davranırım.	4	2,9	9	6,6	31	22,8	45	33,1	47	34,6	3,90	1,050
Dosyalarım hakkında üst bilgi (metadata), başlık veya açıklayıcı etiket bilgileri oluştururum.	9	6,6	22	16,2	32	23,5	40	29,4	33	24,3	3,49	1,211
Dosyalarımı sakladığım belleği sık sık gözden geçirerek sınıflandırırım.	3	2,2	18	13,2	26	19,1	47	34,6	42	30,9	3,79	1,091
Aynı konuya ait yeni oluşturduğum dosyalara tarih, sıra numarası veya sürüm numarası vererek en güncel olanı belirtirim.	11	8,1	15	11,0	23	16,9	51	37,5	36	26,5	3,63	1,216
Aynı konuya ait birden fazla dosya olduğunda, en güncel sürümün hangisi olduğunu kolayca anlarım.	2	1,5	15	11,0	20	14,7	50	36,8	49	36,0	3,95	1,042

Hiyerarşik bir yapı içinde klasörler oluştururum.	4	2,9	12	8,8	32	23,5	47	34,6	41	30,1	3,80	1,060
Cihazlarımda bulunan uygulama ve programları konularına göre klasörler halinde gruplandırırım.	4	2,9	10	7,4	26	19,1	49	36,0	47	34,6	3,91	1,047

Katılımcıların yarısından fazlası (%53,7) aynı konudaki eski ve yeni dosyaları düzenli olarak ayırdığını belirtirken, dörtte biri (%25) bu işlemi hiç yapmadığını ifade etmiştir. Bu durum, bazı öğrencilerin dijital dosya yönetimi pratiğini daha sistematik hâle getirmesi gerektiğini göstermektedir. Ayrıca öğrencilerin %69,1'i tamamlanmakta ve işlemde olan dosyaları ayırt edebildiğini, %88,2'si dosyalarını konu bazında klasörlediğini ve %67,7'sinin dosya isimlendirmede tutarlılık gösterdiğini belirtmiştir. Üst-bilgi veya açıklayıcı etiket kullanım oranı ise %53,7'dir. Bu veriler, öğrencilerin dosya ve içerik yönetiminde detaylara dikkat ettiklerini, ancak özellikle metadata kullanımı ve dosya sürüm ayrımı konularında geliştirmeye açık yönlerin bulunduğunu göstermektedir. Katılımcıların büyük bölümü (%65,5) depolama alanlarını düzenli olarak kontrol etmekte, %64'ü yeni dosyaları detaylı biçimde tanımlamakta ve %72,8'i en güncel dosya versiyonlarını kolayca tespit edebilmektedir.

#### 4.2.1.2. Bilgi Silme

Bu bölümde, aşağıdaki Tablo 13, öz değerlendirme formunu dolduran 136 katılımcının "bilgi silme" boyutuna ilişkin frekans dağılımını göstermektedir. Bulgular, Endonezyalı lisansüstü öğrencilerin KBY kapsamında gereksiz verileri silme konusunda genel olarak bilinçli davrandıklarını ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin önemli bir kısmı gereksiz e-postaları düzenli olarak sildiğini belirtmekte (%50,8); buna karşın katılımcıların %32,4'ü hiçbir zaman, %16,9'u ise ara sıra sildiğini ifade etmiştir. Ayrıca öğrencilerin çoğu yinelenen dosyaları kontrol edip sildiğini bildirmektedir (%69,8), bunu hiç yapmayanlar (%16,1) ve nadiren yapanlar (%14,0) takip etmiştir. Katılımcıların %64'ü kullanılmayan dosyaları sık sık sildiğini, %19,1'i nadiren, %16,1'i ise hiç silmediğini belirtmiştir. Yedeklenen dosyaların silinmesine ilişkin olarak da benzer bir eğilim

gözlemlenmekte; %66,2 düzenli olarak silme işlemi yaptığını, %18,4 hiçbir zaman silmediğini, %15,4 ise ara sıra sildiğini bildirmektedir.

Tablo 13. Kişisel bilgi yönetimi verilerinin dağılımı – 'Bilgi Silme' boyutu

	1		2		3		4		5		$\bar{x}$	$\sigma$
	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%		
İhtiyacım olmayan e-postaları silerim.	11	8,1	33	24,3	23	16,9	27	19,9	42	30,9	3,41	1,357
Yinelenen (aynı) dosyaları kontrol edip silerim.	4	2,9	18	13,2	19	14,0	40	29,4	55	40,4	3,91	1,158
Kullanmadığım dosyaları silerim.	4	2,9	18	13,2	26	19,1	37	27,2	51	37,5	3,83	1,158
Yedeklediğim dosyaları cihazımdan silerek yer kaplamamasını sağlarım.	6	4,4	19	14,0	21	15,4	39	28,7	51	37,5	3,80	1,208
Gereksiz dosyaları silerek belleği boşaltırım.	6	4,4	11	8,1	18	13,2	40	29,4	61	44,9	4,02	1,144
Çok fazla fotoğraf çektikten sonra, gereksiz alan kaplamaması için çekim hatası olan veya kötü fotoğrafları kontrol edip silerim.	6	4,4	14	10,3	17	12,5	37	27,2	62	45,6	3,99	1,183
Kafa karışıklığını önlemek için ihtiyacım olmayan tüm içerikleri silerim.	7	5,1	10	7,4	26	19,1	48	35,3	45	33,1	3,84	1,123

Depolama alanını boşaltma ve gereksiz dosyaları kaldırma davranışı da ağırlıklı olarak her gün gerçekleştirilmiştir (%74,3). Bu oranı ara sıra yapanlar (%13,2) ve hiç yapmayanlar (%12,5) izlemektedir. Katılımcıların %72,3'ü fotoğrafları inceledikten sonra kullanmadıklarını silerek depolama alanını düzenlediğini bildirmekte; buna karşın %14,7'si bu işlemi hiç yapmadığını, %12,5'i ise ara sıra yaptığını belirtmektedir. Gereksiz içerikleri kafa karışıklığını önlemek amacıyla silme davranışı da baskın olarak her gün yapılmakta (%68,4); bu davranışı %19,1 oranında ara sıra yapanlar ve %12,5 oranında hiç yapmayanlar takip etmektedir.

#### 4.2.1.3. Bilgi Arama-Erişim

Bu bölümde, aşağıdaki Tablo 14, öz değerlendirme formunu dolduran 136 katılımcının "bilgi arama-erişim" boyutuna ilişkin frekans dağılımını göstermektedir. Bulgular, Endonezyalı lisansüstü öğrencilerin KBY kapsamında bilgiye erişim konusunda genel olarak bilinçli davrandıklarını ortaya koymaktadır.

Bilgi arama-erişim boyutuna ilişkin bulgular, katılımcıların büyük çoğunluğunun aradıkları dosyalara ulaşmada zorlanmadığını göstermektedir (%58,8). Bununla birlikte, %22,8'i sık sık, %18,4'ü ise ara sıra zorluk yaşadığını ifade etmektedir. Katılımcıların yarısı (%50,0) arama kutusunu kullanmadan da dosyaları bulmakta güçlük çekmediğini belirtirken, %26,5'i ara sıra, %23,5'i ise sıklıkla güçlük yaşadığını bildirmektedir.

Tablo 14. Kişisel bilgi yönetimi verilerinin dağılımı – 'Bilgi Arama-Erişim' boyutu

	1		2		3		4		5		$\bar{x}$	$\sigma$
	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%		
Dosyalarımı düzenli saklamadığımdan, çoğu zaman aradığım dosyaya ulaşamam.	39	28,7	41	30,1	25	18,4	21	15,4	10	7,4	2,43	1,257
Arama kutusu olmadan dosyalarımı erişmekte büyük zorluk yaşarım.	27	19,9	41	30,1	36	26,5	21	15,4	11	8,1	2,62	1,200
Dosyalarımı ararken çok fazla zaman kaybederim.	34	25,0	49	36,0	33	24,3	13	9,6	7	5,1	2,34	1,110
Dosya arşivlemenin zor olduğunu düşünürüm.	38	27,9	42	30,9	23	16,9	19	14,0	14	10,3	2,48	1,310
Dosya arşivlemenin zor olduğunu düşündüğüm için genellikle dosyalarımı rastgele saklarım.	49	36,0	44	32,4	21	15,4	13	9,6	9	6,6	2,18	1,212

Katılımcıların yalnızca %14,7'si dosya arama sürecinin çok zaman aldığını belirtmiş; buna karşın %24,3'ü ara sıra, %61,0'ı ise hiç zaman kaybı yaşamadığını ifade etmiştir. Her ne kadar çoğunluk bilgiye erişimde sorun yaşamadığını belirtse de, bir kısmının zorluk yaşaması önceki aşamalardaki eksikliklere işaret etmektedir. Özellikle dosya düzenleme, sınıflandırma ve dosya adlandırma süreçlerinin yeterince sistematik olmaması, bu güçlüklerin temel nedenlerinden biri olarak değerlendirilebilir.

Arşivleme süreciyle ilgili olarak, katılımcıların %24,3'ü bu aşamada zorluk yaşadığını belirtirken, %58,8'i hiçbir zorlukla karşılaşmadığını, %16,9'u ise ara sıra zorlandığını ifade etmiştir. Bu durum, arşivleme alışkanlıklarında bireysel farklılıkların bulunduğu işaret etmektedir. Dosyaların rastgele kaydedilmesiyle ilgili bulgular da bu tabloyu desteklemektedir; katılımcıların %68,4'ü dosyaları

gelişi güzel kaydetmediğini ifade ederken, %16,2'si sıklıkla ve %15,4'ü ara sıra bu davranışı sergilediğini belirtmiştir.

#### 4.2.1.4. Mahremiyet

Bu kısımda, Endonezyalı lisansüstü öğrencilerin KBY kapsamında mahremiyet konusunda genel olarak bilinçli davrandıklarını ortaya koymaktadır. Aşağıdaki Tablo 15, öz değerlendirme formunu dolduran 136 katılımcının "mahremiyet" boyutuna ilişkin frekans dağılımını göstermektedir. Mahremiyet boyutuna ilişkin bulguları, katılımcıların büyük çoğunluğunun aradıkları dosyalara hızlı ve kolay bir şekilde erişebildiğini (%68,3) ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, %23,5'i ara sıra, %8,1'i ise hiçbir zaman dosyalara erişemediğini belirtmektedir. Bu sonuç, hâlâ bilgiye erişim sürecinde güçlük yaşayan belirli bir öğrenci grubunun varlığını göstermektedir.

Tablo 15. Kişisel bilgi yönetimi verilerinin dağılımı – 'Mahremiyet' boyutu

	1		2		3		4		5		$\bar{x}$	$\sigma$
	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%		
Aradığım dosyaya hızlı ve kolay bir şekilde erişebilirim.	2	1,5	9	6,6	32	23,5	55	40,4	38	27,9	3,87	,949
Başkalarının erişmesini istemediğim dosyaları şifrelerim.	13	9,6	24	17,6	42	30,9	25	18,4	32	23,5	3,29	1,270
Dosyalarımın gizliliğine dikkat ederim.	3	2,2	16	11,8	24	17,6	46	33,8	47	34,6	3,87	1,087
Özel dosyalarımı başkalarının erişemeyeceği şekilde saklarım.	2	1,5	11	8,1	28	20,6	45	33,1	50	36,8	3,96	1,017

Katılımcıların %41,9'u başkalarının erişmesini istemedikleri dosyaları düzenli olarak şifrelediklerini ifade ederken, %30,9'u ara sıra, %27,2'si ise hiç şifreleme yapmadığını bildirmiştir. Şifreleme uygulayanların oranı görece yüksek olsa da, oranlar arasındaki farkın sınırlı kalması, kişisel veri güvenliği bilincinin tam anlamıyla yerleşmediğini göstermektedir. Ayrıca katılımcıların %68,4'ü sahip oldukları dosya ve bilgilerin gizliliği ile mahremiyetine her zaman önem verdiğini, %17,6'sı ara sıra, %14,0'ı ise hiçbir zaman bu konuda hassas davranmadığını belirtmiştir. Benzer biçimde, %69,9'u kişisel dosyalarını her zaman güvenli

tuttuğunu ve yetkisiz erişime karşı koruduğunu ifade ederken, %20,6'sı ara sıra, %9,6'sı ise hiçbir zaman bunu yapmadığını dile getirmiştir.

#### 4.2.1.5. Yedekleme

Bu kısımda, Endonezyalı lisansüstü öğrencilerin KBY kapsamında yedekleme veya arşivleme konusunda genel olarak bilinçli davrandıklarını ortaya koymaktadır. Aşağıdaki Tablo 16, öz değerlendirme formunu dolduran 136 katılımcının "yedekleme" boyutuna ilişkin frekans dağılımını göstermektedir.

"Yedekleme" kategorisine ilişkin frekans dağılımı, öğrencilerin KBY uygulamalarını ayrıntılı biçimde ortaya koymaktadır. Bulgular, katılımcıların büyük çoğunluğunun dosya, içerik ve bilgilerini birden fazla depolama ortamında (örneğin harici disk, bulut hizmetleri vb.) sakladığını göstermektedir (%66,9). Bu gruba, bu işlemi ara sıra yapanlar (%22,8) ve hiçbir zaman yapmayanlar (%10,3) takip etmektedir. Bu durum, öğrencilerin sahip oldukları bilgileri koruma amacıyla birden fazla depolama alanı kullanma eğiliminde olduklarını göstermektedir. Katılımcıların %51,4'ü aynı dosyanın birden fazla kopyasını farklı ortamlarda yedeklediklerini belirtmiştir. Buna karşın %26,5'i ara sıra, %22,0'si ise hiçbir zaman bu işlemi gerçekleştirmediğini ifade etmektedir. Bu sonuç, çoklu yedeklemenin öğrenciler tarafından önemli görüldüğünü, ancak hâlâ kayda değer bir oranda öğrencinin bu uygulamayı düzenli biçimde sürdürmediğini göstermektedir.

Tablo 16. Kişisel bilgi yönetimi verilerinin dağılımı – 'Yedekleme' boyutu

	1		2		3		4		5		$\bar{x}$	$\sigma$
	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%		
Dosyalarımın birkaç kopyasını harici sabit diskte, bulutta veya diğer cihazlarda saklarım.	5	3,7	9	6,6	31	22,8	50	36,8	41	30,1	3,83	1,050
Aynı dosyanın birden fazla yerde yedeğini oluştururum.	6	4,4	24	17,6	36	26,5	41	30,1	29	21,3	3,46	1,141
Dosyalarımı belirli aralıklarla yedeklerim.	4	2,9	9	6,6	25	18,4	53	39,0	45	33,1	3,93	1,023

Ayrıca, öğrencilerin %72,1'i dosyalarını düzenli aralıklarla yedeklediğini belirtmektedir. Buna karşılık %18,4'ü ara sıra, %9,5'i ise hiçbir zaman yedekleme

yapmadığını bildirmiştir. Bu bulgu, öğrencilerin önemli bir kısmının düzenli yedekleme alışkanlığının bilgi yönetiminde kritik rol oynadığının farkında olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, belirli bir öğrenci grubunun hem bilgi düzeyi hem de uygulama pratiği açısından bu konuda desteklenmesi ve güçlendirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

#### 4.2.1.6. Ders Belgelerinin Yönetimi

Bu kısımda, elde edilen bulgular Endonezyalı lisansüstü öğrencilerin KBY kapsamında akademik ortamda belgelerin yönetimi konusunda genel olarak bilinçli davrandıklarını ortaya koymaktadır. Sonraki, Tablo 17, öz değerlendirme formunu dolduran 136 katılımcının “ders belgelerinin yönetimi” boyutuna ilişkin frekans dağılımını göstermektedir.

Tablo 17. Kişisel bilgi yönetimi verilerinin dağılımı – 'Ders Belgelerinin Yönetimi'

	1		2		3		4		5		$\bar{x}$	$\sigma$
	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%		
Derslerime ait notları veya belgeleri düzenli olarak arşivlerim.	6	4,4	11	8,1	21	15,4	54	39,7	44	32,4	3,88	1,092
Derslerimle ilgili dosyalara gerektiğinde hızlı bir şekilde erişebilirim.	5	3,7	9	6,6	18	13,2	59	43,4	45	33,1	3,96	1,031
Derslerde çektiğim fotoğraf, video veya ses kayıtlarını sınıflandırırım.	9	6,6	16	11,8	23	16,9	49	36,0	39	28,7	3,68	1,197
Ders notlarımı gelecekte ihtiyaç duyduğumda kullanabileceğimi düşünürüm.	5	3,7	8	5,9	14	10,3	46	33,8	63	46,3	4,13	1,060

“Ders belgelerinin yönetimi” boyutuna ilişkin bulgular, öğrencilerin akademik dokümanlarını düzenli biçimde yönetme eğiliminde olduklarını göstermektedir. Katılımcıların %72,1’i ders notları ve diğer akademik belgeleri düzenli olarak arşivlediğini belirtirken, %15,4’ü ara sıra, %12,5’i ise hiçbir zaman bu işlemi gerçekleştirmediğini ifade etmiştir. Bu durum, akademik belgelerin büyük çoğunluk tarafından öncelikli biçimde yönetildiğini, ancak belirli bir grubun hâlâ bu konuda gelişime ihtiyaç duyduğunu göstermektedir. Öğrencilerin %76,3’ü akademik dosyalara kolayca erişebildiğini ifade ederken, %13,2’si ara sıra ve %10,3’ü ise erişimde zorluk yaşadığını belirtmiştir. Bulgular, çoğunluğun

akademik kaynaklara rahatlıkla ulaşabildiğini, ancak küçük bir kesimin bu süreçte erişim ve düzenleme güçlükleri yaşadığını ortaya koymaktadır.

Ayrıca katılımcıların %64,7'si ders esnasında kaydedilen fotoğraf, video ve ses dosyalarını düzenli olarak kategorize ettiğini belirtmektedir. Buna karşın, %18,4'ü bu işlemi hiçbir zaman yapmadığını, %16,9'u ise ara sıra gerçekleştirdiğini bildirmektedir. Bu sonuç, öğrencilerin öğrenme sürecini destekleyen dijital materyalleri de büyük ölçüde organize ettiklerini göstermektedir. Öğrencilerin %80,1'i akademik notlarını ihtiyaç duyduklarında her zaman kullanabileceklerinden emin olduklarını ifade ederken, %10,3'ü ara sıra, %9,6'sı ise bu konuda emin olmadığını belirtmiştir. Bu bulgu, akademik belgelerin diğer dosya türlerine kıyasla daha fazla önemsendiğini ve düzenli biçimde yönetildiğini ortaya koymaktadır.

#### 4.2.1.7. Dijital Okuryazarlık

Bu kısımda, Endonezyalı lisansüstü öğrencilerin KBY kapsamında dijital okuryazarlığı konusunda genel olarak bilinçli davrandıklarını ortaya koymaktadır. Aşağıdaki, Tablo 18, öz değerlendirme formunu dolduran 136 katılımcının "dijital okuryazarlığı" boyutuna ilişkin frekans dağılımını göstermektedir.

Tablo 18. Kişisel bilgi yönetimi verilerinin dağılımı – 'Dijital Okuryazarlığı' boyutu

	1		2		3		4		5		$\bar{x}$	$\sigma$
	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%		
Kendi teknik sorunlarımı nasıl çözeceğimi bilirim.	3	2,2	8	5,9	36	26,5	45	33,1	44	32,4	3,88	1,007
Yeni teknolojileri kolayca öğrenebilirim.	5	3,7	5	3,7	31	22,8	54	39,7	41	30,1	3,89	1,001
Önemli yeni teknolojileri takip ederim.	4	2,9	2	1,5	32	23,5	59	43,4	59	28,7	3,93	,920
Çeşitli teknolojiler hakkında bilgi sahibiyim.	-	-	10	7,4	47	34,6	48	35,3	31	22,8	3,74	,896
İyi seviyede bilgi ve iletişim teknolojileri (ICT) becerilerine sahibim.	-	-	11	8,1	36	26,5	58	42,6	31	22,8	3,80	,885

"Dijital okuryazarlık" boyutuna ilişkin bulgular, öğrencilerin büyük çoğunluğunun teknik problemlere bağımsız olarak çözüm üretebildiğini göstermektedir. Katılımcıların %65,5'i teknik sorunları kendi başına çözebildiğini belirtirken, %26,5'i ara sıra, %8,1'i ise bu konuda zorluk yaşadığını ifade etmiştir. Bu durum,

genel olarak öğrencilerin dijital problem çözme becerilerinin güçlü olduğunu, ancak belirli bir grubun hâlâ desteğe ihtiyaç duyduğunu göstermektedir.

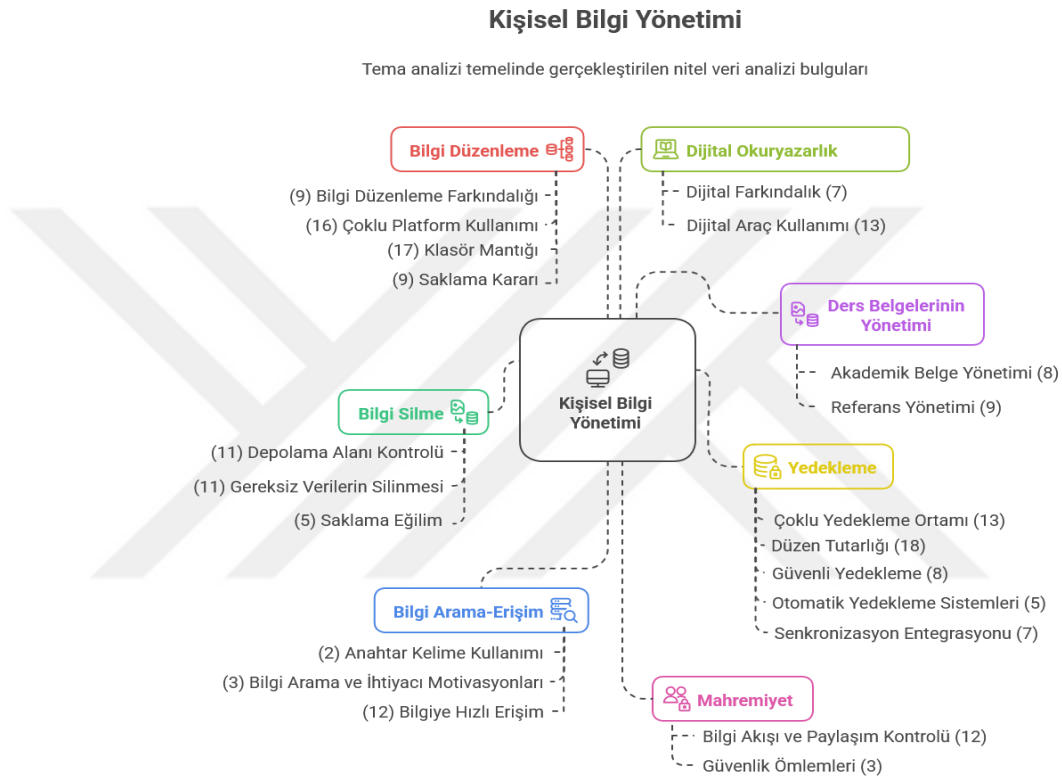
Öğrencilerin %72,1'i yeni teknolojileri kolaylıkla öğrenebildiğini, %22,1'i ara sıra, %7,4'ü ise bu konuda güçlük yaşadığını bildirmiştir. Benzer biçimde, katılımcıların %72,1'i önemli teknolojik gelişmeleri düzenli olarak takip ettiğini belirtirken, %23,5'i ara sıra, %4,4'ü ise hiç takip etmediğini ifade etmiştir. Bu bulgular, teknolojik gelişmelerin hızına uyum sağlamakta zorlanan küçük bir grup bulunmasına karşın, çoğunluğun yüksek düzeyde adaptasyon becerisine, dijital yeniliklere karşı güçlü bir farkındalık ve öğrenme isteğine sahip olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, öğrencilerin %58,1'i kendilerini teknoloji konusunda geniş bilgi sahibi olarak tanımlarken, %41,9'luk bir kesimin nötr veya yetersiz hissetmesi dikkat çekicidir. Bu sonuç, teknolojik bilgi düzeyinin geliştirilmesi gereken bir alan olduğunu ortaya koymaktadır. Aynı şekilde, katılımcıların %65,4'ü bilgi ve iletişim teknolojileri becerilerinin yeterli olduğunu ifade ederken, %26,5'i bu becerileri yalnızca ara sıra kullandığını, %8,1'i ise yeterli görmediğini belirtmiştir.

#### **4.2.2. Nitel Verilere İlişkin Bulgular**

Bu bölümde çalışmada uygulanan karma araştırma yöntemi doğrultusunda toplanan veriler, nitel veri analizi teknikleri doğrultusunda değerlendirilmektedir. Analizler Nvivo 12 yazılımı kullanılarak, 20 katılımcıya ait görüşme dökümlerine yönelik kod temelli “tematik analiz yöntemi” ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar, öz değerlendirme (*self-assessment*) sonuçlarına göre yüksek farkındalık (üst-grubu) ve düşük farkındalık (alt-grubu) olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Bu tematik analiz, nicel bulguları desteklemek ve derinleştirmek amacıyla yapılmıştır. Analiz, özellikle araştırmanın ikinci sorusuyla ilişkili bulguları yanıtlamak ve desteklemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Nvivo'da gerçekleştirilen nitel analizlere dayanarak katılımcıların KBY temel aktivitelerine ilişkin kategorizasyonları belirlenmiştir. Analizde kullanılan konu yapısı, nicel çalışmada kullanılan ölçek boyutları temel alınarak oluşturulmuş; temalar ise katılımcıların görüşme sorularına verdikleri yanıtlardan türetilmiştir.

Bu yaklaşım, nitel bulguların nicel verileri ne ölçüde desteklediğini veya zenginleştirdiğini değerlendirmeyi kolaylaştırmaktadır. Analiz sonucunda yedi ana tema, yirmi bir alt tema ve yüz doksan sekiz kod elde edilmiştir. Bu dağılım yukarıdaki sonraki Şekil 10'da sunulmaktadır. Böylece, nitel ve nicel bulgular bütüncül bir yaklaşımla birleştirilmekte ve lisansüstü öğrencilerin dijital ortamda KBY aktiviteler düzeylerine ilişkin daha kapsamlı betimleme yapılmaktadır.



Şekil 10. Nvivo'da gerçekleştirilen nitel analizlere dayanak katılımcıların KBY temel aktivitelerine ilişkin kategorizasyonları

Endonezyalı lisansüstü öğrencilerin KBY aktiviteleri üzerine Nvivo'da gerçekleştirilen nitel analizlere dayanak öğrencilerin KBY temel aktivitelerine ilişkin kategorizasyonları ve temaları çıkarılmıştır. Bu kapsamda öğrenciler en çok yedekleme ve bilgi düzenleme en kavramlı olduğu ortaya çıkmıştır. Yedekleme konusunda 5 tema ve 51 kod ortaya çıkmıştır. Öğrenciler yedekleme kapsamında dosya, belge ve verilerini olası risklere karşı korunması konusunu da aktif olması ve önemli görmektedirler. Bu boyutta özellikle düzen tutarlılığı (18 kod) ve çoklu yedekleme ortamı (13 kod) öne çıkmakta. Ardından güvenli

yedekleme (8 kod), senkronizasyon entegrasyonu (7 kod) ve otomatik yedekleme sistemleri (5 kod) gelmektedir.

Bilgi düzenleme üzerinde durdukları anlaşılmaktadır (toplam 4 tema ve 51 kod). Öğrenciler bilgi düzenleme aktivitesi altında en çok klasör mantığı (17 kod), çoklu platform kullanımı (16 kod), bilgi düzenleme farkındalığı (9 kod) ve saklama kararı (9 kod) temalarını vurgulamışlardır. Bilgi düzenleme konusunda 4 (51 kod) temanın çıkmış olması konuya gösterilen önemi ortaya koymaktadır. Bulgular, öğrencilerin bu alanda genel olarak güçlü bir farkındalığa sahip olmakla birlikte, belirli temalarda daha fazla geliştirmeye ihtiyaç duyduğunu göstermektedir.

Bilgi silme faaliyetleri konusunda 3 tema ve 27 kod ortaya çıkmıştır. Bilgi silme kapsamında depolama alanı kontrolünde 11 kod, yine gereksiz verilerin silinmesi konusunda 11 kod ortaya çıkmıştır. Saklama eğilimi temasında ise 5 kod çıkmıştır. Sonuçlar öğrencilerin saklama yerine (5 kod), geriye dönük bilgiyi silmeye yöneldiklerini (11 kod) göstermektedir. Bu durum saklamanın birincil tercih olarak görülmemesi ya da bilginin nasıl saklanacağı konusunda bilgi ihtiyaçlarının olduğu ile açıklanabilir.

Dijital okuryazarlık konusunda 2 tema ve 20 kod ortaya çıkmıştır. Dijital okuryazarlık konusu altında dijital araç kullanımı (13 kod) ve dijital farkındalık (7 kod) temaları sıralanmaktadır. Dijital okuryazarlık gibi güncel bir konu üzerinde sadece iki temanın sınırlı kod sayısı ile ortaya çıkması, konu üzerine farkındalığın artırılması gerektiğini göstermektedir.

Ders belgelerinin yönetimi konusunda 2 tema ve 17 kod ortaya çıkmıştır. Ders belgelerinin yönetimi konusu altında; referans yönetimi (9 kod) ve akademik belge yönetimi (8 kod) konuları sıralanmıştır. Ders belgelerinin tüm boyutlarının altında pek çok temanın olması gerektiği düşünüldüğünde bu konuda eğitim ve farkındalık ihtiyacının önemli olduğu ortaya çıkmıştır.

Bilgi arama–erişim konusunda 3 tema ve 17 kod ortaya çıkmıştır. Bilgi arama erişim altında temalar; hızlı erişim (12 kod) öğrenciler tarafından en çok ifade

edilen tema olmuştur. Ardından bilgi arama motivasyonları (3 kod) ve anahtar kelime kullanımı (2 kod) alt temaları oldukça sınırlı kodlanarak gelmektedir.

Son olarak, mahremiyet konusunda 2 tema ve 15 kod ortaya çıkmıştır. Öğrenciler mahremiyet konusunu diğer konular arasında en önemsiz konu olarak görmektedirler. Öğrenciler en çok mahremiyet konusu altında bilgi akışı ve paylaşım kontrolü (12 kod) temasını vurgulamışlardır. Güvenlik önlemleri 3 kod ile vurgulanmıştır. Öğrencilerin güvenlik önlemleri temasını sadece 3 kod ile vurgulamaları dikkat çekmektedir.

#### 4.2.2.1. Bilgi Düzenleme

Bu bölümde Şekil 10'da genel çerçevesi verilen "bilgi düzenleme" boyutuna ilişkin görüşme bulguları ayrıntılı biçimde ele alınmaktadır. Elde edilen veriler, katılımcıların KBY altında bilgi düzenleme konusunu nasıl tanımladıklarını ortaya koymaktadır. Buna göre katılımcılar bilgi düzenlemeyi öncelik sırasına göre klasör mantığı (17 kod), çoklu platform kullanımı (16 kod), bilgi düzenleme farkındalığı (9 kod) ve saklama kararı (9 kod) olarak belirlemişlerdir. Elde edilen bulgular özellikle klasör mantığı temasının en yüksek frekansa sahip olduğunu göstermektedir. Bu durum öğrencilerin veri, bilgi ve dosyaların düzenlenmesi sürecine verdikleri önemi göstermektedir. Geliştirilecek programlarda bu temanın üzerinde özellikle durulmasında yarar görülmektedir.

Aşağıdaki Tablo 19, bilgi düzenleme boyutuna ilişkin nitel bulguların ayrıntılı görüşme verileri sunulmaktadır. Elde edilen veriler, önceki öz değerlendirme (*self-assessment*) sonuçlarına dayalı olarak farkındalık düzeyi grupları arasında detaylı bir şekilde ortaya koymaktadır.

Bulgular, "bilgi düzenleme farkındalığı" temasına ilişkin ifadeler, katılımcıların büyük çoğunluğunun akademik, mesleki, hobi veya örgütsel alanlara ilişkin kişisel bilgileri düzenli ve sistematik biçimde yönetmenin gerekliliği konusunda hemfikir olduklarını göstermektedir (AG02, AG06, AG07, AG09, ÜG06, ÜG07, ÜG08, ÜG10). Bazı katılımcılar (ÜG06, ÜG07, ÜG10) düzenli bilgi yönetiminin gelecekte bilgiye erişim sürecini kolaylaştırdığını ifade etmiş; ÜG08 ise geçmiş deneyimlerinden yola çıkarak bu beceriyi zaman içinde geliştirdiğini belirtmiştir.

Buna karşın bazı katılımcılar AG01 bilgi yönetiminin önemini bildiklerini ancak henüz düzenli bir uygulamaya geçemediklerini dile getirmiştir. Dikkat çekici biçimde AG02, bilgi yönetimini öz-değerlendirme aracı olarak da gördüğünü ifade etmiştir.

Tablo 19. "Bilgi düzenleme" boyutundaki kodlara ait alıntı matrisi

Tema	Alt-grubu	Üst-grubu
Bilgi Düzenleme Farkındalığı	<p>Bilgileri yönetme yeteneğim hâlâ zayıf, yani çok düzenli olduğumu söyleyemem (AG01). Genellikle bilgi yönetimini araştırma amacıyla yaparım; bu yönetimi, 2020 ile 2024 yılları arasında hangi makaleleri yazdığımı ve hangi konularda yayın yaptığımı gözden geçirmek için kullanırım. Her yıl akademik yayınlarımda bir artış mı yoksa azalma mı olduğunu görmek isterim. Ayrıca derslerimde ilerleme kaydedip kaydetmediğimi de değerlendiririm. Bu nedenle, bilgi yönetimi ve belge incelemesi benim için bir tür öz değerlendirme biçimidir (AG02).</p> <p>Bilgi yönetimi, diğer kişisel dosyalar, örneğin fotoğraflar, tamamen bilgisayarda düzenli bir şekilde depolanıyor (AG06). Kendi verilerimizi organize etmek, düzenli tutmak ve sahip olduğumuz her türlü bilgiyi sistematik bir şekilde yönetmek gerekir (AG07).</p> <p>Dosyalarımızı evde düzenli bir şekilde saklıyoruz, ama cihazlarımızda veya bulut sistemlerinde (<i>cloud</i>) farkında olmadan depoladığımız kişisel bilgiler için daha iyi bir yönetim sistemine ihtiyaç var (AG09).</p>	<p>Kişisel verilerimizin işlenmesi; bunların nasıl yönetildiği, saklandığı ve üretildiğiyle ilgilidir. (ÜG06)</p> <p>Kişisel bilgilerin işlenmesi, aslında bu bilgileri nasıl yönettiğimizle ilgilidir. Ben düzenli biriyim, dağınık veriler ve bilgilerden hoşlanmam. Dosya ve bilgi yönetimini aslında kendimizi kolaylaştırmak için yapıyoruz; böylece bir şeyi ararken zorluk çekmiyoruz. Ne nerededir hemen biliyoruz, çünkü her şey düzenli bir şekilde klasörlenmiş oluyor. (ÜG07)</p> <p>Lisans dönemimde oldukça dağınık biriydim; tezimi nereye koyduğumu bile bilmiyordum, dosya isimlendirmeleri de karışıktı. Şu an daha düzenliyim. (ÜG08)</p> <p>İndirdiğimiz veya elde ettiğimiz her şeyi düzgün bir şekilde kategorize etmek gerekir. Çünkü o klasörleri yalnızca biz değil, başkaları da kullanıyor olabilir. Bu yüzden dosyalar kolayca bulunabilecek şekilde, anlamlı isimlerle adlandırılmalıdır. (ÜG10)</p>
	<p>Yer imi (<i>bookmark</i>) kullanarak arama penceresinde kategori kaydetme özelliği olduğu için bilgileri bu listeye ekliyorum. Ancak bunun çok etkili olmadığını fark ettim. Zotero da bilgi arama ve doğrudan kaydetme için kullanılabilir. Canva ve Google Drive'ı da kullanıyorum. Verileri, özellikle WhatsApp'taki bilgileri, başka bir ortama taşıyorum (AG01).</p> <p>Google Drive kullanıyorum. Dizüstü bilgisayar, tablet, telefon veya başka bir bilgisayardan aynı Google Drive hesabıma erişebiliyorum. Önemli belgeleri bazen e-posta yoluyla kendime özel olarak saklıyorum; sık erişmem gereken dosyaları ise WhatsApp'a kaydediyorum. Makale arşivim için Mendeley (referans yöneticisi) kullanıyorum (AG03).</p> <p>Belgeleri genellikle WhatsApp üzerinden paylaşıyorum (AG05).</p> <p>Instagram'da bulduğum bazı bilgileri kaydediyorum, düzenleniyorum ve ilgili kişilerle paylaşıyorum. Sık kullandığım verileri Google Drive'a kaydediyorum, böylece telefondan, dizüstü bilgisayardan veya tableten istediğim zaman</p>	<p>Laptopda eklenip düzeltiyorum (ÜG01).</p> <p>Tarayıcıda önemli bir makale bulduğumda, genellikle yıldız (<i>bookmark</i>) işareti koyarım. Yeni bir cihaza geçtiğimde verilerimi bulut sistemine veya harici diske (<i>harddisk</i>) yedekliyorum (ÜG02).</p> <p>iCloud, Google Drive kullanıyorum (ÜG03).</p> <p>Bulutta düzenlenip yedekliyorum (ÜG04).</p> <p>Google Drive ve iCloud kullanıyorum. Google, kendi cihazım, USB bellek ve harici disk de kullanıyorum (ÜG05).</p> <p>Önce hardisk'te, bulutta şu an GDrive (ÜG07).</p> <p>Google drive, flash belek, ve Cihazımda saklanırım (ÜG08).</p> <p>Google drive ve sosyal medya daha aktif kullanım (ÜG09).</p> <p>Akademik için Zotero kullanıyor (ÜG10).</p>
Çoklu Platform Kullanımı		

Tema	Alt-grubu	Üst-grubu
	<p>erişebiliyorum. Flash bellek, ve harici disk kullanıyorum (AG06).</p> <p>Kişisel belgelerimi genellikle bilgisayarda saklıyorum; fotoğrafları ve bilgileri düzenledikten sonra profesyonel amaçlarla kullanmak üzere bilgisayara kaydediyorum. Diğer dosyaları ise telefonda veya Google Drive'da tutuyorum (AG07).</p> <p>Dosyaları dizüstü bilgisayardan yükleyip WhatsApp üzerinden gönderiyorum; WhatsApp'ı aynı zamanda bir depolama aracı olarak kullanıyorum (AG09).</p> <p>Belgelerimi hem bilgisayarda hem de Google Drive'da saklıyorum; şu anda 1 TB'lık iki farklı Drive hesabım var. Telefonumu da kullanıyorum; kampüste veya yolda ders notlarını okumak ve belgeleri tarayarak göndermek için mobil tarayıcı (<i>scanner</i>) uygulamasından yararlanıyorum. Fotoğraf ve videolarımı cihazımda saklamam çünkü Google Fotoğraflar ve Google Videolar bunları otomatik olarak yedekliyor. Üç yıl önce çekilen bir fotoğraf bile hâlâ bana hatırlatılıyor (AG10).</p>	
<p><b>Klasör Mantiğı</b></p>	<p>Arama penceresinde kategori kaydetme özelliği olduğu için bilgileri web sitesine ekliyorum. İlgimi çeken bir şey olduğunda hemen indirip onun için bir klasör oluştururum; örneğin lisans eğitimim sırasında tartışmalara aktif olarak katıldım ve her tartışma sonucunu ilgili klasöre yerleştirdim. Derslerle ilgili olarak da her döneme ait dersleri ayrı klasörlerde düzenlerdim. Google Drive'da da benzer bir sistem kullanıyorum; kendi dosyalarım ve başkalarına ait dosyalar için ayrı klasörlerim var. Ayrıca içerik üretmeye başladığımdan beri, Drive'da "içerik 1", "içerik 2", "içerik 3" şeklinde veya "eğitimle ilgili içerik" gibi klasörler oluşturdum (AG01).</p> <p>Genellikle temaya ve yıla göre sınıflandırma yaparım; bu, belirli bir makaleyi veya temayı bulmamı kolaylaştırır. Sosyal bilimler alanında çalıştığım için, yıllara göre hangi konuların işlendiğini bilmek önemlidir. Çalışmalarımı da görev alanlarına göre düzenlerim — örneğin, kalite güvencesi komitesinde yer aldysam veya bir uluslararası seminerin organizasyonunda görev aldysam, bu belgeleri yıl ve konu bazında renklerle etiketleyerek aramayı kolaylaştırırım (AG02).</p> <p>Üniversitede dönemlere göre klasörler oluştururum; örneğin, "dönem 1" klasörünün içinde her ders için ayrı klasörler bulunur. Projeler tamamlandığında, bunları "tamamlanan projeler" klasörüne taşıırım. Böylece gereksiz klasör kalabalığı olmaz. Sadece bir kez kullanılacak belgeleri "dokümanlar" klasöründe tutarım çünkü tekrar erişilme ihtimalleri düşüktür (AG03).</p>	<p>Dosyaları belge adıyla adlandırırım (ÜG01). Taranan belgeleri veya diğer dosyaları adlandırırken belge türü, yıl ve ay bilgilerini yazarım. Böylece hem ben hem de iş arkadaşlarım dosyalara kolay erişiriz. Ayrıca dosyalarımız ortak bir bulut sisteminde tutulur. İsimlendirme biçimi, belgelerin daha kolay bulunmasını sağlar; özellikle çalışma ortamında. Eskiden dosyalarım dağınıktı; artık her dosyaya yılı ve konuyu yazarak daha sistematik şekilde adlandırıyorum (ÜG02).</p> <p>Bilgisayar ve tablette klasörleri düzenlerim; gereksiz olan bilgileri uygulamaları klasörlerini silerim. Verileri "önemli", "kişisel", "genel" gibi kategorilere ayırırım ama çok katı bir sistemim yok (ÜG04).</p> <p>Bir makaleyi okumaya değer bulduğumda indiririm, hızlıca göz atarım, eğer alakalıysa hemen ilgili konu klasörüne (örneğin "Deniz Hukuku") kaydedirim (ÜG05).</p> <p>Dosyaları genellikle bağlama göre adlandırırım (ÜG06).</p> <p>Telefonumdaki fotoğraf ve belgeleri her yılın sonunda "Akademik 2024" gibi klasörlerde toplarım (ÜG07).</p> <p>Yüksek lisansa başladığımdan beri daha düzenliyim; dosyaların adlarını açıkça yazarım, klasörleri planlı biçimde oluşturur ve düzenli olarak yedeklerim (ÜG08).</p> <p>Önemli bilgileri, özellikle Instagram'daki faydalı haberleri, "Beğeniler" veya "Kaydedilenler" bölümünde saklarım. Gerçekten önemli bilgiler için özel kategoriler oluştururum; ayrıca yorum geçmişimden veya beğenilerimden arama yaparak geçmiş içeriklere kolayca ulaşırım (ÜG09).</p>

Tema	Alt-grubu	Üst-grubu
<b>Saklama Kararı</b>	<p>Belgeleri genellikle bilgisayardaki "indirme" klasörüne kaydederim; ancak ders veya konuya göre önemli ödevleri ayrı klasörlerde saklarım. Örneğin, "Kurikulum Makalesi 1" dosyasını oluştururum, sonra güncelleme olursa "Kurikulum Makalesi 2" olarak adlandırırım, böylece en son sürümü kolayca bulurum (AG04).</p> <p>Dosya adlandırma sistemim yok ama klasör konularını belirli bir düzende tutarım. Örneğin, Lisans olduğum zaman cihazımda klasörümde tüm lisans materyallerim bulunur. Telefonda indirilen dosyalar için "Quality Management 2023" gibi konum klasörleri oluştururum. Makale isimleri genellikle karışıktır; bu yüzden onları "İndirilen Makaleler" klasörüne taşıyorum. Tezle ilgili belgeleri "Tez" klasörüne yerleştiririm, böylece arama yapmadan doğrudan klasör açarım (AG06).</p> <p>Bir belgede çok fazla dosya olacağını düşündüğümde yeni bir klasör oluştururum. Sadece tek kullanımlık belgeleri "indirilenler" klasörüne bırakırım. Gereksiz dosyaları silerim veya özel bir klasöre taşıyorum. Klasörleme bazen zor olabiliyor; hangi dosyanın nereye ait olacağına karar vermek kolay değil (AG07).</p> <p>Klasörlerimi 1'den 5'e kadar öncelik derecesine göre sıralarım (AG08).</p> <p>Klasörleme genellikle aktivitelere göre olur; örneğin, terfi belgeleri için ayrı bir klasör, burs belgeleri için ayrı bir klasör oluştururum. Ancak bazen aynı dosya (örneğin diploma) iki klasörde de bulunabilir. Dosya isimlerini bağlama göre verir, depolamayı ise faaliyete göre yaparım. Kişisel veriler, farkında olmadan birçok platformda (örneğin e-posta, bulut depolama) yedekleniyor; bu da verilerin birden fazla cihazda dağılmasına yol açıyor (AG09).</p> <p>Mendeley ve Zotero'da belgeleri araştırma konularına göre sınıflandırırım; örneğin, "Sahte haberler üzerine araştırmalar" için ayrı, "Çerçeveleme teorisi" için ayrı referans klasörlerim vardır (AG10).</p>	<p>İşin doğrusu, hangi verilerin önemli olduğunu kolayca ayırt edebilirim (ÜG08).</p> <p>Sadece gerçekten önemli belgeleri bulut sistemine veya harici diske kaydederim; bunlar kişisel verilerim, aile bilgilerim veya resmi belgelerim gibi şeylerdir. Diğer dosyalar yalnızca bilgisayarda kalır (ÜG10).</p>
	<p>Duruma göre değişiyor; bazen gerçekten ihtiyacım varsa o bilgiyi saklarım (AG01).</p> <p>Kişisel bilgi yönetimini iki alanda kullanıyorum: biri eğitimle, diğeri ise mesleki gerekliliklerle ilgili. Buna göre saklama kararı veririm (AG02).</p> <p>Ben gelen bilgileri süzebiliyorum; ilgi alanıma veya araştırma konuma uygun olanları okurum, ilgisiz olanları atlarım. İster etkinlik ister haber olsun, eğer tez, ders veya bölümle alakalı değilse ilgilenmem. Buna göre saklarım (AG05).</p> <p>Sık kullandığım verileri Google Drive'da saklarım hem telefondan hem bilgisayardan hem tablettten erişebilirim. Ancak banka veya sosyal medya şifreleri gibi kişisel</p>	

Tema	Alt-grubu	Üst-grubu
	<p>verilerimi yalnızca bilgisayarda, gizli bir klasörde tutarım. Ama bazen benim için hangi verilerin önemli olduğuna karar vermek zor, çünkü neredeyse tüm bilgiler bana önemli geliyor. Kişisel bilgilerimi (örneğin banka şifresi, sosyal medya hesapları) ise Gdrive'a koymuyorum — sadece dizüstü bilgisayarda, gizli klasörle koruyorum (AG06).</p> <p>Eğitim ve ilgili veriler bilgiler çok sayıda belge tutacaksam, önceden yeni bir klasör oluştururum. Ancak yalnızca bir kez kullanılacak dosyaları indirilenler klasöründe bırakırım. Dosyaları düzenlemek benim için zor; çünkü hangisinin önemli olduğuna karar vermek her zaman kolay değil (AG07).</p> <p>Hem iş hem kişisel bilgilerim için bilgi yönetimi yaparım. Bilginin amacına göre karar veririm; eğer uzun vadede (1–10 yıl) gerekli olacağını düşünürsem saklarım, değilse unutturum. Bir verinin tekrar bulunup bulunamayacağını belirlemek zor; bazen kaynağın hâlâ aktif olup olmadığını kontrol etmek gerekiyor, bu da fazladan zaman alıyor (AG08).</p> <p>Artık her şey internette depolandığı için çoğu bilgiyi özel olarak saklamıyorum; araştırma veya şifre gibi şeyler zaten Google Chrome'a entegre olduğu için ayrıca saklamama gerek kalmıyor (AG10).</p>	

“Çoklu platform kullanımı” teması, katılımcıların bilgi depolama ve düzenleme süreçlerinde birden fazla dijital ortamdan faydalandıklarını ortaya koymaktadır. Her iki grup da eş zamanlı olarak yerel (laptop, tablet, telefon, harici disk, flash bellek) ve bulut tabanlı (Google Drive, iCloud, e-posta, sosyal medya, Zotero, Mendeley) sistemleri aktif şekilde kullanmaktadır (AG01, AG10, ÜG01, ÜG02, ÜG04, ÜG05, ÜG07, ÜG08, ÜG09, ÜG10). Bazı öğrenciler, tasarım veya sunum amaçlı Canva gibi çevrimiçi araçlardan da yararlanmaktadır (AG01, AG10).

“Klasör mantığı” temasında, katılımcılar hem dijital hem çevrimdışı ortamlarda dosyalarını sistematik biçimde organize ettiklerini belirtmiştir. Katılımcılar dosyalarını tema, konu, yıl, ay, öncelik ve etkinlik temelli olarak gruplandırmakta; bazıları (AG03, ÜG04, ÜG07) renk kodlama sistemleri kullanmaktadır (AG01, AG02, AG03, AG04, AG06, AG08, AG09, ÜG01, ÜG02, ÜG04, ÜG05, ÜG06, ÜG07, ÜG08). Üst grup katılımcılar (ÜG09), sosyal medya platformlarını da bilgi depolama ve paylaşım alanı olarak kullanmakta ve bu alanlarda bilgi yönetimi özelliklerinden yararlanmaktadır. AG10 ise Mendeley ve Zotero uygulamalarında

araştırma dosyalarını konu temelli olarak yönettiğini ifade etmiştir. Bazı katılımcılar (AG01), kişisel ve ortak kullanım dosyalarını ayırarak erişim izinlerini sınırlı biçimde paylaşmaktadır.

“Saklama kararı” temasına göre, katılımcılar yalnızca gerekli ve işlevsel bilgileri saklamaya özen göstermektedir. Saklanan veriler genellikle profesyonel, akademik, kişisel, eğitim veya araştırma amaçlı bilgilerden oluşmaktadır (AG01, AG02, AG05, AG08, AG10, ÜG10). Ancak farkındalık düzeyine göre gruplar arasında belirli farklılıklar görülmüştür: üst grup katılımcılar (ÜG08), önemli ve gereksiz verileri kolayca ayırt edebilirken, alt grup katılımcılar (AG06, AG07) tüm bilgileri önemli görme eğilimindedir. AG10, dijitalleşme düzeyinin artmasıyla birlikte, artık araştırma verilerinin çoğuna çevrimiçi erişilebildiğini ve bu nedenle fiziksel dosya saklamaya ihtiyaç kalmadığını belirtmiştir.

#### 4.2.2.2. Bilgi Silme

Bu bölümde Şekil 10’da genel çerçevesi verilen “bilgi silme” boyutuna ilişkin görüşme bulguları ayrıntılı biçimde ele alınmaktadır. Elde edilen veriler, katılımcıların KBY altında bilgi silme konusunu nasıl tanımladıklarını ortaya koymaktadır. Buna göre katılımcılar bilgi silmeyi öncelik sırasına göre depolama alanı kontrolü (11 kod), gereksiz verilerin silinmesi (11 kod), ve sağlam eğilimi (5 kod) olarak belirlemişlerdir. Özellikle depolama alanı kontrolü ve gereksiz verilerin silinmesi temalarının en yüksek frekansa sahip olmuştur. Bu durum öğrencilerin veri, bilgi ve dosyaların silmesi sürecine verdikleri önemi göstermektedir. Geliştirilecek programlarda bu temanın üzerinde özellikle durulmasında yarar görülmektedir.

Aşağıdaki Tablo 20, bilgi silme boyutuna ilişkin nitel bulguların ayrıntılı görüşme verileri sunulmaktadır. Elde edilen veriler, önceki öz değerlendirme (*self-assessment*) sonuçlarına dayalı olarak farkındalık düzeyi grupları arasında gözlemlenen detali bir şekilde ortaya koymaktadır. Söz konusu analiz, katılımcılara yöneltilen sonraki sorular niteliğindeki görüşme sorularına verilen yanıtların tematik analizi sonucunda elde edilmiştir.

Tablo 20. “Bilgi silme” boyutundaki kodlara ait alıntı matrisi

Tema	Alt-grubu	Üst-grubu
Depolama Alanı Kontrolü	<p>Google Drive’ı da kullanıyorum ama düzenli olarak kontrol etmiyorum. Genellikle “hafıza dolu” bildirim geldiğinde gereksiz fotoğraf ve videoları silip o zaman düzenleme yapıyorum; yani rutin bir kontrol değil (AG01).</p> <p>Eğer bir dosya artık uygun değilse veya alakasız hale geldiyse, depolama alanını optimize etmek için silerim (AG02).</p> <p>Google Drive hesaplarımı yalnızca yedekleme amacıyla kullanıyorum; ancak bazı e-posta hesaplarımda depolama sınırı dolduğu için artık dosya yükleyemiyorum. Google Drive kapasitesi dolana kadar kullanırım; genelde yalnızca yinelenen (çift) fotoğrafları silerim. İşle ilgili dosyaları silmeden önce uzun uzun düşünürüm çünkü ileride gerekebilir (AG03).</p> <p>Genellikle vaktim olmuyor, bu yüzden düzenli temizlik yapmıyorum. Bilgisayar dolduğunda, dosyaları Google Drive’a taşıyorum (AG04).</p> <p>Bilgisayarımdaki tüm verileri saklarım; hiçbirini silmem. Alan dolarsa, depolama kapasitesini yükseltirim — örneğin 250 GB’tan 2 TB’a geçtim. Flash bellek, harici disk ve SSD gibi ek depolama araçları da kullanırım (AG06).</p> <p>Verilerimi asla yeniden kontrol etmem. Yeni depolama alanı satın alırım çünkü neyi silmem gerektiğini belirlemek zor geliyor; bu yüzden hiçbir şeyi silmem (AG08).</p> <p>Dosya sayısı arttıkça depolama kapasitesi de artıyor, bu da zorluk yaratıyor; bu yüzden bazen ek harici disk veya Google Drive alanı satın almak gerekiyor (AG09).</p> <p>Aslında düzenli bakım yapmayı planlıyorum ama genellikle sadece aklıma geldiğinde yapıyorum. Bir anda yüzlerce hatta binlerce dosyayı silerim, ancak belirli bir periyodum yok (AG10).</p>	<p>Telefondaki e-postalar ve gereksiz fotoğrafları silerim; fotoğrafların yedeklerini bilgisayara alırım ve kopya olanları temizlerim (ÜG02).</p> <p>Orta ayda bir, yeniden gözden geçirme ve çapraz kontrol (<i>cross-check</i>) yaparım (ÜG03).</p> <p>Boş zaman bulduğumda, özellikle canım sıkıldığında, verileri temizlemeye zaman ayırırım (ÜG04).</p>
	Gereksiz Verilerin Silinmesi	<p>Düzenli değilim, bazen dosyaları siliyorum bazen de unutuyorum. Örneğin tasarım yaparken dosyalar kaydediliyor; biten projeler aslında silinmeli çünkü zaten Canva’da otomatik olarak kayıtlı (AG01).</p> <p>Örneğin çok eski verilerim varsa, mesela 2018 yılına ait olanlar, onları hemen silerim. Bazen farkında olmadan aynı veriyi iki kez kaydettiğimde, bunlardan birini silerim (AG02).</p> <p>Genelde yalnızca yinelenen (çift) fotoğrafları silerim (AG03).</p> <p>Benim için bir dosya artık önemli değilse — örneğin sadece bir kez kullanılmış görseller gibi— hemen silerim. Ama bazen birikince topluca silerim. Bazen de yalnızca bellek dolduğunda dosyaları temizlerim; dolmadığı sürece silmem (AG07).</p> <p>Genellikle işimle ilgili verileri silmem ama proje tamamlandığında o proje dosyalarını kaldırırım. Yeni projeler başladığında, eski proje klasörlerini gözden geçirir ve bitmiş</p>

Tema	Alt-grubu	Üst-grubu
	<p>olanları silerim çünkü saklanan dosyaları sonuca dönüşmüştür. Eğer bir dosyaya kolayca yeniden erişebiliyorsam silerim; erişimi zor olanları ise saklarım (AG08).</p> <p>Hem bilgisayarda hem telefonda yinelenen dosyaları (özellikle büyük boyutlu olanları) kontrol ederim; gerekiyorsa saklarım, değilse silerim. Bazı dosyaları bir yıl boyunca saklarım; ancak bir yıl geçtikten sonra artık gereksiz olduklarını düşünürsem silerim (AG09).</p>	
<b>Saklama Eğilim</b>	<p>Örneğin tasarım yaparken dosyalar kaydediliyor; biten dosyalar aslında artık silinmeli çünkü zaten yüklenmiş oluyor (AG01).</p> <p>Henüz o noktaya gelemedim, bazen hangi dosyaları silmem gerektiğine karar veremiyorum. Bazen “bu dosya bir daha kullanılmaz” diye düşünsem bile, ileride örnek olarak gerekebilir diye silmem (AG03).</p> <p>Genellikle vaktim olmuyor, açıkçası üşeniyorum (AG04).</p> <p>Bilgisayarımın belleği dolmuyor, bu yüzden hiçbir dosyayı silmem. Tüm bilgileri saklarım; eğer depolama dolarsa, cihazın kapasitesini yükseltirim. Örneğin 250 GB’tan 2 TB’a çıkardım. Hiçbir dosyayı silmem (AG06).</p>	<p>Kayıtlı dosyaları nadiren silerim. Bir kez kaydedildiyse, genelde bir daha gözden geçirmem ama yine de silmem; çünkü belki ileride gerekli olur diye düşünürüm (ÜG09).</p>

Bulgular, “depolama alanı kontrolü” temasına ilişkin ifadeler, katılımcıların çoğunun hem cihazlarında hem de bulut ortamlarında depolama alanlarının zamanla dolacağını fark ettiklerini ve bu nedenle gereksiz verileri silme duyduklarını göstermektedir (AG01, AG02, AG03, AG04, AG10, ÜG02, ÜG03, ÜG04). Alt grup katılımcıları, depolama yönetiminde düzensiz bir tutum sergilemekte ve genellikle yalnızca sistem doluluk uyarısı aldıklarında dosya silmektedir. Buna karşın üst grup katılımcılar, düzenli ve planlı biçimde gereksiz dosyaları gözden geçirip temizlemektedir. Bazı alt grup katılımcıları (AG03) işle ilgili dosyaları silmeden önce uzun süre düşündüklerini ve ileride gerekebileceğini düşündükleri için kararsız kaldıklarını belirtmiştir. Diğer bazıları ise (AG06, AG08, AG09) kapasite sorunu yaşamamak için yeni depolama alanı satın almayı tercih etmektedir. AG08 herhangi bir silme işlemi gerçekleştirilmemiş; buna karşılık ÜG03 silme işlemini daha dikkatli bir biçimde yürütmektedir.

“Gereksiz verilerin silinmesi” temasında, katılımcıların büyük çoğunluğu kullanılmayan, yinelenen veya eski dosyaların düzenli olarak silinmesi gerektiği konusunda hemfikirdir (AG02, AG03, AG07, AG08, AG09, ÜG02, ÜG05, ÜG07, ÜG08, ÜG10). Katılımcılar, gereksiz dosyaların sistemde tutulmasının depolama

verimliliğini azalttığını ve bilgiye erişimi zorlaştırdığını kabul etmektedir. Ancak bazı katılımcılar (AG01), bu farkındalığa rağmen henüz düzenli bir silme alışkanlığı geliştirmemiştir. Diğer katılımcılar (AG07, AG08) projeleri tamamlandıktan sonra yalnızca ilgili dosyaları silmektedir. Üst grup katılımcılar ise silme sürecinde daha titiz ve sistematik bir yaklaşım benimsemekte, dosyaları kalıcı olarak silmeden önce geri dönüşüm kutusunu gözden geçirerek uygunluğunu kontrol etmektedir (ÜG07, ÜG08).

“Saklama eğilimi” tema, katılımcıların bilgi silme sürecinde kararsızlık yaşadıklarını ve olası gelecekteki ihtiyaçlar nedeniyle verileri silmekte tereddüt ettiklerini ve karar verme sürecini zorlayıcı bulduklarını göstermektedir (AG01, AG03, AG06, ÜG09). Bazı katılımcılar sürekli artan dosya yığılmasının zamanla motivasyon kaybına yol açtığını ve belge kontrolünü zorlaştırdığını ifade etmiştir (AG04, ÜG09). Alt grup katılımcılarından bazıları (AG06), gereksiz dosyaları silmek yerine depolama kapasitesini artırmayı tercih ettiklerini belirtmiştir.

#### 4.2.2.3. Bilgi Arama-Erişim

Bu bölümde Şekil 10’da genel çerçevesi verilen “bilgi arama-erişim” boyutuna ilişkin görüşme bulguları ayrıntılı biçimde ele alınmaktadır. Elde edilen veriler, katılımcıların KBY altında bilgi arama-erişim konusunu nasıl tanımladıklarını ortaya koymaktadır. Buna göre katılımcılar bilgi arama-erişimi öncelik sırasına göre bilgiye hızlı erişim (12 kod), bilgi arama ve ihtiyacı motivasyonları (3 kod) ve anahtar kelime kullanımı (2 kod) olarak belirlemişlerdir. Elde edilen bulgular, bilgiye hızlı erişim temasının en yüksek frekansa sahip olmasına rağmen, öğrencilerin bu boyuta ilişkin bilgi düzeylerinin sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, öğrencilerin veri, bilgi ve dosyalara gelecekte hızlı ve verimli bir şekilde erişim sağlamaya verdikleri önemi göstermektedir.

Aşağıdaki Tablo 21, bilgi arama-erişim boyutuna ilişkin nitel bulguların ayrıntılı görüşme verileri sunulmaktadır. Elde edilen veriler, önceki öz değerlendirme (*self-assessment*) sonuçlarına dayalı olarak farkındalık düzeyi grupları arasında detaylı bir şekilde ortaya koymaktadır. Söz konusu analiz, katılımcılara yöneltilen

sonraki sorular niteliğindeki görüşme sorularına verilen yanıtların tematik analizi sonucunda elde edilmiştir.

Tablo 21. “Bilgiye Arama-Erişim” boyutundaki kodlara ait alıntı matrisi

Tema	Alt-grubu	Üst-grubu
<b>Anahtar Kelime Kullanımı</b>	Bilgisayarda arama özelliği sayesinde bulmak çok kolay; sadece anahtar kelimeyi yazıyorum ve hemen çıkıyor. Ama bazen aynı dosyayı 10 hatta 15 kez indirdiğim oluyor (AG06).	Ben anahtar kelimeyle arama yapıyorum ve aradığım her şeyi bu şekilde buluyorum (ÜG05).
<b>Bilgi Arama ve İhtiyacı Motivasyonları</b>	Bir şey ararken, mesela bilgi veya kaynak, eğer okurken “bu iyiymiş” dersem, o anki ihtiyacıma bağlı olarak kullanırım. Örneğin tartışma ya da seminer sunumu için malzeme aradığımda, bu bilgileri o amaçla toplarım (AG01). Bazen aynı belgeyi tekrar indiriyorum, çünkü çevrimiçi yeniden aramak, bilgisayardaki dosyalar arasında aramaktan daha kolay oluyor (AG03). Böyle bir durum da yaşadım: bir gece bir belge indirdim, ertesi gün aynı belgeyi tekrar indirdim. Unuttuğumdan değil, sadece aramaya üşendiğim için. Yani aslında sorun belgeyi bulmakta değil, aramaya isteksiz olmamda. Ben genelde Google’da yeniden aramayı tercih ediyorum çünkü daha basit. Zaten indirdiğimizde otomatik olarak kaydediliyor. Silmiyorum çünkü bu veriler bana hâlâ önemli görünüyor, ileride lazım olursa bulması kolay olur (AG08).	Bilgi yok
<b>Bilgiye Hızlı Erişim</b>	Bazen zor oluyor, çok zor değil ama kolay da denemez. Bazen ihtiyacım olan belgeleri bulmakta zorlanıyorum; Sık kullanmadığım şeyler genelde klasörlerde karışıyor ama ilgi alanımla ilgili olan dosyaları bulmak kolay oluyor. Kaydedilen bilgileri tekrar bulmak bazen zor olabiliyor (AG01). Çoğu zaman çevrimdışı dosyaları aramak yerine, dokümanları internette yeniden bulmak daha kolay oluyor (AG03). Hayır, kolay değil. Google Drive’da birçok e-posta hesabım olduğu için bazen “bu dosyayı hangi e-postaya kaydetmişim?” diye karıştırıyorum (AG04). Bilgisayardaki arama özelliği sayesinde dosyaları bulmak çok kolay; sadece anahtar kelimeyi yazınca hemen çıkıyor. Ama bazen aynı dosyayı 10-15 kere indirdiğimi fark ediyorum (AG06). Tutarsız olduğum için dosyalar karışıyor; sonra aradığımda bulmak zor oluyor (AG07).	Genelde hatırlayabilmek için notlarıma da yazarım; “Bu dosyayı şuraya koydum” gibi. Böylece unutsam bile notları kontrol ederim. Evet, dosya konumlarıyla ilgili kişisel bir not sistemim var (ÜG01). Bazen ayrıca bağlantı listeleri oluştururum; hangi dosya veya link nerede diye yazılı bir döküm yaparım (ÜG02). Dosyaların düzenli olabilmesi için mutlaka kendim düzenlerim; başkası yaparsa zor bulunur (ÜG03). Çok katı bir düzenim yok, o yüzden bazen bulmak kolay ama bazen zor olabiliyor. Çok düzenli biri olsaydım belki daha hızlı olurdu ama yine de uzun sürmeden bulabiliyorum (ÜG04). Ben klasörleri dönem ve ders bazında düzenliyorum; örneğin yüksek lisans’ta her dersin ayrı bir klasörü var. Bu sistem bana dosya bulmada hız kazandırıyor. Bilgiyi hızlı ve doğru bir şekilde bulmayı severim. Manuel olarak aramak zaman alıyor ama bu şekilde çalışmaktan memnunum; çünkü bir anahtar kelimenin birçok şeyle bağlantılı olabileceğini görebiliyorum. Bu yöntem genel bilgiyi daha bütünsel ve hızlı bulmamı sağlıyor (ÜG05). Sık sık düzenleme yaptığım için dosyaları bulmak kolay oluyor. Bazen nerede olduğunu

Tema	Alt-grubu	Üst-grubu
		unutsam da genelde sorun yaşamıyorum (ÜG06). Eski dosyalarımı, lisans tezimi ya da bana gönderilen literatürleri kolaylıkla bulabiliyorum; ister Google Drive'da olsun ister başka yerde (ÜG08). Bence dışarıdan bakan biri de dosyalarımı kolayca bulabilir çünkü oldukça düzenli bir şekilde sınıflandırıyorum (ÜG09).

Bulgular, “anahtar kelime kullanımı” temasına ilişkin ifadeler hem düşük hem de yüksek farkındalık grubundaki katılımcıların cihaz veya depolama alanlarında sahip oldukları dosyaları bulmak için anahtar kelimelerden yararlandıklarını göstermektedir (AG06, ÜG05). Bununla birlikte, ilgili çekici bir arama yapılırken aynı dosyanın 10 hatta 15 kez indirilebilmesi (AG06), arama sürecinde filtreleme ve sonuç değerlendirme mekanizmalarının yeterince etkin kullanılmadığını düşündürmektedir. “Bilgi arama ve ihtiyacı motivasyonları” temasında, alt grup katılımcıları arama davranışlarının çoğunlukla ihtiyaç temelli olduğunu ve dosyaları yeniden bulmak için bir araç olarak kullanıldığını ifade etmiştir (AG01, AG02, AG08).

“Bilgiye hızlı erişim” temasında ise öğrencilerin deneyimleri farklılaşmaktadır. Bazı katılımcılar bilgiye erişimin zor olduğunu belirtirken (AG01, AG03, AG04, ÜG04, ÜG07), diğerleri erişimi oldukça kolay bulduklarını ifade etmektedir (AG06, ÜG01, ÜG03, ÜG05, ÜG06, ÜG08, ÜG09). Düşük farkındalık grubunda güçlük yaşayanların daha fazla olduğu görülmektedir (AG04, AG07). Ayrıca bazı katılımcılar, hobi ve ilgi alanlarına ilişkin dosyaları bulmanın daha kolay olduğunu (AG01) ve çevrimiçi belgelerin çevrimdışı belgelere kıyasla daha hızlı bulunabildiğini belirtmiştir (AG03). Üst grup katılımcılarından bazıları ise düzenli olarak kişisel notlar tutmanın arama sürecini kolaylaştırdığını ifade etmektedir (ÜG01, ÜG02).

#### 4.2.2.4. Mahremiyet

Bu bölümde Şekil 10'da genel çerçevesi verilen “mahremiyet” boyutuna ilişkin görüşme bulguları ayrıntılı biçimde ele alınmaktadır. Elde edilen veriler, katılımcıların KBY altında mahremiyet konusunu nasıl tanımladıklarını ortaya

koymaktadır. Buna göre katılımcılar bilgi mahremiyeti öncelik sırasına göre bilgi akışı ve paylaşım kontrolü (12 kod) ve güvenlik önlemleri (3 kod) olarak belirlemişlerdir. Elde edilen bulgular, özellikle bilgi akışı ve paylaşım kontrolü temasının en yüksek frekansa sahip olmasına rağmen, bu alanda öğrencilerin yorumlarının sınırlı olduğunu göstermiştir. Bu durum, öğrencilerin veri, bilgi ve dosyaların korunması sürecine ilişkin yüksek düzeyde bilgi ve aktif pratik becerilerle desteklenen bir eğitime ihtiyaç duyduklarını ortaya koymaktadır.

Tablo 22. “Mahremiyet” boyutundaki kodlara ait alıntı matrisi

Tema	Alt-grubu	Üst-grubu
<b>Bilgi Akışı ve Paylaşım Kontrolü</b>	<p>Ben genellikle bilgileri makaleler aracılığıyla paylaşıyorum (AG02).</p> <p>Genelde dosya indiriyorum, paylaşım çok nadir. Sadece gerçekten paylaşmak istediğim dosyaları gönderiyorum. Bazen ortak bir etkinlik için Google Drive bağlantısı paylaşılırsa, o zaman paylaşılan klasöre erişiyorum ama özel olarak kendi Drive’ımı paylaşmam (AG03).</p> <p>Paylaşmadan önce içeriğin kamuya açık olup olmamasına dikkat ederim. Eğer paylaşmak güvenli ve herkese açık olabilecek bir şeyse sorun olmaz, ama gizli veya özel bir şeyse sadece ilgili kişilerle paylaşırım (AG05).</p> <p>Instagram’da bulduğum bazı bilgileri kaydederim, sonra bu bilgileri sadece ilgilenen kişilerle paylaşırım. Bazı durumlarda dosyaları e-posta yerine doğrudan WhatsApp üzerinden PDF olarak gönderirim. Öğrencim gibi özel bir durumda, dosyayı Google Classroom üzerinden paylaşıyorum; o zaman dosyayı “<i>public</i>” olarak açıyorum. Ama arkadaşlarıma genellikle doğrudan kopyalayıp gönderirim (AG06).</p> <p>Bilgisayarıma erişimi olan herkes, dosyalarıma ulaşabilir; dolayısıyla cihaz güvenliği benim için önemli. Genel olarak kiminle paylaşacağımı çok seçmem, paylaşmak istediğim bilgiyi paylaşıyorum. Google Drive’daki çoğu dosyam, bağlantıya sahip herkes tarafından erişilebilir. Ancak belirli durumlarda, paylaşımı sadece ilgili kişilerle sınırlandırırım. Paylaştığım bilgilerle ilgili şimdiye kadar bir güvenlik sorunu yaşamadım (AG07).</p> <p>Hiç kimse dosyalarıma izinsiz erişemez. Bilgileri paylaşmadan önce ayrı bir şekilde düzenlerim, genellikle e-posta üzerinden gönderirim ama Gdrive kullanmam (AG08). Bazı durumlarda paylaşım, belirli bir etkinlik veya zorunluluk çerçevesinde yapılır — örneğin performans raporlarında Drive bağlantısı eklenmesi gerekebilir (AG09).</p>	<p>Paylaşmadan önce her zaman kişileri seçerim; genelde sadece hocalar veya yakın çalışma arkadaşlarıyla paylaşıyorum. Kişisel bilgileri veya cihaz erişimini (örneğin laptop şifresi) de sadece güvendiğim kişilerle paylaşırım (ÜG01).</p> <p>Danışmanım ve ekip arkadaşlarımla ortak bir proje yürütüyorsak, Gdrive üzerinde roller belirliyorum: kim düzenleyebilir, kim yalnızca yorum yapabilir, kim sadece görüntüleyebilir gibi. Ailemle de Apple Cloud üzerinden ortak bir paylaşım alanı kullanıyoruz; her ay cihazımdaki verileri oraya aktarıyorum (ÜG03).</p> <p>Genelde sadece önemli şeyleri paylaşıyorum; biri özellikle sorarsa o zaman gönderirim (ÜG05).</p> <p>Bir keresinde laptopumu birine verdiğimde, o kişi telefonumdaki fotoğrafları görebildi — bu bir bilgi sızıntısıydı. Paylaşım şeklim kişiye göre değişir: Eğer yalnızca incelemesi gerekiyorsa “<i>view only</i>” erişim veririm, ama birlikte çalışacaksa “<i>edit</i>” izni tanımlarım. Örneğin, hocama gönderirken tam erişim sağlarım (ÜG08).</p> <p>Genelde Gdrive kullanırım; örneğin derslerde grup ödevi yaparken herkes aynı belge üzerinde çalışabilir veya fotoğrafları tek bir Drive’da toplayabiliriz (ÜG09).</p>

Tema	Alt-grubu	Üst-grubu
Güvenlik Önlemleri	Kişisel bir depo oluşturuyorum; onu kilitleyiyorum ve gizli tutuyorum, unutsam açabiliyorum (AG06).	Sadece benim erişimim var; dizüstü bilgisayarını ödünç verdiklerimde bile gizlilik için şifre veya benzeri koruma koyuyorum — telefon, dizüstü ve tüm web hesaplarımda şifre/koruma kullanıyorum (ÜG01). <i>End-to-end</i> şifrelemeye pek güvenmiyorum, bana pek güvenilir gelmiyor. Ama iki aşamalı doğrulama gibi ek güvenlik adımları olduğu sürece güvende olduğunu düşünüyorum; bence en güvenlisi iki aşamalı doğrulama (ÜG07).

Yukarıdaki Tablo 22, mahremiyet boyutuna ilişkin nitel bulguların ayrıntılı görüşme verileri sunulmaktadır. Elde edilen veriler, önceki öz değerlendirme (*self-assessment*) sonuçlarına dayalı olarak farkındalık düzeyi grupları arasında detaylı bir şekilde ortaya koymaktadır. Söz konusu analiz, katılımcılara yöneltilen sonda niteliğindeki görüşme sorularına verilen yanıtların tematik analizi sonucunda elde edilmiştir. Bulgular, öğrencilerin mahremiyet farkındalığının genel olarak oldukça aktif olduğunu; ancak özellikle “güvenlik önlemleri” temasında sınırlı düzeyde kaldığını göstermektedir. Tablo 22’de görüldüğü üzere, her iki grup da kişisel bilgilerin korunmasının gerekliliğine ilişkin güçlü bir farkındalığa sahiptir.

“Bilgi akışı ve paylaşım kontrolü” temasına ilişkin katılımcı ifadeleri, hem düşük hem de yüksek farkındalık grubunun bilgiyi güvenli bir biçimde paylaşma, işbirliği süreçlerinde erişim düzeylerini ihtiyaç ve yetki temelinde belirleme ve gerektiğinde belgeyi parçalara ayırarak paylaşma eğiliminde olduğunu göstermektedir (AG03, AG05, AG06, AG08, AG09, ÜG01, ÜG03, ÜG05, ÜG08, ÜG09). Bazı katılımcılar bilgiyi çoğunlukla yazılı içerikler (mekaleler) aracılığıyla paylaştıklarını belirtmiş (AG02); bazıları ise genel olarak açık paylaşım yapmalarına rağmen şimdiye kadar bir sorun yaşamadıklarını ifade etmiştir (AG07). Öte yandan, geçmişte olumsuz bir deneyim yaşayan katılımcılar daha temkinli davranmaya başladıklarını aktarmıştır (ÜG08).

“Güvenlik önlemleri” temasında, öğrenciler erişim kısıtlamaları, şifre kullanımı ve iki faktörlü doğrulama gibi uygulamalarla kişisel verilerini korumaya çalıştıklarını ifade etmiştir (AG06, ÜG01, ÜG07). Bununla birlikte, yüksek farkındalık grubunun bu tür teknik güvenlik uygulamalarını daha tutarlı ve kapsamlı biçimde

hayata geçirdiği görülmektedir. Dikkat çeken bir bulgu da, öğrenci şifreleme teknolojilerinin her zaman güvenilir olmadığına dair kaygılarını dile getirmiştir (ÜG07).

#### 4.2.2.5. Yedekleme

Bu bölümde Şekil 10'da genel çerçevesi verilen “yedekleme” boyutuna ilişkin görüşme bulguları ayrıntılı biçimde ele alınmaktadır. Elde edilen veriler, katılımcıların KBY altında yedekleme konusunu nasıl tanımladıklarını ortaya koymaktadır. Buna göre katılımcılar bilgi yedeklemeyi öncelik sırasına göre düzen tutarlığı (18 kod), çoklu yedekleme ortamı (13 kod), güvenli yedekleme (8 kod), senkronizasyon entegrasyonu (7 kod) ve otomatik yedekleme sistemleri (5 kod) olarak belirlemişlerdir. Elde edilen bulgular özellikle düzen tutarlığı ve güvenli yedekleme temasının en yüksek frekansa sahip olduğunu göstermektedir. Ancak bu bulgu, bazı temalarda öğrencilerin sınırlı bilgi düzeyine sahip olduğunu göstererek, veri, bilgi ve dosyaların yedekleme yoluyla korunması sürecine verdikleri önemi ortaya koymaktadır.

Aşağıdaki Tablo 23, yedekleme boyutuna ilişkin nitel bulguların ayrıntılı görüşme verileri sunulmaktadır. Elde edilen veriler, önceki öz değerlendirme (*self-assessment*) sonuçlarına dayalı olarak farkındalık düzeyi grupları arasında detaylı bir şekilde ortaya koymaktadır. Söz konusu analiz, katılımcılara yöneltilen sonda niteliğindeki görüşme sorularına verilen yanıtların tematik analizi sonucunda elde edilmiştir.

Tablo 23. “Yedekleme” boyutundaki kodlara ait alıntı matrisi

Tema	Alt-grubu	Üst-grubu
<b>Çoklu Yedekleme Ortamı</b>	Zotero aslında bilgi aramak için de kullanılabilir. Ben de Google Drive'ı aktif olarak kullanıyorum. Canva'dan da faydalıyorum. Yani bilgi toplama, depolama ve düzenleme sürecimde birkaç farklı dijital aracı bir arada kullanıyorum (AG01). Üniversitemin bana verdiği kurumsal e-posta hesabı sayesinde daha geniş bir depolama alanım var. Bu alanı hem akademik hem kişisel verilerimi, aileyle ilgili belgeleri, iş dosyalarını saklamak için kullanıyorum (AG02). Google Drive kullanıyorum ve tüm cihazlarımda — laptop, tablet, telefon, ofis	Cihaz değiştirirken verilerimi ya buluta ya da harici diske yedekliyorum. Böylece yeni cihazda veri kaybı yaşamadan çalışmaya devam edebiliyorum (ÜG02). GDrive ve iCloud kullanıyorum. Bunun yanında USB ve harici diskim de var. Verilerimi birden fazla yerde saklamayı alışkanlık haline getirdim. Eğer bir kaynakta hata olursa, diğerinde mutlaka yedeği bulunuyor (ÜG05). Bulut sistemleri kullanıyorum, genelde depolama ve dosya senkronizasyonu için (ÜG07). Belgelerimi harici diske yedekliyorum. Laptopta sakladıklarımı da harici diske

Tema	Alt-grubu	Üst-grubu
<b>Düzen Tutarlığı</b>	<p>bilgisayarı — aynı hesapla Drive'a erişebiliyorum. Çok önemli dosyalarımı e-postama yedekliyorum, sık kullandıklarımı ise WhatsApp'ta tutuyorum. Makale ve referanslarımı yönetmek için de Mendeley kullanıyorum (AG03).</p> <p>Belgelerimi çoğunlukla Google Drive'da saklıyorum. Acil durumlarda kısa süreli olarak flash diske aktarabiliyorum. Uzun vadeli önemli dosyalarımı Drive veya harici diske koyuyorum. Eğer kısa süreli bir belgeyse, sadece e-posta veya WhatsApp üzerinden gönderiyor ya da ekran görüntüsü alıyorum. Mendeley veya Zotero gibi referans yöneticilerini kullanmıyorum (AG05).</p> <p>Fotoğraflarımı telefon dolduğunda dizüstü bilgisayarına aktarıyorum. Laptopta yeterli alan kalmayınca ek depolama alanı satın alıyorum. Flashdisk, harici disk ve SSD gibi çeşitli yedekleme araçlarım da var; böylece verilerim birden fazla yerde güvende oluyor (AG06).</p> <p>Kişisel belgelerimi genellikle bilgisayarda tutuyorum. Fotoğraflarımı düzenlemek veya profesyonel işlerde kullanmak istediğimde laptopa aktarıyorum; diğerlerini Google Drive'da veya telefonda saklıyorum. Önemli dosyaları Google Dokümanlar'a yükleyip çevrimiçi olarak düzenliyorum. Önceden ücretsiz depolama kullanıyordum, şimdi 100 GB'lık bir aboneliğim var, bu da yedeklemeyi çok kolaylaştırıyor (AG07).</p> <p>Google Drive kullanıyorum, çoğunlukla dosya paylaşımı ve yedekleme için (AG08). Laptop belleğim dolduğunda dosyaları Drive'a ve kampüs hesabımdaki OneDrive'a yedekliyorum. Ayrıca harici disk kullanıyorum; Drive ve WhatsApp da belirli aralıklarla otomatik yedekleme yapıyor. Bazen GDrive'a da yedekleme yapıyorum ve gerektiğinde depolama alanı satın alıyorum (AG09).</p>	<p>kopyalıyorum; ardından otomatik olarak Gdrive'a da yedekleniyor (ÜG08).</p> <p>Google Drive'daki depolama sınırı nedeniyle birden fazla hesap kullanıyorum. Her hesapta yaklaşık 15 GB yer var, bu yüzden verilerimi bu hesaplar arasında bölüştürerek saklıyorum (ÜG09).</p>
	<p>Google Drive'ı kullanıyorum ama düzenli kontrol etmiyorum. Zorluk aslında erteleme alışkanlığımdan kaynaklanıyor (AG01).</p> <p>Genelde altı ayda bir yedekleme yapıyorum; yılda iki kez (AG02).</p> <p>Zaman ayırmaya üşeniyorum, o yüzden düzenli yapamıyorum (AG04).</p> <p>Yedekleme planlı değil; canım istediğinde, mesela haftada bir ya da iki haftada bir yapıyorum (AG05).</p> <p>Belirli bir planım yok; sadece depolama dolduğunda yedekleme yapıyorum. Aslında bu bir zaman sorunu değil, sadece canım istemiyor (AG07).</p> <p>Yedeklemeyi haftada bir kez yapacak şekilde ayarladım (AG08).</p> <p>Çok sık olmasa da ara sıra düzenleme yaparım (AG09).</p> <p>Aslında düzenli bir bakım planım var ama çoğu zaman uygulayamıyorum. Genelde</p>	<p>Verilerimi genelde yıllık olarak temizliyorum. Okulla ilgili işler bittikten sonra geçmiş bilgileri ve tarayıcı geçmişini siliyorum; ama kişisel verileri nadiren kaldırıyorum (ÜG01).</p> <p>E-postaları haftalık, fotoğrafları yıllık, iş dosyalarını ise günlük düzenliyorum. Derslerle ilgili olanları da her gün kontrol ederim (ÜG02).</p> <p>Ailemle paylaştığımız bir Apple Cloud hesabımız var; genelde ayda bir dizüstü bilgisayarındaki verileri yenileyip buluta aktarırım (ÜG03).</p> <p>Belgeleri yapısal olarak düzenli şekilde yönetiyoruz (ÜG04).</p> <p>İndirdiğim dosyaları okumak için bir gün ayırıyorum; işe yaramıyorsa hemen silerim. Düzenli bir takvimim yok (ÜG05).</p>

Tema	Alt-grubu	Üst-grubu
<b>Güvenli Yedekleme</b>	aklıma geldiğinde yüzlerce dosyayı birden siliyorum. Bu düzenli bir görev değil, sadece “aklıma gelirse yaparım” şeklinde (AG10).	<p>Altı ayda bir, bazen yılda bir büyük temizlik yaparım. Bazen de ödev referanslarını haftalık kontrol ederim (ÜG06).</p> <p>Genelde yedeklemeye tarih koyarım — örneğin “6/10” şeklinde; altı ayda bir hatırlatıcı olur (ÜG07).</p> <p>Genelde ayda bir, bazen üç ayda bir literatür dosyalarını elden geçiririm; işe yaramayan veya çift indirilmiş olanları silerim. Çöp kutusunu da kontrol ederim ve tamamen temizlerim — yarı silinmiş dosyalardan hoşlanmam (ÜG08).</p> <p>Yedekleme için özel bir zamanım yok, bundan dolayı ihtiyacına göre yaşıyorum (ÜG09).</p> <p>Dosyalarım yeni ve daha sistematik bir düzen getirmem bazen bir ay, bazen bir yıl bile sürebiliyor — tamamen ihtiyaca bağlı (ÜG10).</p>
	<p>Hangi dosyaları yedekleyeceğimi bazen bilmiyorum; çoğu bana önemli geliyor. Cihazımda hâlâ yeterli alan olduğu sürece ve cihazımı değiştirmedim sürece, ayrıca paylaşmıyorsam, yedeklemeye gerek duymuyorum (AG01).</p> <p>Gerçekten önemli dosyalar, örneğin bitirme tezim gibi belgeler için yedekleme yapıyorum. Ancak ödev gibi sıradan belgeleri yedeklemiyorum. Laptop dolduğunda dosyaları Drive'a aktarıyorum ve fotoğraflarımı da Google Drive'a yedekliyorum (AG04).</p>	<p>Ben cihaza çok güvenmiyorum; çünkü geçmişte birkaç kez bilgisayarım bozuldu, hatta şu an kullandığım laptop da çok iyi değil — bazen aniden çöker, dosyalar kaybolur. Bundan dolayı yedekleme çok önemli (ÜG03).</p> <p>Verilerimin birden fazla yerde bulunması bana güven veriyor. Eğer birinde hata olursa, diğerinde mutlaka yedeği olur. Bu alışkanlık hâline geldi; iş dosyalarım da bile aynı yöntemi kullanıyorum. Dijital dünyaya çok fazla güvenmiyorum ama manuel yedekleme sistemimin hızlı ve verimli olmasını sağlamaya çalışıyorum (ÜG05).</p> <p>Yedekleme alışkanlığım, geçmişte yaşadığımız bir olaydan geliyor: babamın dizüstü bilgisayarını doktora tezini yazarken çalınmıştı. Güvenmesi için yedekleme çok önemli (ÜG06).</p> <p>Yedekleme konusunda bazen kararsız kalıyorum. Türkiye'ye taşındığımda 1 TB'lık harici diskim bozuldu; bir arkadaşım bulutta saklamamı önerdi ama Drive da bana tam güven vermiyor. Şu anda çoğu verim hâlâ harici diskte. Bulut depolama en güvenli seçenek gibi görünüyor ama sonuçta hiçbir sistemin tamamen sorunsuz olacağına garantisiz (ÜG07).</p> <p>Bu yüzden okul ve tezle ilgili dosyalarımı Gdrive'a yüklüyorum. Ancak kişisel belgelerimi — kimlik, diploma, evlilik cüzdanı gibi — sadece harici diske koyuyorum; çünkü bu diske sadece ben erişebiliyorum. Gdrive'da ise her zaman bir “hacklenme” riski var (ÜG08).</p> <p>Telefonla çektiğim fotoğrafları yedeklemek için genelde Gdrive'a aktarıyorum (ÜG09).</p>
<b>Otomatik Yedekleme Sistemleri</b>	Tasarım yaparken dosyalar kaydoluyor; biten ve yüklenen dosyaların aslında orada durmasına gerek yok çünkü Canva zaten otomatik olarak kaydediyor. Yedekleme işini sık yapmıyorum; iPhone'da otomatik	Genelde buluta güvendiğim için düzenli (periyodik) manuel yedekleme yapmama gerek kalmıyor (ÜG04).

Tema	Alt-grubu	Üst-grubu
Senkronizasyon Entegrasyonu	<p>yedekleme olduğu söyleniyor, ben kullanıyorum (AG01).</p> <p>Google Drive hesaplarımı çoğunlukla otomatik yedekleniyor; ancak bazı Drive e-postalarımın depolama alanı dolduğu için artık tam kapasiteyle yedeklenmiyor (AG03).</p> <p>Fotoğraflarım ve videolarım otomatik olarak yedekleniyor, bu yüzden genelde hatırlamıyorum; ancak “üç yıl önce bugün” gibi bir bildirim gelince fark ediyorum. Hepsi zaten bulutta saklandığı için ayrıca özel olarak kaydetme ihtiyacı duymuyorum (AG10).</p>	<p>Dosyalar hem dizüstü bilgisayarda hem harici diskte, ayrıca otomatik olarak Gdrive'a da yedekleniyor (ÜG08).</p>
	<p>Telefonla dizüstü bilgisayarım entegre değil ama dizüstü bilgisayarım iPad'imle senkronize çünkü aynı Apple ID'yi kullanıyorlar (AG01).</p> <p>Bilgiler hem dizüstü bilgisayarda hem de telefonda bulunuyor (AG02).</p> <p>Tüm e-posta hesaplarımı bilgisayarıma ve tabletime bağladım; bu sayede Google Drive, Google Meet gibi tüm Google araçlarını tek yerden açabiliyorum (AG03).</p> <p>Sık kullandığım verileri Gdrive'da tutuyorum; bu sayede telefondan, dizüstü bilgisayardan veya tableten istediğim zaman erişebiliyorum. Fotoğrafları da telefondan dizüstüne aktarıyorum; depolama dolarsa kapasite artırıyorum. Temel bilgilerim dizüstü bilgisayarda saklı, ama sık kullandığım “D verisi” (örneğin dersle ilgili dosyalar) Gdrive'a senkronize. Böylece laptopta yaptığım değişiklikler otomatik olarak Gdrive'da da güncelleniyor ve telefondan erişebiliyorum. (AG06).</p> <p>Verilerim dağınık — birçok yere yayılmış durumda, ihtiyaç duyduğumda nerede olduğunu buluyorum (AG10).</p>	<p>Tüm cihazlarımda (harici disk ve üç USB dahil) aynı içerikler mevcut. Her bölümün (örneğin 2. veya 3. bölüm) tamamlanmasından sonra dosyayı güvene almak için yedekliyorum (ÜG05). Benzer şekilde, Google Drive'da analiz verileri, kişisel fotoğraflar ve diğer dosyalar mevcut; aynı içerikler dizüstü bilgisayarda da var (ÜG09).</p>

Bulgular, “çoklu yedekleme ortamı” temasına ilişkin ifadeler hem düşük hem yüksek farkındalık grubundaki katılımcıların verilerini Zotero, Google Drive, WhatsApp, Mendeley, laptop, eposta, iCloud ve benzeri birden fazla ortamda sakladığını göstermektedir (AG01, AG02, AG03, AG05, AG06, AG07, AG08, AG09, ÜG02, ÜG05, ÜG07, ÜG08, ÜG09). Katılımcılar yedekleme sırasında erişim yetkilerini ihtiyaç düzeyine göre belirlemekte ve belge paylaşımında gerektiğinde dosyaları parçalara ayırarak güvenliği artırmaktadır. Bununla birlikte, bazı katılımcılar Mendeley veya Zotero gibi referans yöneticilerini kullanmadığını ifade etmiştir (AG05). Ayrıca geçmişte yaşanan olumsuz deneyimler, bazı öğrencilerin yedekleme konusunda daha tedbirli davranmasına

yol açmıştır (ÜG08). Sosyal medya, eleştirel düşünmeye dayalı planlama süreçlerinin gerçekleştirilmesinde etkin bir biçimde kullanılmışlardır.

“Düzen tutarlığı” temasında, düşük farkındalık grubundaki katılımcıların yedekleme kontrolünü genellikle ihmal ettiği, yalnızca depolama doluluk uyarısı geldiğinde işlem yaptığı görülmektedir (AG01, AG04, AG07). Diğer katılımcılar ise altı ayda bir, yılda bir-iki kez (AG02, ÜG01, ÜG06, ÜG07, ÜG08) veya haftada bir ya da ayda birkaç kez düzenli kontrol yaptığını belirtmiştir (AG05, AG08, AG09, ÜG03, ÜG04). Bazı öğrenciler ise ihtiyaç duyduklarında veya hatırladıklarında kapsamlı temizlik yaptıklarını ifade etmektedir (AG10, ÜG01, ÜG02, ÜG05, ÜG09, ÜG10).

“Güvenli yedekleme” alt kodu kapsamında yedekleme işlemlerinin güvenli biçimde tercih edildiği ve sahip olunan veri ile bilgilerin korunması amacıyla bunun uygun ve etkili bir araç olarak kullanıldığı görülmektedir.” (AG01, AG04, ÜG03, ÜG05, ÜG06, ÜG08, ÜG09). Dikkat çeken bulgular, katılımcıların bir kısmının çevrimiçi yedekleme konusunda yeterince emin olmadığını göstermektedir (ÜG07, ÜG08). Katılımcılar yalnızca önemli dosyaları sakladıklarını, gereksiz dosyaları yedeklemediklerini belirtmiştir (AG01, AG04, ÜG05). Geçmişte yaşanan veri kayıpları, bazı öğrencilerin yedekleme bilincinin güçlenmesine katkı sağlamıştır (ÜG03).

“Otomatik yedekleme sistemleri” temasında, her iki grup da farklı platformlarda otomatik yedeklemeyi aktif olarak kullandığını ifade etmiştir (AG01, AG03, AG10, ÜG04, ÜG08). Ayrıca bazı öğrenciler tasarım dosyalarını saklamak için Canva'nın da yedekleme aracı olarak işlev gördüğünü belirtmektedir (AG01). “Senkronizasyon ve entegrasyon” konusuna ilişkin ifadeler, katılımcıların büyük çoğunluğunun birden fazla cihazın entegre çalışmasından yararlanarak bilgilere hızlı erişim sağladığını göstermektedir (AG01, AG02, AG03, AG06, ÜG05, ÜG09). Bununla birlikte, cihazları arasında entegrasyon bulunmadığını belirten katılımcılar da vardır (AG10); bu durum, bazı öğrenciler için teknik entegrasyon desteğine ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

#### 4.2.2.6. Ders Belgelerinin Yönetimi

Bu bölümde Şekil 10'da genel çerçevesi verilen “ders belgelerinin yönetimi” boyutuna ilişkin görüşme bulguları ayrıntılı biçimde ele alınmaktadır. Elde edilen veriler, katılımcıların KBY altında ders belgelerinin yönetimi konusunu nasıl tanımladıklarını ortaya koymaktadır. Buna göre akademik ortamda katılımcılar ders belgelerinin yönetimi öncelik sırasına göre referans yönetimi (9 kod) ve akademik belge yönetimi (8 kod) olarak belirlemişlerdir. Elde edilen bulgular, yalnızca iki temanın ortaya çıkması nedeniyle öğrencilerin bu boyutta sınırlı bilgiye sahip olduğunu göstermektedir. Bu durum akademik ortamda öğrencilerin ders veri, bilgi ve dosyaların düzenlenmesi sürecine verdikleri önemi göstermektedir. Geliştirilecek programlarda bu temanın üzerinde özellikle durulmasında yarar görülmektedir.

Aşağıdaki Tablo 24, ders belgelerinin yönetimi boyutuna ilişkin nitel bulguların ayrıntılı görüşme verileri sunulmaktadır. Elde edilen veriler, önceki öz değerlendirme (*self-assessment*) sonuçlarına dayalı olarak farkındalık düzeyi grupları arasında gözlemlenen detaylı bir şekilde ortaya koymaktadır.

Tablo 24. “Ders Belgelerinin Yönetimi” boyutundaki kodlara ait alıntı matrisi

Tema	Alt-grubu	Üst-grubu
<b>Akademik Belge Yönetimi</b>	Ben genellikle ilgimi çeken bir konu olduğunda hemen onun için özel bir klasör oluştururum. Örneğin lisans eğitimim sırasında aktif olarak katıldığım tartışma gruplarının çıktılarını için ayrı bir klasörüm vardı. Aynı şekilde derslerimi de dönemlere göre ayırıyorum: birinci dönem hangi dersler varsa, her biri için klasör açarım. Böylece ihtiyacım olduğunda belgeleri kolayca bulurum. Ancak bazen indirdiğim makaleler veya dergiler gibi kaynaklar arasında arama yapmakta zorlanabiliyorum (AG01). Kişisel bilgi yönetimimi iki ana alanda kullanıyorum: biri akademik çalışmalar, diğeri ise genel olarak kişisel ihtiyaçlar. Genellikle belgelerimi yıllara göre yeniden düzenlerim; örneğin 2020–2024 arasındaki tüm yazılarımı ve yayınlarımı gözden geçiririm. Bu dönemde hangi konularda makale yazdığımı, hangi alanlarda daha aktif olduğumu belirlerim. Her yılın sonunda bu taramayı yaparak akademik üretkenliğimde bir artış mı yoksa azalma mı olduğunu değerlendirmeye çalışırım. Aynı zamanda	Yüksek lisans sürecinde yazma sürecim daha çok kişisel üretimle ilgiliydi. Belgelerimi ilk olarak Google Drive'a yüklerim, çünkü danışmanımın aynı klasörü paylaşmam gerekiyor; böylece o da üzerinde çalıştığım belgeleri görebiliyor. Revizyon geldiğinde ilk versiyonu silmem, sadece yeni sürüm oluşturup dosya adını tarih ve “revisi_1” gibi bir notla güncellerim. Bu sayede hem eski hem yeni sürümleri takip edebilirim. Belgeleri bulmak kolay olsun diye yönetim sistemimi basit ama düzenli tutarım (ÜG03). Ders belgelerim — diploma, ödevler, tezler, referans kaynakları — düzenli olarak güncellenir. Özellikle tez sürecindeyken referans listemi sık sık gözden geçiririm. Yeni kaynak eklediğimde eski veya artık kullanılmayanları silerim. Bu işlemi genellikle haftada bir yaparım. Referanslar, ödev materyalleri gibi belgelerde düzenli bir kontrol alışkanlığım var (ÜG06). Derslerle ilgili belgelerimi de düzenli tutarım. Örneğin bir dersin haftalık içerikleri varsa, onları “hafta 1”, “hafta 2”, “hafta 3” şeklinde klasörler hâlinde ayırıyorum. Böylece proje veya

Tema	Alt-grubu	Üst-grubu
Referans Yönetimi	<p>bu süreç, derslerdeki ilerlememi ve dönemler arasındaki ilişkiyi görmek için de bir öz değerlendirme yöntemi olarak işlev görüyor (AG02).</p> <p>Akademik çalışmalarımı ilgili özel klasörler oluşturuyorum. Örneğin tez gibi önemli belgeler için ayrı klasörler açıyorum ve onları düzenli şekilde saklıyorum ki üst üste kaydolmasınlar. Bu sistem sayesinde ihtiyaç duyduğumda kolayca erişebiliyorum (AG07).</p>	<p>ders materyali ararken kolayca bulabiliyorum (ÜG07).</p> <p>Bilgisayarımındaki klasör yapısını oldukça ayrıntılı oluştururum. Lisans eğitimimden alışkanlık olarak her dönemi ayrı klasörlere ayırırım: birinci dönem, ikinci dönem, üçüncü dönem gibi. Her dersin içinde de haftalık klasörler bulunur ("hafta_1", "hafta_2" gibi). Görevler ve ders materyalleri bu yapıya göre düzenlenir. Dosya isimlerinde boşluk kullanmam; bunun yerine alt çizgi koyarım. Bu alışkanlık hem veri analizi yaparken hem de genel belge düzeninde işleri çok daha sistematik hâle getiriyor (ÜG09).</p> <p>Kişisel notlarımı Microsoft Notes uygulamasında tutuyorum. Bu uygulamayı fikirlerimi, kişisel düşüncelerimi veya hatırlatıcılarımı kaydetmek için kullanıyorum. Notlarım dijital ortamda derli toplu duruyor, böylece gerektiğinde kolayca erişebiliyorum (ÜG10).</p>
	<p>Son zamanlarda Zotero'yu yeni yeni öğrendim. Eskiden arama penceresindeki makaleleri kaydetmeme gerek olmadığını, doğrudan alıntı (<i>citation</i>) olarak kullanılabileceğini bilmiyordum. Şimdi bu tür araçların bilgi yönetiminde ne kadar işe yaradığını daha iyi anlıyorum (AG01).</p> <p>Araştırma yaparken genellikle makaleleri ve çeşitli bilgileri toplarım. Bu süreçte derlediğim kaynakları düzenli biçimde arşivlemeye çalışıyorum, zotero ya da mendeley gibi böylece çalışmalarına geri dönmek daha kolay oluyor (AG02).</p> <p>Zotero ve Mendeley gibi araçlar genellikle araştırmacılar tarafından kullanılan bilgi yönetim uygulamaları. Ben bu araçları özellikle tez çalışmamı desteklemek için kullanıyorum — yani tez verilerim, derslerdeki makaleler ve ilgili literatür bunun içinde yer alıyor (AG06).</p> <p>Özellikle çok sayıda kaynak — ondan fazla referans gibi — olduğunda Zotero veya Mendeley kullanmak işleri kolaylaştırıyor. Kaynakça oluşturmak gerektiğinde bu uygulamalardan yararlanıyorum (AG07).</p> <p>Referans yöneticisi gibi uygulamaları kullanmıyorum. Aslında bu araçların alıntı işlemini kolaylaştırdığını biliyorum ama kullanmaya alışamadım. Kaynakçalarımı hâlâ manuel olarak hazırlıyorum çünkü bu şekilde çalışmaktan hoşlanıyorum. Daha önce biri öğretmiş olabilir ama yine de manuel yöntemi tercih ediyorum, bana daha doğal geliyor (AG08).</p> <p>Evet, bu tür işler için referans yöneticisi kullanıyorum — Zotero ve Mendeley en sık kullandıklarım. Kaynak düzenleme ve bibliyografya oluşturma süreçlerinde bu araçlar bana oldukça yardımcı oluyor (AG10).</p>	<p>Zotero gibi alıntı araçlarını biliyorum ama ben kaynakçalarımı manuel olarak Microsoft Word üzerinden oluşturuyorum. Hocalarım Mendeley veya Zotero'yu tavsiye etmişti fakat bana biraz karışık geldi. O yüzden mevcut imkânlarla çalışıyorum; sonuçta elde edilen şey aynı, sadece yolu farklı (ÜG05).</p> <p>Araştırmalarımında Mendeley kullanıyorum. Bu uygulama kaynakları toplamak ve düzenlemek için oldukça pratik (ÜG08).</p> <p>Zotero kullanıyorum. Akademik yazılarda kaynakça düzenleme ve atıf işlemlerinde en çok işime yarayan araçlardan biri bu (ÜG10).</p>

Bulgular, “akademik belge yönetimi” temasına ilişkin ifadeler, her iki grubun da kişisel ve akademik bilgilerini yapılandırılmış bir şekilde yönettiğini ortaya koymaktadır (AG01, AG02, AG07, ÜG03, ÜG06, ÜG07, ÜG09, ÜG10). Bununla birlikte, akademik belgelerin daha sistematik ve teknik düzeyde yönetimi, yüksek farkındalık grubunda daha belirgin şekilde görülmektedir. Dikkat çeken bir bulgu da, öğrenci KBY akademik başarılarının değerlendirilmesi için bir ölçüt olarak kullandığını ifade etmiştir (AG02). Ayrıca, yüksek farkındalık grubundaki öğrenci ders sürecinde fikir, kavram ve çalışma notlarını kaydetmek için Microsoft Notes gibi dijital araçlardan yararlandıklarını belirtmiştir (ÜG10).

“Referans yönetimi” temasında ise öğrencilerin bir kısmı Zotero ve Mendeley gibi referans yönetim sistemlerini ödev, makale ve tez çalışmalarında alıntı ve kaynakça düzenlemeyi kolaylaştırmak amacıyla aktif biçimde kullandığını belirtmiştir (AG01, AG02, AG06, AG07, AG10, ÜG08, ÜG10). Düşük farkındalık grubundaki bazı öğrencilerin bu araçları yeni keşfettiği ve kullanımına yeni başladığı görülürken; diğerleri bu sistemleri etkili bir şekilde kullanabildiğini göstermektedir. Bunun yanında, bazı katılımcılar referans yönetimi yazılımlarını zor buldukları için manuel yöntemleri tercih etmektedir (AG08, ÜG05).

#### 4.2.2.7. Dijital Okuryazarlık

Bu bölümde Şekil 10’da genel çerçevesi verilen “dijital okuryazarlık” boyutuna ilişkin görüşme bulguları ayrıntılı biçimde ele alınmaktadır. Elde edilen veriler, katılımcıların KBY altında dijital okuryazarlık konusunu nasıl tanımladıklarını ortaya koymaktadır. Buna göre katılımcılar dijital okuryazarlığı öncelik sırasına göre dijital araç kullanımı (13 kod) ve dijital farkındalık (7 kod) olarak belirlemişlerdir. Elde edilen bulgular, dijital araç kullanımı temasının en yüksek frekansa sahip olmasına rağmen öğrencilerin bu boyutta sınırlı bilgiye sahip olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, geliştirilecek programlarda bu temanın üzerinde özellikle durulmasının yararlı olacağı değerlendirilmektedir.

Aşağıdaki Tablo 25, dijital okuryazarlık boyutuna ilişkin nitel bulguların ayrıntılı görüşme verileri sunulmaktadır. Elde edilen veriler, önceki öz değerlendirme

(*self-assessment*) sonuçlarına dayalı olarak farkındalık düzeyi grupları arasında detaylı bir şekilde ortaya koymaktadır.

Tablo 25. “Dijital Okuryazarlık” boyutundaki kodlara ait alıntı matrisi

Tema	Alt-grubu	Üst-grubu
Dijital Farkındalık	<p>Google Drive kullanıyorum. Dosyalarımı saklamak ve gerektiğinde erişmek için en temel depolama alanım bu (AG03). Genellikle bu tür püf noktalarını YouTube'dan öğreniyorum — örneğin dosya temizleme ya da gereksiz verileri azaltma konularında (AG07)ç</p>	<p>Dizüstü bilgisayarını ödünç verdiklerimde bile gizlilik için şifre veya benzeri koruma koyuyorum — telefon, dizüstü ve tüm web hesaplarımda şifre/koruma kullanıyorum (ÜG01). Cihaz değiştirirken verilerimi ya buluta ya da harici diske yedekliyorum. Böylece yeni cihazda veri kaybı yaşamadan çalışmaya devam edebiliyorum (ÜG02). Gmail spam filtreleri genelde iyi çalışsa da şüpheli e-postaları phishing olarak bildiriyorum (ÜG03). Önemli bilgileri genellikle sosyal medyada saklarım; örneğin Instagram'da yararlı haberleri beğenirim veya kategorilere göre kaydedirim. Bu şekilde geçmiş beğenilerim veya yorumlarım üzerinden kolayca arama yapabiliyorum (ÜG09). End-to-end şifrelemeye pek güvenmiyorum, bana pek güvenilir gelmiyor. Ama iki aşamalı doğrulama gibi ek güvenlik adımları olduğu sürece güvende olduğunu düşünüyorum; bence en güvenlisi iki aşamalı doğrulama (ÜG07).</p>
Dijital ve Araç Kullanımı	<p>Zotero gibi araçların da bilgi aramada ve kaynak yönetimde oldukça yararlı olduğunu düşünüyorum. Ayrıca Canva'yı da belirli tasarımlar için kullanıyorum (AG01). Google Drive kullanıyorum. Belgelerime hem dizüstü bilgisayardan hem tableten hem de telefondan erişebiliyorum; hepsi aynı Google hesabına bağlı. Çok önemli belgeleri bazen e-posta yoluyla kendime göndererek yedekliyorum. Sık açmam gereken dosyalarıysa WhatsApp'a kaydediyorum, çünkü oradan erişim daha hızlı oluyor. Ayrıca makalelerimi saklamak için Mendeley'i, yani bir referans yönetim aracını kullanıyorum (AG03). Bilgisayarında depolama alanı dolmaya başladığında dosyaları Google Drive'a taşıyorum. Böylece cihazın hafızasını boşaltırken belgeleri kaybetmeden saklayabiliyorum (AG04). Zotero veya Mendeley gibi referans yönetim uygulamalarını kullanmıyorum. Bu tür araçlara ihtiyaç duymadım, o yüzden tüm kaynak düzenlemelerini manuel olarak yapıyorum (AG05). Farklı türde yedekleme araçlarım var: flash bellek, harici sabit disk (<i>hard disk</i>) ve SSD gibi. Verilerimi yalnızca bulut üzerinde değil, bu fiziksel depolama aygıtlarında da saklıyorum (AG06).</p>	<p>Dosyalarımız ortak bir bulut sisteminde tutulur. Telefondaki e-postalar ve gereksiz fotoğrafları silerim; fotoğrafların yedeklerini bilgisayara alırım ve kopya olanları temizlerim (ÜG02). Gmail spam filtreleri genelde iyi çalışsa da şüpheli e-postaları phishing olarak bildiriyorum (ÜG03). GDrive ve iCloud kullanıyorum. Bunun yanında USB ve harici diskim de var. Önemli belgeleri (örneğin tez) Google Drive'a da yüklerim, sadece bilgisayarda tutmam (ÜG05). Bulut sistemleri kullanıyorum, genelde depolama ve dosya senkronizasyonu için (ÜG07). Araştırmalarımda Mendeley kullanıyorum Belgelerimi harici diske yedekliyorum. Laptopta sakladıklarımı da harici diske kopyalıyorum; ardından otomatik olarak Gdrive'a da yedekleniyor (ÜG08). Önemli bilgileri, özellikle Instagram'daki faydalı haberleri, “Beğeniler” veya “Kaydedilenler” bölümünde saklarım (ÜG09). Zotero kullanıyorum (ÜG10).</p>

Tema	Alt-grubu	Üst-grubu
	Kişisel belgelerimi genellikle bilgisayarda tutarım, özellikle profesyonel olarak kullanacağım fotoğraflar veya belgeler için. Fotoğrafları önce düzenler, sonra bilgisayara aktarırım. Geri kalan dosyalarımın çoğuysa telefonda veya Google Drive'da bulunur (AG07).	

Bulgular, “dijital farkındalık” temasında ilişkin ifadeler, düşük farkındalık grubundaki öğrencinin teknolojiyi işlevsel biçimde kullandığını ve KBY becerilerini geliştirmek için dış kaynaklardan yararlanarak kendini desteklediğini göstermektedir (AG07). Yüksek farkındalık grubundaki katılımcılar ise dijital ortamda bilgi yönetimi, veri koruma ve yetkisiz erişimi önleme konusunda daha kapsamlı bir anlayış sergilemektedir (ÜG01, ÜG03, ÜG07). Ek olarak ÜG09, sosyal medya platformlarında kişisel bilgilerin nasıl kontrol edileceğine ilişkin gelişmiş bir farkındalık ortaya koymaktadır.

“Dijital araç kullanımı” temasında, birçok öğrenci Zotero ve Mendeley gibi araçları akademik metin yazım sürecinde (ödev, makale, tez) alıntı ve kaynakça düzenlemeyi kolaylaştırmak amacıyla aktif olarak kullandığını ifade etmiştir (AG03, AG05, ÜG08, ÜG10). Ayrıca, sosyal medyanın bir yedekleme aracı olarak kullanılması, katılımcıların dijital okuryazarlık düzeylerinin oldukça iyi olduğunu ortaya koymuştur (AG01, AG03, AG06, AG07, ÜG02, ÜG05, ÜG09, ÜG07). Düşük farkındalık grubundaki bazı öğrencilerin bu araçlarla yeni tanıştığı ve kullanmayı öğrenmekte olduğu görülmektedir. Ancak bu öğrenciler dahi referans yönetim araçlarının önemini anlamış durumdadır. Buna karşılık bazı katılımcılar, söz konusu araçları karmaşık buldukları için referans düzenlemeyi manuel olarak yapmayı tercih etmektedir (AG08, ÜG05).

#### 4.2.3. Nicel ve Nitel Bulguların Genel Değerlendirmesi

Bu bölüm, araştırmada elde edilen nicel ve nitel bulguları karşılaştırmalı bir yaklaşımla değerlendirmeyi ve bütünleştirmeyi amaçlamaktadır. Karma yöntem tasarımına uygun olarak, nicel analizlerden elde edilen eğilimler ve düzeyler, nitel tematik analiz bulguları ile birlikte ele alınarak öğrencilerin KBY faaliyetlerine ilişkin daha derin ve bütüncül bir anlayış geliştirilmiştir. Entegrasyon sürecinde,

“bilgi düzenleme”, “bilgi silme”, “bilgi arama ve erişim”, “mahremiyet”, “yedekleme”, “ders belgelerinin yönetimi” ve “dijital okuryazarlık” boyutları, istatistiksel sonuçlar ve katılımcı ifadeleri temelinde karşılaştırılarak tutarlılık ve farklılıklar incelenmiştir.

Yapılan bütüncül değerlendirme sonucunda, nicel ve nitel verilerin birbirini büyük ölçüde desteklediği görülmektedir. Nicel bulgular, öğrencilerin en aktif gerçekleştirdiği faaliyetlerin “ders belgelerinin yönetimi” olduğunu göstermektedir. Buna karşın nitel bulgular, en kapsamlı farkındalığın “yedekleme ve bilgi düzenleme” boyutlarında ortaya çıkmıştır. Bu durum iki veri türü arasında bir çelişki oluşturmamakta; aksine, öğrencilerin bilgi yönetimi süreçlerini farklı yönleriyle nasıl algıladığını ve uyguladığını anlamaya yardımcı olmaktadır.

Tablo 26. Kişisel Bilgi Yönetimi Ortak Analizi

Boyut	Nicel <sup>3</sup>	Nitel	Değerlendirme
Bilgi Düzenleme	<b>Aritmetik ortalama değer: 3,81</b> Nicel sonuçlar öğrencilerin kişisel bilgi yönetimi altında bilgi düzenleme boyutunu, çoğunlukla seçeneğine yakın (her zaman) işaretlediklerini göstermektedir (Çoğunlukla 4, sonu aritmetik ortalama = 3,81).	Nitel kodlamalar içerisinde en kapsamlı ifade yoğunluklarından birinin bilgi düzenleme boyutunda ortaya çıktığı görülmektedir ( <b>Bilgi düzenlemede tema sayısı 4 kod sayısı 51 çıkmıştır</b> ).	<b>Nicel ve nitel veriler, öğrencilerin bilgi düzenleme konusunda belirli bir anlayışa sahip olduğunu göstermektedir.</b> Ancak bilgi düzenleme farkındalığı ve saklama kararı temalarındaki kod sayısının azlığı ortaya çıkmaktadır. Bu durum, farkındalık ile uygulamadaki davranışlar arasında bazı tutarsızlıklar bulunduğunu göstermektedir.
	Bilgi düzenleme boyutu altında yer alan maddeler incelendiğinde; öğrencilerin konulara göre klasörlere ayırma (%88,2), dosyaların yeni versiyonlarını takip etme (%72,6), uygulama gruplandırma (%70,6), durumuna göre dosya ayırt etme (%69,1), adlandırırken tutarlı davranma (%67,7), dosyaları sınıflandırma (%65,5), klasör oluşturma (%64,7) ve detay bilgi ekleme (%64,3), üst bilgi ( <i>metadata</i> ) oluşturma ve konuya göre ayır tutma (%53,7) maddeleri önem derecesine göre sıralanmaktadır.	Ardından bu boyut altında belirlenen temalar; bilgi düzenleme farkındalığı (9 kod), çoklu platform kullanımı (16 kod), klasör mantığı (17 kod) ve saklama kararı (9 kod) olarak sıralanmaktadır.	
Bilgi Silme	<b>Aritmetik ortalama değer: 3,82</b> Nicel sonuçlar öğrencilerin kişisel bilgi yönetimi altında bilgi silme boyutunu, çoğunlukla seçeneğine	Nitel kodlamalar içerisinde orta düzeyde ifade yoğunluğunun bilgi silme boyutunda ortaya çıktığı görülmektedir ( <b>Bilgi silmede</b>	<b>Nicel ve nitel veriler, öğrencilerin bilgi silme konusunda belirli bir anlayışa</b>

<sup>3</sup> Yukarıda sunulan nicel veriler, Tablo 12, 13, 14, 15, 16, 17 ve 18’den elde edilmiştir. Analizler aritmetik ortalama değerlerine dayanmaktadır. Ayrıca analiz sürecinde 1. ve 2. kategoriler olumsuz yargı ifadesi olarak, 3. kategori nötr, 4. ve 5. kategoriler olumlu ifadesi olara birleştirilmiştir. Aynı şekilde yüzdeler de de bu metodoloji kullanılmıştır.

	<p>yakın (her zaman) işaretlediklerini göstermektedir (Çoğunlukla 4, sonu aritmetik ortalama = 3,82).</p> <p>Bilgi silme boyutu altında yer alan maddeler incelendiğinde; öğrencilerin gereksiz belgeleri boşaltma (%74,3), gereksiz fotoğrafları silme (%72,8), dosyaları kontrol edip silme (%69,8), ihtiyaç duyulmayan tüm içerikleri silme (%68,4), yedeklenen dosyaları temizleme (%66,2), kullanmadıkları dosyaları silme (%64,7) ve gereksiz e-posta silme (%50,9) maddeleri önem derecesine göre sıralanmaktadır.</p>	<p><b>tema sayısı 3 ve kod sayısı 27 çıkmıştır).</b></p> <p>Ardından bu boyut altında belirlenen temalar; depolama alanı kontrolü (11 kod), gereksiz verilerin silinmesi (11 kod), ve saklama eğilimi (5 kod) olarak sıralanmaktadır.</p>	<p><b>sahip olduğunu göstermektedir.</b></p> <p>Ancak gereksiz e-postaların silinmesinin önemsiz görüldüğü ve saklama eğilimi temasındaki kod sayısının az olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu durum, farkındalık ile uygulamadaki davranışlar arasında bazı tutarsızlıklar bulunduğunu göstermektedir.</p>
<b>Bilgi Arama-Erişim</b>	<p><b>Aritmetik ortalama değer: 2,41</b></p> <p>Nicel sonuçlar öğrencilerin kişisel bilgi yönetimi altında bilgi arama-erişim boyutunu, çoğunlukla seçeneğine yakın (asla) işaretlediklerini göstermektedir (Nadiren 2, sonu aritmetik ortalama = 2,41).</p> <p>Bilgi arama-erişim boyutu altında yer alan maddeler incelendiğinde; öğrencilerin arşivlemenin zorluğu nedeniyle dosyaları rastgele saklama (%68,4), arama sırasında fazla zaman kaybetme (%61,1), aradıkları dosyalara ulaşamama ve arşivlemenin zor bir süreç olması (%58,8) ve erişimde zorluk yaşama (%50) maddeleri önem derecesine göre sıralanmaktadır.</p>	<p>Nitel kodlamalar içerisinde en sınırlı ifade yoğunluklarından birinin bilgi arama-erişim boyutunda ortaya çıktığı görülmektedir (<b>Bilgi arama-erişimde tema sayısı 3 ve kod sayısı 17 çıkmıştır).</b></p> <p>Ardından bu boyut altında belirlenen temalar; anahtar kelime kullanımı (2 kod), bilgi arama ve ihtiyacı motivasyonları (3 kod), ve bilgiye hızlı erişim (12 kod) olarak sıralanmaktadır.</p>	<p><b>Nicel ve nitel veriler, öğrencilerin bilgi arama-erişim konusunda belirli bir anlayışa sahip olduğunu göstermektedir.</b></p> <p>Ancak erişimde zorluk yaşama durumunun önemsiz görüldüğü ve anahtar kelime kullanımı ile bilgi arama ve ihtiyaç motivasyonları temalarındaki kod sayısının az olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu durum, farkındalık ile uygulamadaki davranışlar arasında bazı tutarsızlıklar bulunduğunu göstermektedir.</p>
<b>Mahremiyet</b>	<p><b>Aritmetik ortalama değer: 3,74</b></p> <p>Nicel sonuçlar öğrencilerin kişisel bilgi yönetimi altında mahremiyet boyutunu, çoğunlukla seçeneğine yakın (her zaman) işaretlediklerini göstermektedir (Çoğunlukla 4, Sonu aritmetik ortalama = 3,74).</p> <p>Mahremiyet boyutu altında yer alan maddeler incelendiğinde; öğrencilerin hızlı ve kolay erişime (%68,3), dosyaları gizliliğine dikkat etme (%68,4) ve özel dosyaları başkalarının erişemeyeceği şekilde saklama (%69,9), başkalarının erişmesini istemediğim dosyaları şifreleme</p>	<p>Nitel kodlamalar içerisinde en sınırlı ifade yoğunluğunun mahremiyet boyutunda ortaya çıktığı görülmektedir (<b>Mahremiyette tema sayısı 2 ve kod sayısı 15 çıkmıştır).</b></p> <p>Ardından bu boyut altında belirlenen temalar; bilgi akışı ve paylaşım kontrolü (12 kod) ve güvenlik önlemleri (3 kod) olarak sıralanmaktadır.</p>	<p><b>Nicel ve nitel veriler, öğrencilerin mahremiyet konusunda belirli bir anlayışa sahip olduğunu göstermektedir.</b></p> <p>Ancak erişilmesini istemedikleri dosyaların şifrelenmesine verilen önemin düşük olduğu ve güvenlik önlemleri temasındaki kod sayısının azlığı ortaya çıkmaktadır. Bu durum,</p>

	(%41,9) maddeleri önem derecesine göre sıralanmaktadır.		farkındalık ile uygulamadaki davranışlar arasında bazı tutarsızlıklar bulunduğunu göstermektedir.
<b>Yedekleme</b>	<p><b>Aritmetik ortalama değer: 3,74</b></p> <p>Nicel sonuçlar öğrencilerin kişisel bilgi yönetimi altında yedekleme boyutunu, çoğunlukla seçeneğine yakın (her zaman) işaretlediklerini göstermektedir (Çoğunlukla 4, Sonu aritmetik ortalama = 3,74).</p> <p>Yedekleme boyutu altında yer alan maddeler incelendiğinde; öğrencilerin belirli aralıklarla dosyaları yedekleme (%72,1), dosyaları birden fazla platformda veya alanda saklama (%66,9) ve aynı dosyanın birden fazla yerde yedeğini oluşturma (%51,4) maddeleri önem derecesine göre sıralanmaktadır.</p>	<p>Nitel kodlamalar içerisinde en kapsamlı ifade yoğunluklarından birinin yedekleme boyutunda ortaya çıktığı görülmektedir (<b>Yedekleme tema sayısı 5 ve kod sayısı 51 çıkmıştır</b>).</p> <p>Ardından bu boyut altında belirlenen temalar; çoklu yedekleme ortamı (13 kod), düzen tutarlılığı (18), güvenli yedekleme (8 kod), otomatik yedekleme sistemleri (5) ve senkronizasyon entegrasyonu (7 kod) olarak sıralanmaktadır.</p>	<p><b>Nicel ve nitel veriler, öğrencilerin yedekleme konusunda oldukça iyi bir anlayışa sahip olduğunu göstermektedir.</b> Ancak otomatik yedekleme sistemleri ve senkronizasyon entegrasyonu temalarındaki kod sayısının sınırlı olduğu ortaya koymaktadır. Bu durum, farkındalık ile uygulamadaki davranışlar arasında bazı tutarsızlıklar bulunduğunu göstermektedir.</p>
<b>Ders Belgelerinin Yönetimi</b>	<p><b>Aritmetik ortalama değer: 3,89</b></p> <p>Nicel sonuçlar öğrencilerin kişisel bilgi yönetimi altında ders belgelerinin yönetimi boyutunu, çoğunlukla seçeneğine yakın (her zaman) işaretlediklerini göstermektedir (Çoğunlukla 4, Sonu aritmetik ortalama = 3,89).</p> <p>Ders belgelerinin yönetimi boyutu altında yer alan maddeler incelendiğinde; öğrencilerin ders belgelerinin gelecekte ihtiyaç duyulacağı (%80,1), ders belgelerini hızlı erişim sağlama (%76,5) ile düzenli arşivleme (%72,1) ve fotoğraf, video ile ses kayıtlarını sınıflandırma (%64,7) maddeleri önem derecesine göre sıralanmaktadır.</p>	<p>Nitel kodlamalar içerisinde en sınırlı ifade yoğunluklarından birinin ders belgelerinin yönetimi boyutunda ortaya çıktığı görülmektedir (<b>Ders belgelerinin yönetiminde tema sayısı 2 ve kod sayısı 17 çıkmıştır</b>).</p> <p>Ardından bu boyut altında belirlenen temalar; akademik belge yönetimi (8 kod) ve referans yönetimi (9 kod) olarak sıralanmaktadır.</p>	<p><b>Nicel ve nitel veriler, öğrencilerin ders belgelerinin yönetimi konusunda iyi bir anlayışa sahip olduğunu göstermektedir.</b> Ancak akademik belge yönetimi ve referans yönetimi temalarındaki kod sayısının sınırlı olduğu ortaya koymaktadır. Bu durum, farkındalık ile uygulamadaki davranışlar arasında bazı tutarsızlıklar bulunduğunu göstermektedir.</p>
<b>Dijital Okuryazarlık</b>	<p><b>Aritmetik ortalama değer: 3,84</b></p> <p>Nicel sonuçlar öğrencilerin kişisel bilgi yönetimi altında dijital okuryazarlık boyutunu, çoğunlukla seçeneğine yakın (her zaman) işaretlediklerini göstermektedir</p>	<p>Nitel kodlamalar içerisinde en sınırlı ifade yoğunluklarından birinin bilgi silme boyutunda ortaya çıktığı görülmektedir (<b>Dijital okuryazarlık tema sayısı 2 ve kod sayısı 20 çıkmıştır</b>).</p>	<p><b>Nicel ve nitel veriler, öğrencilerin dijital okuryazarlık konusunda iyi bir anlayışa sahip olduğunu göstermektedir.</b> Ayrıca dijital araç</p>

(Çoğunlukla 4, Sonu aritmetik ortalama = 3,84).	Ardından bu boyut altında belirlenen temalar; dijital farkındalık (13 kod), ve dijital araç kullanımı (7 kod) olarak sıralanmaktadır.	kullanımı temasındaki kod sayısının azlığı olduğu görülmektedir. Bu durum, farkındalık ile uygulamadaki davranışlar arasında bazı tutarsızlıklar bulunduğunu göstermektedir.
Dijital okuryazarlık boyutu altında yer alan maddeler incelendiğinde; öğrencilerin teknik sorunları kendi başına çözme (%65,5), teknolojiyi öğrenme (%69,8), teknolojik gelişmeleri takip etme (%72,1), teknoloji hakkında bilgi sahibi olma (%76,3) ve bilgi-iletişim teknolojilerini etkin kullanma (%65,4) maddeleri önem derecesine göre sıralanmaktadır.		

### 4.3. BİLGİ MAHREMİYETİ FARKINDALIĞI DÜZEYİ İLE ÖĞRENCİLERİN KİŞİSEL BİLGİ YÖNETİMİ AKTİVİTE DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Araştırmanın bu aşamasında, öğrencilerin BMF düzeyi ile KBY etkinlikleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla nicel analiz süreci yürütülmüştür. Öncelikle çevrimiçi anket yoluyla elde edilen veriler toplanmış, ardından veri seti temizlenmiş; eksik, hatalı veya uç değerler kontrol edilerek analiz için uygun hâle getirilmiştir. Verilerin ölçüm düzeyi sıralı olduğu için, parametrik testlerin varsayımlarını karşılamadığı belirlenmiştir. Bu nedenle, değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemede uygun bir yöntem olan Spearman sıra korelasyonu (*Spearman Rank Correlation*) tercih edilmiştir. Bu analiz, iki değişken arasındaki ilişkinin yönünü ve gücünü ölçmekte, ancak nedensellik (etki-sonuç) ilişkisi kurmamaktadır. İlişki burada karşılıklı bir etkileşimi ifade etmekte olup, hangi değişkenin diğerini etkilediği çalışmanın kapsamı dışında bırakılmaktadır. Dolayısıyla Spearman korelasyonu, veri türü, örneklem yapısı ve araştırmanın amacına en uygun analiz yöntemi olarak seçilmektedir.

Sonraki aşamada, Tablo 27’de sunulduğu üzere, anlamlılık (p) değeri 0,05’ten küçük olduğunda değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir korelasyonun bulunduğu; 0,05’ten büyük olduğunda ise anlamlı bir ilişkinin olmadığı kabul edilmektedir. Analiz sonuçlarına göre Sig. (2-tailed) değeri 0,000 < 0,05 olup, bu durum BMF ile öğrencilerin KBY aktiviteleri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Burada ilişki, yalnızca BMF’inin KBY üzerindeki etkisini değil, aynı zamanda ters yönde olabilecek etkileşimi de kapsamaktadır.

Bunun nedeni, Spearman korelasyon analizinde her bir değişkenin birbirine bağımlı olmadan, sıralı değerler temelinde değerlendirilmesidir.

Tablo 27. Öğrencilerin BMF ile KBY arasındaki ilişkinin analizi

Correlations		Bilgi Mahremiyeti Farkındalığı	Kişisel Bilgi Yönetimi
Spearman's rho	Bilgi Mahremiyeti Farkındalığı	Correlation Coefficient 1.000	.709**
		Sig. (2-tailed)	.000
		N	136
	Kişisel Bilgi Yönetimi	Correlation Coefficient .709**	1.000
		Sig. (2-tailed)	.000
		N	136

\*\* . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

BMF ile öğrencilerin KBY aktiviteleri arasındaki ilişkinin yönü ve gücünü belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Spearman sıra korelasyonu analizinin sonuçları aşağıda sunulmuştur. Analiz tablosu, değişkenler arasındaki korelasyon katsayısını  $r = 0,709$  olarak göstermekte olup, bu değer pozitif ve güçlü bir ilişki düzeyine karşılık gelmektedir.

#### 4.4. TÜRKİYE'DE KALIŞ SÜRESİNİN BİLGİ MAHREMİYETİ FARKINDALIĞI VE KİŞİSEL BİLGİ YÖNETİMİ İLE İLİŞKİSİ

Araştırmanın bir diğer aşamasında, öğrencilerin Türkiye'deki kalış süresi ile BMF düzeyi ve KBY aktiviteleri arasındaki olası ilişki incelenmiştir. Bu analiz, dördüncü araştırma sorularına uygun olarak, öğrencilerin Türkiye'de geçirdikleri sürenin kişisel bilgi farkındalığı ve yönetim davranışları üzerindeki etkilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Veriler sıralı ölçüm düzeyinde olduğu ve örneklem grupları ikiden fazla bağımsız kategori içerdiği için, uygun istatistiksel yöntem olarak Kruskal–Wallis testi tercih edilmiştir. Bu test, parametrik varsayımların sağlanmadığı durumlarda gruplar arasındaki farkların anlamlılığını değerlendirmek amacıyla kullanılan non-parametrik bir yöntemdir. SPSS yazılımının, değişkenleri aynı anda çoklu karşılaştırma kapsamında analiz etme konusundaki sınırlamaları da göz önüne alınarak, Kruskal–Wallis testi araştırmanın veri yapısına en uygun yöntem olarak belirlenmiştir. Bu analiz,

öğrencilerin kalış süresi değişkenine göre BMF ve KBY aktiviteleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını ortaya koymaktadır. Aşağıda, yapılan Kruskal–Wallis analizine ilişkin sonuçlar sunulmaktadır.

#### 4.4.1. Bilgi Mahremiyeti Farkındalığı

İlk olarak, Türkiye’deki kalış süresi ile öğrencilerin BMF düzeyi arasındaki olası farklar Kruskal–Wallis testi ile analiz edilmiştir. Analizde kullanılan temel varsayım, p-değerinin 0,05’ten küçük olması durumunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın bulunduğu, 0,05’ten büyük olması halinde ise anlamlı bir farkın bulunmadığı yönündedir.

Tablo 28. Türkiye’de kalış süresi ile BMF arasındaki ilişkinin analizi

Test Statistics <sup>a,b</sup>	
	Bilgi Mahremiyeti Farkındalığı
Kruskal-Wallis H	5.334
df	4
Asymp. Sig.	.255

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: YaşamSüresi

Yukarıdaki, Tablo 28’de sunulan analiz sonuçlarına göre, Asymp. Sig. (p) = 0,255 olarak hesaplanmıştır. Bu değer 0,05’in üzerinde olduğundan, öğrencilerin Türkiye’deki kalış süresi ile BMF düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu sonuç, öğrencilerin mahremiyet farkındalığının kalış süresine bağlı olarak değişmediğini ve bu farkındalığın bireysel ya da bilişsel faktörlerden daha fazla etkilendiğini göstermektedir.

#### 4.4.2. Kişisel Bilgi Yönetimi

Toplanan veriler doğrultusunda, Türkiye’deki kalış süresi ile KBY düzeyi arasındaki olası farkların belirlenmesi amacıyla Kruskal–Wallis testi uygulanmıştır. Analizde kullanılan temel varsayım, p-değerinin 0,05’ten küçük olması durumunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın bulunduğu, 0,05’ten büyük olması durumunda ise anlamlı bir farkın bulunmadığı yönündedir. Analiz sonuçlarına göre, Asymp. Sig. (p) = 0,307 olarak hesaplanmış; bu değer 0,05’in üzerinde olduğundan, öğrencilerin Türkiye’deki

kalış süresi ile KBY düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Bu bulgu, öğrencilerin KBY becerilerinin Türkiye’de geçirdikleri süreden bağımsız olarak şekillendiğini, dolayısıyla kalış süresinin bilgi yönetimi davranışları üzerinde belirleyici bir değişken olmadığını göstermektedir.

Tablo 29. Türkiye’de kalış süresi ile öğrencilerin KBY arasındaki ilişkinin analizi

Test Statistics <sup>a,b</sup>	
	Kişisel Bilgi Yönetimi
Kruskal-Wallis H	4.817
df	4
Asymp. Sig.	.307

a. Kruskal Wallis Test

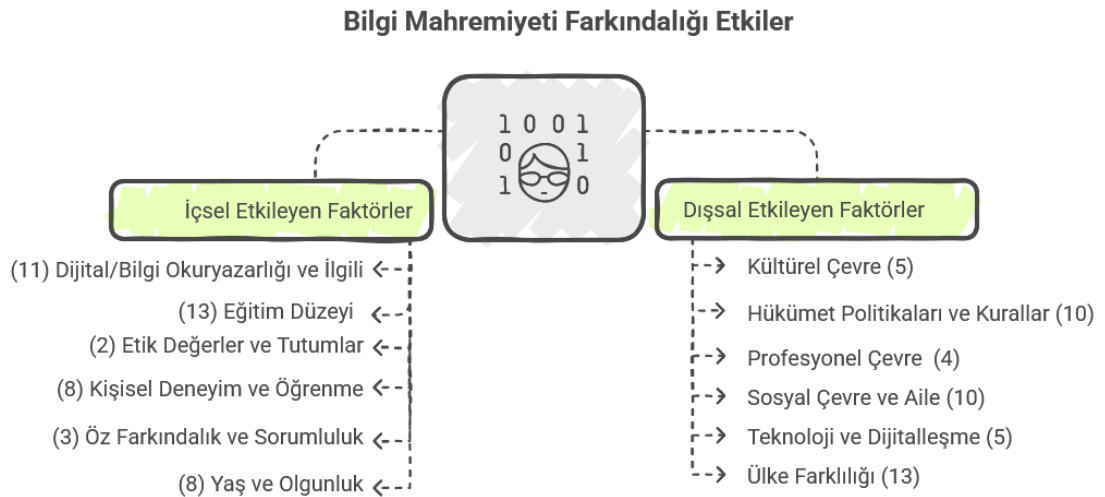
b. Grouping Variable: Kalma Süresi

Yapılan analizler sonucunda, Türkiye’deki kalış süresi ile BMF düzeyi arasındaki ilişki ile Türkiye’deki kalış süresi ile KBY aktiviteleri arasındaki ilişki incelendiğinde, her iki durumda da anlamlı bir ilişki bulunmadığı belirlenmiştir. Bu sonuç, öğrencilerin Türkiye’de geçirdikleri sürenin ne BMF düzeyleri ne de KBY davranışları üzerinde belirleyici bir ilişkiye sahip olmadığını göstermektedir.

## 4.5. ÖĞRENCİLERİN BİLGİ MAHREMİYETİ FARKINDALIĞINI VE KİŞİSEL BİLGİ YÖNETİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

### 4.5.1. Bilgi Mahremiyeti Farkındalığı

Bu bölümde, Endonezyalı lisansüstü öğrencilerin BMF etkileyen içsel ve dışsal faktörlere ilişkin katılımcı ifadeleri, belirlenen nitel analiz çerçevesine uygun olarak tematik biçimde incelenmektedir. Analizler Nvivo 12 yazılımı kullanılarak, 20 katılımcıya ait görüşme dökümlerine yönelik kod temelli “tematik analiz yöntemi” ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar, öz değerlendirme (*self-assessment*) sonuçlarına göre yüksek farkındalık (üst-grubu) ve düşük farkındalık (alt-grubu) olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Analiz, özellikle araştırmanın beşinci sorusuyla ilişkili bulguları yanıtlamak ve desteklemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.



Şekil 11. Nvivo’da gerçekleştirilen nitel analizlere dayanak öğrencilerin BMF etkileyen içsel ve dışsal faktörler kategorizasyonları

Nvivo’da gerçekleştirilen nitel analizlere dayanak katılımcıların BMF etkilerine ilişkin kategorizasyonları belirlenmiştir. Temalar ve kodlar, katılımcı yanıtlarına dayalı olarak araştırma sorularını nitel açıdan derinleştirecek şekilde uyarlanmıştır. Analiz sonucunda iki boyut, on iki tema ve toplam doksan yedi kod elde edilmiştir. Bu dağılım Şekil 11’de sunulmaktadır. Bölümde ayrıca yüksek ve düşük farkındalık grupları arasındaki benzerlikler ve farklılıklar ortaya konmaktadır. Bununla birlikte katılımcıların BMF etkileyen içsel ve dışsal faktörlere ilişkin görüşleri, ilgili sorular doğrultusunda detaylı biçimde değerlendirilmektedir.

İçsel etkileyen faktörler konusunda 6 tema ve 45 kod ortaya çıkmıştır. Bu boyutunda ise öğrencilerin özellikle eğitim düzeyi (13 kod) ve dijital/bilgi okuryazarlığı ve ilgili (11 kod) ön plandadır; bunu kişisel deneyim ve öğrenme (8 kod) ile yaş ve olgunluk (8 kod) takip etmektedir. Ancak öz farkındalık ve sorumluluk (3 kod) ve etik değerler ve tutumlar (2 kod) temalarında farkındalığın güçlendirilmesine ihtiyaç vardır.

Dışsal etkileyen faktörler konusunda 6 tema ve 42 kod ortaya çıkmıştır. Bu boyutta özellikle ülke farklılığı (13 kod) belirgin biçimde öne çıkmakta; bunları hükümet politikaları ve kurallar (10 kod) ile sosyal çevre ve aile (10 kod) izlemektedir. Bulgular, öğrencilerin dışsal etkiler konusunda genel olarak güçlü

bir farkındalığa sahip olduğunu, ancak bazı alt temalarda daha fazla gelişime ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Buna karşın kültürel çevre (5 kod), teknoloji ve dijitalleşme (5 kod) ile profesyonel çevre (4 kod) daha sınırlı etkiye sahiptir.

#### 4.5.1.1. İçsel Etkileyen Faktörler

Bu bölümde, Şekil 11’de genel çerçevesi sunulan “içsel etkileyen faktörler” boyutuna ilişkin görüşme bulguları ayrıntılı biçimde ele alınmaktadır. Elde edilen veriler, katılımcıların BMF şekillendiren içsel unsurları nasıl açıkladıklarını göstermektedir. Bulgulara göre katılımcılar içsel faktörleri öncelik sırasıyla eğitim düzeyi (13 kod), dijital/bilgi okuryazarlığı ve ilgili (11 kod), kişisel deneyim ve öğrenme (8 kod), yaş ve olgunluk (8 kod), öz farkındalık ve sorumluluk (3 kod) ve etik değerler ile tutumlar (2 kod) olarak tanımlamıştır. Özellikle eğitim düzeyi ilişkin becerilerin en yüksek frekansa sahip olması, bu faktörün öğrencilerin BMF geliştirmede belirleyici bir unsur olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, geliştirilecek eğitim ve müdahale programlarında bu temaya öncelikli olarak odaklanılması önerilmektedir.

Aşağıdaki Tablo 30, “Bilgi Mahremiyeti Farkındalığı İçsel Etkileri” boyutuna ilişkin nitel bulguları ayrıntılı görüşme verileriyle sunmaktadır. Bu analiz, öz değerlendirme (*self-assessment*) sonuçlarına dayalı olarak oluşturulan farkındalık grupları detaylı bir şekilde görünür kılmaktadır. Elde edilen temalar, katılımcılara yöneltilen sonraki sorularına verilen yanıtların tematik analizi sonucunda ortaya çıkmıştır.

Tablo 30. “Bilgi Mahremiyeti Farkındalığı İçsel Etkileri” boyutundaki kodlara ait alıntı matrisi

Tema	Alt-grubu	Üst-grubu
Dijital/Bilgi Okuryazarlık ve İlgili	Kişisel olarak gizliliğimi korumaya çalışıyorum ama diğer gizlilik ipuçlarını ayrıntılı şekilde hiç öğrenmedim. YouTube’dan ‘gizliliği nasıl koruruz’ gibi şeyleri izleyip bu kadar detaylı çalışmadım (AG01). Sosyal medyada gezinirken birçok veri sızıntısı haberini görüyoruz; arkadaşlarımıza farklı numaralardan gelen aramalar oluyor. Bu tür haberler nedeniyle daha dikkatli olmamız gerektiğini fark ettim (AG05). Benim zaten bilişim (IT) alanına kişisel bir ilgim var. Ücretsiz platformlar kullanarak	Bilgilere ve haberlere eriştikçe veri gizliliği konusunda daha farkında olmaya başladım (ÜG01). Instagram’da ya da videolarda gördüğüm şeylerden hatırladığım kadarıyla, dijital dünyada gizlilik konusunda gerçekten bilinçli olmamız gerekiyor. Çünkü biz burada olsak bile verilerimize dışardaki insanlar erişebiliyor; bu kişilerin iyi mi kötü mü olduğunu bilemeyiz. Bu yüzden kendimizi korumalıyız (ÜG02). Teknoloji konusunu kendim araştırdım; ayrıca ailemden aldığım değerler etkili oldu. En son olarak da, numaramın bir

	<p>uygulama geliştirdiğim dönemde de farkındalığım arttı. Bu platformlar sık sık kritik kimlik bilgilerinin görünmemesi gerektiği konusunda uyarı veriyor. Böylece platformların bu konuda ne kadar bilinçli olduğunu ve geliştiricileri nasıl uyardığını gördüm (AG09).</p> <p>Endonezya'da Mafindo adlı, iftira ve sahte haberlerle mücadele eden bir topluluğa üyeydim. İnternet davranışlarımızla ilgili kişisel farkındalığımı en çok artıran şey de bu oldu. Ayrıca 'gerçek olamayacak kadar iyi' görünen her şeye karşı daha temkinli olmayı öğrendim. (AG10).</p>	<p>başkası tarafından dolandırıcılık için kullanılması gibi kötü bir deneyim, farkındalığımı artırdı (ÜG03).</p> <p>Ben tamamen okumayla öğrendim; siyasi veriler üzerine çok iyi bir kitap vardı. Verinin neden önemli olduğunu, gözetim (surveillance) için nasıl kullanıldığını ve insanların davranışlarını kontrol etmek için nasıl bir temel oluşturduğunu öğrendim. Veriyi bilen, insanları hesaplayarak kontrol edebilir (ÜG04).</p> <p>Bu durum, sahip olduğumuz bilgi ve farkındalıkla doğru orantılıdır (ÜG08).</p> <p>Arkadaşımdan sıkça dolandırıcılık haberleri duyuyorum; çoğu gizlilik ihlaliyle ilgili. Bu durum gizliliği daha çok sıkılaştırmam konusunda farkındalığımı artırdı (ÜG09).</p> <p>Benim için en önemli faktör dijital okuryazarlık. Bilgilerin çıkar amaçlı kullanıldığını bildiğim için buna tepki gösteriyorum, ama bunu kendi yapabildiğim şekillerde gösteriyorum. Bu yüzden kişisel bilgilerimin alınmasına karşı bir hoşnutsuzluğum var (ÜG10).</p>
<p><b>Eğitim Düzeyi</b></p>	<p>Son birkaç yılda veri ısıtma (yeniden işleme), banka hesaplarının ele geçirilmesi gibi birçok sorun gündeme geldi. Hamd olsun, Endonezya'daki üniversitelerde ders verdiğim dönemde veri güvenliğiyle ilgili eğitimler ve seminerler düzenleniyordu. Kurumsal e-posta hesaplarını nasıl bilinçli kullanmamız gerektiği konusunda üniversite tarafından eğitim veriliyordu. Benim görüşüme göre etkili, ama bazen bir anomali oluyor; özellikle akademik çevremde — doktorasını, profesörlüğünü almış kişiler bile — bilgiyi süzme konusunda oldukça rastlantısal davranıyor, hâlâ doğru şekilde ayırt edemiyorlar (AG02).</p> <p>Lisans döneminde siber dünya ile ilgili etkinliklere katılmıştım; bilgi teknolojileriyle ilgilenen arkadaşlarla tartışmalar yapmıştık (AG05).</p> <p>Bence okuldan geliyor; yani eleştirel düşünme ile ilgili. Eğitimle, okuryazarlıkla ve bilişsel yeteneklerle ilişkisi var. Bunu okuryazarlıkla, okumakla ve eğitimle edindim (AG06).</p> <p>Eğitim seviyesi yükseldikçe bu konuların farkında oldukça ben de daha duyarlı olmaya başladım (AG09).</p> <p>Benim bölümüm İletişim Bilimleri, bu yüzden sahte haberlerin nasıl ayırt edileceğini, haberlerin özelliklerini neredeyse ezberliyoruz (AG10).</p>	<p>Üniversitede okurken istatistik dersleri almıştım (ÜG02).</p> <p>Eğitimler veya toplum hizmeti faaliyetleri aracılığıyla bilgi edindim (ÜG03).</p> <p>Eğitimimden geliyor (ÜG04).</p> <p>Bu daha çok bilgiyle ilgili; doğrudan yüksek lisans eğitimimden kaynaklanmıyor (ÜG06).</p> <p>Sosyolojiyle bağlantılı (ÜG07).</p> <p>Bu, tıp, sağlık veya mühendislik gibi alanlarda bu konuda ne kadar eğitim aldığımıza bağlı (ÜG08).</p> <p>Bu durum, gizliliği daha fazla sıkılaştırmam konusunda oldukça etkili oldu (ÜG09).</p> <p>Evet, sosyoloji alanında doktora yapıyorum; insan, sistem ve bireysel özgürlük gibi kavramlar gizlilik konusundaki farkındalığımı çok güçlü şekilde etkiliyor (ÜG10).</p>
<p><b>Etik Değerler ve Tutumlar</b></p>	<p>Virüs veya benzeri saldırılar alma ihtimali olan sitelere erişirken dikkatli olmak gerekiyor (AG01).</p>	<p>Bilgi veya farkındalığımızla her zaman doğrusal bir şekilde ilerlemiyor (ÜG08).</p>
<p><b>Kişisel Deneyim ve Öğrenme</b></p>	<p>Hem kendi kendime hem de başka yollarla öğrenmeye çalışıyorum (AG02).</p> <p>Belki sadece kendi anlayışımın, ya da ne denir, geçmiş deneyimlerden geliyor (AG03).</p>	<p>Sanırım büyük ölçüde deneyimle ilgili (ÜG01).</p> <p>Ayrıca daha önce de söylediğim gibi, numaramın bir başkası tarafından dolandırıcılık ya da zarar vermek için</p>

	<p>Hayattaki deneyimlerime göre, beni özellikle uyarıcı özel bir olay olmadı; ama insanlarla bir araya gelip onların yaşadıklarını dinledikçe, sosyal medya, internet ve genel olarak tüm teknolojilerle ilgili daha dikkatli olmamız gerektiğini fark etmeye başlıyoruz (AG05).</p> <p>Farkındalık deneyimlerden ve düşünme biçiminden gelir (AG08).</p>	<p>kullanılması gibi kötü bir deneyimim oldu (ÜG03).</p> <p>Deneyim etkiliyordu bana (ÜG05).</p> <p>Bunu tamamen kendi kişisel deneyimlerimden öğrendim (ÜG06).</p>
<b>Öz Farkındalık ve Sorumluluk</b>	<p>Ben şahsen gizliliğimi korumaya çalışıyorum ama diğer ipuçlarını ayrıntılı şekilde öğrenmedim; örneğin YouTube'dan 'gizliliği nasıl koruruz' gibi şeyleri hiç bu kadar detaylı incelemedim (AG01).</p>	<p>İhtiyaçla ilgili. Genelde insan bir şeye ihtiyaç duyduğu için böyle yapar; ne yazık ki teknoloji de her zaman senin ihtiyaçlarını karşılamak üzere tasarlanmıştır (ÜG07).</p> <p>Gizliliği koruma konusundaki farkındalığımızla etkiliyor (ÜG08).</p>
<b>Yaş ve Olgunluk</b>	<p>Yaş ve olgunluk bence evet (AG01).</p> <p>Elbette, bu kesinlikle etkiliyor. Yaşımız arttıkça deneyimlerimiz de artıyor; hem kendi yaşadıklarımız hem de başkalarının deneyimleri birer yaşam dersi oluyor, bu nedenle farkındalığımız da kesinlikle artıyor (AG04).</p> <p>Elbette etkiliyor; geçmişte anlaşmazlıklar veya beklenmedik olabiliyor. Kişi olgunlaştıkça düşünceleri açılıyor, çevreye karşı daha farkında hâle geliyor (AG05).</p> <p>Yaşın artmasının bir etkisini hiç beklemiyorum (AG06).</p>	<p>Bence yaş ilerledikçe (etkisi artıyor) (ÜG01).</p> <p>Yaşla birlikte, insan olgunlaştıkça daha fazla düşünüyor; bir şey bizim için iyi mi değil mi diye sorguluyor ve bu konuda daha güçlü bir filtre geliştiriyor (ÜG02).</p> <p>Zamanla insan daha olgunlaşıyor, daha fazla insanla tanışıyor ve kendini daha iyi düzenlemeyi öğreniyor (ÜG08).</p> <p>Belki de yaşın bir etkisi vardı (ÜG10).</p>

Bulgular, öğrencilerin BMF'nin çeşitli içsel unsurlardan etkilendiğini göstermektedir. Dijital/bilgi okuryazarlığı teması altında, YouTube, sosyal medya, haber kaynakları, ilgi alanları, çevrimiçi topluluklar ve kitaplar gibi kaynaklardan edinilen bilgi, veri sızıntısının risklerine yönelik farkındalığı artırmaktadır (AG01, AG05, AG09, AG10, ÜG01, ÜG02, ÜG03, ÜG04, ÜG08, ÜG09, ÜG10). Bununla birlikte, bazı katılımcılar BMF'nin yalnızca eğitim düzeyine bağlı olmadığını, farklı kaynaklardan da öğrenilebildiğini ifade etmiştir (AG02, ÜG06). Eğitim düzeyi, öğrencilerin önemli bir kısmı tarafından temel belirleyici olarak ifade edilmiştir; çoğu katılımcı eğitim süreçlerinin eleştirel düşünme becerisini geliştirdiğini ve farkındalığı artırdığını belirtmiştir (AG02, AG05, AG06, AG09, AG10, ÜG02, ÜG03, ÜG04, ÜG07, ÜG08, ÜG09, ÜG10).

Etik değerler ve tutumlar teması, özellikle kişisel verilerin korunmasına dönük dikkat ve özen davranışıyla ilişkilendirilmiştir (AG01, ÜG08). Kişisel deneyim ve öğrenme, geçmiş olumsuz deneyimlerin ve bireysel öğrenme süreçlerinin farkındalığı belirgin biçimde güçlendirdiğini göstermektedir (AG02, AG03, AG05, AG08, ÜG01, ÜG03, ÜG05, ÜG06). Öz farkındalık ve sorumluluk, öğrencilerin

bilinçli davranma ve kendini koruma motivasyonunu artıran bir diğer faktör olarak öne çıkmıştır (ÜG08). Son olarak, yaş ve olgunluk, artan yaşam deneyimiyle birlikte daha temkinli davranma ve veri güvenliği bilincinin güçlenmesine katkıda bulunmaktadır (AG01, AG04, AG05, AG06, ÜG01, ÜG02, ÜG08, ÜG10).

#### 4.5.1.2. Dışsal Etkileyen Faktörler

Bu bölümde, Şekil 11’de genel çerçevesi sunulan “dışsal etkileyen faktörler” boyutuna ilişkin görüşme bulguları ayrıntılı biçimde ele alınmaktadır. Elde edilen veriler, katılımcıların BMF’ini şekillendiren dışsal unsurları nasıl açıkladıklarını göstermektedir. Bulgulara göre katılımcılar dışsal faktörleri öncelik sırasıyla ülke farklılığı (13 kod), hükümet politikaları ile kurallar (10 kod), sosyal çevre ve aile (10 kod), kültürel çevre (5 kod), teknoloji ve dijitalleşme (5 kod) ve profesyonel çevre (4 kod) olarak tanımlamıştır. Özellikle dijital/bilgi okuryazarlığına ilişkin becerilerin en yüksek frekansa sahip olması, bu faktörün öğrencilerin BMF’ini geliştirmede belirleyici bir unsur olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, geliştirilecek eğitim ve müdahale programlarında bu temaya öncelikli olarak odaklanılması önerilmektedir.

Aşağıdaki Tablo 31, “Bilgi Mahremiyeti Farkındalığı Dışsal Etkileri” boyutuna ilişkin nitel bulguları ayrıntılı görüşme verileriyle sunmaktadır. Bu analiz, öz değerlendirme (*self-assessment*) sonuçlarına dayalı olarak oluşturulan farkındalık grupları arasındaki detaylı bir şekilde da görünür kılmaktadır. Elde edilen temalar, katılımcılara yöneltilen sonraki sorularına verilen yanıtların tematik analizi sonucunda ortaya çıkmıştır.

Tablo 31. “Bilgi Mahremiyeti Farkındalığı Dışsal Etkileri” boyutundaki kodlara ait alıntı matrisi

Tema	Alt-grubu	Üst-grubu
Kültürel Çevre	Türkiye’deki yaşam deneyimim beni oldukça etkiledi. Oldukça çok etkiledi çünkü Endonezya’da aslında teknolojiyle bu kadar fazla karşılaşmıyordum (AG01). Kampüs, güvenlik için düzenli olarak şifre güncellemeleri yapmamızı istiyor ve iki aşamalı doğrulama gibi kişisel güvenlik sorularını zorunlu kılıyor. Kampüs, güvenlik güncellemelerini düzenli olarak yapıyor; örneğin şifrelerin yenilenmesi veya çift aşamalı güvenlik uygulamaları gibi. Kimlik doğrulamak için kişisel sorular girmemizi	Buraya ilk geldiğimde beni en çok etkileyen şey kültürdü (ÜG01).

	<p>istiyorlar. Endonezya'daki kültür ve alışkanlıklarla buradakiler çok farklı olduğu için, tutum, anlayış ve bilgiyi kabul etme biçimimde değişiklik oldu. Deneyimim beni oldukça etkiledi (AG02).</p> <p>Kültürel olarak eskiden beri daha kapalı bir yapıya sahip olduğum için böyle konular bana yabancı değil. Sadece duruma biraz şaşırıdım ama gizlilik, yaratıcılığımı etkileyen bir şey değil (AG05).</p> <p>Endonezya ve Türkiye kültürleri arasındaki farklılara dair yaşam deneyimi. Elbette bu da beni bir ölçüde etkiledi (AG09).</p>	
<p><b>Hükümet Politikaları ve Kurallar</b></p>	<p>Şifre yenileme bildirimini geliyor; mesela bankacılık hesaplarında — örneğin Ziraat Bankasında — her 6 ayda bir şifrenin değiştirilmesi gerekiyor. Bu güvenlik için zorunlu olduğu için biz de otomatik olarak değiştirmek zorunda kalıyoruz. Bu düzenlemeler bana şunu hissettiriyor: demek ki elimizde bulunan hesapların gizliliği ve güvenliği gerçekten önemli. Yasal düzenlemeler veya kanunlarla ilgili pek bir bilgim yok (AG01).</p> <p>Benim için hem Endonezya'da hem de Türkiye'de yürürlükte olan düzenlemeler oldukça etkili. Düzenlemeler ve politikalar, veri güvenliğini öğrenme isteğimi ve becerimi çok etkiliyor. Endonezya'da bazen ulusal veri güvenliği konusunda tedirgin olsak da — Kimlik numarası — bütün bunlar beni daha dikkatli olmaya itti; verilerimizi daha iyi korumamız gerektiğini fark ettim (AG02).</p> <p>Biraz etkiliyor ama çok da fazla değil. Genelde 'kabul ediyorum' kısmını okuyamadan işaretliyoruz çünkü metinler uzun oluyor ve hukuki bir dille yazıldığı için anlaması zor (AG04).</p> <p>Gizlilik kuralları benim için zaten sadece bir 'kural'. Hatta bu kurallar çıkmadan önce bile kendi gizliliğimin farkındaydım (AG06).</p> <p>Türkiye'de veya Endonezya'daki spesifik gizlilik politikalarını çok bildiğimi söyleyemem. Ancak her politikanın artıları ve eksileri var. Bazı uygulamalar çok fazla doğrulama adımı istiyor; bu da gizlilikle ilgili olsa bile bizi biraz yorabiliyor (AG07).</p>	<p>Bence hükümet politikaları açısından, kişisel bilgileri koruma konusunda belirgin bir fark hissetmiyorum (ÜG01).</p> <p>Hükümet politikalarının beni etkilediğini pek söyleyemem; çok az hissediyorum. Türkiye'de KVKK diye bir şey var. Ama bu da beni çok fazla etkilemedi (ÜG02).</p> <p>Hükümet politikaları biraz etkiliyor. Mesela Türkiye hükümeti bu konuda gerçekten iyi. TÜBİTAK için bir projem var ve bana özel bir erişim sağlayıcı verdiler; dünyanın herhangi bir yerinden güvenli şekilde çalışabiliyorum. Arada saldırı olmasın diye güçlü bir BT ekibi var, oldukça iyi ve destekleyici (ÜG03).</p> <p>Beni çok etkiliyor çünkü Türkiye'de verilerimin daha güvenli olduğunu hissediyorum (ÜG05).</p> <p>Biraz etkiliyor çünkü veri koruma yasaları olduğu için verilen bilgiler konusunda biraz daha güven hissediyorum. Genelde okurum; bazen arkadaşlarla birlikte bakıyoruz, onlar hemen işaretliyor ama ben önce okumayı tercih ediyorum (ÜG09).</p>
<p><b>Profesyonel Çevre</b></p>	<p>Az önce söylediğiniz gibi, bu durum iş yeri ya da meslekle de ilgili (AG02).</p> <p>Çalışma programımızla veya düzenlediğimiz etkinliklerle — örneğin bir webinar — ilgili içerikleri duyurmak zorunda olduğumuz için, sosyal medyayı kullanma ihtiyacı doğuyor. Yani bu durum tamamen ihtiyaçtan kaynaklanıyor (AG03).</p> <p>Başkalarının yaşadığı deneyimler de etkiliyor. Mesela kurumumdaki bir profesör, fotoğrafını kullanarak insanların onun adına dolandırıcılık yapmaya çalıştığını söylemişti; böyle olaylar hâlâ oluyor (AG09).</p> <p>Ben de sahte haber (<i>hoax</i>) tespiti üzerine eğitimler veriyorum ve bazı araştırmalarım da bu konuyla ilgili. Bu nedenle benim için oldukça etkili bir faktör (AG10).</p>	<p>Bilgi yok</p>

<b>Sosyal Çevre ve Aile</b>	<p>Bir arkadaşımın hesabı hacklenmişti. Dolandırıcılık yöntemlerini sık sık duyduğum için kişisel bilgi gizliliğinin ne kadar önemli olduğunu yeni yeni farkına vardım. Belki de arkadaş çevrem yüzünden böyle düşünüyorum (AG01).</p> <p>Ailem, özellikle eşim, bankalarda yaşanan hesap dondurma ve dolandırıcılık vakaları nedeniyle beni sürekli uyarıyor. Bu yüzden finansal verilerin güvenliği konusunda daha dikkatliyim (AG02).</p> <p>Bir Endonezyalının hesabının çalındığını duymuştum. Bu benim için bir ders oldu (AG04).</p> <p>Sosyal medyada gezinirken birçok veri sızıntısı vakası gördüm; arkadaşlarının bilinmeyen numaralar tarafından aranması gibi şeyler de duyuyorum. Hikâyeler ve bizzat yaşanan örnekler insanı etkiliyor; bu tür şeyleri görünce gizlilik konusunda daha dikkatli olmaya başlıyoruz (AG05).</p> <p>Facebook hesabım hacklenince gizliliğin ne kadar önemli olduğunu anladım. Tabii ki yaşadığımız çevre bizi etkiliyor (AG06).</p> <p>Uygulama geliştiren bir tanıdığımınla konuşurken, elinde büyük bir veri tabanı olduğunu ve kötü niyetli biri olsa bunları satabileceğini söyledi. Bunu duyunca gerçekten sarsıldım ve daha fazla farkına vardım (AG09).</p> <p>Endonezya'da aktif olarak yer aldığım Mafindo (Endonezya Anti-İftira ve Anti-Hoax Topluluğu) sayesinde dijital davranışlarım konusunda çok daha bilinçli oldum. 'Gerçek olamayacak kadar iyi' görünen şeylere asla güvenmem gerektiğini öğrendim (AG10).</p>	<p>Birinin bizim adımıza mesaj atıp para istemesi gibi olaylar çok yaşıyor. Böyle şeyler oldukça gizlilik konusunda daha da dikkatli oluyorum. Daha fazla insan tanıdıkça da böyle şeylere daha duyarlı oluyorum (ÜG01).</p> <p>Arkadaş çevremde bu konulara önem veren insanlar olduğu için ben de daha dikkatli oldum (ÜG04).</p> <p>Elbette sosyal çevre düşünme biçimimizi şekillendiriyor (ÜG07).</p>
	<b>Teknoloji ve Dijitalleşme</b>	<p>Sahip olduğumuz hesapların güvenliği açısından çok fazla mahremiyet özellik var. Türkiye'de e-Devlet sık sık 'şifreniz zayıf' şeklinde uyarılar gönderiyor; 'değiştirmek ister misiniz?' diye soruyor. Böyle bir uyarı gelince hemen değiştiriyorum. Yani sistem bize güvenlik amacıyla sürekli hatırlatma yapıyor (AG01).</p> <p>Gelişen teknoloji ve özellikle yapay zekâ sayesinde fotoğraflarla ya da seslerle insanları kolayca taklit edebiliyorlar. Bu yüzden artık kendimi daha fazla koruma ihtiyacı hissediyorum (AG05).</p> <p>Akıllı saat mesela adım sayısını görmek için yararlanıyorum. Instagram'da neyi beğenirsem algoritma hep benzer şeyleri gösteriyor; bu da işime yarıyor çünkü ilgilendiğim şeyleri çoğaltıyor. ChatGPT gibi yapay zekâlarda da kim olduğumu açıkça söylüyorum (AG06).</p> <p>Geçen işimde ücretsiz bir platformda uygulama geliştirmeye çalışırken birkaç defa kritik kimlik bilgilerinin görünmemesi gerektiği konusunda uyarıldım. Görünen o ki bazı platformlar bu konuda oldukça bilinçli ve sürekli uyarıyor (AG09).</p>
<b>Ülke Farklılığı</b>	<p>Yasalar veya düzenlemeler konusunda pek bilgim yok; Endonezya'da bununla ilgili</p>	<p>Endonezya ve Türkiye farklı olabilir, bu yüzden insan bulunduğu yerin kültürüne</p>

herhangi bir etkisini hissetmiyorum. Ama Türkiye’de bu konuda bir etkilenme olduğunu söyleyebilirim (AG01).

Gerek Endonezya’da gerek Türkiye’de, düzenlemeler ve politikalar beni veri güvenliği konusunda öğrenmeye teşvik ediyor. Endonezya’da bazen nüfus veya personel bilgilerinin güvenliği hakkında endişelerimiz olsa da, tüm bunlar beni verilerimi daha iyi korumaya yöneltti. Bu nedenle tutumumda, anlayışımda ve bilgiyi kabul ediş biçimimde değişiklikler oldu (AG02).

Aslında aynı, ama yabancı bir ülkede olduğum için daha dikkatli olmam gerektiğini hissediyorum. Endonezya’da genellikle tek şifreyi uzun süre kullanırız. Ama burada düzenli olarak şifre değiştirmek gerekiyor. ‘Neden her ay şifre değiştirmeliyim?’ diye düşündüğüm için en uzun süreli seçeneği kullanıyorum; çünkü tek şifreye alışkınım (AG04).

Ben zaten gizliliğe önem veren, içine kapanık biriyim. Ama buraya geldiğimde gizlilik konusunun Türkiye’de gerçekten çok sıkı korunduğunu görünce şaşırdım (AG05).

“Endonezya’da insanlar istediğini videoya alır, kimse umursamaz. Ama Türkiye’de bir defasında askerî bir alanı fotoğraflamaya çalıştığımda izin verilmedi. Bu onların mahremiyet kuralı; ben de buna uydum (AG06).

Türkiye’deki ve Endonezya’daki kuralları çok bilmediğim için coğrafyanın üzerimde büyük bir etkisi olduğunu düşünmüyorum. Ama bazı şeyleri duyunca elbette farkına varıyorum (AG07).

Türkiye’de bize başkalarının mahremiyetini rahatsız etmemeyi, insanların hayatına gereksiz şekilde karışmamayı öğretiyorlar. Bu, Endonezya’daki yüksek ‘ilgilenme/kaygı duyma’ kültüründen oldukça farklı. Bu nedenle, bazı şeylerin başkalarıyla paylaşılmaması gerektiğini fark ettim (AG08). Benim için değişiklik yok; Türkiye ve Endonezya bu açıdan aynı (AG09).

uyuyor. Padang’daki söz gibi: ‘Nerede yer basılırsa, oranın göğüne bakılır (ÜG01).

Buradaki e-devlet sistemi gerçekten çok iyi filtreliyor; bazen nereye girmem gerektiğini bile unutuyorum. Endonezya’da böyle değil (ÜG02).

Beni çok etkiledi. Türkiye’de verilerimin daha güvenli olduğunu hissediyorum. Endonezya’da kişisel veriler kolayca satılıyor gibi hissediyorum. Türkiye’nin siber güvenliğe daha dikkat ettiğini ve burada büyük veri sızıntısı haberleri duymadığımı düşünüyorum (ÜG05).

Benim için aslında pek fark etmiyor; Türkiye’de yaşamak gizliliğimi çok etkilemedi (ÜG07).

Endonezya ve Türkiye arasında çok fark yok ama artık daha çok fotoğraf çekiyorum. Yine de yüzüm görünün fotoğrafları çoğunlukla özel tutuyorum; sosyal medyada daha çok çevre fotoğrafları paylaşıyorum. Normalde hiçbir şey paylaşmayan biriydim ama Türkiye’de olduğum için burada yaşadıklarımı belgelemek istiyorum (ÜG09).

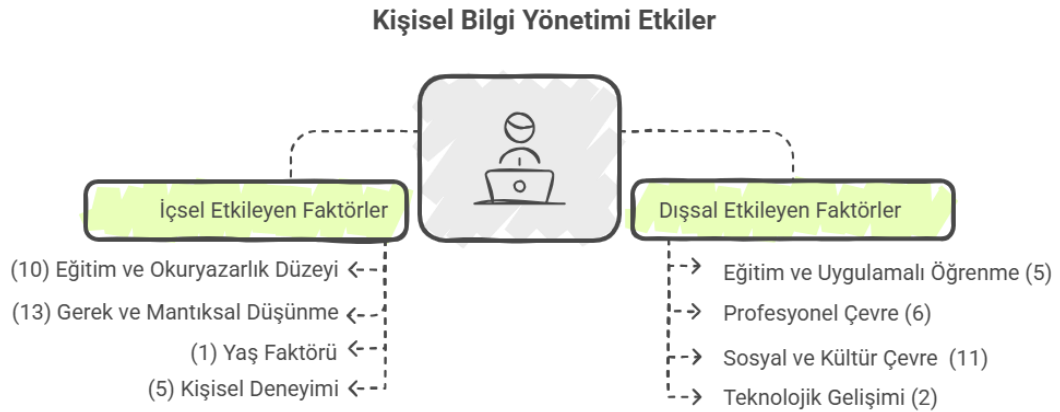
Bulgular, öğrencilerin BMF’nin çeşitli dışsal faktörlerden önemli ölçüde etkilendiğini göstermektedir. Kültürel çevre—hem yaşanılan ülke hem de Türkiye’de edinilen deneyimler—öğrencilerin mahremiyet bilincinin şekillenmesinde belirleyici bir etkiye sahiptir (AG01, AG02, AG05, AG09, ÜG01). Hükümet politikaları ve düzenlemeleri ise katılımcılar tarafından sınırlı düzeyde etkili görülmüştür; bazı öğrenciler düzenlemelerin güvenlik farkındalığını desteklediğini belirtmektedir (AG01, AG02, AG04, AG07, ÜG03, ÜG05, ÜG09). Profesyonel çevre, özellikle iş ortamındaki güvenlik uygulamaları ve mesleki

deneyimler aracılığıyla mahremiyet bilincini pekiştirmektedir (AG02, AG03, AG09, AG10). Ancak sosyal çevre ve aile etkisi çok daha belirgindir; arkadaş çevresi, aile uyarıları, sosyal medya deneyimleri ve topluluk etkileşimleri öğrencilerin mahremiyet anlayışını doğrudan güçlendirmektedir (AG01, AG02, AG04, AG05, AG06, AG09, AG10, ÜG01, ÜG04, ÜG07).

Teknoloji ve dijitalleşme de farkındalığın oluşumunda önemli bir rol oynamaktadır. Dijital platformlardaki güvenlik uyarıları, uygulama deneyimleri ve yapay zekâ teknolojileri, öğrencilerin veri erişim risklerini fark ederek daha dikkatli davranmalarını sağlamaktadır (AG01, AG05, AG06, AG09, ÜG02). Öte yandan, yeni bir ülkeye taşınma süreci ve dijital sistemlerdeki farklılıklar, birçok katılımcının tutumlarında, bilgi işleme biçimlerinde ve çevrimiçi davranışlarında daha temkinli olmalarına yol açmıştır (AG01, AG02, AG04, AG05, AG06, AG08, ÜG01, ÜG02, ÜG05). Bununla birlikte bazı katılımcılar, mahremiyet bilincinin esas olarak bilgi, deneyim ve eleştirel düşünme ile şekillendiğini ve coğrafi değişimin farkındalık seviyelerini etkilemediğini belirtmiştir (AG07, AG09, ÜG07, ÜG09).

#### 4.5.2. Kişisel Bilgi Yönetimi

Bu bölümde, Endonezyalı lisansüstü öğrencilerin KBY etkileyen içsel ve dışsal faktörlere ilişkin ifadeleri, belirlenen nitel araştırma yaklaşımı doğrultusunda tematik olarak analiz edilmiştir. Analiz süreci, Nvivo 12 yazılımı kullanılarak 20 katılımcının görüşme dökümleri üzerinden kod temelli “tematik analiz yöntemi” ile yürütülmüştür. Katılımcılar, öz değerlendirme (*self-assessment*) sonuçlarına göre yüksek farkındalık (üst grup) ve düşük farkındalık (alt grup) olarak iki kategoriye ayrılmıştır. Analiz, özellikle araştırmanın beşinci sorusuna ilişkin bulguları yanıtlamak ve desteklemek amacıyla gerçekleştirilmiştir



Şekil 12. Nvivo’da gerçekleştirilen nitel analizlere dayanak öğrencilerin KBY etkileyen içsel ve dışsal faktörler kategorizasyonları

Nvivo’da gerçekleştirilen nitel analizlere dayanak katılımcıların KBY aktivite etkilerine ilişkin kategorizasyonları belirlenmiştir. Temalar ve kodlar, katılımcı yanıtlarına dayalı olarak araştırma sorularını nitel açıdan derinleştirecek şekilde uyarlanmıştır. Analiz sonucunda iki boyut, sekiz tema ve toplam elli üç kod elde edilmiştir. Bu dağılım Şekil 12’de sunulmaktadır. Bölümde ayrıca yüksek ve düşük farkındalık grupları arasındaki detail bir şekilde ortaya konmakta; bunun yanında katılımcıların KBY etkileyen içsel ve dışsal faktörlere ilişkin görüşleri, sonda niteliğindeki sorular doğrultusunda detaylı biçimde değerlendirilmektedir.

İçsel etkileyen faktörler konusunda 4 tema ve 29 kod ortaya çıkmıştır. İçsel boyutta gerek ve mantıksal düşünme (13 kod) ile eğitim ve okuryazarlık düzeyi (10 kod) belirgin biçimde öne çıkarken; kişisel deneyimler (5 kod) ve yaş faktörünün (1 kod) daha sınırlı bir etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Dışsal etkileyen faktörler konusunda 4 tema ve 24 kod ortaya çıkmıştır. Bu boyut ise sosyal ve kültürel çevre (11 kod) güçlü belirleyiciler olarak ortaya çıkmaktadır. Buna karşılık profesyonel çevre (6 kod), eğitim ve uygulamalı öğrenme olanakları (5 kod) ile teknolojik gelişmelere bağlı etkiler (2 kod) daha zayıf düzeydedir. Bu sonuçlar, ilgili temalarda farkındalığın güçlendirilmesine ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

#### 4.5.2.1. İçsel Etkileyen Faktörler

Bu bölümde, Şekil 12’de genel çerçevesi sunulan “içsel etkileyen faktörler” boyutuna ilişkin görüşme bulguları ayrıntılı biçimde ele alınmaktadır. Elde edilen veriler, katılımcıların KBY şekillendiren içsel unsurları nasıl açıkladıklarını göstermektedir. Bulgulara göre katılımcılar içsel faktörleri öncelik sırasıyla gerek ve mantıksal düşünme (13 kod), eğitim ve okuryazarlık düzeyi (10 kod) ile kişisel deneyimler (5 kod) ve yaş faktörünün (1 kod) olarak tanımlamıştır. Özellikle gerek ve mantıksal düşünme en yüksek frekansa sahip olması, bu faktörün öğrencilerin KBY aktivitesi geliştirmede belirleyici bir unsur olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, geliştirilecek eğitim ve müdahale programlarında bu temaya öncelikli olarak odaklanılması önerilmektedir.

Aşağıdaki Tablo 32, “kişisel bilgi yönetimi içsel etkileri” boyutuna ilişkin nitel bulguları ayrıntılı görüşme verileriyle sunmaktadır. Bu analiz, öz değerlendirme (*self-assessment*) sonuçlarına dayalı olarak oluşturulan farkındalık grupları arasındaki farklılıkları bir şekilde da görünür kılmaktadır. Elde edilen temalar, katılımcılara yöneltilen sonraki sorularına verilen yanıtların tematik analizi sonucunda ortaya çıkmıştır.

Tablo 32. “Kişisel Bilgi Yönetimi İçsel Etkileri” boyutundaki kodlara ait alıntı matrisi

Tema	Alt-grubu	Üst-grubu
Eğitim ve Okuryazarlık Düzeyi	Bence eğitim düzeyi de etkiliyor. Lisede ‘bu önemli galiba’ diye düşünüyordum, ama üniversiteye gelince daha iyi anlıyorsun. Çünkü üniversitede sadece teori öğrenmiyoruz, bazen ileride uygulamak istediğimiz bilgiler de oluyor (AG04).	Eğitim arttıkça (etkisi de artıyor) (ÜG01). Çünkü işte yazı okumak, veriyle çalışma işleri—bizim işimiz de veri üzerine zaten—sonra veri işleme seminerine katılmışım. Workshop gibi bir şeydi. Orada bir görsel işlemlerdi. ‘Demek ki bizim fotoğraflarımız böyle şeylere dönüştürülebiliyor’ diye fark ettim (ÜG02).
	Arkadaşlarla yapılan tartışmalardan, sonra katıldığım etkinliklerden ve benzeri şeylerden; yani birkaç farklı kaynaktan (öğrendim) (AG05). Eğitim var tabii. Hayır, çünkü şu anki bölümüm data civil engineering, yani günlük yaşamı nasıl sürdürdüğümüzle ilgili değil. Okuma, literatür falan etkiliyor (AG06). Bence etkisi yok (AG08).	Genelde makale falan okuyorum ama çok sık değil (ÜG04). Hiçbir etkisi yok (ÜG06). Çoğu haber okumaktan, sosyal medyada karşılaştığım gizlilik ve güvenlik videolarından (öğrendim) (ÜG09).
Gerek ve Mantıksal Düşünme	İçsel olarak, çünkü şu an ihtiyaç duyuyorum; üniversitedeyim ve aynı zamanda organizasyonlardayım. Çünkü kendimde bir zorunluluk hissediyorum;	Benim için, unutmamak adına; yani önceden önlem alıyorum ki bir şey aradığımda belgeleri daha kolay bulayım (ÜG02).

	<p>düzenli olmam gerektiğine dair bir ihtiyaç var. Bu zorunluluk bazen mesleki, bazen hobiyile ilgili, bazen de tamamen kişisel bir beklenti (AG01).</p> <p>Kişisel inisiyatif. Çünkü buna sürekli ihtiyaç duyuyoruz (AG03).</p> <p>Önemli profilleri saklıyorum, çünkü belki ileride yine lazım olur ve ihtiyaç duyduğumda işimi kolaylaştırır. Belki ileride tekrar kullanmam gerekebilir ve ihtiyaç duyduğumda işimi kolaylaştırır (AG04).</p> <p>Eğitim falan yok, sanırım tamamen içgüdüsel. Çünkü bir ihtiyaç var (AG09).</p> <p>Sadece ihtiyaç temelinde (AG10).</p>	<p>Ben de merak ediyorum; yani hem dış etkenler hem de iç etkenler birleşince böyle oluyor (ÜG03).</p> <p>Farkındalık. Çünkü daha çok ihtiyaçtan dolayı, ihtiyaç (ÜG04).</p> <p>Kendi kendine fark etmek. Bilinçli olmak (ÜG06).</p> <p>Kendi kendine edinilmiş bir beceri (ÜG07).</p> <p>Kendimin farkına varmam gibi (ÜG08).</p> <p>Kişinin kendi içinden gelen bir şey (ÜG09).</p> <p>Belki de düşünme şeklimizle alakalıdır (ÜG10).</p>
<b>Yaş Faktörü</b>	<p>Yaşla ilgili olarak, hiçbir etkisi yok (AG04).</p>	<p>Bilgi yok</p>
<b>Kişisel Deneyimi</b>	<p>Kişisel deneyim var (AG03).</p> <p>Daha önce dizüstü bilgisayarım bozulduğunda bazı dosyalarımı kaybetmişim ve bu çok kötü bir durumdu. Bu yüzden önemli dosyaları telefona veya gerçekten acil olanları flaş belleğe aktarmanın ne kadar önemli olduğunu fark ettim (AG05).</p> <p>Yani evet, bu alışkanlık tamamen yaşadığım deneyimlerden kaynaklandı; çünkü böyle deneyimler ancak yaşayarak öğrenilebiliyor. Aslında tamamen kişisel deneyimlerimden geliyor (AG06).</p> <p>Evet evet, Türkiye'ye gelmeden önce de zaten buna alışkındım (AG07).</p>	<p>Ben bir araştırmacıyım ve araştırmacılar için verinin düzenli olması şarttır. Veri düzenli olmalı; çünkü incelemeye alındığında her şeyin açık ve takip edilebilir olması gerekir. Veri ham hâlinde transkribe, oradan da analiz için indirgenmiş hâline geçerken tüm aşamalar net olmalı; kodlama da düzenli olmalı. Veri takibi çok önemli. Başlangıçta yalnızca araştırma verilerimi düzenli tutuyordum, ama zamanla bu alışkanlık hayatımın diğer alanlarına da yayıldı. Her şeyin düzenli olması hoşuma gidiyor, bakması daha kolay oluyor (ÜG07).</p>

Bulgular, öğrencilerin KBY farkındalığının çeşitli içsel faktörlerden önemli ölçüde etkilendiğini göstermektedir. Katılımcıların büyük bir kısmı, eğitim düzeyinin bu farkındalığı artırdığını ve farklı kaynaklardan edindikleri bilgiler aracılığıyla bilgi yönetimi becerilerini geliştirdiklerini ifade etmektedir (AG04, AG05, AG06, ÜG01, ÜG02, ÜG04, ÜG09). Bununla birlikte, bazı katılımcılar eğitim düzeyinin bu konuda belirleyici olmadığını ve farkındalığın yalnızca öğrenim sürecine bağlı gelişmediğini dile getirmiştir (AG08, AG09, ÜG06). Ayrıca, bireysel ihtiyaçlar ve öz farkındalık da KBY alışkanlıklarının oluşumunda önemli bir rol oynamaktadır. Katılımcılar, özellikle akademik, profesyonel, hobilerle ilgili veya araştırma temelli faaliyetlerde bilgi yönetimi becerilerini daha düzenli uyguladıklarını belirtmiştir (AG01, AG03, AG04, AG09, AG10, ÜG03, ÜG04, ÜG06, ÜG07, ÜG08, ÜG09, ÜG10). Buna karşın, yaşın bu becerilerin gelişimi üzerinde belirgin bir etkisi olmadığı da ifade edilmiştir (AG04). Öte yandan, kişisel deneyimlerin bilgi yönetimi farkındalığını güçlendirdiği görülmektedir. Katılımcılar, geçmişte yaşadıkları deneyimlerin — özellikle veri kaybı, karmaşa veya güvenlik sorunları — farkındalıklarını artırdığını ve bu becerileri göç öncesinde dahi geliştirmeye

başladıklarını aktarmıştır (AG03, AG05, AG06, AG07). Ayrıca, akademik araştırmalar yürüten katılımcılar, araştırmacı kimliklerinin bu becerilerin geliştirilmesini daha da gerekli kıldığını vurgulamıştır (ÜG07).

#### 4.5.2.2. Dışsal Etkileyen Faktörler

Bu bölümde, Şekil 12’de genel çerçevesi sunulan “dışsal etkileyen faktörler” boyutuna ilişkin görüşme bulguları ayrıntılı biçimde ele alınmaktadır. Elde edilen veriler, katılımcıların KBY şekillendiren dışsal unsurları nasıl açıkladıklarını göstermektedir. Bulgulara göre katılımcılar dışsal faktörleri öncelik sırasıyla sosyal ve kültürel çevre (11 kod), profesyonel çevre (6 kod), eğitim ve uygulamalı öğrenme olanakları (5 kod), ve teknolojik gelişmelere bağlı etkiler (2 kod) olarak tanımlamıştır. Özellikle profesyonel çevre ilişkin becerilerin en yüksek frekansa sahip olması, bu faktörün öğrencilerin KBY aktivitesi geliştirmede belirleyici bir unsur olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, geliştirilecek eğitim ve müdahale programlarında bu temaya öncelikli olarak odaklanılması önerilmektedir.

Aşağıdaki Tablo 33, “kişisel bilgi yönetimi dışsal etkileri” boyutuna ilişkin nitel bulguları ayrıntılı görüşme verileriyle sunmaktadır. Bu analiz, öz değerlendirme (*self-assessment*) sonuçlarına dayalı olarak oluşturulan farkındalık grupları arasındaki detay bir şekilde görünür kılmaktadır. Elde edilen temalar, katılımcılara yöneltilen sonraki sorularına verilen yanıtların tematik analizi sonucunda ortaya çıkmıştır.

Tablo 33. “Kişisel Bilgi Yönetiminin Dışsal Etkileri” boyutundaki kodlara ait alıntı matrisi

Tema	Alt-grubu	Üst-grubu
Eğitim ve Uygulamalı Öğrenme	Bazen telefonda gezerken e-postayı nasıl düzenleyeceğimize dair eğitim içerikleri ya da tutoriallar çıkıyor. Daha çok dışarıdan gelen bilgiler oluyor; bazı içerik üreticileri de bu yönetim konularına değiniyor (AG01). Hatırladığım kadarıyla arşivleme ya da benzeri bir eğitime hiç katılmadım (AG03). Hayır, çünkü şu anda bölümüm veriyle ilgili inşaat mühendisliği; bunun günlük yaşamla ya da dünya düzeniyle bir ilgisi yok (AG06).	Her türlü bilgilendirme ve farkındalık çalışması, benim de daha çok farkında olmamı sağladı (ÜG01). Çeşitli eğitimler aldım, bu da benim daha fazla öğrenmek istememe neden oldu (ÜG03).
Profesyonel Çevresi	Benim için kişisel olarak, kurumun taleplerinden kaynaklanıyor (AG02). Ayrıca belgeleri düzenlemek ve destekleyici dokümanları raporlamak da isteniyor. Yani hem şu hem bu tarz talepler var (AG03). Bu tamamen işten gelen bir şey; amirimiz sık sık çeşitli belgeler istiyor, bu da bizi o	Lisans sonrası çalışmaya başladığımda her şey (işle ilgili) etkiledi. Çalıştığım şirket de eğitim veriyordu (ÜG01). Başlangıçta gerçekten işten kaynaklanıyordu/ Benim için asıl etkili olan yabancı bir şirketten proje almamdı.

	belgeleri düzenli bir şekilde saklamak zorunda bırakıyor (AG09).	Türkiye’de toplum çok etkili değil ama hükümet düzenlemeye başlıyor (ÜG03). Muhtemelen iş faktörünün etkisi de vardır (ÜG10).
<b>Sosyal ve Kültür Çevresi</b>	Dış etken olarak belki şudur; bazen arkadaşlarımın laptopuna bakıyorum, dosyaları çok düzenli oluyor, açınca göze çok hoş geliyor. O zaman ben de ister istemez motive oluyorum (AG01). Arkadaşımı görüyorum, o çok düzenli biri, her şeyi tertipli (AG02). Arkadaşlarla yapılan tartışmalar, sonra etkinliklere katılmak ve benzeri şeyler... yani birkaç farklı kaynaktan geliyor (AG05). Başka insanların deneyimlerini okumak. Endonezya’daki kültür değişimi ve şimdi Türkiye’de olmak da bir etkisi olmadı (AG06). Sanırım daha çok çevreyle ilgili; çevre, bilgiyi yönetme şeklimi oluşturan şey. Endonezya ve Türkiye’deki yaşam deneyimleri etkiliyor (AG08). Aslında okul zamanında hep ailemin çalışmasını görürdüm; onlar devlet memuruydu ve her şeyin idari olarak çok düzenli olması gerekiyordu. Belki de o yüzden bana da geçmiş olabilir (AG09).	Zaten çocukluğumdan beri ailem tarafından bilgilendirilerek buna alıştım. Okulun ilerlemesi ve iş arkadaşları da etkiliyor (ÜG01). Endonezya ve Türkiye’de kişisel bilgi yönetimi yaparken fark hissetmiyorum. kişilik olarak zaten içimde olan bir şey (ÜG02). Aslında beni etkileyen bir şey yok, ne Endonezya ne Türkiye (ÜG03). Kütüphanede çalışan arkadaşım verileri yönetiyordu, belki de oradan etkilenmişimdir. Çünkü ben zaten eskiden beri bu konuda sıkıyım, bir alışkanlık. O yüzden Türkiye’nin ortamı veri yönetimimi pek etkilemedi (ÜG04). Ben dağınık biriyim ama çok düzenli biriyle evlendim; eşim gerçekten çok iyi bir yönetim becerisine sahip (ÜG08).
<b>Teknoloji Gelişimi</b>	Gerçekten çok çok etkiliyor, mesela telefonda o kadar karmaşık değil ya, iPad seviyesinde değil. Telefonun işlevi aynı olsa da, sanki böyle şeylere dikkatli olmam gerektiğini pek hissettirmiyor. Ama laptopta bu durum beni çok daha fazla etkiliyor (AG01). Ama bazen teknoloji, bilgi ve benzeri becerilerimi nasıl güncellemem gerektiğini biraz unutuyorum, çünkü meşguliyetler farklı (AG02).	Bilgi yok

Katılımcı ifadeleri, öğrencilerin KBY davranışlarının çevresel koşullar, sosyal ilişkiler ve teknolojik gelişmeler tarafından belirgin biçimde şekillendirildiğini göstermektedir. Sosyal çevre—özellikle aile, arkadaş grupları ve akademik topluluklar—bireylerin bilgi yönetimi alışkanlıklarını öğrenme, uygulama ve sürdürme süreçlerinde önemli bir dışsal etken olarak öne çıkmaktadır. Yeni sosyal ve kültürel ortamlara uyum süreci de öğrencilerin kişisel verilerini daha kontrollü yönetmelerine ve çevrimiçi ortamlarda daha temkinli davranmalarına katkı sağlamaktadır. Teknolojik unsurlar ise birden fazla dijital araç ve cihazın kullanımını kapsamakta; bu durum öğrencilerin bilgi düzenleme, depolama, paylaşma ve erişim pratiklerini yeniden yapılandırmaktadır. Üst-grup katılımcılar, dışsal faktörlerin etkisini görece sınırlı gördüklerini ve KBY becerilerini ağırlıklı kişisel disiplin ile bireysel deneyim yoluyla geliştirdiklerini ifade ederken; alt-grup katılımcılar, sosyal çevreden gelen bilgi akışı ve teknolojik öğrenme fırsatlarının

farkındalık kazanmada daha belirleyici olduğunu belirtmiştir. Genel olarak bulgular, çevresel, sosyal, profesyonel ortamda ve teknolojik faktörlerin etkileşiminin öğrencilerin dijital ortamlardaki bilgi yönetimi davranışlarını biçimlendiren kritik bir dışsal dinamik oluşturduğunu ortaya koymaktadır.



## 5. BÖLÜM

### SONUÇ VE ÖNERİLER

#### 5.1. SONUÇ

Teknolojik gelişmeler ve bireyin farkındalığını artıran çeşitli etkenler, kişilerin bilgi yönetimi ve bilgiyi olası risklere karşı koruma bilincini güçlendirerek yürüttükleri faaliyetlerin daha etkili olmasını sağlamaktadır. World Economic Forum'un (2024) belirttiği üzere, yanlış bilgi, dezenformasyon ve siber güvenlik tehditleri bilgiyle ilişkili küresel riskleri açık biçimde ortaya koymaktadır. Sosyal medya ve yapay zekâ, dijital dönüşümün bir göstergesi olarak, aynı zamanda bireysel bilgi gizliliği açısından hem ilerleyici etkiler hem de tehditler sunmaktadır. Özellikle teknoloji ve bilgiye yoğun şekilde maruz kalan bireyler, kişisel bilgi yönetimi (KBY) konusunda veri sızıntıları, siber tehditler ve gizlilik ihlalleri gibi sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bilgi yoğunluğu arttıkça, bireyler sürekli artan bilgi yükü nedeniyle yorgun düşmekte ve doğru karar verme sürecinde zorluklar yaşamaktadır. Buna ek olarak, yüksek lisans ve doktora öğrencileri gibi genç araştırmacılar için, bireysel veri ve bilgi güvenliğinin sağlanması kadar, kişisel verilerin yönetimi, doğru bilgiye erişim, verilerin korunması, gizliliğin sağlanması ve hangi verilerin saklanacağı, paylaşılacağı, silineceği veya arşivleneceği konularında bilgi sahibi olmak da önemlidir (Chaudhry ve Alajmi, 2024). Bu araştırmanın bağlamında görüldüğü üzere, Endonezyalı öğrencilerin bilgi mahremiyete farkındalığı (BMF)'ini ve KBY becerilerini geliştirmeleri, uluslararası öğrenciler olarak karşılaştıkları akademik ve kariyer temelli zorlukları daha kolay aşmalarına önemli ölçüde amaçlamaktadır. Kullanıcıları koruma amacıyla politika oluşturulmuş olsa da, kullanıcıların bilgileri erişme, silme ve düzenleme haklarındaki sınırlamalar, daha sıkı bir gizlilik korumasının gerekliliğini göstermektedir (Zaeem ve Barber, 2020). Dolayısıyla, veri ve bilgi mahremiyetine yönelik bilgi birikimi ile KBY becerilerinin geliştirilmesi, öğrencilerin dijital ortamlarda kendilerini koruyabilmeleri açısından kritik bir önem taşımaktadır.

### 5.1.1. Bilgi Mahremiyeti Farkındalığı

Bilgi Mahremiyeti Farkındalığı (BMF), günümüz dijital toplumunda her bireyin sahip olması gereken temel bir yetkinliktir. Ancak bu beceri, özellikle araştırma süreçlerinde yoğun biçimde veri üreten ve kullanan lisansüstü öğrenciler için kritik bir önem taşımaktadır. Bu farkındalık yalnızca araştırmacıların topladıkları akademik veri ve bilgileri korumalarına değil, aynı zamanda kendilerini ve yakın çevrelerini günümüzde giderek artan siber güvenlik tehditlerinden korumalarına da katkı sağlamaktadır. Bu bölüm, nicel ve nitel bulgular arasındaki ilişkiyi ortaya koyarak araştırmadaki boyutların birbiriyle nasıl etkileşim kurduğunu bütüncül bir çerçevede açıklamaktadır. Geliştirilen ölçek temel alınarak yapılan analizler sonucunda, Endonezyalı lisansüstü öğrencilerin BMF düzeylerinin “dikkat, güvenlik ve iletişim” boyutları kapsamında değerlendirildiği görülmektedir.

#### 5.1.1.2. Dikkat

Çalışmada elde edilen veriler doğrultusunda dikkat boyutu nitel açıdan en düşük tematik yoğunluğa sahip olsa da nicel bulgularda görece yüksek bir ortalama göstermiştir. Bu durum öğrencilerin farkındalık düzeylerinin uygulamaya kıyasla daha belirgin olduğu izlenimini vermektedir. Genel olarak Endonezyalı lisansüstü öğrenciler, gizlilik ayarlarını gözden geçirme ve yapılandırma, güçlü şifre kullanma, mesajların güvenilirliğini değerlendirme gibi davranışlarla dijital ortama ilişkin dikkat ve farkındalıklarını ortaya koymaktadır. Dijital ortamda verilerin nasıl kullanılabileceğinin ve üçüncü taraflarca kötüye kullanılma ihtimalinin farkında oldukları için bilgiyi mümkün olduğunca az paylaşmayı tercih etmektedirler. Bu tutumlar, bilgi paylaşımında temkinli olma konusunda bilişsel bir farkındalığın oluştuğunu göstermektedir. Bununla birlikte bazı öğrencilerin gelen mesaj veya e-postalardaki gizlilik tehditlerini ayırt etmede zorlanması, mesaj, veri veya içeriğin niteliğini değerlendirme becerisinin BMF’inin önemli bir unsuru olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin bu boyuta ilişkin sınırlı açıklamaları, dikkat davranışlarının büyük ölçüde beyan niteliğinde olduğunu göstermektedir. Söz konusu boyutun güvenlik ve iletişime kıyasla daha düşük bir önceliğe sahip olduğuna ve uygulamada

belirgin bir boşluk bulunduğuna işaret etmektedir. Ortaya çıkan mahremiyet saygısı teması, dikkatin yalnızca bireysel güvenliği değil, aynı zamanda dijital ortamda çevredeki kişilerin güvenliğini de kapsadığını göstermektedir. İletişim boyutunda ele alınmasına rağmen, bu boyutta mahremiyet saygısı temasının ortaya çıkması, mahremiyetin yalnızca bilgi alışverişiyle ilişkili olmadığını, aynı zamanda farkındalık ve ihtiyat gerektiren bir dikkat alanı olarak kavramsal çerçeveyi genişlettiğini göstermektedir.

Ayrıca, artan spam mesajları, veri sızıntıları ve dolandırıcılık gibi olumsuz deneyimler, öğrencilerin veri yönetiminin sonuçlarına ilişkin farkındalıklarını güçlendirmektedir. Alt gruptaki öğrencilerin bu farkındalığı çoğunlukla medya haberleri aracılığıyla geliştirmesi, üst gruptakilerin ise bilgi arama, dijital okuryazarlık, kişisel ilgi alanları, vaka incelemeleri, profesyonel deneyimler ve bireysel öğrenme süreçleri üzerinden ilerletmesi bu iki grup arasındaki belirgin farkı ortaya koymaktadır. Üst gruptaki öğrencilerin çevrimiçi ortamlarda kişisel bilgileri seçme, yönetme ve kontrol etme konusunda daha bilinçli hareket ettiği görülmektedir. Bazı öğrencilerin kişiselleştirilmiş algoritmalarından rahatsızlık duymaması ve bunu olağan bir dijital deneyim olarak değerlendirmesi, buna karşın yalnızca az sayıda öğrencinin gizlilik politikalarını okuyarak riskleri önceden değerlendirmesi dikkat çekicidir. Bununla birlikte, alt grubun daha sistemli ve uygulamalı bir yönlendirmeye ihtiyaç duyduğu görülmektedir. Üst grubun ise lisansüstü düzeydeki araştırmacı profiliyle uyumlu olarak sürdürülebilir bir öğrenme ihtiyacının varlığı doğrultusunda farkındalıklarını geliştirmeye devam ettikleri görülmektedir.

#### 5.1.1.2. Güvenlik

Çalışmada elde edilen veriler doğrultusunda güvenlik boyutu en yüksek nitel kod sayısına ulaşmasına karşın dijital güvenlik deneyimleri üzerine nicel bulgular, orta düzeyde iyileştirme ihtiyacını göstermektedir. Her iki veri türü birbiriyle örtüşmektedir. Öğrenciler çerez yönetimi, uygulama izinleri ve izleme ayarları gibi veri denetim mekanizmalarının farkındadırlar. Öğrencilerin güvenli platform seçimi, kişisel-kamusal sınırların belirlenmesi, riskli bilgi paylaşımının sınırlandırılması, konum ve cihaz sensörlerinin devre dışı bırakılması ile güvenli

olmayan ağlardan kaçınma gibi çeşitli stratejilerle kişisel verilerini korudukları anlaşılmaktadır. Ayrıca iki faktörlü kimlik doğrulama kullanma, rastgele indirme veya tıklamalardan kaçınma, gizlilik ayarlarını düzenli olarak kontrol etme işlemlerini yapmaktadırlar. Yine hesaplarını kontrollü biçimde açık tutma gibi ek önlemler de almaktadırlar. Veri kullanımına ilişkin risk bilinci ise birden fazla kimlik kullanma, minimum veya yanıltıcı bilgi paylaşma, gerçek zamanlı konum ve içerik paylaşımını azaltma, web gizlilik ayarlarını uyarlama, uygulama–hesap entegrasyonlarını sınırlandırma, gizli mod kullanma, çerez erişimini kısıtlama, çevrimiçi etkinlik geçmişini silme, zararlı içerik filtrelerini etkinleştirme ve platform güvenliğini yeniden doğrulama uygulamaları yapıldığından belirli olarak değerlendirilmektedir.

Gruplar arası karşılaştırma, yüksek ve düşük farkındalık düzeyine sahip öğrenciler arasında belirgin farklılıklar bulunduğunu göstermektedir. Üst gruptaki öğrenciler çoklu doğrulama, izin yönetimi, çerez kontrolü, güvenli bağlantı tercihleri ve platform politikalarını inceleme gibi yöntemleri daha tutarlı biçimde uygulamıştır. Alt grup daha çok veri paylaşımını azaltmaya dayanan sınırlı uygulamalarla hareket etmiştir. Alt grubun gizlilik ve kullanım politikalarını anlamakta zorlanması, metinlerin uzunluğu ve hukuk dili nedeniyle belgeleri çoğu zaman okumadan onaylamasına yol açmaktadır. Bu durum kişisel verilerin farkında olmadan toplanması, işlenmesi veya üçüncü taraflarla paylaşılması gibi risklere yol açmaktadır. Ayrıca çerezlere izin verme konusunda daha pasif bir tutum sergilemelerinin bir nedeni de bu durumdur. Bazı öğrencilerde uygulama tutarsızlıkları görülmekle birlikte, düşük farkındalık grubunun daha yüksek risk altında olduğunu ve ek eğitim desteğine ihtiyaç duyduğunu ortaya koymaktadır.

Öğrenciler, verilerin bilinçli ya da bilinçsiz biçimde toplanmasının olumsuz sonuçlara yol açabileceğinin farkındadır. Ancak kişisel markalaşma bağlamında sosyal medyada kişisel bilgileri yönetirken veri koruma ilkelerini tutarlı şekilde uygulamada zorlanabilmektedirler. Bu durum, çerez işlevleri, geçmiş temizleme, içerik filtreleme, tehdit önleme, sertifika yapıları ve şifreleme yöntemleri gibi teknik unsurlar konusundaki sınırlı bilgi düzeyiyle daha da belirginleşmektedir. Hem araştırmacı hem de lisansüstü öğrenci olarak konumlanan Endonezyalı

öğrenciler, hassas verileri içeren cihaz ve platformlar üzerinde kontrol sağlamanın kritik öneminin farkındadır. Bu farkındalık, kişisel güvenlik, başkalarının güvenliği ve akademik–mesleki sürekliliği doğrudan ilgilendirmektedir.

#### 5.1.1.3. İletişim

Çalışmada elde edilen veriler doğrultusunda iletişim boyutundaki öz değerlendirme sonuçları, öğrencilerin dijital iletişimde düşük bir kırılganlık düzeyi sergilediğini ve bilgi paylaşımını görece güvenli, kişisel veri kullanımını ise kontrollü biçimde yürüttüğünü göstermektedir. Nitel bulgular da bu durumu desteklemekte; özellikle sosyal medya kullanımı ve bilgi sınırlama temalarının yüksekliği, bu alanın hem etkileşim merkezi hem de potansiyel bir risk kaynağı olduğunu ortaya koymaktadır. Öğrenciler sosyal medyada etkin davranırken kişisel verilerini korumaya çalışsa da alınan önlemlerin çoğu tepkisel niteliktedir ve sistematik stratejilerle tam olarak bütünleşmemiştir.

Ek analizler, telefon numarası, fotoğraf, konum ve belge paylaşımında gösterilen özen ile yabancı taleplerini reddetme eğiliminin mahremiyet–profesyonellik dengesini yansıttığını, ancak bu uygulamaların henüz istikrarlı bir yapıya kavuşmadığını ortaya koymaktadır. Öz değerlendirme sonuçları, özellikle yabancılarla çevrimiçi etkileşimde sınırların belirlenmesi ve başkalarına ait bilgilerin korunmasına yönelik farkındalığın geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Endonezyalı lisansüstü öğrencilerin iletişim boyutundaki farkındalık düzeyi genel olarak yüksek olsa da dijital mahremiyetin güçlendirilmesi ve araştırmacı kimliği bağlamında kişisel–akademik bilgilerin daha dikkatli korunması önemli bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır.

Öğrenciler genel olarak dijital ortamda yüksek bir BMF'ına sahip olsa da kişisel veri güvenliğine ilişkin bazı uygulamaların güçlendirilmesi gerekmektedir. İş birliği ve sosyalleşme faaliyetleri yoğun biçimde yürütülmekte; ancak güvenlik boyutundaki düşük performans, iletişim etkinliğinin mahremiyet bilinciyle uyumlu olabilmesi için anlayış ve dikkat düzeyinin artırılmasını gerekli kılmaktadır. Grup karşılaştırmaları, yüksek farkındalık düzeyine sahip öğrencilerin bilgi yönetimini

daha sistemli biçimde uyguladığını, daha düşük farkındalık düzeyine sahip öğrencilerin ise teknik ve davranışsal açıdan geliştirilmesi gerektiğini göstermekte ve bu durum lisansüstü öğrencilerin araştırmacı kimlikleriyle uyumlu bir sorumluluk taşımaktadır.

Yukarıdaki sonuçlar dikkate alındığında, “Endonezyalı lisansüstü öğrencilerin BMF düşüktür.” şeklindeki H1 hipotezi doğrulanmamıştır. Öte yandan H2, “Öğrencilerin BMF düzeyleri ile bu farkındalığın davranışlara yansımaları arasında bir farklılık bulunmaktadır” hipotezi doğrulanmıştır. Aynı şekilde, H3, “BMF kapsamında güvenlik boyutunda iyileştirmelere ihtiyaç vardır” hipotezi doğrulanmıştır.

### 5.1.2. Kişisel Bilgi Yönetimi

BMF’inin yanı sıra, günlük aktiviteleri destekleyebilecek bilgi yönetimi uygulamalarının varlığı da önemlidir. Bilgi yönetimi yalnızca organizasyon yapısında değil, bireysel düzeyde de değerlendirilmelidir. Ayrıca, bu uygulamaların kayıpları en aza indirmeye yardımcı olan önemli bir beceri olduğunu ifade etmektedir. Bilgi yönetimi, öğrencilerin akademik ortamda adaptasyonunu kolaylaştırabilir. Veri ve bilgiyi arama ve kullanma süreçlerini optimize ederek zaman tasarrufu sağlar ve yaşam kalitesini artırabilmektedir. Bilgi yönetiminin etkili ve doğru bir şekilde uygulanması, öğrencilerin daha güvenli ve verimli bir dijital ortamda gezinmelerini desteklemektedir. Pratikte, KBY, organizasyonel veya kurumsal düzeyde yönetilen bilgiye kıyasla çok daha çeşitli bir yapıya sahiptir.

Lisansüstü öğrencilerin ve aynı zamanda yeni araştırmacıların, veri ve araştırmayla ilgili bilgileri sorumlulukları doğrultusunda daha düzenli bir şekilde yönetme yeteneğine sahip oldukları görülmektedir. Ayrıca, araştırmaya ilişkin bulgular ve literatür taramaları gibi destekleyici materyaller, araştırma üretkenliğini artırmak için güvenli ve güvenilir bir şekilde yönetilmelidir. Kişisel dijital asistanların (*Personal Digital Assistant*) öğrencilerin akademik ve profesyonel faaliyetlerindeki roller, davranışlar ve öğrenme süreçleri arasındaki bütünsel süreci destekleyen önemli bir araç haline geldiği ifadeleriyle uyumludur.

Türkiye’de uluslararası öğrenci konumunda bulunan Endonezyalı lisansüstü öğrencilerin KBY uygulamalarını hangi düzeyde hayata geçirdiklerini inceleyerek alanyazına önemli bir katkı sağlamaktadır. Geliştirilen ölçek temel alınarak yapılan analizler sonucunda, Endonezyalı lisansüstü öğrencilerin KBY aktivitelerinin “bilgi düzenleme, bilgi silme, bilgi arama-erişim, mahremiyet, yedekleme, ders belgelerinin yönetimi ve dijital okuryazarlık” boyutları kapsamında değerlendirildiği görülmektedir:

#### 5.1.2.1. Bilgi Düzenleme

Öğrenciler, bilgi düzenlemenin KBY’nin temel bir unsuru olmaktadır. Dosyaları fark etmekte, ayırma, klasörleme, etiketleme, adlandırma ile metadata oluşturma gibi işlemlerde kendilerini yeterli görmeleri, veri, bilgi ve belgelerin düzenliliğine verdikleri önemi göstermektedir. Ayrıca bilgi düzenleme farkındalığı, çoklu platform kullanımı, klasör mantığı ve saklama kararları bu faaliyeti temsil eden unsurlar olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak uygulamalarının henüz tam anlamıyla sistematik, etkili ve verimli olmadığı anlaşılmaktadır. Birçok öğrenci gerekli belgelere yeniden ulaşmakta zorlandığında veya depolama alanı dolmaya başladığında düzenleme yaptığını ifade etmiştir. Bunun yanı sıra saklama kararı verme konusundaki farkındalıklarının sınırlı olması, algılanan yeterlilik ile gerçek uygulama arasında tutarsızlık bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Öğrenciler bilgi yönetiminde belgeleri tema, konu, yıl, ay, etkinlik ve öncelik düzeyine göre sınıflandırmaktadır. Adlandırma ve etiketleme işlemlerini bağlama uygun biçimde başlık, konu, ders adı, numaralandırma, renk atama, ayrıntılı tarih bilgisi veya benzer konulu dosyaların ayrılması gibi yöntemlerle gerçekleştirdiklerini ifade etmektedir. Bazı öğrenciler belgeleri daha kolay bulabilmek için listeleme yöntemini tercih etmektedir. Bu uygulama, dijital bilgi yönetiminde düzen ve tertip konularının önemine yönelik bir farkındalığın varlığını ortaya koymaktadır. Diğerleri beğeni, yorum, kategori ve geçmiş gibi sosyal medya özelliklerini bilgi düzenleme sürecine entegre ederek bu süreci en üst düzeye çıkarmaktadır. Akademik ortamı, araştırma projeler ve hobi faaliyetleriyle ilgili önemli bilgileri saklama konusunda kolay karar verdiğini ve gerekli ile işlevsel içerikleri tercih ettirmektedir. Üst grubun önemli ve önemsiz bilgileri açık biçimde

ayırt edebilmektedir. Alt grubun ise bilgilerin çoğunu “önemli” olarak değerlendirme eğiliminde olduğunu göstermektedir.

Öğrenciler bilgi düzenlemenin işlevini anlamalarına rağmen, planlı ve sürdürülebilir bir düzenleme sürecini henüz aktif biçimde uygulamamaktadır. Bilgi yönetimi uygulamaları genel olarak etkili yürütülse de örgütsel, profesyonel ve akademik süreçlerin daha verimli ilerleyebilmesi için ek gelişime ihtiyaç duyulmaktadır. Bu durum, düzenli yönetimin önemini kabul etmelerine karşın bazı öğrencilerin karar verme ve farkındalık boyutlarında hâlâ gelişime gereksinim duyduğunu göstermektedir. Lisansüstü öğrenciler olarak bilgi düzenleme kapasitelerini daha bütüncül biçimde güçlendirmeleri gerektiğini göstermektedir.

#### 5.1.2.2. Bilgi Silme

Bilgi silme boyutunda Endonezyalı lisansüstü öğrencilerin orta–yüksek düzeyde farkındalığa sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca depolama alanı kontrolü, gereksiz verilerin silinmesi ve saklama eğilimi bu boyutta temsil eden unsurlar olarak ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin, düzensiz, gereksiz, yinelenen veya yedeklenen dosyaların silinmesinin KBY'nin verimliliği açısından önemli olduğunu benimsediklerini göstermektedir. Bu boyuttaki nicel sonucu nispeten iyi düzeyde olsa da, nitel anlatılar öğrencilerin hangi verilerin saklanması, gizli tutulması veya kalıcı olarak silinmesi gerektiğini ayırt etmede zorlandığını göstermektedir.

Farkındalık düzeylerine göre alt grup depolama uyarısı geldiğinde silme işlemi yaparken, üst grup gereksiz içerikleri düzenli aralıklarla sistemli bir şekilde gözden geçirip temizlemektedir. Alt grubun silme davranışını süreklilik kazandırma ve saklama kararlarını daha rasyonel verme konusunda gelişime ihtiyaç duyduğu görülmektedir. Bazı öğrenciler belgelerin gelecekte gerekli olabileceği düşüncesiyle silme kararında tereddüt yaşamaktadır. Bazıları silmeden önce geri dönüşüm kutusunu kontrol ederek daha dikkatli bir yaklaşım benimsemektedir. Depolama alanını genişletmeyi silmeye tercih etme eğilimi, artan dosya birikiminin motivasyonu azaltması ve belge kontrolünü

zorlaştırmasıyla ilişkilidir. Ayrıca hangi bilginin saklanıp hangisinin silineceğine karar vermedeki belirsizlik, gereksinimlerin ve olası geleceğin daha etkili bir şekilde analiz edilmesi gerektiğini göstermektedir. Kişisel fotoğrafların akademik belgelerden önce silinmesi, ders belgelerinin yönetiminin henüz aynı düzeyde önemsenmediğini göstermektedir.

#### 5.1.2.3. Bilgi Arama-erişim

Bilgi arama ve erişim boyutu, öğrencilerin bu süreçte aktif rol almasına rağmen diğer boyutlara kıyasla daha sınırlı kaldığını göstermektedir. Bu boyutta anahtar kelime kullanımı, arama motivasyonu ve bilgiye hızlı erişim öne çıkan unsurlar olarak tanımlanmaktadır. Öz değerlendirme sonuçları ise Endonezyalı lisansüstü öğrencilerin akademik çalışmalarında, araştırma süreçlerinde, profesyonel görevlerinde ve kişisel sorumluluklarında düzenli biçimde bilgi aradıklarını ve aramanın bilgi yönetimi sürecinin önemli bir bileşeni olduğunu ortaya koymaktadır. Öğrencilerin hem dijital ortamlarda hem de kişisel depolama araçlarında ihtiyaç ve motivasyonlarına göre arama yaptıkları; tartışma, seminer, ders, araştırma gereksinimleri ya da kişisel merakları doğrultusunda çeşitli literatürü inceledikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca topladıkları bilgilerin akademik materyallerden sağlık verilerine ve fotoğraf, video, ses kaydı gibi kişisel içeriklere kadar uzandığını ifade edilmektedir.

Bilgi arama ve erişim sürecinin, gelecekteki ihtiyaçları karşılamak üzere bilginin kaydedilmesi ve yeniden kullanılmasını sağlayan temel bir araç niteliği taşıdığı anlaşılmaktadır. Mendeley ve Zotero gibi yardımcı uygulamaların kullanımı, öğrencilerin araştırma belgelerine kişisel dosyalara kıyasla daha verimli ve daha sık yeniden erişmelerini sağlamaktadır. Bu sürecin bilgi kaydetme ve gelecekte kullanılmak üzere elde etme işleviyle uyumlu olduğunu göstermektedir. Bu süreç öğrencilerin mevcut bilgileri yeni bilgilerle bilişsel olarak ilişkilendirmelerine, ihtiyaç duydukları bilgiyi tanımlamalarına ve anlama süreçlerini güçlendirmelerine katkıda bulunmaktadır.

Bilgi arama ve yönetimi sürecinde karşılaşılan güçlüklerin, verilerin sistematik biçimde sınıflandırılmasına yönelik alışkanlık eksikliği, yapılandırılmamış

depolama sistemlerinin kullanımı ve etkili arşivleme stratejilerine ilişkin bilgi yetersizliğinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Öğrencilerin bu süreçte belirli bir düzeyde yetkinlik sergilemesine rağmen, dijital okuryazarlığın özellikle bilgi yönetimi ve arşivleme boyutlarında güçlendirilmesi hem bilgiye erişim etkinliğinin artırılması hem de kişisel veri güvenliğinin desteklenmesi açısından önemli görülmektedir. Bu sınırlılıklar, bilgi arama sürecinin daha sistematik ve yönlendirilmiş biçimde yapılandırılması gereğini ortaya koymakta ve lisansüstü öğrencilerin bilgi yönetimi beklentilerini karşılayabilmeleri için bu alandaki yeterliklerini geliştirmeye ihtiyaç duyduğunu göstermektedir. Ayrıca, bilgi arama-erişiminin yalnızca bireysel bir işlem değil, aynı zamanda sosyal bağlantılar ve başkalarıyla etkileşim yoluyla şekillenen etkileşimli bir etkinlik olduğu belirtilmektedir.

#### 5.1.2.4. Mahremiyet

Mahremiyet boyutunda öğrencilerin genel olarak dikkatli bir yaklaşım benimsediği görülmektedir. Bilgilere hızlı erişme, dosya gizliliğine özen gösterme ve özel belgeleri başkalarının erişemeyeceği şekilde saklama konusunda belirli bir farkındalık sergiledikleri anlaşılmaktadır. Ancak istenmeyen erişimi engellemek amacıyla şifreleme yöntemlerinin yetersiz kullanılması, bu alanda gelişim ihtiyacına işaret etmektedir. Bilgi akışı ve paylaşım kontrolü kapsamında öğrencilerin kişisel verileri yalnızca gerektiği kadar paylaşmaya, erişim düzeylerini tanımlamaya ve iş birliği süreçlerinde yetkilendirme ilkesine uygun hareket etmeye özen gösterdiği görülmektedir. Bu durum, anahtar kelime kullanımı, bilgi akışı yönetimi ve güvenlik uygulamalarının bu boyutun temel unsurları olduğunu ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin hassas içerikleri koruyarak yalnızca ilgili kişilere erişim izni vermesi ve belgeleri ayrı bağlantılarla paylaşması, mahremiyete verdikleri önemi yansıtmaktadır. Ancak şifreleme, erişim kısıtlamaları ve teknik güvenlik önlemleri gibi alanlarda sınırlılıkların sürdüğü görülmektedir. Endonezyalı öğrencilerin kişisel bilgilerin korunmasına yönelik olumlu bir tutum sergilediği görülmektedir. Ancak farkındalığın davranışa dönüşebilmesi için şifreleme, erişim yönetimi, doğrulama yöntemleri ve veri koruma uygulamalarına ilişkin bilgi ve

alışkanlıkların daha sistemli biçimde geliştirilmesi gerekmektedir. Alt grubun güvenlik uygulamalarını çoğunlukla parola kullanımına indirgemesi dikkat çekmektedir. Buna karşılık üst grubun iki faktörlü doğrulama, uygulama izinlerinin düzenlenmesi, cihaz takibinin kapatılması ve hassas verilerin sınırlı paylaşımı gibi daha kapsamlı ve tutarlı pratikler yürütmesi bu farklılığı belirgin hâle getirmektedir. Bu durum mahremiyetin teknik boyutuna yönelik bilgi ve uygulama düzeyinin güçlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Lisansüstü öğrencilerin bu alandaki uygulamalarını sürdürülebilir biçimde geliştirmeye ihtiyaç duyduğunu göstermektedir.

#### 5.1.2.5. Yedekleme

Tüm boyutlar karşılaştırıldığında yedekleme boyutunun nitel analizde en yüksek kod sayısı ile öne çıktığı görülmektedir. Nicel bulgularda ise bu boyutun ikinci en düşük ortalama da yer alması dikkat çekmektedir. Çoklu yedekleme ortamı, düzen tutarlığı, güvenli yedekleme, otomatik yedekleme sistemleri ve senkronizasyon entegrasyonuna ilişkin temaların nitel verilerinden ortaya çıkması, iki veri türünün birbirini tamamladığını göstermektedir. Lisansüstü öğrencilerin yedeklemenin kişisel bilgi yönetimindeki kritik rolünü vurgulaması bu genel görünümü desteklemektedir. Ayrıca çeşitli dijital araçlar ile depolama platformlarında düzenli yedekleme yapmaları, yedekleme farkındalığının uygulamaya dönüştüğünü ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin bazıları otomatik yedekleme ayarlarıyla cihazlar arası senkronizasyon sağlamak ve ders notları, görseller ile akademik materyalleri sistematik biçimde düzenlemektedir. Referans yönetim yazılımlarını etkin kullanan öğrenciler ise literatür arşivinde seçici davranarak yalnızca araştırmalarına katkı sunacak kaynakları kaydetmektedir. Bununla birlikte, depolama alanı sınırlılıkları önemli bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Senkronizasyon ve entegrasyon süreçlerine ilişkin bilgi eksiklikleri de yedekleme uygulamalarının etkinliğini azaltmaktadır. Ayrıca düzenli kontrol alışkanlığının yerleşmemesi ve teknik yedekleme yöntemlerine dair farkındalık düzeyinin yetersizliği dikkati çekmektedir. Düşük farkındalık grubunun yedekleme kontrolünü çoğunlukla depolama uyarısı aldığı anda gerçekleştirmesine karşılık

diğer öğrencilerin haftalık, aylık veya yıllık aralıklarla daha sistematik kontroller yapması bu farklılaşmayı belirginleştirmektedir. Bu çerçevede akademik bilgi yönetiminin lisansüstü öğrenciler için temel bir öncelik hâline geldiği anlaşılmaktadır. Düzenli yedekleme, senkronizasyon ve referans yönetimi uygulamaları ise akademik sorumlulukların sürdürülebilirliği, araştırma verilerinin korunması ve bilgiye erişimin sürekliliği açısından önemli bir işlev görmektedir.

#### 5.1.2.6. Ders Belgelerinin Yönetimi

Ders belgelerinin yönetimi, kişisel bilgi yönetiminin temel unsurlarından biri olarak önemli bir yer tutmaktadır. Öğrencilerin bu belgeleri gelecekte kullanma, hızlı erişim sağlama, düzenli arşivleme ile fotoğraf, video ve ses kayıtlarını sınıflandırma konularında kendilerini yeterli görmeleri bu önemi daha da artırmaktadır. Bu bağlamda, akademik belge ve referans yönetimi söz konusu boyutun başlıca bileşenlerini oluşturmaktadır. Öz-değerlendirme sonuçlarının yüksek olması ve öğrencilerin akademik dokümanlarını düzenli tuttuklarını belirtmeleri dikkat çekicidir. Bununla birlikte uygulamaların henüz tam anlamıyla sistematik, etkili ve verimli olmadığı görülmektedir. Ayrıca akademik belge ve referans yönetimi düzeylerinin sınırlı kalması, algılanan yeterlilik ile gerçek uygulama arasında bir tutarsızlık ortaya çıkarmaktadır.

Üst farkındalık grubundaki öğrencilerin ders sürecinde fikir, kavram ve çalışma notlarını kaydetmek için dijital araçları daha etkin kullanmaktadır. Alt gruptaki öğrencilerin ise bu araçlarla yeni tanıştığı veya kullanım becerilerini geliştirme aşamasında olduğu görülmektedir. Bilgi düzenlemenin işlevini kavramalarına rağmen planlı ve sürdürülebilir bir düzenleme sürecini henüz uygulamaya koyamamaları, akademik süreçlerin daha verimli ilerleyebilmesi için gelişime ihtiyaç duyduklarını göstermektedir. Ayrıca bu durum, lisansüstü öğrenciler olarak bilgi düzenleme kapasitelerini daha bütüncül biçimde güçlendirmeleri gerektiğine işaret etmektedir. Akademik belge yönetimi yalnızca idari bir faaliyet değil, aynı zamanda bilgi inşasının bir parçasıdır. Bu sürecin içselleştirilmemesi durumunda ise akademik üretkenliğin ve araştırma kalitesinin olumsuz yönde etkilenmesi mümkündür.

### 5.1.2.7. Dijital Okuryazarlık

Dijital okuryazarlık boyutu, ders belgelerinin yönetimiyle aynı sayıda koda sahip olmaktadır. Öz-değerlendirme sonuçlarında yeterince yüksek düzeyde görünmesiyle öğrencilerin akademik bilgi yönetiminde dijital araçları etkin kullandığını ortaya koymaktadır. Teknik sorunları çözme, yeni teknolojilere uyum sağlama ve dijital yenilikleri takip etme konusunda güçlü bir yetkinlik sergilemektedirler. Ancak bu durum, teknoloji bilgisi düzeyinde geliştirilmesi gereken alanların hâlâ var olduğunu da göstermektedir. Öğrencilerin yüksek uyum kapasitesi, yeniliklere açıklığı ve öğrenmeye yönelik isteği, dijital okuryazarlığın kişisel bilgi yönetimindeki belirleyici rolünü güçlendirmektedir. Nitel verilerde öne çıkan dijital farkındalık ve dijital araç kullanımı kodları ise onların akademik ve araştırma süreçlerinde çeşitli teknolojileri etkin biçimde kullandığını doğrulamaktadır.

Farkındalık düzeyleri karşılaştırıldığında üst grubun bilgi yönetimi, veri koruma ve yetkisiz erişimi önleme konularında daha kapsamlı bir anlayışa sahip olmaktadır. Alt grubun dijital araçlarla yeni tanıştığı ve kullanım becerilerini geliştirme aşamasında bulunduğu, buna rağmen dijital araçların bilgi yönetimindeki önemini açık biçimde kabul ettiği görülmektedir. Öğrencilerin teknolojinin kişisel gelişim ve bilgi yönetimindeki rolünü fark ederek dijital yetkinliklerini aktif biçimde geliştirmeleri dikkat çekicidir. Bu durum, lisansüstü düzeyde dijital okuryazarlığın sürdürülebilir bir yaklaşımla daha da güçlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Özellikle araştırma süreçlerinin giderek dijitalleştiği bir akademik ekosistem, eşitlikçi bir öğrenme ortamı oluşturmanın gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu ortamın sağlanması ise ancak dijital okuryazarlığın sürdürülebilir ve sistematik biçimde geliştirilmesiyle mümkün olabilmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Endonezyalı lisansüstü öğrencilerin KBY aktivitelerinin belirli bir düzeyde olduğu görülmektedir. Bu durum, bilgi düzenleme, bilgi silme, bilgi arama–erişim, ders belgelerinin yönetimi, dijital okuryazarlık ve yedekleme işlemlerini yeterince aktif biçimde yürüttüklerinin öz-değerlendirme sonuçlarından anlaşılmaktadır. Öğrencilerin özellikle akademik belge yönetimi ile Zotero ve Mendeley gibi dijital araçları kullanmada yetkinlik

sergiledikleri görülmektedir. Ancak dijital bilgi silme ve depolama yönetimi davranışlarının düzenli ve sürdürülebilir bir alışkanlığa dönüşmediği anlaşılmaktadır. Nitekim bazı öğrencilerin yalnızca depolama uyarısı aldıklarında işlem yaptığı, diğerlerinin ise belirli aralıklarla temizlik gerçekleştirdiği görülmektedir. Bu tutarsızlıkların, bilgi arama ve erişim süreçlerinin etkinliğini olumsuz yönde etkilediği anlaşılmaktadır. Silme tercihlerinde akademik belgelerden önce kişisel fotoğrafların seçilmesi, dijital temizlikte kişisel içeriklerin önceliklendirildiğini göstermektedir.

Yedekleme faaliyetlerinin düzenli yürütülmesine rağmen, bilgi döngüsünün uzun vadeli erişim için daha kontrollü biçimde yönetilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, mahremiyet boyutunda gizli dosyaların şifrelenmesi, erişim kontrolünün sistematik olarak uygulanması ve teknik güvenlik önlemlerinin güçlendirilmesi gereken temel alanlar olarak öne çıkmaktadır. Diğer boyutlardaki iyileşmelerin ise bilgi arama–erişim kapasitesinin gelişimine katkı sağladığı görülmektedir. Bu gelişimin, lisansüstü öğrencilerin araştırma verimliliğini, literatür hâkimiyetini ve akademik üretim süreçlerini desteklediği anlaşılmaktadır. Endonezyalı lisansüstü öğrencilerin KBY konusunda yeterince aktif bir düzeye sahip olduklarını göstermektedir. Bu veriler çerçevesinde “KBY kapsamında, bilgi arama–erişim, dosya şifreleme ve mahremiyet boyutunda sorunlar yaşanmaktadır” şeklindeki H4 hipotezi doğrulanmıştır.

### **5.1.3. Bilgi Mahremiyeti Farkındalığı ve Kişisel Bilgi Yönetimi Aktiviteleri**

BMF ve KBY'nin önemine paralel olarak, konuları arasındaki ilişki, Endonezyalı lisansüstü öğrencilerin dijital davranışlarında açık biçimde görülmektedir. Araştırma sonuçları, hangi bilgilerin saklanacağı, paylaşılacağı, silineceği veya arşivleneceğine ilişkin verdikleri her kararın doğrudan mahremiyet farkındalıklarıyla bağlantılı olduğunu göstermektedir. Ayrıca BMF ile KBY aktiviteleri arasında karşılıklı bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Mahremiyet farkındalığı arttıkça KBY aktivitelerinin daha planlı, kontrollü ve yönlendirilmiş hâle gelmektedir. Aynı şekilde tutarlı bilgi yönetimi uygulamalarının da bu mahremiyet farkındalığını güçlendirdiği anlaşılmaktadır. Bu olumlu ilişkinin gücü,

öğrencilerin dijital çağda veri sızıntısı, siber tehditler ve gizlilik ihlalleri gibi risklerle daha etkili biçimde başa çıkmalarını mümkün kılmaktadır. Paylaşımı sınırlama, erişim kontrolü, güvenlik ayarlarını düzenleme ve gereksiz verileri silme gibi uygulamalar, mahremiyet farkındalığının KBY sürecini doğrudan etkilediğini göstermektedir.

Analiz sonuçları, BMF ile KBY'nin birbirini tamamlayan iki süreç olduğunu ortaya koymaktadır. Her ikisinin de dijital ortamda öğrencilerin kararlarını şekillendirmede birbirine bağlı olduğu ve akademik ile profesyonel faaliyetlerin başarısına katkı sağladığı anlaşılmaktadır. Türkiye'de lisansüstü eğitim alan Endonezyalı öğrenciler de dâhil olmak üzere, öğrencilerin akademik gereksinimlerine göre uyum sağlamaları ve uygun stratejiler geliştirmeleri gerektiği görülmektedir. Uluslararası hareketlilik bağlamında, Türkiye'deki Endonezyalı öğrencilerin yeni bir dijital ve kültürel ortamda yol almaları gerekmektedir. Ancak kalış süresinin kişisel bilgi yönetimi becerileriyle ilişkili olmadığı görülmektedir. Bu nedenle motivasyon, risk farkındalığı ve öğrenme stratejileri gibi içsel faktörlerin çevresel deneyimlerden daha belirleyici olduğu anlaşılmaktadır. Araştırmada KBY ile BMF arasındaki ilişki, iki yönlü bir bağı pekiştirmektedir: KBY uygulamaları BMF'ını artırırken, BMF'da KBY uygulamalarının daha etkili hâle gelmesine katkı sağlamaktadır. Bu durum, artan siber tehditler ve akademik ortamlarda mahremiyet okuryazarlığının güçlendirilmesine duyulan ihtiyaç bağlamında araştırmayı önemli kılmaktadır. Elde edilen bu verilere dayanarak H5, "BMF ile KBY arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır" hipotezi doğrulanmıştır. Öte yandan, H6 "Türkiye'deki kalış süresi, BMF ve KBY aktiviteleri ile anlamlı bir ilişki göstermektedir" hipotezi doğrulanmamıştır.

#### **5.1.4. Bilgi Mahremiyeti Farkındalığı ve Kişisel Bilgi Yönetimi Aktivitelerini Etkileyen Faktörler**

Bilgi Mahremiyeti Farkındalığı (BMF) ile Kişisel Bilgi Yönetimi (KBY) faaliyetlerinin hem içsel hem de dışsal faktörlerden etkilendiğini göstermektedir. Öğrencilerin ifadeleri, yaş, deneyim ve eğitim geçmişi gibi bireysel özelliklerin farkındalık düzeylerini ve bilgi yönetimi pratiklerini belirgin biçimde

şekillendirdiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, deneyim, alışkanlık, beceri, eğitim yeterliği, okuryazarlık düzeyi, merak ve eleştirel düşünme eğilimi gibi etkenlerin belirleyici rolüne ilişkin literatürle uyumlu olmakla birlikte; cinsiyet ve duygusal durumun etkisine ilişkin katılımcı görüşleri bazı çalışmalarla örtüşmemektedir. Dışsal faktörler bağlamında sosyal çevre, teknolojik gelişmişlik ve devlet düzenlemeleri öğrencilerin mahremiyet davranışları ile KBY uygulamalarını farklı biçimlerde etkilemektedir. Katılımcılar, sosyal ilişkiler ağının günlük bilgi pratiklerini doğrudan şekillendirdiğini, teknolojinin yaygınlaşmasının kişisel veri kontrolü ihtiyacını artırdığını ve devlet politikalarının ise sınırlı düzeyde hissedildiğini belirtmektedir. Literatürde vurgulanan sosyal, ekonomik ve kültürel normlar ile bilgi kaynakları ve kamu hizmetlerinin etkisi de bu bulguları desteklemektedir.

#### 5.1.4.1. İçsel Etkileyen Faktörler

BMF'nin şekillendiren içsel faktörlerin eğitim düzeyi, dijital ve bilgi okuryazarlığı, kişisel deneyim, öğrenme süreçleri, yaş ve olgunluk, öz farkındalık, sorumluluk ve etik tutumlar etrafında yoğunlaştığı görülmektedir. Öğrencilerin özellikle eğitsel arka planları ve dijital okuryazarlık yeterlikleri doğrultusunda güçlü bir farkındalık geliştirdikleri anlaşılmaktadır. Öğrencilerin YouTube, sosyal medya, haber kaynakları, dijital topluluklar ve kitaplar gibi çeşitli mecralardan edindikleri bilgiler, mahremiyet risklerine ilişkin duyarlılıklarını artırmaktadır. Buna karşın, yanlış bilgi ve yanıltıcı içeriklere maruz kalma olasılığını da yükselterek çözülmesi gereken temel sorunları ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle doğru bilgiye erişim ve seçme süreçlerinde bilimsel rehberlik kritik bir ihtiyaç hâline gelmektedir. Bununla birlikte öğrencilerin yaş, olgunlaşma ve deneyim birikimiyle dikkat, özen ve veri güvenliği bilincini güçlendirdikleri görülmektedir. Ancak öz farkındalık, sorumluluk ve etik değerlere ilişkin sınırlılıkların sürmesi, bu alanlarda yapılandırılmış programlara duyulan gereksinimi belirginleştirmektedir.

KBY becerilerini şekillendiren içsel faktörlerin gereksinim ve mantıksal düşünme, eğitim ve okuryazarlık düzeyi, kişisel deneyimler ve yaş etrafında toplandığı görülmektedir. Öğrencilerin bilgi yönetimi davranışlarını çoğunlukla ihtiyaç belirleme amacıyla yürüttükleri anlaşılmaktadır. Ayrıca düzen kurma ve

gelecekteki erişimi kolaylaştırma hedeflerinin bu davranışlarda belirleyici olduğu görülmektedir. Bu süreç, eğitimsel birikimleri ile dijital ve bilgi okuryazarlıklarının doğrudan desteğiyle güçlenmektedir. Öğrenciler, akademik, profesyonel, kişisel ilgi alanları ve araştırma faaliyetlerinde bilgiyi daha sistemli yönetebilmek için amaçlı pratikler geliştirdiklerini belirtmektedir. Ancak veri kaybı, belgeye erişim güçlüğü, düzensizlik ve güvenlik sorunları gibi olumsuz deneyimlerin farkındalıklarını artırarak daha bilinçli yönetim alışkanlıklarının oluşmasına yol açtığı görülmektedir. Buna karşılık yaşın beceriler üzerinde belirleyici bir etki taşımadığı anlaşılmaktadır. Üst grupta eğitimsel yeterlik ve deneyim temelli yaklaşımların daha güçlü biçimde yerleştiği, alt grupta ise uygulamaların görece sınırlı kaldığı görülmektedir.

#### 5.1.4.2. Dışsal Etkileyen Faktörler

BMF'ını şekillendiren dışsal faktörlerin ülke farklılığı, hükümet politikaları ve düzenlemeleri, sosyal çevre ve aile, kültürel çevre, teknoloji ve dijitalleşme ile profesyonel çevre olmak üzere çeşitli boyutlarda yoğunlaştığını göstermektedir. Öğrencilerin yeni bir ülkenin dijital sistemleri, güvenlik protokolleri ve veri işleme uygulamalarıyla karşılaştıklarında farkındalık düzeylerinin belirgin biçimde artmaktadır. Çevrimiçi davranışlarında oldukça temkinli hareket ettiklerini ortaya koymaktadır. Öğrenciler ayrıca hükümet politikaları ve kurallarının kişisel veri güvenliğine ilişkin bilgi ve tutumlarını güçlendirmektedir. Ayrıca, sosyal çevre ve aile etkileşimlerinin ise arkadaş uyarıları, aile tavsiyeleri, sosyal medya deneyimleri ve topluluk içi paylaşımlar aracılığıyla mahremiyet farkındalıklarını pekiştirdiğini belirtmiştir. Kod yoğunluğu görece düşük olsa da kültürel çevre, teknoloji ve dijitalleşme ile profesyonel çevrenin de etkili olmaktadır.

Öğrencilerin KBY davranışlarını etkileyen dışsal faktörlerin sosyal ve kültürel çevre, profesyonel bağlam, eğitim ve uygulamalı öğrenme olanakları ile teknolojik gelişmeler etrafında yoğunlaştığını göstermektedir. Öğrenciler, çevrelerindeki bireylerin bilgi düzenleme, saklama ve paylaşma alışkanlıklarını gözlemleyerek kendi pratiklerini uyarlamıştır. Profesyonel ortamlarda belge üretimi, dosyalama gereklilikleri ve raporlama süreçlerinin ise daha sistemli bilgi yönetimi alışkanlıkları geliştirmelerine katkı sağladığını belirtmiştir. Eğitimsel fırsatlar ve

uygulamalı öğrenme ortamları, öğrencilerin KBY'e yönelik farkındalıklarını artırmış; özellikle atölye çalışmaları düzenli bilgi işleme ihtiyacının daha iyi anlaşılmasına yardımcı olmuştur. Teknolojik gelişmelerin güçlü etkisi kapsamında, birden fazla cihaz kullanımı veri dağınıklığını artırmaktadır. Öğrencilerin daha etkili düzenleme, yedekleme ve erişim sistemleri geliştirme gerekliliğini fark etmelerine yol açmıştır.

Genel olarak içsel faktörlerin çok boyutlu bir etki oluşturduğu, özellikle dijital/bilgi okuryazarlığı ve deneyimsel öğrenmenin BMF ile KBY faaliyetlerinin en güçlü belirleyicileri olduğu görülmektedir. Bu durum, lisansüstü öğrencilerin her iki kapasiteyi de akademik ve araştırma faaliyetlerinin etkinliğini ve verimliliğini desteklemek için sürdürülebilir biçimde geliştirmeleri gerektiğini ortaya koymaktadır. BMF özellikle ülke bağlamı farklılıkları tarafından belirgin biçimde şekillendiği görülmekte; öğrencilerin yeni bir ülkedeki dijital sistemler, güvenlik protokolleri ve veri işleme uygulamalarıyla karşılaştıklarında çevrimiçi ortamlarda daha temkinli hareket ettikleri anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak, araştırma bulguları, öğrencilerin BMF ve KBY'e ilişkin belirli bir farkındalık ve genel anlayış düzeyine sahip olduğunu, ancak bu farkındalığın uygulamalara yeterince yansımadığını ortaya koymaktadır. Öz değerlendirme sonuçları belirli bir düzeye işaret etmesine rağmen, BMF'nin güvenlik boyutunda, güvenlik sertifikaları, veri şifreleme ve çerez bilgisi konularında eğitim yoluyla iyileştirme yapılması gerektiği ortaya konmaktadır. Bunun yanı sıra iletişim boyutunda, yabancılarla iletişim kurma konusunda dikkatli ve bilinçli davranılması gerekmektedir. KBY ise uygulamalarında özellikle saklama-silme kararları, bilginin düzenlenmesi, arama-erişim, şifreleme, erişim kontrolü ve güvenli yedekleme gibi alanlarda geliştirilmesi gereken önemli başlıklar tespit edilmiştir. Bu durum, öğrencilerin KBY konusunda temel bir anlayışa sahip olmalarına karşın, uygulama düzeyinde sistematik ve tutarlı stratejiler geliştirmekte zorlandıklarını göstermektedir. Çalışma, tez kapsamında önerilen yapılandırılmış programların uygulanmasının BMF ve KBY'nin daha etkili biçimde hayata geçirilmesini sağlayabileceğini ve bunun öğrencilerin akademik ve profesyonel başarılarını olumlu yönde destekleyebileceğini ortaya koymaktadır.

Bu araştırma ortaya konulan temel hipotez ve alt hipotezler, elde edilen nitel ve nicel bulgular doğrultusunda değerlendirilmiştir. Yukarıda ayrıntıları verilen sonuçlar doğrultusunda temel araştırmanın hipotezi “Türkiye’de üniversite eğitimi gören Endonezyalı lisansüstü öğrencileri bilgi mahremiyet farkındalığı yetersizdir, bu nedenle KBY aktivitelerinde sorunlar yaşamaktadırlar doğrulanmamıştır. Genel olarak katılımcıların, bilgi mahremiyetinin temel güvenlik ilkeleri ve bilgi yönetimi aktiviteleri hakkında yeterli düzeyde bilgi ve farkındalığa sahip oldukları tespit edilmiştir. Buna karşın, söz konusu bilgilerin uygulamada yeterince dikkate alınmaması ve tutarlı bir şekilde hayata geçirilmemesi, çeşitli sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bununla birlikte elde edilen bulgularına göre, Türkiye’de üniversite eğitimi gören Endonezyalı lisansüstü öğrencilerinin Bilgi Mahremiyeti Farkındalığı (BMF) belirli bir bilgi düzeyine sahiptir. Ancak, Kişisel Bilgi Yönetimi (KBY) aktiviteleri konusunda çeşitli sorunlar yaşadıkları görülmektedir.

Elde edilen veriler doğrultusunda aşağıdaki araştırma alt hipotezlerinin doğrulanma durumu toplu olarak verilmektedir:

- H1 “Endonezyalı lisansüstü öğrencilerin BMF düşüktür.” hipotezi doğrulanmamıştır. Yapılan analizlere göre, öğrencilerin Bilgi Mahremiyeti Farkındalığı (BMF) düzeylerinin belirli bir bilgi düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir.
- H2, “Öğrencilerin BMF düzeyleri ile bu farkındalığın davranışlara yansımaları arasında bir farklılık bulunmaktadır” hipotezi doğrulanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, öğrenciler öz değerlendirmelerine dayanarak belirli bir bilgi düzeyine sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Ancak, yaptıkları açıklamalar bilgi ve uygulama açısından bazı sınırlılıkların bulunduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, analiz sonucunda ortaya çıkan tema sayısının sınırlı olmasıyla da desteklenmektedir.
- H3, “BMF kapsamında güvenlik boyutunda iyileştirmelere ihtiyaç vardır” hipotezi doğrulanmıştır. Bu durumun temel nedeni, öğrencilerin öz değerlendirme sonuçlarında bu boyutun en düşük düzeyde yer almasıdır. Ayrıca, nitel verilerde en yüksek kod sayısının bu tema altında toplanması

da bu durumu desteklemektedir. Bu nedenle, ilgili boyutun geliştirilmesine yönelik iyileştirmelere ihtiyaç vardır.

- H4 “KBY kapsamında, bilgi arama–erişim, dosya şifreleme ve mahremiyet boyutunda sorunlar yaşanmaktadır” hipotezi doğrulanmıştır. Araştırma bulguları, bilgi arama–erişim, dosya şifreleme ve mahremiyet başlıklarının diğer kodlara göre daha düşük değerlere sahip olduğunu göstermektedir. Bu durum, bu alanlarda iyileştirme gerekliliğine işaret etmiştir.
- H5 “BMF ile KBY arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır” hipotezi doğrulanmıştır. Yapılan Spearman korelasyon testi sonucunda p değerinin 0,05’ten küçük olması ( $p = 0$ ), BMF ile KBY arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğunu ortaya koymuştur.
- H6 “Türkiye’deki kalış süresi, BMF ve KBY aktiviteleri ile anlamlı bir ilişki göstermektedir” hipotezi doğrulanmamıştır. Kruskal-Wallis testi sonuçlarına göre, p değerinin 0,05’ten büyük ( $p = 0,255$  ve  $0,307$ ) olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, Bilgi Mahremiyeti Farkındalığı (BMF) ile Kişisel Bilgi Yönetimi (KBY) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu bulunmamıştır.

## 5.2. ÖNERİLER

Türkiye’de Endonezyalı öğrencilerin Bilgi Mahremiyeti Farkındalığı (BMF) ve Kişisel Bilgi Yönetimi (KBY) üzerine gerçekleştirilen araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır: Öncelikle KBY ve BMF’inin daha kapsamlı biçimde ele alınması gereken alanlar olduğunu göstermektedir. Dijital ekosistemin hızlı dönüşümü, bu konularda geliştirilecek önerilerin hem öğrenciler hem de araştırmacılar için stratejik önem taşıdığını ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, aşağıda araştırmacılar ve bilimsel gelişim açısından sunulabilecek öneriler yer almaktadır:

### 5.2.1. Uluslararası öğrencilerin desteklenmesi için kurumsal ve yapısal bir model

Uluslararası öğrencilerin karşılaştığı çeşitli sorunların karmaşık doğası, bu ihtiyaçlara yönelik sistematik ve profesyonel bir kurumsal yapı oluşturulmasını gerektirmektedir. Söz konusu kurumun başlıca özellikleri aşağıda sunulmaktadır:

- Bu kurumun, bağımsız analizler üretebilen, riskleri değerlendirebilen ve kapsamlı politika önerileri geliştirebilen uzmanlar tarafından yönetilmesi büyük önem taşımaktadır. Böyle bir yapılanma, öğrenci gruplarına yönelik koruma ve destek mekanizmalarının daha etkili işlenmesini sağlayacaktır.
- Kurum bünyesinde, uluslararası öğrenci topluluklarının farklı ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla ülke bazlı özel departmanların kurulması önerilmektedir. Örneğin, Endonezyalı öğrenciler için ayrı bir departmanın bulunması, bu grubun özgün sorunlarının daha hızlı tespit edilmesine ve çözümlenmesine katkı sağlayacaktır.
- Bu kurumda hem koordinasyonu güçlendirmekte hem de hizmetlerin hedef odaklı yürütülmesine olanak tanımaktadır. Kurumun etkili çalışabilmesi için şu uzmanlaşmış birimlerin oluşturulması önerilebilir:
  - Şikâyet ve Koruma Birimi,
  - Akademik Çalışmalar ve Eğitim Birimi,
  - Risk ve Kriz Değerlendirme Birimi,
  - Diplomatik İlişkiler ve Uluslararası İşbirliği Birimi.
- Akademik çalışmalar ve eğitim birimi, yürütülen analizlerin ve eğitim materyallerinin, şikâyet ve koruma biriminden gelen bulgulara dayanarak hazırlanmasını sağlamalıdır. Böylece geliştirilen her politika, gerçek ihtiyaçlara dayalı ve sahaya uygun olacaktır.
- Akademik ve eğitim birimi akademisyenler ve alan uzmanı uygulayıcılarla işbirliği içinde çalışarak eğitim içeriklerini seminer, atölye, yayın veya çevrimiçi programlar aracılığıyla hedef kitleye etkili biçimde ulaştırmalıdır. Kurumun uzun vadeli başarısı, sürdürülebilir araştırma faaliyetlerine dayalı olmalıdır. Bu kapsamda:

- Karşılaşılan sorunların eğilimlerini izlemek,
- Yeni risk alanlarını belirlemek,
- Önleyici stratejiler geliştirmek,
- Uluslararası öğrencilerin refahını artıran modeller oluşturmak için düzenli araştırmalar yapılmalıdır.

### **5.2.2. Uluslararası öğrenciler için üniversite destek mekanizmalarının yeniden etkinleştirilmesi**

Üniversitede uluslararası ilişkiler birimi hâlihazırda bulunmasına rağmen, uluslararası öğrencilerin eğitimle ilgili çeşitli sorunlarını etkili biçimde ele alabilmesi için birimin yeniden etkinleştirilmesi gerekmektedir. Aynı zamanda kütüphanede destek verebilmektedir. Bu sorunlar arasında öğrenme motivasyonu, uyum becerileri ve akademik başarıyı destekleyen dijital okuryazarlık gibi kritik yetkinlikler de yer almaktadır. Üniversitede uluslararası ilişkiler birimi için aşağıda belirtilen öneriler sıralanmaktadır:

- Uluslararası öğrencilerle birlikte ve alanlarında uzman akademisyenler ile uygulayıcılarla işbirliği yaparak daha hedefe yönelik programlar geliştirmesi büyük önem taşımaktadır.
- Uluslararası öğrenci eğitiminin yalnızca yılda bir kez düzenlenen bir oryantasyon programıyla sınırlı kalması, öğrencilerin dinamik ve sürekli değişen ihtiyaçlarını karşılamaya yeterli değildir.
- Sürdürülebilir, düzenli ve gelişim odaklı eğitim programlarının uygulanması gerekmektedir.
- Programlar, önceki değerlendirmeler, öğrencilerin deneyimleri ve ihtiyaçları ile güncel teknolojik gelişmeler dikkate alınarak hazırlanmalıdır.
- Programlar, öğrencilerin iş hayatına hazır olmalarını sağlayacak beceri çıktıları üzerine de odaklanabilir. Bu kapsamda:
  - Siber güvenlik becerileri: Öğrencilerin bilgi mahremiyeti konusunda farkındalık kazanmaları ve bu farkındalığı hem bireysel yaşamlarında hem de çevrelerinde karşılaşılabilecekleri siber güvenlik sorunlarına uygulayabilmeleri hedeflenmektedir.

- Bilgi yönetimi becerileri: Kişisel bilgi yönetimi becerileri sayesinde öğrencilerin doğru bilgiye daha kolay ulaşmaları, karar verme süreçlerinde etkili olmaları ve yanlış bilgi (*misinformation*) ile yanıltıcı bilgidir (*disinformation*) kaçınabilmeleri amaçlanmaktadır.

Birimin işlevlerinin yeniden canlandırılması, hem öğrencilere sunulan desteğin kalitesini artıracak hem de üniversitenin uluslararasılaşma kapasitesini anlamlı biçimde güçlendirecektir. Aynı zamanda üniversite kütüphanesi tarafından aşağıda belirtilen desteklerin sağlanması önerilmektedir:

- Bilgi mahremiyeti farkındalığı ve kişisel bilgi yönetimi konularında atölye çalışmaları ile eğitim ve sertifika programlarının düzenlenmesi.
- Bilgi mahremiyeti farkındalığı ve kişisel bilgi yönetimi temalarına yönelik özel koleksiyon raflarının ve sergi alanlarının oluşturulması.
- Bilgi mahremiyeti farkındalığı ve kişisel bilgi yönetimi konularına ilişkin sorunlar, amaçlar ve işlevleri kapsayan konu rehberlerinin (*subject guides*) hazırlanması.
- Bilgi mahremiyeti farkındalığı ve kişisel bilgi yönetimi kapsamında, karşılaşılabilecek riskler ve alınması gereken önlemler hakkında bilgilendirici dijital içeriklerin (paylaşımlar/postlar) üretilmesi.

### **5.2.3. Öğrenci becerilerinin geliştirilmesine yönelik eğitim içerikleri**

Öğrencilere dijital güvenlik, mahremiyet farkındalığı ve bilgi yönetimi yönelik eğitim, yalnızca zaman zaman düzenlenen seminer veya çalıştaylarla sınırlı kalmamalı; bunun yerine daha yapılandırılmış, sürdürülebilir ve bütünleşik bir yaklaşımla geliştirilmelidir. Bu kapsamda aşağıda belirtilen eğitim içerikleri öneriler sıralanmaktadır:

- Tasarlanacak programların gelişmiş dijital güvenlik okuryazarlığını güçlendirmeye odaklanması büyük önem taşımaktadır.

- Şifreleme, erişim kontrolü, parola güvenliği ve siber tehditlerin önlenmesi gibi konuların hem kuramsal hem de uygulamalı olarak öğretilmesi gerekmektedir.
- *Phishing* simülasyonları ve şüpheli dosya/bilgi testleri gibi etkinliklerle öğrencilerin farkındalık düzeylerinin artırılması gerekmektedir.
- Gizlilik, bilgi mahremiyeti, dijital etik ve akademik bağlamda kişisel veri yönetimi konularında düzenli eğitimler, sürdürülebilir bir öğrenme ortamı oluşturmaktadır.
- Öğrencilerin uluslararası, Türkiye ve Endonezya'daki gizlilik düzenlemelerine ilişkin bilgi sahibi olmaları, veri saklama, silme, anonimleştirme ve sınırlı paylaşım gibi konularda doğru karar verebilmelerini sağlayacaktır.
- Dijital arşivleme, sistematik depolama ve etkili bilgi arama tekniklerine yönelik eğitimler de önem taşımaktadır.
- Sosyal medya ve akademik platformlarda gizlilik bilincinin artırılması, kişisel veri sızıntısı riskine karşı koruyucu bir unsur olarak değerlendirilmelidir.

Eğitim programlarının etkili olabilmesi için öğrencilerin eğitim geçmişi, düşünme becerileri, dijital okuryazarlık düzeyi, kişisel deneyimleri, yaş ve olgunluk gibi içsel özelliklerinin dikkate alınması gerekmektedir; aynı zamanda öz farkındalık, sorumluluk ve etik tutumların güçlendirilmesi de önemlidir. Bununla birlikte, ülke farklılıkları, hükümet politikaları, sosyal çevre, kültürel bağlam, dijitalleşme ve profesyonel ortam gibi dışsal faktörler de öğrencilerin dijital davranışlarını şekillendirdiği için program tasarımına sistematik biçimde entegre edilmelidir. Böyle bir yaklaşım, geliştirilecek eğitimin hem bağlamsal olarak anlamlı hem de öğrencilerin ihtiyaçlarına yanıt verebilecek nitelikte olmasını sağlayacaktır.

#### 5.2.4. Gelecek araştırmalar

Öğrencilerde dijital bilgi mahremiyeti ve kişisel bilgi yönetimi davranışlarını etkileyen çeşitli dinamikleri ortaya koymuştur. Bulgular doğrultusunda, gelecekte

yapılacak araştırmaların yöntembilimsel çeşitliliği artırarak daha kapsamlı ve kùltürler arası karşılaştırmalara imkân sağlaması beklenmektedir. Bu kapsamda:

- Katılımcıların sosyo-kùltürel bağlamına uygun ölçme araçlarının geliştirilmesi ve düzenli aralıklarla ölçümlerin gerçekleştirilmesi.
- Eğitim müdahalelerinin etkisini daha güçlü test edebilmek için deney ve kontrol gruplu deneysel çalışmalar yapılması.
- Çalışma kapsamının lisans öğrencileri ve profesyonel gruplar gibi daha çeşitli popùlasyonları içerecek şekilde genişletilmesi.
- Farklı ÷lkelerden ve etnik gruplardan katılımcıların çalışmalara dahil edilmesi.
- Türkiye'deki Endonezyalı öğrenciler, Endonezya'daki öğrenciler ve diğer ÷lke öğrencilerinin karşılaştırılması kùltürel bağlama bağlı algı ve davranış farklılıklarını ortaya konulması.
- Gelecek araştırmalarda bölüm veya uzmanlık alanına göre dijital güvenlik davranışlarındaki farklılıkların incelenmesi.
- Çalışmaların belirli meslek gruplarına, özellikle bilgi yönetimiyle ilişkili kùtùphanecilere genişletilmesi alanın uygulamalı bilgisini derinleştirilmesi.
- Gelecek çalışmalar için, sosyal medya ve yapay zekâ temelli sistemlerde kişisel bilgi yönetimi kapsamında *information consent* (bilgilendirilmiş onam) süreçlerinin incelenmesi önerilmektedir.

## KAYNAKÇA

- Adams, T., Jones, H., & Ellis, C. (2015). Chapter 1. In *Autoethnography*. Oxford University Press.
- Aktaş, M. (2019). *Dijital iletişim ve halkla ilişkiler araştırmaları: uluslararası literatürde güncel yönelimler ve tartışmalar*. İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 2019(48), 65–78. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ikad/issue/72714/989714>
- Al Nasar, M. R., Mohd, M., & Ali, N. M. (2011). *Personal information management systems and interfaces: An overview*. International Conference on Semantic Technology and Information Retrieval, STAIR 2011, August 2016, 197–202. <https://doi.org/10.1109/STAIR.2011.5995788>
- Albayrak, E., & Bağcı, H. (2022). *Modelling the effects of personal factors on information security awareness*. Journal of Information Science, 51(1), 20–30. <https://doi.org/10.1177/01655515221127609>
- Alon, L., & Nachmias, R. (2020). *Gaps between actual and ideal personal information management behavior*. Computers in Human Behavior, 107(April 2019), 106292. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2020.106292>
- Alrukaibani, B., & Chaudhry, A. S. (2019). *The Personal Information management practices of the graduates of the department of information studies at Kuwait University*. 9(1), 19–42.
- Arat, T., & Aslan, M. (2021). *Sosyal Medyada veri güvenliği ve kişisel mahremiyet sorunu*. Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi. <https://doi.org/10.31123/akil.886402>
- Barreau, D. K. (1995). *Context as a factor in personal information management systems*. Journal of the American Society for Information Science, 46(5), 327–339. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1097-4571\(199506\)46:5<327::AID-ASI4>3.0.CO;2-C](https://doi.org/10.1002/(SICI)1097-4571(199506)46:5<327::AID-ASI4>3.0.CO;2-C)
- Bass, J. (2013). *A PIM perspective: Leveraging personal information management research in the archiving of personal digital records*. Archivaria, 75, 49–76. <https://archivaria.ca/index.php/archivaria/article/view/13433>
- Bergman, O., & Yanai, N. (2018). *Personal information retrieval: Smartphones vs. computers, emails vs. files*. Personal and Ubiquitous Computing, 22. <https://doi.org/10.1007/s00779-017-1101-6>

- Braun, V., & Clarke, V. (2012). *Thematic analysis*. In H. Cooper, P. M. Camic, D. L. Long, A. T. Panter, D. Rindskopf, & K. J. Sher (Eds.), *APA handbook of research methods in psychology, Vol. 2. Research designs: Quantitative, qualitative, neuropsychological, and biological* (pp. 57–71). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/13620-004>
- Chaudhry, A. S., & Alajmi, B. M. (2024). *Personal information management practices: how scientists find and organize information*. *Global Knowledge, Memory and Communication*, 73(6–7), 757–774. <https://doi.org/10.1108/GKMC-04-2022-0082>
- Chen, L. F., & Ismail, R. (2013). *Information Technology program students' awareness and perceptions towards personal data protection and privacy*. *International Conference on Research and Innovation in Information Systems, ICRIS, 2013*, 434–438. <https://doi.org/10.1109/ICRIIS.2013.6716749>
- Chen, Y. (2017). *Privacy and Freedom of information in China: Review through the Lens of Government Accountability*. *European Data Protection Law Review*, 1(4), 265–276. <https://doi.org/10.21552/edpl/2015/4/5>
- Choi, H. S., Lee, W. S., & Sohn, S. Y. (2017). *Analyzing research trends in personal information privacy using topic modeling*. *Computers and Security*, 67, 244–253. <https://doi.org/10.1016/j.cose.2017.03.007>
- Choo, C. W. (1995). *Information management for the intelligent organization: roles and implications for the information professions*. 1995 Digital Libraries Conference, 81–99. <https://tise2015.kku.ac.th/drupal/sites/default/files/Choo - IM for the Intelligent Organization - 1995.pdf>
- Christofides, E., Muise, A., & Desmarais, S. (2009). *Information disclosure and control on Facebook: Are they two sides of the same coin or two different processes?* *Cyberpsychology & Behavior: The Impact of the Internet, Multimedia and Virtual Reality on Behavior and Society*, 12(3), 341–345. <https://doi.org/10.1089/cpb.2008.0226>
- Creswell, J. W. (2009). *Research design: Qualitative, quantitative and mix method approaches*. Sage Publishing.
- Davis, S. (2006). *Privacy, rights and moral value*. *Law & Technology Journal*, 3(1), 109–132. <https://doi.org/10.1089/lawtech.2006.3.109>
- Devellioğlu, F. (2004). *Osmanlıca-Türkçe ansiklopedik lugat*. Aydın Kitabevi Yayınları.

- Detlor, B. (2010). *Information management*. International Journal of Information Management, 30(2), 103–108. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2009.12.001>
- Donkor, A. B., & Nwagwu, W. E. (2019). *Personal factors and personal information activities behaviors of faculty in selected universities in Ghana*. Library & Information Science Research, 41(4), 100985. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.lisr.2019.100985>
- Dowell, M. L., & Greenhalgh, S. P. (2025). *The Cost of clicks: Cultivating data-awareness and ethical lms practices in higher education*. SSRN Electronic Journal, 1–3. <https://doi.org/10.2139/ssrn.5191344>
- Duygulu, S. (2018). *Yeni Medya teknolojilerinin k-kuşağının ebeveynleri ile olan iletişimine etkisi*. In TRT Akademi (Vol. 3, Issue 6, pp. 632–652). Türkiye Radyo Televizyon Kurumu.
- Eroğlu, Ş. (2018). *Dijital yaşamda mahremiyet (gizlilik) kavramı ve kişisel veriler: hacettepe üniversitesi bilgi ve belge yönetimi bölümü öğrencilerinin mahremiyet ve kişisel veri algılarının analizi*. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 35(2), 130–153. <https://doi.org/10.32600/huefd.439007>
- Fatima, R., Yasin, A., Liu, L., Wang, J., Afzal, W., & Yasin, A. (2019). *Sharing information online rationally: An observation of user privacy concerns and awareness using serious game*. Journal of Information Security and Applications, 48, 102351. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.jisa.2019.06.007>
- Fourie I (2011), *Personal information management (PIM), reference management and mind maps: the way to creative librarians?*. Library Hi Tech, Vol. 29 No. 4 pp. 764–771, doi: <https://doi.org/10.1108/07378831111189822Gross, R.,>
- Guadamuz, A. (2000). *Habeas data vs. the european data protection directive*. Journal of Information, Law and Technology Habeas.
- Gunawan, H. (2021). *Pengukuran kesadaran keamanan informasi dan privasi dalam sosial media (Sosial medyada bilgi güvenliği ve gizlilik farkındalığının ölçülmesi)*. Jurnal Muara Sains, Teknologi, Kedokteran Dan Ilmu Kesehatan, 5(1), 1. <https://doi.org/10.24912/jmstkik.v5i1.3456>
- Hardof-Jaffe, S., Hershkovitz, A., Abu-Kishk, H., Bergman, O., & Nachmias, R. (2009). *How do students organize personal information spaces?*. International Working Group on Educational Data Mining.

- Hicks, B., Dong, A., Palmer, R., & McAlpine, H. (2008). *Organizing and Managing personal electronic files: A Mechanical engineer's perspective*. *ACM Trans. Inf. Syst.*, 26. <https://doi.org/10.1145/1402256.1402262>
- Hicks, B. J. (2007). *Lean information management: Understanding and eliminating waste*. *International Journal of Information Management*, 27(4), 233–249. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2006.12.001>
- Jacques, J., Mas, S., Maurel, D., & Dorey, J. (2020). *Organizing personal digital information: an analysis of faculty member activities*. *Journal of Documentation*, 77(2), 401–419. <https://doi.org/https://doi.org/10.1108/JD-03-2020-0034>
- Joinson, A. N., Reips, U. D., Buchanan, T., & Schofield, C. B. P. (2010). *Privacy, trust, and self-disclosure online*. *Human-Computer Interaction*, 25(1), 1–24. <https://doi.org/10.1080/07370020903586662>
- Jones, W. P., & Teevan, J. (2007). *Personal information management*. University of Washington Press.
- Kani-Zabihi, E., & Helmhout, M. (2012). *Increasing service users' privacy awareness by introducing on-line interactive privacy features BT - Information Security Technology for Applications* (P. Laud (ed.); pp. 131–148). Springer Berlin Heidelberg.
- Knippenberg, D. van, Haas, M. R., & George, G. (2015). *Information, attention and decision making*. *The Academy of Management Journal*, 58(3), 649–657.
- Kocak, O. (2021). *Development and validation of a scale for assessing personal digital content management skills of higher education students*. *Malaysian Journal of Library and Information Science*, 26(2), 69–87. <https://doi.org/10.22452/mjlis.vol26no2.4>
- Kokolakis, S. (2017). *Privacy attitudes and privacy behaviour: A review of current research on the privacy paradox phenomenon*. *Computers & Security*, 64, 122–134. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.cose.2015.07.002>
- Korkmaz, Ö., Vergili, M., & Karadaş, E. (2021). *Developing online privacy awareness scale: reliability and validity study*. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 6(2), 297–311.
- Krtalic M. (2021). *Cultural information needs of long-settled immigrants, their descendants and family members: use of collective and personal information*

*sources about the home country.* Journal of Documentation. Vol. 77 No. 3 pp. 663–679. doi: <https://doi.org/10.1108/JD-09-2020-0147>

Krtalić, M., & Alon, L. (2024). *Personal cultural heritage management: a conceptual framework for constructing and curating cultural identities through personal collections.* Journal of Documentation, 80(6), 1238–1257. <https://doi.org/10.1108/JD-02-2024-0043>

Krtalić, M., & landsdamaji, J. D. (2024). *Information in the personal collections of writers and artists: Practices, challenges and preservation.* Journal of Information Science, 50(1), 189–203. <https://doi.org/10.1177/01655515221084613>

Krtalic, M., & Ihejirika, K. T. (2022). *The things we carry: migrants' personal collection management and use.* Journal of Documentation, 79(1), 86–111. <https://doi.org/10.1108/JD-12-2021-0236>

Külcü, Ö., & Henkoğlu, T. (2014). *Sosyal paylaşım ağlarında gizlilik: facebook incelemesi privacy in social networks: An Analysis of Facebook.* 15(2), 231–252.

Lin, H., & Hwang, Y. (2021). *The effects of personal information management capabilities and social-psychological factors on accounting professionals' knowledge-sharing intentions: Pre and post COVID-19.* International Journal of Accounting Information Systems, 42, 100522. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.accinf.2021.100522>

Lansdale, M. W. (1988). *The psychology of personal information management.* Applied Ergonomics, 19(1), 55–66. [https://doi.org/https://doi.org/10.1016/0003-6870\(88\)90199-8](https://doi.org/https://doi.org/10.1016/0003-6870(88)90199-8)

Local Government Association. (2018). *The General Data Protection Regulation (GDPR) Guidance for members.* [https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://www.local.gov.uk/sites/default/files/documents/The%2BGeneral%2BProtection%2BData%2BRegulation%2B\(GDPR\)%2B-%2BGuidance%2Bfor%2BMembers.pdf&ved=2ahUKEwjfp8rvrKiQAxWyQvEDHUCJMPsQFnoECD](https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://www.local.gov.uk/sites/default/files/documents/The%2BGeneral%2BProtection%2BData%2BRegulation%2B(GDPR)%2B-%2BGuidance%2Bfor%2BMembers.pdf&ved=2ahUKEwjfp8rvrKiQAxWyQvEDHUCJMPsQFnoECD)

Majid, S., San, M. M., Tun, S. T. N., & Zar, T. (2010). *Using internet services for personal information management.* Communications in Computer and Information Science, 96 CCIS(May), 110–119. [https://doi.org/10.1007/978-3-642-16032-5\\_10](https://doi.org/10.1007/978-3-642-16032-5_10)

- Malone, T. W. (1983). *How do people organize their desks? Implications for the design of office information systems*. *ACM Trans. Inf. Syst.*, 1(1), 99–112. <https://doi.org/10.1145/357423.357430>
- Mevzuat Bilgi Sistemi. (1982). *Türkiye Cumhuriyeti Anayasası*. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2709&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Mulligan, D. K., Koopman, C., Doty, N., & Mulligan, D. K. (2016). *Privacy is an essentially contested concept: a multi-dimensional analytic for mapping privacy Subject Areas* : Author for correspondence :
- Oh, K. E. (2024). *A comprehensive investigation of researchers' shared file management practices in cloud storage*. *Human-Computer Interaction*, 0(0), 1–20. <https://doi.org/10.1080/07370024.2024.2310551>
- Öney, C. (2020). *Kişisel dijital arşivin oluşturulmasında zotero'nun rolü - the impact of zotero for doing personal digital archive*. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 265–276. <https://doi.org/10.18506/anemon.613769>
- Otopah, F. O., & Dadzie, P. (2013). *Personal information management practices of students and its implications for library services*. *Aslib Proceedings: New Information Perspectives*, 65(2), 143–160. <https://doi.org/10.1108/00012531311313970>
- Palinkas, L. A., Horwitz, S. M., Green, C. A., Wisdom, J. P., Duan, N., & Hoagwood, K. (2015). *Purposeful sampling for qualitative data collection and analysis in mixed method implementation research*. *Administration and Policy in Mental Health*, 42(5), 533–544. <https://doi.org/10.1007/s10488-013-0528-y>
- Porcelli, L., Ficco, M., & Palmieri, F. (2023). *Mitigating user exposure to dark patterns in cookie banners through automated consent*. *Computational Science and Its Applications*, 145–159. <https://doi.org/10.1007/978-3-031-37108-0>
- Prince, C., Omrani, N., & Schiavone, F. (2024). *Online privacy literacy and users' information privacy empowerment: the case of GDPR in Europe*. *Information Technology & People*, 37(8), 1–24. <https://doi.org/10.1108/ITP-05-2023-0467>
- Samancı, M. (2025). *Bilgi yönetimi alanında yapılan projelerde başarı ölçüm aracı tasarımı*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi.
- Sedghi, S., Abdolahi, N., Azimi, A., Tahamtan, I., & Abdollahi, L. (2015). *A qualitative*

*study on personal information management (PIM) in clinical and basic sciences faculty members of a medical university in Iran.* Medical Journal of the Islamic Republic of Iran, 29(1), 777–783.

Setiawan, B., & Rizal, M. A. (2024). *Measurement of information security and privacy awareness in college students after the covid-19 pandemic.* Procedia Computer Science, 234, 1396–1403. <https://doi.org/10.1016/j.procs.2024.03.138>

Shaffer, J. W., Duszynski, K. R., & Thomas, C. B. (1982). *Family attitudes in youth as a possible precursor of cancer among physicians: A search for explanatory mechanisms.* In Journal of Behavioral Medicine (Vol. 5, Issue 2, pp. 143–163). Springer. <https://doi.org/10.1007/BF00844805>

Sharma, S. K., Mudgal, S. K., Gaur, R., Chaturvedi, J., Rulaniya, S., & Sharma, P. (2024). *Navigating sample size estimation for qualitative research.* Journal of Medical Evidence, 5(2). [https://journals.lww.com/jome/fulltext/2024/05020/navigating\\_sample\\_size\\_estimation\\_for\\_qualitative.9.aspx](https://journals.lww.com/jome/fulltext/2024/05020/navigating_sample_size_estimation_for_qualitative.9.aspx)

Shobirin, M. S. H., & Safii, M. (2021). *The Library's adaptation strategy towards the information-seeking behaviour patterns of the 2019 outstanding students in Universitas Negeri Malang (UM).* Library Philosophy and Practice, 1–15.

Sinn, D., Kim, S., & Syn, S. Y. (2019). *Information activities within information horizons: A case for college students' personal information management.* Library and Information Science Research, 41(1), 19–30. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2019.02.003>

Türk, D. J. (2013). *Introduction: Privacy self-management and the consent dilemma.* Harvard Law Review, 126(7), 1880–1903.


Stone, E. F., Gueutal, H. G., Gardner, D. G., & McClure, S. (1983). *A field experiment comparing information-privacy values, beliefs, and attitudes across several types of organizations.* Journal of Applied Psychology, 68(3), 459–468. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.68.3.459>

Sugiyono. (2018). *Metode Penelitian Kuantitatif, Kualitatif, dan R&D (Nicel, nitel ve Ar-Ge (Araştırma ve Geliştirme) araştırma yöntemleri).* Alfabeta.

Syn, S. Y., Sinn, D., & Kim, S. (2020). *Impact of contexts, resource types and perceptions on information management within the personal domain among college students.*

- Aslib Journal of Information Management, 72(6), 909–927.  
<https://doi.org/10.1108/AJIM-05-2020-0163>
- Tavani, H. T., & Moor, J. H. (2001). *Privacy protection, control of information, and privacy-enhancing technologies*. SIGCAS Comput. Soc., 31(1), 6–11.  
<https://doi.org/10.1145/572277.572278>
- Türk Dil Kurumu. (t.y.). *Mahremiyet*. Türkçe Sözlük. <https://sozluk.gov.tr/>
- We Are Social. (2025). *Digital 2025: The essential guide to the global state of digital*.  
<https://wearesocial.com/uk/blog/2025/02/digital-2025-the-essential-guide-to-the-global-state-of-digital/>
- Williams, P., Leighton John, J., & Rowland, I. (2009). *The personal curation of digital objects: A lifecycle approach*. Aslib Proceedings, 61(4), 340–363.  
<https://doi.org/10.1108/00012530910973767>
- World Economic Forum. (2024). *These are the biggest global risks we face in 2024 and beyond*. <https://www.weforum.org/stories/2024/01/global-risks-report-2024/>
- Yang, F., & Wang, S. (2014). *Students' perception toward personal information and privacy disclosure in e-learning*. Turkish Online Journal of Educational Technology, 13(1), 207–216.
- Yun, H., Lee, G., & Kim, D. J. (2019). *A chronological review of empirical research on personal information privacy concerns: An analysis of contexts and research constructs*. Information & Management, 56(4), 570–601.  
<https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.im.2018.10.001>
- Zaeem, R. N., & Barber, K. S. (2020). *The Effect of the GDPR on privacy policies: recent progress and future promise*. ACM Trans. Manage. Inf. Syst., 12(1).  
<https://doi.org/10.1145/3389685>
- Zhang, B., Wang, N., & Hongxia, J. (2014). *Privacy concerns in online recommender systems : influences of control and user data input*. Tenth Symposium On Usable Privacy and Security, 159–173.
- Zhao, Y., Duan, X., & Yang, H. (2019). *Postgraduates' personal digital archiving practices in China: Problems and strategies*. The Journal of Academic Librarianship, 45(5), 102044.  
<https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.acalib.2019.06.002>

## EK1 ORJİNALLİK FORMU

	<b>HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ</b> <b>SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ</b>	Doküman Kodu Form No.	FRM-YL-15
		Yayın Tarihi Date of Pub.	04.12.2023
	<b>FRM-YL-15</b> <b>Yüksek Lisans Tezi Orijinallik Raporu</b> <i>Master's Thesis Dissertation Originality Report</i>	Revizyon No Rev. No.	02
		Revizyon Tarihi Rev. Date	25.01.2024

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ**  
**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**  
**BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA**

Tarih: 15/01/2026

Tez Başlığı (Türkçe): Bilgi Mahremiyeti Farkındalığı ve Kişisel Bilgi Yönetimi Aktiviteleri: Türkiye'deki Endonezyalı Öğrenciler Üzerine Bir Araştırma

Tez Başlığı (Almanca/Fransızca)\*:.....

Yukarıda başlığı verilen tezin a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 174 sayfalık kısmına ilişkin, 15/01/2026 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezin benzerlik oranı % 2'dir.

Uygulanan filtrelemeler\*:

- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç
- Kaynakça hariç
- Alıntılar hariç
- Alıntılar dâhil
- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tezin herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumlarda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Mindy Syailah NURTHOYYIBAH


<b>Öğrenci Bilgileri</b>	Ad-Soyad	Mindy Syailah NURTHOYYIBAH
	Öğrenci No	
	Enstitü Anabilim Dalı	Bilgi ve Belge Yönetimi
	Programı	Bilgi ve Belge Yönetimi

**DANIŞMAN ONAYI**

UYGUNDUR.  
Prof. Dr. Özgür Külcü

\* Tez Almanca veya Fransızca yazılıyor ise bu kısımda tez başlığı **Tez Yazım Dilinde** yazılmalıdır.

\*\*Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları İkinci bölüm madde (4)/3'te de belirtildiği üzere: Kaynakça hariç, Alıntılar hariç/dahil, 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 5 words) filtreleme yapılmalıdır.

	<b>HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ</b> <b>SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ</b>	Doküman Kodu Form No.	FRM-YL-15
		Yayın Tarihi Date of Pub.	04.12.2023
	<b>FRM-YL-15</b> <b>Yüksek Lisans Tezi Orijinallik Raporu</b> <i>Master's Thesis Dissertation Originality Report</i>	Revizyon No Rev. No.	02
		Revizyon Tarihi Rev. Date	25.01.2024

**TO HACETTEPE UNIVERSITY**  
**GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES**  
**DEPARTMENT OF INFORMATION MANAGEMENT**

Date: 15/01/2026

Thesis Title (In English): Information Privacy Awareness and Personal Information Management Practices: A Study of Indonesian Students in Türkiye

According to the originality report obtained by myself/my thesis advisor by using the Turnitin plagiarism detection software and by applying the filtering options checked below on 15/01/2026 for the total of 174 pages including the a) Title Page, b) Introduction, c) Main Chapters, and d) Conclusion sections of my thesis entitled above, the similarity index of my thesis is 2%.

Filtering options applied\*\*:

1.  Approval and Declaration sections excluded
2.  References cited excluded
3.  Quotes excluded
4.  Quotes included
5.  Match size up to 5 words excluded

I hereby declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Social Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

Kindly submitted for the necessary actions.

Mindy Syailah NURTHOYYIBAH

<b>Student Information</b>	<b>Name-Surname</b>	Mindy Syailah NURTHOYYIBAH
	<b>Student Number</b>	N22123390
	<b>Department</b>	Information Management
	<b>Programme</b>	Information Management

**SUPERVISOR'S APPROVAL**

APPROVED  
Prof. Dr. Özgür Külçü

\*\*As mentioned in the second part [article (4)/3] of the Thesis Dissertation Originality Report's Codes of Practice of Hacettepe University Graduate School of Social Sciences, filtering should be done as following: excluding reference, quotation excluded/included, Match size up to 5 words excluded.

## EK 2 ETİK KURUL İZİNİ

Tarih: 06/03/2025 14:22  
Sayı: E-66777842-300-  
00004089928  
00004089928



### HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMA ETİK KURULU

#### KURUL KARARI

TOPLANTI TARİHİ	TOPLANTI SAYISI
25 Şubat 2025	2025/04

Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden **Mindy Syalah NURTHOYYIBAH**'ın, **Prof. Dr. Özgür KÜLCÜ** danışmanlığında yürüteceği "*Bilgi Mahremiyeti Farkındalığı ve Kişisel Bilgi Yönetimi Aktiviteleri: Türkiye'deki Endonezyalı Öğrenciler Üzerine Bir Araştırma*" başlıklı tez çalışması Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Etik Kurulunun **25 Şubat 2025** tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan **uygun** bulunmuştur.

Prof. Dr. İsmet KOÇ  
Kurul Başkanı

Prof. Dr. Özgür  
TEOMAN  
Kurul Üyesi

Prof. Dr. Selda  
ÖZDEMİR  
Kurul Üyesi

Prof. Dr. Özge  
ÖZYALÇIN OSKAY  
Kurul Üyesi

Doç. Dr. Pınar  
ÖZDEMİR ŞİMŞEK  
Kurul Üyesi

Prof. Dr. Tuğça POYRAZ  
Kurul Üyesi

Doç. Dr. Arife Bema  
AYTAÇ  
Kurul Üyesi

Doç. Dr. Gülçin Cankız  
ELİBOL  
Kurul Üyesi

Doç. Dr. Pınar ARPINAR  
AVŞAR  
Kurul Üyesi

Doç. Dr. Gülsüm DEPELİ  
SEVİNÇ  
Kurul Üyesi

Doç. Dr. Tülay BAĞCI  
BOSİ  
Kurul Üyesi

**İZİNLİ**  
Dr. Öğr. Üyesi Onur  
URAZ  
Kurul Üyesi

## EK 3 ANKET SORULARI

### Bilgi Mahremiyeti Farkındalığı Ölçeği

Maddeler	5	4	3	2	1
<b>Dikkat</b>					
Kullandığım çevrimiçi platformların gizlilik ayarlarını ve bildirimlerini kontrol ederim.					
Kullandığım çevrimiçi ortamlarda (sosyal ağlar, alışveriş siteleri, oyunlar vb.) hesabımın gizlilik ayarlarını yaparım.					
Çevrimiçi ortamlarda kullandığım parolaların güçlü olmasına (büyük-küçük harf, rakam, özel karakterler ve en az 8 karakter kullanımıyla) dikkat ederim					
E-posta veya sosyal ağlardan aldığım mesajların içeriğinin güvenilir olup olmadığını anlarım.					
Çevrimiçi ortamlarda tanımadığım kişilerden gelen mesaj veya e-postaların güvenlik riski oluşturup oluşturmadığını anlarım.					
Çevrimiçi ortamlarda paylaştığım bilgilerin şirketler, devlet kurumları veya bilgisayar korsanları tarafından kullanılabilceğinin farkındayım.					
Çevrimiçi platformlarda paylaştığım bilgilerin kötü niyetli kişiler tarafından kullanılabilceğinin farkındayım.					
<b>Güvenlik</b>					
İnternet sitelerinin kullandığı çerez ( <i>cookies</i> ) dosyaları hakkında bilgim vardır.					
Mobil cihazıma uygulama yüklerken uygulamanın hangi izinleri talep ettiğine dikkat ederim.					
İnternet sitelerinin ve mobil uygulamaların güvenlik sertifikalarını ve veri şifreleme yöntemlerini kontrol ederim.					
Ziyaret ettiğim web sitelerinin güvenliğini kontrol ederim.					
Web tarayıcımdaki eklentilerin hangi bilgilere erişeceğine dikkat ederim					
<b>İletişim</b>					
Çevrimiçi ortamlarda tanımadığım kişilerle kişisel bilgilerimi (adres, doğum tarihi, yaş iş, telefon vb.) paylaşıyorum.					
Arkadaşlarımla veya yakınlarımla yaptığım yazışmaların ekran görüntülerini izin almaya gerek duymadan paylaşıyorum					
Başkalarına ait bilgi, resim, video vb. içerikleri çevrimiçi ortamlarda izin almaya gerek duymadan paylaşıyorum.					

Çevrimiçi ortamlarda tanımadığım kişilerin beni takip etmesine veya arkadaş olmasına izin veririm

Çevrimiçi ortamlarda tanımadığım kişilerle iletişim kurarım.

## Kişisel Bilgi Yönetimi Ölçeği

Maddeler	5	4	3	2	1
<b>Bilgi Düzenleme</b>					
Aynı konuya ait eski ve yeni dosyaları birbirinden ayrı tutarım.					
Tamamlanmış veya çalışılmaya devam edilen dosyaları ayırt ederim.					
Dosyalarımı konularına göre klasörlere ayırırım.					
Aynı konuya ait farklı dosyaları adlandırırken tutarlı davranırım.					
Dosyalarım hakkında üst bilgi ( <i>metadata</i> ), başlık veya açıklayıcı etiket bilgileri oluştururum.					
Dosyalarımı sakladığım belleği sık sık gözden geçirerek sınıflandırırım.					
Aynı konuya ait yeni oluşturduğum dosyalara tarih, sıra numarası veya sürüm numarası vererek en güncel olanı belirtirim.					
Aynı konuya ait birden fazla dosya olduğunda, en güncel sürümün hangisi olduğunu kolayca anlarım.					
Hiyerarşik bir yapı içinde klasörler oluştururum.					
Cihazlarımda bulunan uygulama ve programları konularına göre klasörler halinde gruplandırırım.					
<b>Bilgi Silme</b>					
İhtiyacım olmayan e-postaları silerim.					
Yinelenen (aynı) dosyaları kontrol edip silerim.					
Kullanmadığım dosyaları silerim.					
Yedeklediğim dosyaları cihazımdan silerek yer kaplamamasını sağlarım.					
Gereksiz dosyaları silerek belleği boşaltırım.					
Çok fazla fotoğraf çektikten sonra, gereksiz alan kaplamaması için çekim hatası olan veya kötü fotoğrafları kontrol edip silerim.					
Kafa karışıklığını önlemek için ihtiyacım olmayan tüm içerikleri silerim.					
<b>Bilgi Arama-Erişim</b>					
Dosyalarımı düzenli saklamadığımdan, çoğu zaman aradığım dosyaya ulaşamam.					
Arama kutusu olmadan dosyalarımı erişmekte büyük zorluk yaşarım.					
Dosyalarımı ararken çok fazla zaman kaybederim.					
Dosya arşivlemenin zor olduğunu düşünürüm.					
Dosya arşivlemenin zor olduğunu düşündüğüm için genellikle dosyalarımı rastgele saklarım.					

---

**Mahremiyet**

---

Aradığım dosyaya hızlı ve kolay bir şekilde erişebilirim.

Başkalarının erişmesini istemediğim dosyaları şifrelerim.

Dosyalarımın gizliliğine dikkat ederim.

Özel dosyalarımı başkalarının erişemeyeceği şekilde saklarım.

---

**Yedekleme**

---

Dosyalarımın birkaç kopyasını harici sabit diskte, bulutta veya diğer cihazlarda saklarım.

Aynı dosyanın birden fazla yerde yedeğini oluştururum.

Dosyalarımı belirli aralıklarla yedeklerim.

---

**Ders Belgelerinin Yönetimi**

---

Derslerime ait notları veya belgeleri düzenli olarak arşivlerim.

Derslerimle ilgili dosyalara gerektiğinde hızlı bir şekilde erişebilirim.

Derslerde çektiğim fotoğraf, video veya ses kayıtlarını sınıflandırırım.

Ders notlarımı gelecekte ihtiyaç duyduğumda kullanabileceğimi düşünürüm.

---

**Digital Okuryazarlığı**

---

Kendi teknik sorunlarımı nasıl çözeceğimi bilirim.

Yeni teknolojileri kolayca öğrenebilirim.

Önemli yeni teknolojileri takip ederim.

Çeşitli teknolojiler hakkında bilgi sahibiyim.

İyi seviyede bilgi ve iletişim teknolojileri (ICT) becerilerine sahibim.

---

## EK 4 GÖRÜŞME SORULARI

- Bilgi mahremiyeti hakkında ne kadar bilgi sahibisiniz? Bu bilginin nasıl edinildiğini açıklayabilir misiniz? Dijital ortamda bilgi mahremiyetine ilişkin anlayışınız ve farkındalığınız, dikkat, güvenlik ve iletişim boyutları açısından nasıldır?
  - a. Bilgi mahremiyeti farkındalığınız bağlamında, dikkat kavramına ilişkin anlayışınız, tutumunuz ve farkındalığınız nedir?
  - b. Bilgi mahremiyeti farkındalığınız bağlamında, güvenlik kavramına ilişkin anlayışınız, tutumunuz ve farkındalığınız nedir?
  - c. Bilgi mahremiyeti farkındalığınız bağlamında, iletişim kavramına ilişkin anlayışınız, tutumunuz ve farkındalığınız nedir?
- Kişisel bilgilerinizin yönetimi konusunda ne kadar bilgi sahibisiniz? ne gibi adımlar atıyorsunuz? Örnek verebilir misiniz? Bilgi Arama-Bulma, Bilgi Düzenleme-Saklama, Bilgiye Erişim ve Bilgi Koruma ile Mahremiyet boyutlarına dayalı olarak kişisel bilgi yönetimi hakkındaki anlayış ve aktiviteleriniz nasıldır?
  - a. Kendi kişisel bilgi yönetimi faaliyetlerinizde saklama, depolama, sınıflandırma, klasörleme, adlandırma ve etikeleme süreçlerini nasıldır?
  - b. Kendi kişisel bilgi yönetimi faaliyetlerinizde saklanan bilgilerin korunması, gizliliğini ve mahremiyeti sağlamak amacıyla bilgi silme süreçlerini nasıl yürütüyorsunuz?
  - c. Kişisel bilgi yönetimi kapsamında, sakladığınız bilgi ve belgeleri anahtar kelime, etiket veya kategori kullanarak nasıl geri çağırıyorsunuz?
  - ç. Kendi kişisel bilgi yönetimi faaliyetlerinizde saklanan bilgilerin korunması ve gizliliğini sağlamak amacıyla bilgi akışını yönetme ve güvenlik riskleri önleme süreçlerini nasıl yürütüyorsunuz?

- d. Kendi kişisel bilgi yönetimi faaliyetlerinizde saklanan bilgilerin korunması ve gizliliğini sağlamak amacıyla yedekleme ve saklanan bilgiler arasında entegre oluyor mu?”
- e. Akademik ortamda ders belgelerinin yönetimi nasıl yürütüyorsunuz?
- f. Kişisel bilgi yönetimi kapsamında, dijital okuryazarlık nasıl tamam?
- Bilgi mahremiyeti farkındalığınızı etkileyen dışsal faktörler nelerdir? (Örneğin, ülkenizdeki devlet politikaları, kültür, sosyal, teknoloji vb.) Yaş, eğitim, deneyim ve Türkiye gibi yurtdışında yaşam tecrübeleri, bilgi mahremiyeti farkındalığını etkileyen içsel faktörler midir?
  - Bilgi mahremiyeti farkındalığınızı etkileyen dışsal faktörler nelerdir? (Örneğin, ülkenizdeki devlet politikaları, kültür, sosyal, teknoloji vb.) Çevre, sosyal faktörler, kültür, teknoloji ve ülke hükümet politikaları, bilgi mahremiyeti farkındalığını etkileyen dışsal faktörler midir?
  - Kişisel bilgi yönetimi aktivitelerinizi başlıca etkileyen içsel faktörler nelerdir? (Örneğin, yaş, eğitim seviyesi, uzmanlık alanları, Türkiye’de yaşadığınız deneyimler vb.) Yaş, eğitim, deneyim ve Türkiye gibi yurtdışında yaşam tecrübeleri, kişisel bilgi yönetimi faaliyetlerini etkileyen içsel faktörler midir?
  - Kişisel bilgi yönetimi aktivitelerinizi etkileyen başlıca içsel faktörler nelerdir? (Örneğin, yaş, eğitim seviyesi, uzmanlık alanları, Türkiye’de yaşadığınız deneyimler vb.) Çevre, sosyal faktörler, kültür, teknoloji ve ülke hükümet politikaları, kişisel bilgi yönetimi faaliyetlerini etkileyen dışsal faktörler midir?
  - Türkiye’deki dijital platformlar ve internet ortamlarında kişisel bilgilerinizi korumak adına yaşadığınız zorluklar nelerdir?

**Dilerseniz sorular hakkında düşünce ve görüşlerinizi bu alana ifade edebilirsiniz.**